

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2560)
Vol 2 No.1 (January - June 2017)

สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Journal of BSRU-Research and Development Institute

ISSN 2465-4523

วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ISSN : 2465-4523

หน่วยงานที่รับผิดชอบ : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ให้นักศึกษา อาจารย์ นักวิจัย และนักวิชาการทั่วไป ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการ และบทความจากผลงานวิจัยในศาสตร์ทางด้านสหวิทยาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษา อาจารย์ นักวิจัย และนักวิชาการทั่วไป ตระหนักถึงความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการศึกษา (Education) ค้นคว้า และวิจัย
3. เพื่อเป็นแหล่งกลางในการศึกษา ค้นคว้า ข้อมูลและแหล่งวิทยาการความรู้ต่างๆ อันเป็นการเปิดโลกกว้างทางการเรียนรู้ แก่สาธารณชนทั่วไป

ปีที่พิมพ์	ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2560)
กำหนดออกวารสาร	ปีละ 2 ฉบับ มกราคม-มิถุนายน , กรกฎาคม-ธันวาคม
ครั้งที่พิมพ์/จำนวน	1/500 เล่ม
จำนวนหน้า	122 หน้า
จัดพิมพ์โดย	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ชั้น 7 อาคาร 100 ปี ศรีสุริยวงศ์ 1061 ซอยอิสราภาพ 15 ถนนอิสราภาพ แขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพฯ 10600 โทรศัพท์. 0-2473-7000 ต่อ 1600 , 1606 โทรสาร. 0-2473-7000 ต่อ 1601 เว็บไซต์: http://research.bsru.ac.th จดหมายอิเล็กทรอนิกส์: rdibsrinfo@gmail.com
พิมพ์ที่	โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด 54/67-68 ซอย 12 ถนน จรัญสนิทวงศ์ แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ 10600 โทรศัพท์. 0-2864-0434-5 โทรสาร. 0-2412-3087 Email : sahadhammik@gmail.com
ราคาเล่มละ	200 บาท

วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

บทความที่ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน ก่อนลงตีพิมพ์ในวารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

บทความหรือข้อคิดเห็นใดๆ ในวารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เป็นวรรณกรรมของผู้เขียนโดยเฉพาะ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาและกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอกบทความเพื่อการศึกษาแต่ให้อ้างอิงแหล่งที่มาให้ครบถ้วนสมบูรณ์

สารจากอธิการบดี

วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา เป็นวารสารที่มีคุณภาพด้านวิชาการเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ความรู้ความคิดและพัฒนาการต่างๆที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยตลอดจนความเคลื่อนไหวในแง่มุมต่างๆของวิทยาการอันหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในยุคของการเปิดเสรีทางการศึกษา และสามารถเข้าถึงข้อมูลขององค์ความรู้อย่างไม่จำกัดนั้นการเผยแพร่บทความทางวิชาการ จึงมีความสำคัญมาก โดยจะเป็นแหล่งความรู้ที่ผลักดันให้เกิดการบริการข่าวสารข้อมูลและองค์ความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ

สถาบันวิจัยและพัฒนาในฐานะเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนทางวิชาการได้เล็งเห็นความสำคัญของการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่ผลงานวิชาการ จึงได้จัดทำวารสาร สถาบันวิจัยและพัฒนาขึ้นซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษและเป็นการส่งเสริมศักยภาพของนักวิชาการให้พัฒนายิ่งยิ่งขึ้นไปด้วย

สิ่งที่พึงตระหนักและพัฒนาควบคู่ไปกับวิชาการ คือความมีศีลธรรมจรรยาบรรณ ของความเป็นนักวิชาการกล่าวคือต้องมีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลอย่างละเอียด ถึงแหล่งปฐมภูมิเคารพกติกาและสิทธิของบุคคลที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งรายงานผลการวิจัยหรือผลการศึกษตามความเป็นจริงในเชิงสร้างสรรค์ วิพากษ์วิจารณ์อยู่บนฐานข้อมูลและหลักแห่งเหตุผล ที่สำคัญนักวิชาการ ต้องสามารถนำความรู้นั้นไปพัฒนาประเทศชาติอย่างสร้างสรรค์และเทิดทูนไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลินดา เกณฑ์มา)

อธิการบดี

บทบรรณาธิการ

วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา ฉบับนี้เป็น ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2560) ทางทีมงานกองบรรณาธิการได้จัดพิมพ์บทความวิจัยและบทความวิชาการ ของนักวิชาการรวมทั้งหมด 9 เรื่อง ตลอดทั้งบทวิจารณ์หนังสือท้ายเล่ม ซึ่งนักวิชาการแต่ละท่านก็ได้นำเสนอแนวคิด และมุมมองของตนอย่างอิสระ ประกอบกับหลักฐานข้อมูลที่นำเสนอ เชื่อถือได้ จึงกล่าวได้ว่าเนื้อหาสาระของวารสารฉบับนี้มีคุณภาพทางวิชาการอันจะนำไปสู่การสร้างสรรคองค์ความรู้ให้แก่ผู้อ่านอย่างเพียงพอ ประกอบด้วยนักวิชาการดังต่อไปนี้

อาจารย์ประวิทย์ พันธ์ทรัพย์สุข , นवलผจง สาสิทธิ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิงห์ สิงห์ขจร ได้นำเสนอบทความเรื่อง **ปัจจัยความสำเร็จในการสร้างสวัสดิการชุมชน กรณีศึกษา : การสร้างสวัสดิการสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม จังหวัดสิงห์บุรี** มีเนื้อหาโดยสรุปคือ การถอดบทเรียนปัจจัยความสำเร็จในการสร้างสวัสดิการชุมชนในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิธีการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชน 2) ศึกษากลไกในการทำงานของทีมงานและผู้บริหารองค์กรท้องถิ่น 3) เพื่อให้ได้แนวทางในการสร้างสวัสดิการชุมชนสำหรับเป็นบทเรียนให้แก่ชุมชนอื่นๆ

สรุปปัจจัยสำคัญของความสำเร็จของการจัดสวัสดิการชุมชน คือ การบริหารจัดการอย่างมีธรรมาภิบาล มีความซื่อสัตย์และสามารถตรวจสอบได้ รวมถึงการสร้างกลไกการทำงานของคนในชุมชนให้มีโอกาสได้ทำงาน และพัฒนาชุมชนของตนเอง อีกทั้งการบริหารจัดการแบบองค์รวมโดยมีเป้าหมายคือ การพัฒนาชุมชนในภาพรวมที่มีความยั่งยืน ส่งผลให้การสร้างสวัสดิการชุมชน มีความเกี่ยวข้องและสนับสนุนกัน

ดร.ถาวร ทิศทองคำ ได้นำเสนอบทความเรื่อง **การเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ** มีเนื้อหาโดยสรุปคือ บทความนี้ นำเสนอเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบผสมผสาน การเรียนรู้แบบผสมผสานทำให้ผู้เรียนมีความยืดหยุ่นในเรื่องของเวลา เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น การเรียนรู้แบบผสมผสานช่วยสร้างโอกาสที่ดี ช่วยให้มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น เพิ่มความยืดหยุ่นในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ รวมถึงโอกาสในการปรับปรุงทักษะภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ปัญหาของผู้เรียนที่อาจเกิดขึ้น คือการบริหารจัดการเวลา ความรับผิดชอบที่มากขึ้น สำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียนเอง รวมถึงการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติยา เนตรวงษ์ ได้นำเสนอบทความเรื่อง **จากวัฒนธรรมการอ่านสู่วัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล** มีเนื้อหาโดยสรุปคือ บทความนี้ได้นำเสนอสถานการณ์การอ่านของเด็กไทย ซึ่งมีแนวโน้มการอ่านที่ลดลงและจากผลการประเมินคะแนนการอ่านในระดับนานาชาติ PISA 2015 ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องมีการรณรงค์ส่งเสริมการอ่านเพื่อให้เกิดวัฒนธรรมการอ่านเกี่ยวเนื่องไปถึงวัฒนธรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดเป็นนิสัยของบุคคลให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีนิสัยใฝ่รู้ เป้าหมายของการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้คือ ให้ผู้เรียนมีพัฒนาการรอบด้านอย่างบูรณาการ เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก รู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงสื่อดิจิทัลทุกรูปแบบ ดังนั้นรูปแบบ

การอ่านและการเรียนรู้จึงมีการปรับเปลี่ยนไปตามวิถีของชีวิตดิจิทัล โดยอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีเครื่องมือที่หลากหลาย สามารถใช้งานได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ให้เป็นตัวผลักดันวัฒนธรรมการอ่านและวัฒนธรรมการเรียนรู้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล โพธิ์นาค และ กองทอง บุหระ ได้นำเสนอบทความเรื่อง การพัฒนาและหาประสิทธิภาพบทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัสระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ รายวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่องเครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต มีเนื้อหาโดยสรุปคือ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัส ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ รายวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่อง เครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต และเพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพวิทยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 36 คน ซึ่งได้มาด้วยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แบบทดสอบท้ายบทเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน นำไปทดลองเก็บรวบรวมข้อมูล และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และประสิทธิภาพ E1/E2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาบทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัสระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ รายวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่อง เครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ เท่ากับ $84.81/81.76$ ซึ่งเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ $80/80$

อาจารย์สุรศักดิ์ ชะมารัมย์ ได้นำเสนอบทความเรื่อง การปฏิบัติกิจกรรมด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีเนื้อหาโดยสรุปคือ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนที่มีต่อการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนที่มีต่อการปฏิบัติกิจกรรมด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด และ 3) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนวิชาการสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จำนวน 212 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ผู้บริหารหรือตัวแทน บุคลากรสายวิชาการ และบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จำนวน 6 ท่าน สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความคิดเห็นของบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนที่มีต่อการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดทั้งโดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ความคิดเห็นของบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนที่มีต่อการปฏิบัติกิจกรรมด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดทั้งโดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ 3) องค์ประกอบของกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านกิจกรรมการฝึกอบรม และด้านกิจกรรม

การพัฒนาองค์การส่งผลต่อการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดรวมกันได้ร้อยละ 59.20 ($R^2 = 0.592$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ภราดา ดร.พีระนันท์ นัมคณิสร์ณี ได้นำเสนอบทความเรื่อง **กรอบคิดในการพัฒนาจัดการศึกษาไทยและการจัดศึกษานานาชาติ** มีเนื้อหาโดยสรุปคือ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ บทความบทยานำเสนอ แนวโน้มการจัดการศึกษาไทยในวันนี้และในอนาคต ผู้เขียนเชื่อว่า การศึกษาไทยที่จะทำให้ประเทศของเราสามารถแข่งขันได้กับนานาชาติอารยประเทศได้ จำเป็นจะต้องนำเอาแนวคิดการจัดการศึกษานานาชาติมาใช้ เพราะแนวคิดดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงของโลกใบนี้ โดยมีกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นกระแสหลักที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจการเมือง และสังคม ของทั้งโลก ไม่มีประเทศใดในโลกใบนี้ จะไม่ได้รับผลกระทบดังกล่าว รวมทั้งระบบการจัดการศึกษาของแต่ละประเทศในโลกใบนี้เช่นกัน บทความบทยานี้ยังนำเสนอ แนวคิดทางการจัดการศึกษาของประเทศที่พัฒนาแล้วที่คำนึงถึงผลกระทบดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนของตน มาประกอบ เพื่อชี้ให้เห็นว่าประเทศที่พัฒนาแล้วก็คำนึงถึงผลกระทบดังกล่าวเช่นกัน ผู้เขียนหวังว่า บทความบทยานี้ จะตอกย้ำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เห็นความสำคัญของประเด็นดังกล่าว และจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำพาให้ผู้เรียนของเราสามารถดำรงตนได้อย่างมีความสุขและเป็นประชากรที่มีคุณภาพและพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน

อาจารย์กัญยาวรรณธ์ กำเนิดสินธุ์ ได้นำเสนอบทความเรื่อง **หลังสมัยใหม่กับการพัฒนาชุมชนไทยอย่างยั่งยืน** มีเนื้อหาโดยสรุปคือ บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนไทยอย่างยั่งยืน (Modernization) เป็นยุคแห่งความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมและก้าวเข้าสู่ความเจริญด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร โลกแห่งการสื่อสารไร้พรมแดนหรือยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) การพัฒนาในยุคสมัยใหม่เน้นหลักการเหตุและผลตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งวิทยาศาสตร์คือเครื่องมือที่ประเทศมหาอำนาจใช้ครอบงำประเทศที่ด้อยการพัฒนามากว่าตน และเป็นเครื่องมือของนายทุนในการครอบงำคนที่ด้อยกว่าตนเช่นกัน เน้นผลิตภัณท์มวลรวมของประเทศโดยเฉลี่ยชุมชนและคุณค่าของคนในชุมชน ทำให้วัฒนธรรมชุมชนและชาติพันธุ์ของมนุษย์ถูกทำลายไปในที่สุด

หลังสมัยใหม่ (Post Modern) เป็นแนวความคิดที่ปฏิเสธแนวคิดในยุคสมัยใหม่ที่เน้นหลักการทางวิทยาศาสตร์ โดยแนวคิดหลังสมัยใหม่ได้สนับสนุนให้มนุษย์ทุกคนเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของปัจเจกชน สามารถดำรงตนอยู่บนโลกนี้ได้ในความหลากหลายทางวัฒนธรรม มนุษย์ควรภาคภูมิใจในชาติพันธุ์และวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน และสามารถดำรงชีพอยู่ได้โดยภูมิปัญญาของตน ไม่เชื่อสิ่งใดโดยปราศจากข้อสงสัย เพื่อให้พ้นจากการครอบงำจากแนวคิดในยุคสมัยใหม่

การพัฒนาชุมชนไทยอย่างยั่งยืน ปัจจุบันพบการเร่งพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งโดยการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกชุมชน โดยการพัฒนาภูมิปัญญาของสมาชิกชุมชนและนำทรัพยากรที่มีในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งนี้ต้องมีการบำรุงรักษาทรัพยากรให้มีความสมดุลอยู่เสมอ เมื่อชุมชนได้รับการพัฒนาด้วยสมาชิกในชุมชนเอง ทำให้สมาชิกในชุมชนมีเศรษฐกิจครัวเรือนที่ดี ครอบครัวอบอุ่น วัฒนธรรมชุมชนไม่ถูกทำลาย ชุมชนก็จะมีชีวิตเข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดหลังสมัยใหม่ในการพึ่งพาตนเองได้ รักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมและความเป็นชาติพันธุ์ของตนไว้ได้

อาจารย์ไชนิล สมบูรณ์ , นวลผจง สาสิทธิ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิงห์ สิงห์ขจร ได้นำเสนอ บทความเรื่อง ปัจจัยความสำเร็จในการสร้างสวัสดิการชุมชน กรณีศึกษา : การสร้างสวัสดิการสังคม เทศบาลเมืองเขาสามยอต จังหวัดลพบุรี มีเนื้อหาโดยสรุปคือ บทความฉบับนี้เป็นการถอดบทเรียนปัจจัยความสำเร็จในการสร้างสวัสดิการชุมชนเทศบาลเมืองเขาสามยอต จังหวัดลพบุรีในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิธีการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชน 2) ศึกษากลไกในการทำงานของทีมงานและผู้บริหารองค์กรท้องถิ่น 3) เพื่อให้ได้แนวทางในการสร้างสวัสดิการชุมชนสำหรับเป็นบทเรียนให้แก่ชุมชนอื่นๆ

สรุปปัจจัยสำคัญของความสำเร็จของการจัดสวัสดิการชุมชนคือ 1) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความโปร่งใส 2) คณะกรรมการเป็นคนในชุมชน 3) เปิดให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอยู่เสมอ และ 4) การสร้างเครือข่ายสานพลังประชาชน

รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศรี ทรณสถาพร และ อาจารย์ณัฐพงษ์ จันทอยู่ ได้นำเสนอ บทความเรื่อง ปัญหา ความจำเป็น และ ความต้องการ ในการใช้และการเรียนภาษาอังกฤษ เพื่อการทำงานในประชาคมอาเซียนของนักกายภาพบำบัดไทย มีเนื้อหาโดยสรุปคือ บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัญหา และความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษ และ (2) วิเคราะห์ความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อใช้การทำงานในประชาคมอาเซียนของนักกายภาพบำบัดไทย ในการ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักกายภาพบำบัดไทยจำนวน 108 ราย สังกัดมหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ข้อมูลส่วนบุคคล 4 ปัญหาความจำเป็นในการใช้ และ ความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการทำงานในประชาคมอาเซียนของนักกายภาพบำบัดไทย แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและวิเคราะห์หาความเที่ยงได้เท่ากับ .70, .88, และ .93 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักกายภาพบำบัดใช้ภาษาอังกฤษในอดีตน้อย แต่เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้วนักกายภาพบำบัดใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น นักกายภาพบำบัดพบว่าตนมีปัญหาและความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษ และ ต้องการเรียนภาษาอังกฤษที่เน้นทักษะฟัง-พูด เนื้อหาเป็นการสื่อสารระหว่างนักกายภาพบำบัดกับผู้ป่วยและญาติเพื่อนำเอาความรู้และทักษะที่ได้ไปใช้ในการทำงาน

สารบัญ

สารจากอธิการบดี	ก
บทบรรณาธิการ	ข
ภาค 1 บทความวิจัยและบทความวิชาการ	
1. ปัจจัยความสำเร็จในการสร้างสวัสดิการชุมชน กรณีศึกษา : การสร้างสวัสดิการสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม จังหวัดสิงห์บุรี อาจารย์ประภาวิชญ์ พันัสทรัพย์สุข , นวลผจง สาลีผล และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิงห์ สิงห์ขจร	1
2. การเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ดร.ถาวร ทิศทองคำ	12
3. จากวัฒนธรรมการอ่านสู่วัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติยา เนตรวงษ์	22
4. การพัฒนาและหาประสิทธิภาพบทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัส ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ รายวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่องเครือข่ายการสื่อสาร และอินเทอร์เน็ต ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล โพธิ์นาค และ กองทอง บุหระ	34
5. การปฏิบัติกิจกรรมด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับการบริหารจัดการด้านความ รับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อาจารย์สุรศักดิ์ ชะมารัมย์	45
6. กรอบคิดในการพัฒนาจัดการศึกษาไทยและการจัดศึกษานานาชาติ ภราดา ดร.พีระนันท์ นัมคณิสรรณ	59
7. หลังสมัยใหม่กับการพัฒนาชุมชนไทยอย่างยั่งยืน อาจารย์กัญยาวรรณธ์ กำเนิดสินธุ์	70
8. ปัจจัยความสำเร็จในการสร้างสวัสดิการชุมชน กรณีศึกษา : การสร้างสวัสดิการสังคม เทศบาลเมืองเขาสามยอต จังหวัดลพบุรี อาจารย์ไชนิล สมบูรณ์ , นวลผจง สาลีผล และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิงห์ สิงห์ขจร	82
9. ปัญหา ความจำเป็น และ ความต้องการ ในการใช้และการเรียนภาษาอังกฤษ เพื่อการทำงานในประชาคมอาเซียนของนักกายภาพบำบัดไทย รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศรี สรณสถาพร และ อาจารย์ณัฐพงศ์ จันทร์อยู่	91
คำแนะนำการตีพิมพ์บทความ	

ปัจจัยความสำเร็จในการสร้างสวัสดิการชุมชน
กรณีศึกษา : การสร้างสวัสดิการสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม จังหวัดสิงห์บุรี
Success Factors of Creating Community Welfare: A Case Study of Creating
Tha-Ngam Subdistrict Administrative Organization's Social Welfare, Singburi
Province

อาจารย์ประภวิษณุ พันัสทรัพย์สุข¹, นवलผจง สาสิทธิ์ผล², ผศ.สิงห์ สิงห์ขจร³

บทคัดย่อ

การถอดบทเรียนปัจจัยความสำเร็จในการสร้างสวัสดิการชุมชนในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ
1) ศึกษาวิธีการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชน 2) ศึกษากลไกในการทำงานของทีมงานและผู้บริหารองค์กร
ท้องถิ่น 3) เพื่อให้ได้แนวทางในการสร้างสวัสดิการชุมชนสำหรับเป็นบทเรียนให้แก่ชุมชนอื่นๆ

สรุปปัจจัยสำคัญของความสำเร็จของการจัดสวัสดิการชุมชน คือ การบริหารจัดการอย่างมี
ธรรมาภิบาล มีความซื่อสัตย์และสามารถตรวจสอบได้ รวมถึงการสร้างกลไกการทำงานของคนในชุมชนให้มี
โอกาสได้ทำงาน และพัฒนาชุมชนของตนเอง อีกทั้งการบริหารจัดการแบบองค์รวมโดยมีเป้าหมายคือ การ
พัฒนาชุมชนในภาพรวมที่มีความยั่งยืน ส่งผลให้การสร้างสวัสดิการชุมชน มีความเกี่ยวข้องและสนับสนุนกัน

คำสำคัญ: ถอดบทเรียน / ปัจจัยความสำเร็จ / การจัดสวัสดิการชุมชน

Abstract

The objectives of visualizing the creation of community welfare were to conduct a study on 1) the management of community welfare, 2) the mechanism of the team and executives of the local administrative organization, and 3) to obtain the guidelines for creating community welfare for other communities.

According to the study, the success factors of creating community welfare were a good governance, honesty, and accountability including the mechanism of offering community members a chance to work as well as to develop their community. Moreover, a holistic management should be implemented aiming at developing the sustainability in the community which would make the community welfare more conformable and supportive.

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์และการสื่อสารองค์การ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

² ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 8 กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์และการสื่อสารองค์การ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Keywords: Factors on Creating Community Welfare / Success Factors

บทนำ

สวัสดิการสังคม มีความหมายกว้างในฐานะบริการหรือโครงการที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมสภาพความเป็นอยู่หรือคุณภาพชีวิตหรือคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยไม่จำแนกฐานะและชนชั้น บริการสวัสดิการสังคม อาจแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะกว้างๆ คือ

1. สวัสดิการสังคมที่มุ่งเน้นแก้ปัญหาความเดือดร้อนหรือบำบัดรักษาฟื้นฟู (Remedial, Supplemental, Substitute or Rehabilitative Social Welfare) เช่น แก้ไขฟื้นฟูเด็กที่กระทำความผิดในสถานพินิจ รับผิดชอบต่อสถานสงเคราะห์ จัดหาครอบครัวอุปการะ ปรับปรุงสภาพด้านกายภาพในชุมชนแออัด เป็นต้น

2. สวัสดิการสังคมที่มุ่งป้องกันปัญหา (Preventive Social Welfare) เช่น การฝึกอาชีพเยาวชน บริการสาธารณสุขมูลฐาน เป็นต้น

3. สวัสดิการสังคมที่มุ่งพัฒนาศักยภาพ ความคิด จิตใจ ทักษะประชาชน (Developmental Social Welfare) เช่น การฝึกอบรมและพัฒนาความเป็นผู้นำ การพิทักษ์สิทธิพื้นฐานของประชาชน การพัฒนาชุมชน เป็นต้น

โดยหลักการทั่วไปของสวัสดิการสังคมนั้น ถือว่า รัฐย่อมมีความรับผิดชอบเบื้องต้นในการพัฒนาและบริหารงานสวัสดิการสังคม โดยมีหลักการทั่วไป คือ

1. ประเทศเสรีประชาธิปไตยย่อมถือเป็นพันธกิจที่จะช่วยให้ประชาชนทุกคนได้มีโอกาสอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกันในด้านชีวิตและครอบครัว การดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขและการใช้ความสามารถที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ เพราะโอกาสดังกล่าวย่อมมีความสำคัญต่อความมั่นคงและความเจริญของประเทศชาติส่วนรวม

2. โครงการสวัสดิการสังคมควรจะช่วยครอบครัว โดยจัดหาบริการสงเคราะห์ที่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริงให้แก่ครอบครัวที่เดือดร้อน ซึ่งประกอบด้วย การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน และการบริการที่เป็นการป้องกัน ระวังและแก้ไขฟื้นฟู บริหารเหล่านี้ควรจัดให้แก่บุคคลอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงที่อยู่ ภูมิฐานะ สัญชาติ ฯลฯ

3. การประกันสังคม เป็นมาตรการซึ่งรัฐควรนำมาใช้ในการป้องกันบุคคลและครอบครัวให้พ้นจากการสูญเสียรายได้ต่างๆ อันเนื่องมาจากการว่างงาน เจ็บป่วย พิการและการเสียชีวิตของผู้หาเลี้ยงครอบครัว ตลอดจนการออกจากงานเมื่อถึงวัยชรา

4. ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์การแพทย์สมัยใหม่ ควรนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนทุกคน และในเรื่องซึ่งเป็นสิ่งที่เกินความสามารถของเอกชนที่จะแสวงหาบริการดังกล่าวได้ด้วยตนเอง จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลหรือมาตรการสังคมอื่นๆ เป็นผู้จัดหาให้

งานสวัสดิการสังคมจึงเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมสวัสดิภาพทั่วไปของประชาชน เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาคน (Human Development) อันจะนำประโยชน์ไปสู่ตนเอง ครอบครัวและสังคม ซึ่งจะส่งผล

สะท้อนไปถึงความเจริญก้าวหน้าของประเทศในภาพรวมต่อไป แต่ทั้งนี้ การพัฒนาคนถือเป็นเรื่องที่ยาก การทำงานกับคนนั้นเป็นสิ่งที่มีความละเอียดอ่อน เพราะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในพฤติกรรม ทักษะคติ ความเชื่อของคนเป็นอย่างมาก ถ้าหากเราไม่สามารถเข้าใจในประเด็นดังกล่าวได้ การพัฒนาคนจะทำได้ยาก โดยอุปสรรคสำคัญของการพัฒนาคือ คุณภาพของคน ถ้าบุคคลมีปัญหา มีความทุกข์ยากเดือดร้อนในการดำรงชีพ จะส่งผลให้การพัฒนาคนทำได้ยาก ดังนั้น งานสวัสดิการสังคม จึงต้องเข้ามาเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ให้ได้มากที่สุด เพื่อให้พวกเขาเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข เมื่อสภาพของบุคคลมีความพร้อม การพัฒนาคนก็ย่อมจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับประเทศไทยได้มีการระบุประเด็นการพัฒนาสวัสดิการสังคมไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 – 2559) ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างความเป็นธรรมในสังคม โดยการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับคนทุกระดับในสังคมไทย มุ่งยกระดับคุณภาพของระบบการคุ้มครองทางสังคมให้ครอบคลุมและทั่วถึง การจัดการบริการทางสังคมให้บุคคลมีสิทธิขั้นพื้นฐาน ต้องอาศัยการพัฒนาบริการสาธารณะให้มีคุณภาพและเพิ่มช่องทางการเข้าถึงอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะระบบบริการด้านสาธารณสุข การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยอาศัยการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นให้สามารถดำเนินการจัดสวัสดิการให้กับชุมชนที่ตนเองรับผิดชอบ โดยแบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ การศึกษา (Education) สุขภาพอนามัย (Health) ที่อยู่อาศัย (House) การมีงานทำและการมีรายได้ (Employment and Income Maintenance) ความมั่นคงทางสังคม (Social Security) บริการสังคม (Social Services) และนันทนาการ (Recreation) ทั้งหมดนี้เพื่อรองรับกลุ่มเป้าหมาย 5 กลุ่ม ได้แก่ 1.) เด็ก/เยาวชน 2.) สตรี/ครอบครัว 3.) คนไร้ที่พึ่ง/ขอทาน 4.) คนพิการ 5.) ผู้สูงอายุ

สำหรับการถอดบทเรียนปัจจัยความสำเร็จในการสร้างสวัสดิการสังคม ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม จังหวัดสิงห์บุรีนั้น เนื่องจากแนวทางการพัฒนาสวัสดิการสังคมของ อบต.ท่างาม เป็นหนึ่งในต้นแบบการพัฒนาสวัสดิการชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 8 สังกัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อีกทั้งโครงการพัฒนาที่ทาง อบต.ท่างาม จัดขึ้นนั้นสามารถส่งประกวดได้รับรางวัลและทุนสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีสถาบันการศึกษาหลายแห่งให้ความสนใจในการเป็นภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนาสวัสดิการชุมชนของ อบต.ท่างาม

ปัจจัยความสำเร็จของการจัดสวัสดิการชุมชน

สำหรับการจัดสวัสดิการชุมชนของ อบต.ท่างาม อาศัยหลักการจัดสวัสดิการสังคมกับคุณภาพชีวิตขั้นมูลฐาน (Basic Quality of Life) มุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตขั้นมูลฐานตามสมควรในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพ โดยคุณภาพชีวิตขั้นมูลฐานมีการพิจารณาดังนี้

1. ทุกคนมีอาหารบริโภคในปริมาณที่เพียงพอ ไม่ขาดแคลน มีคุณภาพเหมาะสมแก่ร่างกาย การจัดการในส่วนนี้ อาศัยการสร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้สูงอายุที่ยังมีสุขภาพแข็งแรง

ดูแลตัวเองได้ อบอุ่นได้มีการฝึกอาชีพ เพื่อให้มีรายได้เข้าสู่ครอบครัว ซึ่งส่งผลถึงการซื้อวัตถุดิบในการนำมาบริโภค อีกทั้งยังมีการให้ความรู้ด้านการเกษตรขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ครัวเรือนสามารถปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ไว้เป็นอาหารได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ ภายใต้การเก็บข้อมูลด้านประชากรในพื้นที่ ทำให้ อบอุ่น.ทำงาน มีข้อมูลด้านอาชีพ การศึกษา ของกลุ่มผู้เกษียณอายุ ซึ่งได้เชิญคนเหล่านี้มาร่วมงานด้านการพัฒนาชุมชนอีกด้วย

2. ทุกคนมีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง แข็งแรงและให้ความปลอดภัยได้ตามสมควร ในเรื่องนี้ อบอุ่น.ทำงาน อาศัยการจัดตั้งอาสาสมัครคอยตรวจสอบและสังเกตการณ์ โดยเฉพาะครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ คนพิการ ซึ่ง อบอุ่น.ทำงาน ได้มีการสำรวจข้อมูลในส่วนนี้อยู่แล้วนั้น อาสาสมัครที่พบเจอปัญหา จะเสนอต่อ อบอุ่น.ทำงาน ในการให้ความช่วยเหลือผ่านกองทุน และใช้คนในชุมชนร่วมกันซ่อมแซมที่อยู่อาศัยของกลุ่มเป้าหมายให้อยู่ในสภาพที่แข็งแรง และมีความปลอดภัย นอกจากนี้การปรับปรุงอาคารสถานที่สำหรับผู้ป่วยหรือผู้สูงอายุ นั้น อบอุ่น.ทำงาน ได้มีความร่วมมือกับคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการให้ความรู้ และช่วยปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้มีความสมบูรณ์กับผู้ป่วยหรือผู้สูงอายุมากขึ้น ภายใต้ทรัพยากรที่มีในชุมชน

3. ทุกคนมีเครื่องนุ่งห่มพอเพียงแก่การป้องกันความร้อน หนาวและอันตรายอื่นๆ อาศัยกลไกการทำงานของอาสาสมัครและสวัสดิการด้านสุขภาพ ในการดูแลซึ่งสำหรับ อบอุ่น.ทำงาน ไม่พบปัญหาในด้านนี้ เนื่องจากคนในชุมชนมีอาชีพ มีรายได้สามารถดูแลตนเอง

4. การรักษาพยาบาล เจ็บป่วยและการดูแลสุขภาพให้เป็นปกติ การให้การดูแลด้านสุขภาพ อบอุ่น.ทำงาน ได้มีการแบ่งผู้ป่วยหลักๆ เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ผู้ป่วยติดเตียงและผู้ป่วยจิตเวช โดยผู้ป่วย จิตเวชซึ่งอาสาสมัครไม่สามารถดูแลได้ จะมีการประสานงานและส่งตัวผู้ป่วยไปยังโรงพยาบาลที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการรักษาและฟื้นฟู สำหรับผู้ป่วยติดเตียงนั้น ได้มีการจัดหมอในการเข้าตรวจถึงบ้าน อีกทั้งถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์สำหรับการดูแลผู้ป่วยติดเตียงนี้ให้แก่อาสาสมัครและญาติผู้ป่วยเพื่อให้สามารถดูแลกันเองได้ในเบื้องต้น นอกจากนี้ การจัดบริการรถฉุกเฉิน (EMS) สำหรับบริการรับและส่งผู้ป่วย ผู้สูงอายุ ผู้พิการในการเดินทางไปรักษาที่โรงพยาบาล ทั้งในเวลาฉุกเฉินหรือไม่ฉุกเฉิน ส่งผลดีต่อความสามารถในการเข้าถึงการรักษาพยาบาลขั้นพื้นฐานที่บุคคลพึงได้รับอีกด้วย

5. การบริการสาธารณสุขุชุมชน น้ำดื่ม การศึกษา สำหรับน้ำดื่ม อบอุ่น.ทำงาน ได้มีการดำเนินการโรงผลิตน้ำดื่มในชุมชน ทั้งสำหรับการแจกจ่ายในขณะที่ชุมชนประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติ และการจำหน่ายในราคาถูก เพื่อให้ประชาชนในชุมชนหรือนอกชุมชนนำไปขายต่อ โดยรายรับที่ได้นั้นจะถูกส่งเข้ากองทุนน้ำดื่ม ในการนำไปพัฒนาสวัสดิการต่างๆ ต่อไป ในด้านการศึกษา อบอุ่น.ทำงาน ได้แบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่มคือ เด็กในระบบ หมายถึง เด็กที่อยู่ในสถานศึกษา ส่วนเด็กนอกระบบ หมายถึง ส่วนเด็กนอกระบบ หมายถึง เด็กที่อยู่นอกระบบการศึกษา ในกลุ่มนี้ได้มีการสร้างกิจกรรมฝึกอาชีพ เช่น การทำนา การใช้เครื่องจักรทางการเกษตร เพื่อให้มีทักษะในการประกอบอาชีพต่อไป

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดสวัสดิการชุมชนของ อบอุ่น.ทำงาน สิ่งหนึ่งคือ ต้นทุนทางสังคม ซึ่งเป็นต้นทุนที่ชุมชนมีนอกเหนือจากงบประมาณ

ทุนทางสังคม คือ ความสัมพันธ์ของผู้คนในหมู่บ้าน สัมพันธ์กันแบบพี่น้องที่ต้องการช่วยเหลือเกื้อกูลไว้วางใจซึ่งกันและกัน เคารพนับถือให้เกียรติกัน มีความเสมอภาคกันในศักดิ์ศรี มีสิทธิเท่าเทียมกันในทรัพยากรที่เป็นของส่วนรวม ความสัมพันธ์ของคนกับคนและกับป่า ดิน น้ำ ธรรมชาติรอบตัว ซึ่งเป็นทุนที่ไม่ใช่เงิน เช่น คน สังคม วัฒนธรรม ศิลธรรม ทรัพยากรและสติปัญญา

ด้วย อบต.ท่างาม ในปัจจุบันไม่มีทรัพยากรที่เป็นแหล่งน้ำ ป่า หรือภูเขา แต่มีทรัพยากรที่เป็นจุดเด่นที่สำคัญคือ “คน” ตลอด 10 ปีที่ผ่านมาได้มีการใช้สิ่งที่มีอยู่ในการพัฒนา คือ การใช้คนในการพัฒนา เน้นการให้โอกาสเพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน อีกทั้งเลือกใช้คนให้เหมาะสมกับงาน อีกทั้งสำรวจและประเมินจุดแข็งของตนเองเพื่อนำไปต่อยอด

อาศัยแนวคิดการบริหารคนและจัดสรรคนเข้าทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล (Put the Right Man on the Right Job) ได้วางระบบการดำเนินงานบริหารสวัสดิการชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคคลในชุมชนซึ่งมีจิตอาสา มีวัตถุประสงค์ในการร่วมงานเพื่อการพัฒนาสวัสดิการชุมชนอย่างจริงจังมาร่วมงาน ซึ่งได้สร้างกระบวนการคัดกรองบุคคลมาดำเนินงาน ดังนี้

1. แจกตัวแทนชุมชนที่อยู่ในความดูแลของ อบต.ท่างาม ให้ดำเนินการคัดเลือกตัวแทนจากชุมชน ซึ่งตัวแทนที่ได้รับการคัดเลือก มีหน้าที่ดำเนินงานสวัสดิการต่างๆ และประสานงานกับชุมชนที่ตนเองรับผิดชอบ โดยในกระบวนการนี้ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีการยุ่งเกี่ยว

2. กำหนดกติกาและระเบียบการประชุมของตัวแทนชุมชน ซึ่ง อบต.ท่างาม กำหนดรูปแบบการประชุม คือ

- ประชุมทุกวันพุธสุดท้ายของเดือน ซึ่งแต่ละชุมชนต้องมีตัวแทนเข้าร่วม
- ในการประชุมอาศัยการแบ่งเวลาตามประเด็นการประชุม ซึ่งใน 1 วันจะประชุมให้ครบในทุกเรื่อง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดระยะเวลาการทำงานและการเดินทางมาร่วมประชุมของตัวแทน
- การประชุมทุกครั้งไม่กำหนดให้มีเบี้ยประชุมในทุกตำแหน่ง
- การจัดเลี้ยงอาหารในการประชุม ให้อาศัยการสั่งอาหารจากกลุ่มแม่บ้านชุมชน เพื่อประหยัดงบประมาณภาครัฐในการดำเนินกิจกรรม อีกทั้งงบประมาณที่จ่ายเป็นการจ่ายให้กลุ่มฝึกอาชีพในชุมชน ส่งผลให้งบประมาณหมุนเวียนอยู่ในระบบสวัสดิการชุมชน

ด้วยกระบวนการดังกล่าว มีผลให้เกิดตัวแทนชุมชนที่ต้องการพัฒนาชุมชนอย่างจริงจัง เป็นจิตอาสาที่จะพัฒนาชุมชนที่ตนเองอาศัย อีกทั้งเป็นการเปลี่ยนถ่ายคนทำงานจากเดิม เป็นคนกลุ่มใหม่และได้คนรุ่นใหม่มาร่วมงาน ลดปัญหาการเมืองในชุมชนที่มุ่งหาผลประโยชน์ส่วนตนลงได้ อีกทั้งกลุ่มคนรุ่นใหม่ ซึ่งเป็นกลุ่มคน Generation Y, Z เป็นกลุ่มคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านของเทคโนโลยี เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสวัสดิการชุมชนที่ยั่งยืนได้ในอนาคต

ปัจจัยความสำเร็จต่อมาของการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชน คือ ผู้นำ ซึ่งนายกองค้การบริหารส่วนตำบลท่างาม ซึ่งมีความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป (Transformational Leadership Theory) โดยในการทำงานนั้นนายกฯ ทำงานร่วมกับทีมงานคอยให้ความช่วยเหลือ และทำทุกสิ่งทีตนเองสั่งให้ได้ด้วยตนเองก่อน เพื่อให้ทีมงานมีแรงจูงใจและกำลังใจในการดำเนินงาน เป็นการแสดงพฤติกรรมความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป ลักษณะผู้นำแบ่งได้ 3 รูปแบบได้แก่

1. ผู้นำการแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) ผู้นำที่ติดต่อกับทีมงานโดยการแลกเปลี่ยนเป็นการแลกเปลี่ยนผลงานกับรางวัล ซึ่งในการจัดสวัสดิการชุมชนของ อบต.ท่างาม ได้มีการคิดนวัตกรรม การดูแลผู้ป่วยที่ครอบคลุมในหลายมิติ โดยทีมงานได้มีการเสนอกับนายกฯ ในการส่งนวัตกรรมดังกล่าวเข้าประกวดถ้านวัตกรรมดังกล่าวชนะเลิศ ทีมงานขอเงินรางวัลเพื่อจัดซื้อรถฉุกเฉิน (EMS) เพื่อบริการรับส่งผู้ป่วย คนพิการหรือคนชราในชุมชน ซึ่งเมื่อประกวดได้รางวัลชนะเลิศ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลก็ได้ตอบแทนให้ตามข้อตกลง ซึ่งนอกจากรถฉุกเฉินที่ได้มาโดยการชนะเลิศการประกวดแล้ว ยังมีสระว่ายน้ำสำหรับเด็กเล็ก ของศูนย์เลี้ยงเด็กเล็กของชุมชน รถตู้รับส่ง อสม. ในการเยี่ยมบ้านผู้ป่วยต่างๆ

2. ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ผู้นำที่ตระหนักถึงความต้องการของทีมงาน พยายามให้ทีมงานได้รับการตอบสนองที่สูงกว่าความต้องการที่ทีมงานตั้งเป้าไว้ เน้นการพัฒนาทีมงานรายบุคคล กระตุ้นและยกย่องซึ่งกันและกันจนเปลี่ยนตนเองจากผู้ตามเป็นผู้นำของทีมงาน และพยายามให้มีการเปลี่ยนแปลงต่อๆ ไปที่เรียกว่า Domino Effect ซึ่งนายกฯ ได้บริหารจัดการในด้านนี้โดยอาศัยแนวคิดการเลือกคนให้ถูกกับงาน และมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบ ความไว้วางใจให้ทำหน้าที่โดยตนเองเป็นที่ปรึกษาเท่านั้น สำหรับหัวหน้าทีมงานที่ผลงานที่ดีก็ได้มีการมอบหมายหน้าที่หรือตำแหน่งหน้าที่ๆ มีความสำคัญมากขึ้นให้

3. ผู้นำจริยธรรม (Moral Leadership) ผู้นำที่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับความต้องการของทีมงาน ซึ่งนายกฯ ในฐานะของผู้นำได้สร้างความสัมพันธ์กับทีมงานในด้านความต้องการ (Needs) ความปรารถนา (Aspirations) ค่านิยม (Values) และยึดถือจริยธรรมสูงสุด คือ ความเป็นธรรม และความยุติธรรมในสังคม ผู้นำลักษณะนี้จะมุ่งไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ตอบสนองความต้องการ และความจำเป็นอย่างแท้จริงของทีมงานหรือผู้ตาม นายกฯ ได้ทำตนเองเป็นแบบอย่างให้แก่ทีมงานหรือผู้ตาม รวมถึงชาวบ้านที่เข้ามาติดต่อราชการ โดยวางตัวให้เป็นกันเองกับชาวบ้านไม่ถือตัว ส่งผลให้ชาวบ้านทั่วไปสามารถเข้าถึงตัวนายกฯ ได้ง่าย เน้นการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ ชาวบ้านทั่วไปจึงสามารถร้องทุกข์หรือร้องเรียนความเดือดร้อนได้สะดวก ส่วนนายกฯ ก็ได้รับข้อมูลข้อเท็จจริงโดยตรง ส่งผลให้แก้ปัญหาต่างๆ ได้ตรงเป้าหมาย นอกจากการวางตัวที่เป็นกันเองกับชาวบ้าน ในฐานะของเจ้าหน้าที่รัฐ นายกฯ ได้รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง เช่น การมาทำงานก่อนเวลาและเลิกงานหลังเวลาราชการ ทั้งหมดนี้ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่คนอื่นๆ ไม่กล้าละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง สะท้อนให้การดำเนินงานของ อบต.ท่างาม เป็นไปอย่างมีคุณภาพ

โดยสรุปความสำเร็จที่เกิดจากปัจจัยของผู้นำชุมชน ซึ่งหมายถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ทำงาน ตามแนวคิดความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป ที่ให้คำจำกัดความของความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูปไว้ว่า การที่ผู้นำให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ผู้ตามเพื่อให้เกิดขวัญและแรงใจในระดับที่สูงขึ้น ผู้นำสามารถทำให้ผู้ตามเกิดแรงดลใจในการทำงาน และพยายามที่จะทำงานให้ได้มากกว่าที่คาดหวังไว้ ซึ่งความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูปนี้ประกอบด้วย

1. บุคลิกภาพที่น่านับถือ (Charisma)
2. การยอมรับความแตกต่างของบุคคล (Individualized Consideration)
3. การกระตุ้นให้ใช้สติปัญญา (Intellectual Stimulation)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ใช้รูปแบบการทำงานโดยเป็นผู้ชี้แนะหรือจูงใจให้ผู้ตามปฏิบัติตามเป้าหมายที่กำหนด โดยระบุความชัดเจนด้านบทบาท โครงสร้างการทำงานและสิ่งที่ต้องการจากงาน โดยมีการแลกเปลี่ยนด้วยสิ่งตอบแทนที่ผู้ตามต้องการ เพื่อเป็นแรงผลักดันให้งานบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่คาดหวังไว้ สำหรับจุดเด่นของการบริหารสวัสดิการชุมชนทำงาน คือ ความต้องการของผู้ตามที่เสนอเป็นข้อแลกเปลี่ยนกับนายกฯ นั้น เป็นความต้องการเพื่อพัฒนาความสามารถให้บริการสวัสดิการที่สูงขึ้นแก่ประชาชนในชุมชน ซึ่งเป็นเป้าหมายของนายกฯ เช่นกัน

แนวทางในการแสดงความเป็นผู้นำเชิงเป้าหมาย มี 2 ประการคือ

1. การให้รางวัลตามสถานการณ์ (Contingent Reward) ซึ่งเมื่อตัวแทนชุมชนได้ประกวดแข่งขันชนะเลิศด้านการพัฒนาสวัสดิการชุมชน นายกฯ ก็ได้ให้รางวัลตามความเหมาะสม
2. การจัดการโดยยึดกฎระเบียบ (Management by Exception) องค์การบริหารส่วนตำบลทำงาน เป็นองค์กรรัฐบาลมีกฎระเบียบชัดเจน การบริหารงานจึงเป็นไปเพื่อประโยชน์ของชุมชนและภาครัฐเป็นหลัก โดยนายกฯ ได้ดำเนินการต่างๆ ภายใต้กรอบการบริหารงานและอำนาจหน้าที่ในความรับผิดชอบของตนเอง

สรุปภาพรวมปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชน

ลักษณะสำคัญที่นำมาสู่ความสำเร็จ คือ การเชื่อมโยงเครือข่ายกองทุนสวัสดิการที่สร้างขึ้นของชุมชน โดยคำนึงถึงศักยภาพของชุมชนตนเองเป็นหลัก ซึ่งในแต่ละชุมชนย่อมมีศักยภาพที่แตกต่างกัน แต่ด้วยอาศัยแนวคิดการพึ่งพาตนเอง การใช้ทรัพยากรในชุมชนซึ่งเป็นทุนทางสังคม ภาวะผู้นำที่มีความเสียสละ ความซื่อสัตย์และมีจิตสาธารณะซึ่งสามารถสร้างแรงจูงใจให้แก่ทีมงานหรือผู้ตามให้มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม และมีส่วนร่วมกับชุมชนรวมถึงสามารถทำงานร่วมกับภาคีภายนอกชุมชนได้ มีการบริหารงานและสร้างกลไกการมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยอาศัยเครื่องมือการระดมความคิด (Brain Storm) จากเวทีที่ อบรม.ทำงาน จัดขึ้น

นำไปสู่การถอดบทเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดการตกลึกทางความคิด มองปัญหาของชุมชนไปในทิศทางเดียวกัน ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในระดับบุคคล ชุมชนและองค์กรภายนอกที่มีความเกี่ยวข้อง อีกทั้ง กลไกการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อนำข้อมูลมาจัดลำดับความสำคัญในการจัดสวัสดิการ หรือการรวมกลุ่มในรูปแบบต่างๆ ทั้งนี้ ประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 4 ประการดังนี้

ประการแรก คือ ภาวะผู้นำ ซึ่งต้องสร้างศรัทธาและความน่าเชื่อถือในสายตาของชาวบ้าน ทีมงานและผู้ติดตาม ทำให้ผู้นำต้องมีความซื่อสัตย์ มีความจริงใจและมีจิตสาธารณะในการทำงาน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ร่วมกันของทีมงานอย่างเสมอภาค มีการบริหารงานอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ อีกทั้งมีวิสัยทัศน์และแนวทางการจัดสวัสดิการชุมชนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีความสามารถในการตั้งศักยภาพชุมชนที่มีเป็นต้นทุนอยู่แล้ว ประกอบการวิเคราะห์ศักยภาพของคน เพื่อเลือกใช้คนให้เหมาะสมกับงาน โดยคนที่เลือกมาทำงานนั้นต้องไม่มีปัญหาความขัดแย้งกับกลุ่มอื่น สำหรับนายกฯ อบต.ท่างาม การวางตัวที่ง่ายต่อการเข้าถึง สะท้อนผ่านพฤติกรรมอันพึงประสงค์และภาพลักษณ์เชิงบวก เช่น การลงมือทำแปลงผักด้วยตนเอง ทั้งขุดดินและรดน้ำ เพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่ประชาชนของตนเอง สร้างแรงจูงใจให้เกิดการปฏิบัติตาม และเมื่อผู้นำองค์กรประพฤติปฏิบัติตัวให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย ส่งผลให้พนักงาน ข้าราชการฯ ในสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม ประพฤติปฏิบัติตัวไปในทิศทางเดียวกัน ประชาชนที่เข้ามาใช้บริการจึงได้รับประโยชน์ในด้านนี้โดยตรง

ประการที่สอง การสร้างความเป็นเจ้าของ โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ท่างาม อาศัยการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนซึ่งถือเป็นภาคประชาชน สร้างให้ประชาชนในชุมชนรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ อีกทั้งกลยุทธ์ในการจัดประชุมต่างๆ เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการชุมชนที่กระชับทั้งเวลา และการกำหนดให้ไม่มีการรับเบี้ยประชุมของทีมงานทั้ง 40 – 50 คน รวมถึงการจัดเลี้ยงอาหารต่างๆ ที่เน้นความประหยัด อีกทั้งอาศัยกลุ่มแม่บ้านในชุมชนทำกันเองนั้น ช่วยสร้างบรรยากาศของการทำงานด้วยจิตอาสาให้กับบุคคลที่ตั้งใจเข้ามาพัฒนาชุมชน พร้อมกับการให้บุคคลอื่นๆ ได้มีส่วนร่วมในช่องทางต่างๆ เป็นการสร้างระบบการทำงานที่เป็นระบบอุปถัมภ์ในสังคมที่มีวัฒนธรรมเดียวกัน ซึ่งเมื่อบุคคลเหล่านี้ร่วมตัวกันในการทำกิจกรรมต่างๆ จะพบเจอปัญหาในชุมชนร่วมกัน ก่อให้เกิดความเข้าใจในความแตกต่างของแต่ละหมู่บ้าน มองเห็นภาพรวมของปัญหาซึ่งสร้างให้เกิดสังคมช่วยเหลือเอื้ออาทรในชุมชน นอกจากนี้ กลยุทธ์การดำเนินงานดังกล่าวของ อบต.ท่างาม ยังเป็นการคัดกรองบุคคลที่หวังผลประโยชน์จากการทำงานสวัสดิการชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย

ประการที่สาม การมีส่วนร่วม โดยการให้โอกาส แก้ปัญหาความขัดแย้งในชุมชน สังคม กลุ่มคนเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในการสร้างความสำเร็จให้กับการจัดสวัสดิการชุมชน ซึ่งการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมนี้ เริ่มจากการสำรวจคนในพื้นที่ใน 3 ประเด็นหลัก คือ 1.) ใครต้องการทำอะไร จุดนี้จะช่วยให้ได้บุคคลที่ตั้งใจจะทำงานนั้นอย่างจริงจัง 2.) ใครมีความรู้ด้านใด ช่วยให้รู้ว่าในชุมชนมีบุคคลที่ความรู้ประสบการณ์ในด้านใด โดยไม่เกี่ยงว่าจะเป็นผู้พิการหรือสูงอายุ เนื่องจากบุคคลกลุ่มนี้เป็นที่ปรึกษาให้แก่ผู้ที่

ทำงานได้ 3.) ใครอยากจะช่วยงานในด้านใด เป็นการหาอาสาสมัครที่อยากมีส่วนร่วมกับชุมชนเข้ามาเป็นทีมงานด้านต่างๆ เมื่อได้สมาชิกทั้งหมดแล้วก็ให้โอกาสบุคคลเหล่านี้ในการทำหน้าที่ของตนเอง โดยองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่กำกับดูแลให้คำปรึกษา รวมถึงสนับสนุนความต้องการด้านต่างๆ ที่จะประโยชน์ต่อชุมชนและการพัฒนาสวัสดิการชุมชน โดยทั้งหมดนี้ อาศัยทุนทางสังคมในการดำเนินการ ภายใต้แผนดำเนินงานจากการสำรวจประชากรในพื้นที่ และหลักการเลือกคนให้เหมาะสมกับงาน ส่งผลให้การขับเคลื่อนการสร้างสวัสดิการชุมชนเกิดจากบุคคลในชุมชนเอง สะท้อนถึงความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของได้ในทางหนึ่ง

ประการที่สี่ คือ การมองภาพรวมของการจัดสวัสดิการต่างๆ ของชุมชน ให้มีความเชื่อมโยงและสนับสนุนกัน และการวางระบบการทำงานเพื่อใช้ข้อมูลประกอบการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการ เช่น สำรวจประชากรในพื้นที่ ครอบครัวใดมีการตั้งครรภ์จะมีการส่งอาสาสมัครเข้าไปดูแลให้คำปรึกษา และเมื่อเด็กครอบครัวดังกล่าวถึงวัยเรียน จะมีการเชิญชวนให้ร่วมกองทุนสวัสดิการชุมชนด้านการศึกษา หลังจากนั้นพัฒนาเด็กให้รู้จักการออมผ่านกองทุนสวัสดิการด้านการออมเงิน เริ่มจากวันละ 1 บาท หรือการสร้างสวัสดิการกองทุนเพื่อการออมและเตรียมพร้อมก่อนวัยชรา เชื่อมกับกองทุนสวัสดิการสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นการสร้างสวัสดิการชุมชนและการบริหารจัดการแบบองค์รวม ซึ่งผลจากการวางแผนและบริหารจัดการในลักษณะนี้ ช่วยให้กองทุนสวัสดิการต่างๆ ที่สร้างขึ้นมีความเข้มแข็งและสร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิกกองทุน ซึ่งหมายถึง ประชาชนในท้องถิ่น

ท้ายที่สุด การจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชนให้ประสบความสำเร็จจะต้องคำนึงถึงสภาพศักยภาพขององค์กรชุมชนโดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจแบบพอเพียง การใช้ทรัพยากรในชุมชนซึ่งเป็นทุนทางสังคมในการจัดสวัสดิการฯ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน โดยใช้องค์กรชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนด้วยกลไกการจัดเวทีระดมความคิด ถอดบทเรียนเพื่อให้เกิดการตกลึกทางความคิด มองปัญหาของชุมชนไปในทิศทางเดียวกัน ให้ความสำคัญกับบริบทขององค์กรชุมชน ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน นำมาจัดลำดับความสำคัญเพื่อจัดสวัสดิการ รวมถึงต้องศึกษาศักยภาพของทุนทางสังคมที่มีอยู่ เพื่อสะท้อนความสำคัญและเอกลักษณ์ของชุมชน ร่วมกับภาวะผู้นำของชุมชน หมู่บ้านที่ควรต้องมีจิตสาธารณะ

ดังเช่นการดำเนินงานพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม ที่มาจากวิสัยทัศน์ของผู้นำชุมชน และการทำตนเป็นแบบอย่างให้สมาชิกในองค์กรได้ปฏิบัติตาม นอกจากนี้ การเป็นผู้นำที่ให้ประชาชนเข้าถึงได้ เป็นการสร้างความสัมพันธ์กับประชาชน อันถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในหลายภาคส่วนให้ร่วมกันพัฒนาและบริหารชุมชนจนนำมาซึ่งกองทุนสวัสดิการต่างๆ ที่บริหารจัดการอย่างเป็นระบบ อาศัยกลไกทางการตลาด เศรษฐศาสตร์และโลจิสติกส์ในแบบชุมชนท้องถิ่น ส่งผลให้ร้านค้าต่างๆ ที่ทาง อบต.ท่างาม สร้างและพัฒนาขึ้น สามารถแข่งขันกับที่อื่นได้ซึ่งมีส่วนช่วยให้กองทุนต่างๆ มีรายได้สำหรับใช้ในการจัดการสวัสดิการกองทุนอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง ระบบกลไกนี้เมื่อสร้างให้เป็นรูปธรรมแล้ว คนในชุมชนที่ยังคงไม่เชื่อมั่นในการทำงานของ อบต.ท่างาม จะเปลี่ยนทัศนคติเป็นความเชื่อ ส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ก่อเกิดเป็นความร่วมมือที่จะพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่างๆ อย่างยั่งยืน

การบริหารจัดการท้องถิ่น และการสร้างสวัสดิการชุมชนที่ยั่งยืนนั้น ปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงในการประกอบกรสร้างสวัสดิการชุมชน คือ

1. “การน้อมนำพระราชดำรัส” ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง “ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน”
2. ยุทธศาสตร์ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ที่สามารถปรับใช้ได้กับทุกบริบทชุมชน
3. วิสัยทัศน์และความเข้าใจของผู้นำชุมชนที่มองเห็นทั้งในมุมกว้างของสังคมจนถึงมุมแคบของชุมชน
4. การรู้จักหารายได้ ภายใต้กลไกการตลาดและหลักเศรษฐศาสตร์
5. การดึงศักยภาพสูงสุดจากทรัพยากร “คน” ที่ทุกชุมชนมีเหมือนกันมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ขัตติยา จันสังสา. (2555). **ผลการใช้ชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และทักษะการคิดขั้นสูงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาศาสตร์ศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). **การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน**. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 5(1), 7-19.
- ทะนง อัครธีรานนท์. (2555). **การพัฒนาชุดทดลองคลื่นนิ่งบนเส้นเชือกประสิทธิภาพสูงสำหรับทำปฏิบัติการและการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์เรื่องคลื่น**. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เทวินทร์ นิลกลัด. (2549). **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมภูมิปัญญาชาวไทยภูเขา**. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ธรรมสถิต ทองเงินเจ้าธรรม. (2547). **คู่มือเตรียมสอบฟิสิกส์ ฉบับรวม ม.4-5-6**. กรุงเทพฯ : ภูมิบัณฑิตการพิมพ์.
- ธวัชชัย สุวรรณวงศ์. (2555). **ความสามารถในการสื่อสารและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์เรื่องของไหลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เลิร์นนิ่งอ็อบเจกต์**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ปาริชาติ ราชแก้ว. (2556). **ผลการจัดการเรียนรู้แบบเอสเอสซีเอสต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ในวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ปราณี กองจินดา. (2549). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเลขในใจของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบชิปปาโดยใช้แบบฝึกหัดที่เน้นทักษะการคิดเลขในใจกับนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้คู่มือครู**. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(หลักสูตรและการสอน). พระนครศรีอยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

- ปรียา อนุพงษ์อ้อ. (2554). การพัฒนาชุดทดลองเรื่องการกำทอนของคลื่นในท่ออากาศ. วารสารพัฒนาการเรียนการสอนมหาวิทยาลัยรังสิต, 5(2), 7-12.
- ราชบัญญัติสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์.
- เลิศ อานันทนง. (2557). ศิลปะในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : กราฟฟิคอาร์ต.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **ฟิลิกส์ เล่ม 4**. กรุงเทพฯ : สกสศ. ลาดพร้าว.
- สายฝน พูลผล. (2554). การพัฒนาชุดทดลองเรื่องคลื่นเสียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. [ออนไลน์]. สืบค้นข้อมูล วันที่ 28 มิถุนายน 2558. จาก <http://www.scied.sci.ubu.ac.th/index.php>.
- สุรัชย์ ทรัพย์เพิ่ม และคณะ. (2555). การศึกษาการทดลองการทำความเย็นด้วยคลื่นเสียง. สภาคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยแห่งประเทศไทย.
- สุรัชย์ นพรัตน์แจ่มจำรัส และคณะ. (2555). รายงานการวิจัยเรื่องการแก้ไขความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในเรื่องคลื่นเสียงภายในหลอดกำทอน. กรุงเทพฯ.
- อิศเรศ ฤกษ์กล้า. (2555). การศึกษาทดลองเครื่องยนต์เทอร์โมอะคูสติกแบบคลื่นนิ่ง. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 35(3), 7-9.
- อุมาพร คนธรักษ์. (2554). คลื่นนิ่งของเสียงในภาชนะขวดแก้วรูปทรงกลม. รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 3(1), 3-5.
- เอกจิต คุ่มวงศ์ และคณะ. (2555). การแก้ปัญหาการเรียนของนักศึกษาเรื่องคลื่นนิ่งในรายวิชานามไฟฟ้า. รายงานวิจัยในชั้นเรียน, 1(2), 3-4.
- Dewey . J . (1975). **How We Thinking**. *Science Education* . 49 (March) : 39
- McCormick, E. J. & Daniel, L. R. (1965). **Industrial Psychology**. (7th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice - Hall.
- McGregor, Douglas. (1969). **The Human Side of Enterprise**. Now York : McGraw – Hill Book Company.
- Piaget, Jean. (1960). **The Moral Judgment of the Child**. Illinoid : The Free Pree.
- Wolman Benjamin B.(1973). **Dictionary of Behavioral Science**. New York : Van Nostrand Reinhold.

การเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ

A study on Blended Learning for Improving English Skills

ดร.ถาวร ทิศทองคำ,¹

บทคัดย่อ

บทความนี้ นำเสนอเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบผสมผสาน การเรียนรู้แบบผสมผสานทำให้ผู้เรียนมีความยืดหยุ่นในเรื่องของเวลามาก เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ และมีผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น การเรียนรู้แบบผสมผสานช่วยสร้างโอกาสที่ดี ช่วยให้มีการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น เพิ่มความยืดหยุ่นในสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ รวมถึงโอกาสในการปรับปรุงทักษะภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ปัญหาของ ผู้เรียนที่อาจจะเกิดขึ้น คือการบริหารจัดการเวลา ความรับผิดชอบที่มากขึ้นสำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียนเอง รวมถึง การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ/ การเรียนรู้แบบผสมผสาน

Abstract

This article presents improving English skills through blended learning. A blended learning model provides learners with greater time flexibility. It is an effective learning method which helps the learners to learn competently and helps to improve their learning outcomes. It enhances opportunities for lecturer-learner interaction. It also increases student engagement in learning, added flexibility in the teaching and learning environment. This includes opportunities for continuous improvement of English skills learning, and opportunities to learn English skills continuously and sustainably. However, possible learner problems include time management, having greater responsibility for their own learning and using sophisticated technologies.

Keywords: Improving of English Skills/ Blended Learning

บทนำ

ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีอยู่มากมาย (Mitchell, Myles & Marsden, 2013; Breen, 2014; Borg, 2015) การเรียนรู้แบบผสมผสานนับเป็นรูปแบบการเรียนรู้หนึ่งที่มีประสิทธิภาพ (Tomlinson & Whittaker, 2013) ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษในรูปแบบการเรียนรู้แบบเผชิญหน้า (Face-to-Face) การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-learning) การเรียนรู้ผ่านรูปแบบการนำเสนอการเรียนรู้หลักสูตรต่างๆ

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษสื่อสารธุรกิจ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ทางออนไลน์ (Massive Open Online Course) และการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมต่างๆ นอกห้องเรียน (Learning by Doing Activities Outside the Classroom) การเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้จากวิธีต่างๆ ที่หลากหลาย เช่น ผ่านการอภิปรายกับผู้เรียนคนอื่นๆ และกับผู้สอนโดยตรง การเรียนผ่านสื่อเทคโนโลยีช่วยสร้างโอกาสใหม่ ๆ ให้แก่ผู้เรียนในการโต้ตอบกับเพื่อนของผู้เรียนด้วยตนเอง ผู้สอนและเนื้อหาภายในและนอกห้องเรียน ถือเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้แบบผสมผสาน การเรียนรู้แบบผสมผสานหรือการนำเอาวิธีการเรียนรู้หลายวิธีมารวมกันมักถูกเรียกว่าเป็นรูปแบบไฮบริด (Hybrid) เป้าหมายของการเรียนรู้แบบผสมผสานคือ การเรียนรู้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ส่งเสริมโอกาสในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เรียนรู้ด้วยตนเองและผู้เรียนมีความยืดหยุ่นในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น (Garnham & Kaleta, 2002) ดิวเบน ฮาร์ทแมน และ มอสคาล (Dziuban, Heartman, & Moskal, 2004) เน้นว่าการเรียนรู้แบบผสมผสานไม่ใช่การศึกษาทางไกล เพราะเนื้อหาของหลักสูตรไม่ได้นำเสนอไว้ในออนไลน์ทั้งหมด การเรียนรู้แบบผสมผสานจึงเป็นการเรียนในห้องเรียนแบบดั้งเดิมที่เสริมด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย และอาจใช้รูปแบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึง การใช้บทเรียนหรือหลักสูตรออนไลน์ทดแทนบทเรียนในบางเวลาในห้องเรียนด้วย การเรียนรู้แบบผสมผสานเน้นการจัดการการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีการพัฒนา ปรับปรุงระบบการจัดการเรียนรู้ที่จะผสมผสานการเรียนรู้โดยการรวมเอาการเรียนในห้องเรียน กับ การเรียนจากเทคโนโลยีต่างๆ มารวมเข้าด้วยกัน กล่าวคือ เป็นการเรียนการสอนของรายวิชาที่มีหลายรูปแบบ โดยให้ความสำคัญในเรื่องของการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสม ตรงตามจุดประสงค์ของการเรียน และการบูรณาการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ในลักษณะต่างๆ ตรงกับวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้น

จากการสำรวจและสัมภาษณ์ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาจำนวน 121 ตัวอย่างโดยผู้เขียนบทความโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กับผู้เรียนภายหลังจากเสร็จสิ้นการเรียนรู้แบบผสมผสานปลายภาคเรียนพบว่าผู้เรียนร้อยละ 75 ระบุว่าเรียนในรูปแบบเดิมๆ ไม่ทำท่าย ขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ และไม่น่าสนใจจากเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้เขียนพิจารณาแล้วเห็นว่าการเรียนรู้แบบผสมผสานนั้นมีความน่าสนใจมาก ผู้เรียนมีมุมมองในเชิงบวก กล่าวคือ การเรียนรู้แบบผสมผสานมีข้อดีอยู่หลากหลาย ผู้เขียนจึงใคร่ขอเสนอบทความวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษโดยการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ดังนั้นบทความวิชาการนี้เกี่ยวกับ การแนะนำการเรียนรู้แบบผสมผสาน วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้แบบผสมผสาน ลักษณะของการเรียนรู้แบบผสมผสาน จุดเด่น-จุดด้อยของการเรียนรู้แบบผสมผสาน การเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและขั้นตอนการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน ข้อเสนอแนะ และสรุป

การเรียนรู้แบบผสมผสานหมายถึงอะไร

การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ ที่ผสมผสานรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย (Marsh, 2012) ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ผสมผสานกับการเรียนรู้นอกห้องเรียนที่ผู้เรียน และผู้สอนไม่เผชิญหน้ากันเพียงอย่างเดียว (Alexandra & Aguilar, 2012) หรือการใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลาย กระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมเกิดขึ้นจากยุทธวิธีการเรียนการสอนที่หลากหลายรูปแบบ เป้าหมายอยู่ที่การให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของรายวิชาและการมีโอกาสได้เรียนรู้แบบยั่งยืนเป็นสำคัญ

การเรียนรู้แบบผสมผสานนั้น ผู้สอนอาจใช้วิธีการสอนหลายวิธีในการเรียนการสอน เช่น การสอนแบบเผชิญหน้า รวมทั้งการนำเสนอเนื้อหาบทเรียนผ่านเทคโนโลยี หรือการที่ผู้สอนนำเสนอเนื้อหาบทเรียนส่วนหนึ่งมา แขนงไว้บนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ระบบอีเลิร์นนิง (E-learning) โดยใช้ระบบแอลเอ็มเอส (Learning Management System) ซึ่งเนื้อหาที่นำมาแขนงไว้อาจเป็นเนื้อหาสำหรับการเรียน คำอภิปรายที่เกิดจากการอภิปรายร่วมกันของผู้เรียนกับผู้สอนในห้องเรียนปกติ หรือสรุปบทเรียน ซึ่งนับเป็นการบูรณาการระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียนและการเรียนแบบออนไลน์ที่สามารถช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและใช้เวลาในห้องเรียนได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น อย่างไรก็ตาม สติกเซลเลียส และ ฟาเรล (Stigzelius, 2011; Farrell, 2015) ย้ำว่า การเรียนรู้จากแบบฝึกหัดของบทเรียนและเทปเพียงอย่างเดียวยังไม่สามารถเรียกได้ว่าเป็นการเรียนรู้แบบผสมผสาน ถึงแม้ว่าเป็นการผสมผสานของสื่อในการเรียนรู้ แต่ก็ยังเป็นเพียงการเรียนในห้องเรียนแบบเผชิญหน้า (Face-to-Face) เพราะไม่ได้มีช่องทางให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองนอกห้องเรียนและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับชุมชนออนไลน์

นอกจากนี้ การเรียนรู้แบบผสมผสานยังก่อให้เกิดทักษะในด้านการปฏิบัติ (Practice Skill) เช่น การสอนในห้องเรียนร่วมกับการสอนรูปแบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (A Combination of Face-to-Face and E-learning) ซึ่งตรงกับแนวความคิดที่ว่า ไม่มีวิธีการสอนแบบใดแบบหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ (Learning) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาจารย์ผู้สอนจะต้องใช้วิธีการหลายๆ วิธี นำมาผสมผสานกัน (Blended) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษประเมินความเข้าใจในระหว่างเรียน โดยการตอบคำถามผู้สอน ซึ่งข้อมูลทุกอย่างภายในห้องเรียนอาจถูกบันทึกไว้เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสในการทบทวนเนื้อหา ผู้สอนสามารถติดตามประเมินผลการเรียนการสอนในแต่ละครั้งได้อย่างใกล้ชิดมากขึ้น การเรียนรู้แบบผสมผสานช่วยสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียนทุกคนที่สำเร็จการศึกษาว่าจะเป็นผู้คนที่มีคุณภาพ มีความคุ้นเคยกับอุปกรณ์เทคโนโลยีและสารสนเทศ สามารถใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์พื้นฐานได้อย่างคล่องแคล่ว และที่สำคัญ จะทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรม เป็นบุคคลที่มีความกระตือรือร้น มีความรับผิดชอบ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนกล้าแสดงความคิดเห็น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในชีวิตและหน้าที่การงาน ภายหลังจากสำเร็จการศึกษา

กล่าวโดยสรุป การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นการผสมผสานวิธีหลายๆ วิธี (Multiple Learning Methods) ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบเผชิญหน้า (Face-to-Face) การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-learning) การเรียนรู้ผ่านรูปแบบการนำเสนอการเรียนรู้หลักสูตรต่างๆ ทางออนไลน์ (Massive Open Online Course) และการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมต่างๆ นอกห้องเรียน (Learning by Doing Activities Outside the Classroom) เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน (Teaching and Learning Management) เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้แบบผสมผสาน

การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) มีวัตถุประสงค์หลักอยู่ 3 ประการ คือ (1) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนมากขึ้น (2) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาเนื้อหาบทเรียนด้วยตนเอง วิเคราะห์บทเรียนเชิงลึก ก่อนการอภิปรายร่วมกับผู้เรียนอื่นๆ และผู้สอนในชั้นเรียน และ (3) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสื่อที่หลากหลาย (Jordan, 2013) ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

การเรียนรู้แบบผสมผสานที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนมากขึ้นเนื่องจากผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจกับเนื้อหาซึ่งอาจเกี่ยวกับทฤษฎีต่างๆ และมีโอกาสนำไปสู่การปฏิบัติได้ในเวลาที่ไม่ต่างกัน ตาม

จังหวะการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถควบคุมด้วยตนเอง เป็นการเรียนที่ผู้เรียนมีโอกาสพูดคุยระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน เกิดความร่วมมือน่าสนใจ ได้สื่อสารอย่างใกล้ชิดกับผู้สอน มีเนื้อหาจริงซึ่งง่ายต่อความเข้าใจ ผู้เรียนสามารถทราบผลปฏิบัติย้อนกลับได้รวดเร็ว อีกทั้ง ผู้เรียนสามารถทบทวนความรู้เดิม และสามารถทำแบบทดสอบเพื่อตรวจสอบความเข้าใจในการเรียนได้ด้วยตนเอง รวมถึงการเรียนรู้แบบผสมผสานยังช่วยให้ผู้เรียนมีชิ้นงานซึ่งเป็นผลจากความเข้าใจในเนื้อหาของผู้เรียนนั่นเอง

สำหรับการเรียนรู้แบบผสมผสานในมิติที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาเนื้อหาบทเรียนด้วยตนเอง สามารถวิเคราะห์บทเรียนเชิงลึกก่อนการอภิปรายร่วมกับผู้เรียนอื่นๆ และผู้สอนในชั้นเรียน ผู้เรียนสามารถแบ่งเวลาเรียนอย่างอิสระตามเวลาที่ผู้เรียนเห็นว่าเหมาะสม เลือกสถานที่เรียนอย่างอิสระ สามารถเรียนด้วยระดับความเร็วของตนเอง รวมถึง เป็นการผสมผสานระหว่างการเรียนแบบดั้งเดิมและแบบใหม่ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลได้เป็นอย่างดี

การเรียนรู้แบบผสมผสานเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสื่อที่หลากหลายตามพรศนะของจอร์แดน (Jordan, 2013) ในแง่มุมที่ว่า การเรียนรู้แบบเผชิญหน้า (Face-to-Face) ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนโดยใช้วิทยุ เทป วิดีโอ การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-learning) วิดีโอคลิปต่างๆ การเรียนรู้ผ่านรูปแบบการนำเสนอการเรียนรู้หลักสูตรต่างๆ ทางออนไลน์ (Massive Open Online Course) ก็ประกอบไปด้วยเนื้อหาและการใช้สื่อที่หลากหลาย ผู้เรียนได้เรียนกับสื่อมัลติมีเดีย มีการเรียนและการสอบบางส่วนผ่านระบบออนไลน์ นอกจากนี้ การเรียนรู้จากการทำกิจกรรมต่างๆ นอกห้องเรียน (Learning by Doing Activities Outside the Classroom) ก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งให้ผู้เรียนมีโอกาสในการใช้สื่อต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมากมาย

กล่าวโดยสรุป การเรียนแบบผสมผสานมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชามากขึ้น ผู้สอนจึงได้จัดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสในการศึกษาด้วยตนเอง จัดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด ได้วิเคราะห์ ประเด็นเนื้อหาที่เรียนด้วยตนเองอย่างเต็มศักยภาพ และเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการผสมผสานวิธีการเรียนรู้แบบเผชิญหน้า (Face-to-Face) การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-learning) การเรียนรู้ผ่านรูปแบบการนำเสนอการเรียนรู้หลักสูตรต่างๆ ทางออนไลน์ (Massive Open Online Course) และการทำกิจกรรมต่างๆ นอกห้องเรียน (Learning by Doing Activities Outside the Classroom) เข้าด้วยกันเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้มากที่สุด

ลักษณะของการเรียนรู้แบบผสมผสาน

การเรียนรู้แบบผสมผสานเน้นการเรียนรู้และการใช้งาน มีพื้นฐานอยู่บนแนวคิดของการผสมผสาน 4 องค์ประกอบหลักคือ การเรียนรู้แบบเผชิญหน้าในห้องเรียน การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การเรียนรู้ผ่านรูปแบบการนำเสนอการเรียนรู้หลักสูตรต่างๆ ทางออนไลน์ และการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมต่างๆ นอกห้องเรียน

ความสำเร็จของการเรียนรู้แบบผสมผสานเกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้แบบเผชิญหน้าในห้องเรียนทำให้ผู้เรียนและผู้สอนได้ทำความเข้าใจและตกลงวิธีการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผู้เรียนสามารถศึกษาเนื้อหาบทเรียนที่ผู้สอนแขวนไว้บนระบบก่อนการเข้าห้องเรียน และมีโอกาสในการทบทวนบทเรียนนอกชั้นเรียนซึ่งเป็นการเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนมากขึ้น อีกทั้ง ผู้เรียนสามารถเรียนเนื้อหาบทเรียนตามความสะดวกในเรื่องของเวลาและสถานที่ การเรียนรู้ผ่านรูปแบบการนำเสนอการเรียนรู้หลักสูตรต่างๆ ทางออนไลน์ ทำให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนเนื้อหาบทเรียนตามความสนใจซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

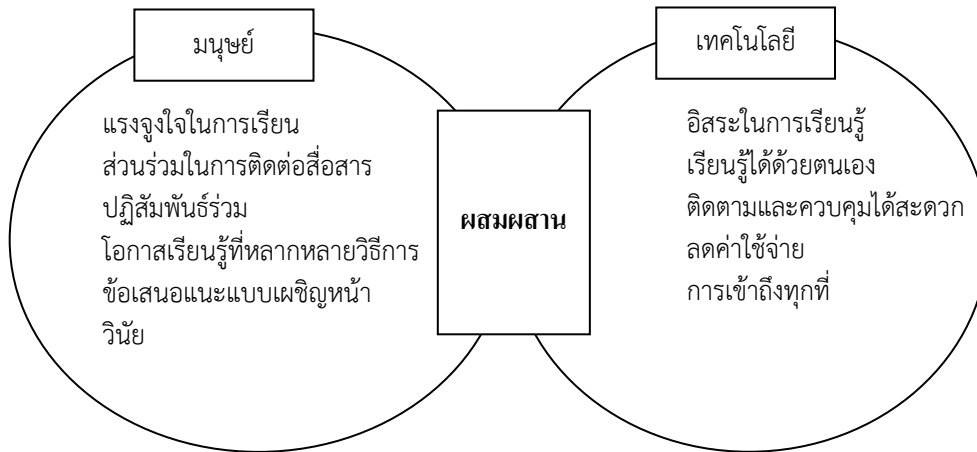

และสามารถประยุกต์ใช้ได้ทันทีในภายหลัง และสำหรับการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมต่างๆ นอกห้องเรียน ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับบุคคลอื่นๆ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การทำงานในสถานการณ์จริงร่วมกับบุคคลอื่น

การเรียนรู้แบบผสมผสานทำให้ผู้เรียนมีโอกาสในการเรียนรู้ผ่านทางระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามที่ผู้สอนวางแผนไว้ ผู้สอนสามารถใช้ความหลากหลายของเทคนิคการเรียนการสอน เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ กิจกรรมต่างๆ ของบทเรียน การจำลองหรือการทำงานออนไลน์อื่นๆ รวมถึงการบรรยาย ซึ่งรูปแบบการเรียนเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบการนำเสนอโดยการบรรยายและการเผยแพร่ข้อมูลในห้องเรียนเพียงอย่างเดียวเป็นการผสมผสานการเรียนรู้ ดอดจ์ (Dodge, 2001) ระบุว่า รูปแบบของการเรียนรู้แบบผสมผสานเกี่ยวข้องกับ การวางผู้เรียนของผู้สอนอยู่ในสถานการณ์ที่บังคับให้ผู้เรียนมีการอ่าน การพูด การฟังและคิดอย่างลึกซึ้ง รวมถึง การเขียนด้วย ไม่ใช่รูปแบบของการเรียนรู้ที่กำหนดไว้เพื่อลดเวลาเรียนหรือลดการใช้เทคโนโลยี แต่เป็นการเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ให้มากขึ้น เนื่องจากลักษณะของเนื้อหาการเรียนการสอนและความตั้งใจของผู้สอนที่รับผิดชอบในการเรียนการสอน (Dziuban, Heartman, Moskal, Sorge & Truemann, 2004) อย่างไรก็ตาม สำหรับบางบทเรียนจะลดเวลาการเรียนรู้ที่จัดขึ้นแบบเผชิญหน้าลง และการลดเวลานั้นจะต้องไม่มีผลกระทบต่อการศึกษาวิชาการ ในประเด็นโอกาสของการเรียนรู้ที่ลดลง ดิวเบน ฮาร์ทแมน จูจ มอสคาล และ ซอสจ (Dziuban, Heartmann, Juge, Moskal & Sorg, 2005) ได้ชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นรูปแบบที่ช่วยผู้สอนและผู้เรียนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน รวมทั้ง มีการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การเรียนรู้ผ่านรูปแบบการนำเสนอการเรียนรู้อีกหลายรูปแบบต่างๆ ทางออนไลน์ และการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมต่าง ๆ นอกห้องเรียน ซึ่งการเรียนรู้แบบนี้สามารถที่จะใช้ใช้ในลักษณะที่เกื้อกูลเพื่อให้เกิดการพัฒนาและการเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบและมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้อย่างยิ่งขึ้น ดังแสดงในภาพ 1 และ ภาพ 3 ตัวอย่างหลักสูตรการเรียนรู้อแบบผสมผสาน มีอย่างแพร่หลายเช่น English Composition (BYU) Cambridge University Press and Cambridge English Language Assessment เป็นต้น

การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning)	การเรียนรู้แบบเผชิญหน้า (Face-to-Face)	ประสิทธิภาพในการเรียนรู้ (Effectiveness of Learning)
	การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-learning)	
	การเรียนรู้ผ่านรูปแบบการนำเสนอการเรียนรู้อีกหลายรูปแบบต่างๆ ทางออนไลน์ (Massive Open Online Course)	
	การเรียนรู้จากการทำกิจกรรมต่างๆ นอกห้องเรียน (Learning by Doing Activities Outside the Classroom)	

ภาพ 1 แสดงรูปแบบการเรียนรู้อแบบผสมผสาน

ภาพ 2 แสดงผลที่ได้จากการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ภาพ 3 ตัวอย่างงานที่ได้จากการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบผสมผสาน

จุดเด่น-จุดด้อยของการเรียนรู้แบบผสมผสาน

จุดเด่นของการเรียนรู้แบบผสมผสานอยู่ที่ รูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้กิจกรรมในบริบทของการเรียนที่หลากหลายทั้งการพบปะกันในห้องเรียนจริงแบบเผชิญหน้า การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การเรียนรู้ผ่านรูปแบบการนำเสนอการเรียนรู้อีกหลายรูปแบบต่าง ๆ ทางออนไลน์ และการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมต่างๆ นอกห้องเรียน การใช้สื่อที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ การเรียนรู้เพื่อตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการรวมกันหรือนำสิ่งต่าง ๆ มาผสม โดยที่สิ่งที่ถูกผสมนั้นสามารถแบ่งเป็นการเรียนในห้องเรียน ร้อยละ 80 การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมต่างๆ นอกห้องเรียน ร้อยละ 20 ไม่ได้มีกฎตายตัวว่าจะต้องผสมผสานกันเท่าใด อย่างไรก็ตาม เป็นการผสมผสานของรูปแบบการเรียนในห้องเรียนปกติเข้ามามีผสมผสานเทคโนโลยีใหม่ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียน มีส่วนร่วมในการติดต่อสื่อสาร มีปฏิสัมพันธ์ร่วม มีโอกาสเรียนรู้ที่หลากหลายวิธีการ มีข้อเสนอแนะแบบเผชิญหน้า รวมถึงมีวินัย สำหรับเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีใหม่ทำให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้สอนติดตามและควบคุมได้สะดวก ลดค่าใช้จ่ายของผู้เรียน สามารถเข้าถึงทุกที่ สำหรับจุดด้อยของการเรียนรู้แบบผสมผสานนั้น ผู้เรียนต้องใช้เวลากับบทเรียนมากขึ้น และบางกรณีผู้เรียนไม่มีความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีก็อาจทำให้ประสิทธิภาพของการการเรียนแบบนี้ลดน้อยลง

การเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและขั้นตอนการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน

การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะภาษาอังกฤษในปัจจุบันนี้ การเรียนรู้แบบเผชิญหน้าเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ คัลเดอร์อน สลาบิน และ แชนเซส (Calderón, Slavin, & Sánchez, 2011) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพเกิดจากการเรียนรู้ที่หลากหลาย การเรียนรู้แบบเผชิญหน้าเพียงอย่างเดียวไม่ช่วยสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้ การเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่เป็นการเรียนรู้แบบผสมผสานหลากหลายวิธี เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพเหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์การเรียนรู้และตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล เกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะด้านการปฏิบัติ (Practice Skill) โดยใช้เทคโนโลยี (Bates, 2003) การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การเรียนรู้ผ่านรูปแบบการนำเสนอการเรียนรู้อีกหลายรูปแบบต่าง ๆ ทางออนไลน์ และการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมต่างๆ นอกห้องเรียน จุดมุ่งหมายสูงสุดอยู่ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหา และการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้มีรูปแบบสอดคล้องกับแนวคิดของ วูดอลล์ (Woodall, 2012) กล่าวคือ บางครั้งผู้สอนส่งงานทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทางอีเมล (e-mail) หรือส่งงานผ่านทางห้องสนทนา (Chat Room) และ กระดานข่าว (Web Board) ผู้สอนกำหนดให้รูปเล่มรายงานซึ่งผู้เรียนต้องไปค้นคว้าสืบค้นข้อมูลและนำมาอภิปราย สรุป เนื้อหาเป็นแนวเดียวกัน ผู้เรียนทุกคนเข้าใจตรงกัน

นอกจากนี้ การเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษต้องใช้เทคโนโลยีเพื่อการดำเนินงานบนระบบเครือข่าย ซึ่งใช้ ระบบแอลเอ็มเอส (LMS – Learning Management System) เป็นระบบการบริหารผ่านเซิร์ฟเวอร์ (Server) เป็นระบบเครือข่ายผู้ใช้งานในระบบ กลุ่มผู้บริหาร (Administrator) ทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ กลุ่มเจ้าหน้าที่ดูแลระบบ (Staff) ทำหน้าที่ปฏิบัติงานส่วนสนับสนุน กลุ่มผู้สอน (Lecturer) ทำหน้าที่สอนและบรรยาย และกลุ่มผู้เรียน (Student) ซึ่งเป็นผู้เรียน

สำหรับขั้นตอนการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานประกอบด้วย 2 ขั้นตอนหลักดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นก่อนการวิเคราะห์ (Pre-Analysis) เป็นขั้นตอนแรกของการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน ประกอบการพิจารณาข้อมูลทั่ว ๆ ไป ได้แก่ การวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้เรียน การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ และ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการเรียนรู้แบบผสมผสาน ผลลัพธ์ที่ได้จากขั้นตอนแรกจะเป็นรายงานผลที่จะนำไปใช้ในขั้นต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการออกแบบกิจกรรมและการออกแบบวัสดุการเรียนรู้ (Design of Activity and Resources) เป็นขั้นตอนที่สองที่นำผลลัพธ์ที่ได้จากขั้นตอนแรกมาออกแบบกิจกรรมและวัสดุการเรียนรู้ ซึ่งจำแนกออกเป็น 4 ส่วนย่อย ๆ ได้แก่ (1) การออกแบบภาพรวมของการเรียนรู้แบบผสมผสาน ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละรายวิชา กลยุทธ์การนำส่งบทเรียนในการเรียนรู้แบบผสมผสาน ส่วนสนับสนุนการเรียนรู้แบบผสมผสาน (2) การออกแบบกิจกรรมแต่ละรายวิชาประกอบด้วย กิจกรรมต่างๆ ของบทเรียน การจัดกลุ่มของกิจกรรมทั้งหมด การประเมินผลในแต่ละบทเรียน (3) การออกแบบและพัฒนาบทเรียน ประกอบด้วย การเลือกสรรเนื้อหาสาระ การพัฒนากรณีต่าง ๆ การนำเสนอผลการออกแบบและการพัฒนาผลที่ได้จากขั้นตอนที่สอง จะเป็นรายละเอียดของการออกแบบบทเรียนในแต่ละส่วน และ (4) การประเมินผลการเรียนการสอน (Instructional Assessment) เป็นส่วนสุดท้ายในการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน ประกอบด้วย การประเมินผลการเรียนรู้โดยมีสัดส่วนการให้คะแนนในส่วนต่างๆ การจัดการสอบตามหลักสูตรแบบปกติ การประเมินผลกิจกรรมทั้งหมด ผลที่ได้จากส่วนสุดท้ายจะนำไปพิจารณาตรวจสอบปรับกระบวนการออกแบบในแต่ละส่วนที่ผ่านมาทั้งหมดเพื่อให้การเรียนรู้แบบผสมผสานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลกับผู้เรียนอย่างแท้จริง

จากประสบการณ์ในการใช้วิธีการเรียนรู้แบบผสมผสานในรายวิชาภาษาอังกฤษของผู้เขียน พบว่าผู้เรียนมีมุมมองต่อการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษว่ามีทั้งข้อดีและข้อเสีย ในแง่มุมมองว่าการเรียนรู้แบบผสมผสานทำให้ผู้เรียนมีความยืดหยุ่นในเรื่องเวลามากขึ้น เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น การเรียนรู้แบบผสมผสานช่วยสร้างโอกาสที่ดีขึ้นสำหรับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น เพิ่มความยืดหยุ่นในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ รวมถึง มีโอกาสในการปรับปรุงทักษะภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ปัญหาของผู้เรียน คือการบริหารจัดการเวลา ความรับผิดชอบที่มากขึ้นสำหรับการเรียนรู้ของตนเอง รวมถึง การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยด้วย

อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้แบบผสมผสานมีสิ่งต่างๆ ที่จะต้องพิจารณา ดังนี้ (1) เพิ่มทางเลือกให้มีความหลากหลายมากขึ้นให้แก่ผู้เรียน (2) ความสำเร็จในการเรียนรู้แบบผสมผสานต้องพิจารณาจากรูปแบบการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ (3) จะต้องพิจารณาประเด็นของความเร็วในการเรียนรู้ ขนาดของผู้เรียน และการสนับสนุนช่วยเหลือผู้เรียน (4) สภาพแวดล้อมทางการเรียนของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งการจัดการเรียนรู้จะต้องสนับสนุนให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์เป็นสำคัญ และ (5) หน้าที่ของผู้เรียน จะต้องศึกษาและค้นหาตัวเอง เพื่อสร้างสรรค์ความรู้ตามศักยภาพของตนเอง

ข้อเสนอแนะเพื่อนำวิธีการเรียนรู้แบบผสมผสานไปประยุกต์ใช้และการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำวิธีการเรียนรู้แบบผสมผสานไปประยุกต์ใช้
  - 1.1 จัดการเรียนการสอนในรูปแบบผสมผสานนั้นผู้สอนจะต้องทุ่มเท เข้าใจ มีวิธีการจัดการ มีการเตรียมการ และวางแผนเป็นอย่างดี
  - 1.2 ผู้เรียนต้องมีพื้นฐานความรู้ด้านเทคโนโลยีเพียงพอ
2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อจัดการเรียนการสอนในรูปแบบผสมผสานจากกลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลาย

2.2 ควรมีการศึกษามุมมองของผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหาร และบุคคลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษว่าแต่ละกลุ่มมีมุมมองอย่างไร เป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่

2.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในแต่ละรายวิชาหรือทักษะ

สรุป

ถึงแม้ว่าวิธีการเรียนรู้แบบผสมผสานช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย แต่การออกแบบการเรียนรู้เหล่านี้ในสถาบันการศึกษามาพร้อมกับความท้าทายที่สำคัญ สถาบันการศึกษาจะต้องสร้างนโยบายที่จำเป็นในการวางแผนทรัพยากร เวลา และระบบสนับสนุน เพื่อให้แน่ใจว่าการริเริ่มการเรียนรู้แบบผสมผสานจะประสบความสำเร็จ กรอบนโยบายควรมีการพัฒนาอย่างชัดเจน ระบุวิธีการเรียนรู้แบบผสมผสาน สนับสนุนวิสัยทัศน์ ค่านิยม และหลักการของสถาบันการศึกษา เช่น แผนกลยุทธ์และแผนการดำเนินงานตามการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้น ทรัพยากรที่มีอยู่ เทคโนโลยี และการจัดการ รวมถึงกระบวนการประเมินผล ในมุมมองของผู้เขียนเห็นว่า การนำรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดนั้นมีปัจจัยต่างๆ เกี่ยวข้องหลายอย่าง ที่สำคัญผู้สอนต้องทุ่มเท เข้าใจ มีวิธีการจัดการที่ดี ผู้เรียนต้องมีความตั้งใจและมุ่งมั่นไปพร้อมๆ กับความทุ่มเทในการสอนของผู้สอน สถาบันหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีระบบสนับสนุนเป็นอย่างดีที่เอื้อต่อการเรียนการสอนซึ่งจะนำมาซึ่งการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- Alexandra, J. & Aguilar, M. (2012). "Blended learning and the language teacher: a literature review," *Colombian Applied Linguistics Journal*, 14 (2), pp. 163-180.
- Bates, T., & Poole, G. (2003). *Effective Teaching with Technology in Higher Education: Foundations for Success*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Breen, M. P. (2014). *Learner Contributions to Language Learning: New Directions in Research*. London: Routledge.
- Borg, S. (2015). *Teacher Cognition and Language Education: Research and Practice*. Bloomsbury Publishing.
- Calderón, M, Slavin, R. & Sánchez, M. (2011). "Effective Instruction for English Learners," *The Future of Children*, 21 (1), pp. 103-127.
- Dodge, B. (2001). *Some Thoughts about Webquests*, Retrieved October 20, 2015, from http://webquest.sdsu.edu/about_webquests.html

- Dziuban, C.D., Hartman, J., Juge, F., Moskal, P.D., & Sorg, S. (2005). "Blended Learning: Online Learning Enters the Mainstream." In C. J. Bonk & C. Graham (Eds.), **Handbook of Blended Learning Environment**. Indianapolis, IN: Pfeiffer Publications.
- Dziuban, C., Hartman, J., & Moskal, P. (2004). "Blended Learning." **Educause Center for Applied Research Bulletin**, 2004 (7), pp. 1-12.
- Dziuban, C., Hartman, J., Moskal, P., Sorg, S., & Truman, B. (2004). "Three ALN Modalities: An Institutional Perspective." In J. Bourne & J. C. Moore (Eds.), **Elements of Online Education: Into the Mainstream**, pp. 127-148. Needham, MA: Sloan Center for Online Education.
- Farrell, T. S. (2015). **Reflective Language Teaching: From Research to Practice**. Bloomsbury Publishing.
- Garnham, C., & Kaleta, R. (2002). "Introduction to Hybrid Courses," **Teaching with Technology Today**, 8 (6). Retrieved October 19, 2015, from <http://www.uwsa.edu/ttt/articles/garnham.htm>
- Jordan, E. (2013). "Blended Learning in English Language Teaching: Course Design and Implementation," **International Journal of Computer-Assisted Language Learning and Teaching**, 3 (4), pp. 48-52, October-December.
- Marsh, D. (2012). **Blended Learning: Creating Learning Opportunities for Language Learners**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mitchell, R., Myles, F., & Marsden, E. (2013). **Second language learning theories**. London: Routledge.
- Stigzelius, E. (2011). **User Adoption of an Online Learning Environment** (Doctoral Dissertation, Aalto University).
- Tomlinson, B. & Whittaker, C. (2013). **Blended Learning in English Language Teaching: Course Design and Implementation**. London: British Council Publication.
- Woodall, D. (2012). **Blended Learning Strategies: Selecting the Best Instructional Method**, Retrieved October 20, 2015, from http://www.skillsoft.com/assets/white-papers/blended_learning_strategies_wp.pdf

จากวัฒนธรรมการอ่านสู่วัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล Reading Culture for Learning Culture in Digital Age

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติยา เนตรวงษ์¹

บทคัดย่อ

บทความนี้ได้นำเสนอสถานการณ์การอ่านของเด็กไทยซึ่งมีแนวโน้มการอ่านที่ลดลงและจากผลการประเมินคะแนนการอ่านในระดับนานาชาติ PISA 2015 ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องมีการรณรงค์ส่งเสริมการอ่านเพื่อให้เกิดวัฒนธรรมการอ่าน เกี่ยวเนื่องไปถึงวัฒนธรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดเป็นนิสัยของบุคคลให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีนิสัยใฝ่รู้ เป้าหมายของการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้คือ ให้ผู้เรียนมีพัฒนาการรอบด้านอย่างบูรณาการ เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก รู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงสื่อดิจิทัลทุกรูปแบบ ดังนั้นรูปแบบการอ่านและการเรียนรู้จึงมีการปรับเปลี่ยนไปตามวิถีของชีวิตดิจิทัล โดยอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีเครื่องมือที่หลากหลาย สามารถใช้งานได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ให้เป็นตัวผลักดันวัฒนธรรมการอ่านและวัฒนธรรมการเรียนรู้

คำสำคัญ : วัฒนธรรมการอ่าน/ วัฒนธรรมการเรียนรู้/ ยุคดิจิทัล

Abstract

This article presents the reading culture of Thailand, which tends to be unfavorable. The results of the assessment in the international PISA 2015 found the reading scores of Thailand below the average OECD. Therefore there is a need for a campaign to promote reading to a culture of reading to relate cultural learning. This may result to an individual to learn continuously and develop a curious habit. The goal of the curriculum is to create a learning culture, let the students developed around integrated, intentionally changed the world, learn from technology and all forms of digital media. Changing how one follow digital lifestyles can affect the form of reading and learning? Reading and learning can be achieved through information technology with a variety of tools. It can be an easy and quick means to be driven by a culture of reading and learning.

Keywords: Reading Culture/ Learning Culture/ Digital Age

---

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

บทนำ

สถานการณ์การอ่านของคนไทยในปัจจุบันมีอัตราการอ่านลดลง แต่พบว่าใช้เวลาอ่านเพิ่มขึ้นในสื่อสังคมออนไลน์ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2558) ปัญหาการอ่านของคนไทยที่ยังไม่สามารถก่อเกิดเป็นวัฒนธรรมการอ่านได้นั้น อาจเกิดขึ้นจากตัวผู้อ่านเองเช่น วุฒิภาวะผู้อ่านในวัยต่าง ๆ ก็จะมีวุฒิภาวะ และความพร้อมที่แตกต่างกัน โดยทั่วไปผู้ที่มิวุฒิภาวะสูงย่อมมีทักษะการอ่านได้ดีกว่าคนที่มิวุฒิภาวะต่ำ ความบกพร่องทางด้านร่างกาย การเสพติดสื่อต่างๆ ทำให้ไม่ชอบอ่านหรืออ่านน้อยลง นอกจากนี้ยังมีปัญหาจากสภาพแวดล้อมเช่น ปัญหาจากครอบครัว ปัญหาจากสถาบันการศึกษาที่ไม่มีสภาพแวดล้อมเพื่อเป็นแรงจูงใจ และปัญหาจากสื่อเพื่อส่งเสริมการอ่านที่อาจไม่เพียงพอหรือไม่มีคุณภาพ ดังนั้นการส่งเสริมการอ่านและเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านควรส่งเสริมตั้งแต่เด็กโดยใช้สื่อต่างๆ ที่หลากหลายให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่านควรส่งเสริมทั้งระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนและสถานศึกษา ให้เกิดเป็นวัฒนธรรมการอ่านทั้งระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาความสามารถการเรียนรู้ จนเกิดเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้รู้จักปรับปรุงตัว อย่างต่อเนื่องทันกับการเปลี่ยนแปลงของวิถีโลก อันส่งผลต่อทักษะต่างๆ ที่จำเป็นเช่น การคิดและเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ตลอดชีวิต การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยผ่านการอ่านจากสื่อต่างๆ ที่มีหลากหลายรูปแบบตามวิถีชีวิตดิจิทัลที่มีสื่อมากมายไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ ไลน์ เฟสบุ๊ก อินสตาแกรม ซึ่งสามารถอ่านและเรียนรู้จากสื่อเหล่านี้ได้แต่ให้รู้ทันทันสื่อ สามารถวิเคราะห์ วิพากษ์ ตีความ ประเมินคุณค่า และสื่อสารจากสื่อดิจิทัลที่รับมาได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้

สถานการณ์การอ่านของเด็กไทย

ผลการสำรวจพฤติกรรมการอ่านหนังสือของประชากร พ.ศ. 2558 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2558) ระบุว่าอัตราการอ่านของคนไทยอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป พบว่ามีอัตราการอ่านลดลงจากร้อยละ 81.8 ในปี 2556 เป็นร้อยละ 77.7 ในปี 2558 ส่วนประเภทสื่อที่ทุกคนนิยมอ่านคือรูปเล่มหนังสือ ร้อยละ 96.1 และหนังสือพิมพ์มีผู้อ่านสูงสุดคือ ร้อยละ 67.3 รองลงมาคือข้อความในสื่อสังคมออนไลน์ คือร้อยละ 51.6 ส่วนเวลาเฉลี่ยที่ใช้อ่านนั้นเฉลี่ย 1 ชั่วโมง 6 นาทีต่อวัน หรือ 66 นาทีต่อวัน เพิ่มขึ้นจากปี 2556 อยู่ที่ 37 นาทีต่อวัน โดยกลุ่มเยาวชนใช้เวลาอ่านมากที่สุด เฉลี่ย 1 ชั่วโมง 34 นาทีต่อวัน หรือ 94 นาที กลุ่มวัยเด็กและวัยทำงานใช้เวลาอ่านเฉลี่ยต่อวันมากกว่า 1 ชั่วโมง ส่วนวัยสูงอายุใช้เวลาอ่านน้อยที่สุดเฉลี่ย 44 นาทีต่อวัน และการที่ทุกวัยใช้เวลาอ่านเพิ่มขึ้นเนื่องจากในปี 2558 ได้เพิ่มการอ่านข้อความในสื่อสังคมออนไลน์ โดยกลุ่มวัยเยาวชนใช้เวลาอ่านเพิ่มขึ้นมากที่สุดถึง 44 นาทีต่อวัน และมีผู้ไม่อ่านถึงร้อยละ 22.3 หรือ 13.9 ล้านคน สาเหตุที่ไม่อ่านมากที่สุดคือชอบดูโทรทัศน์ ร้อยละ 41.9 และอ่านหนังสือไม่ออกยังมีถึงร้อยละ 20.6 นอกจากนี้ผลการสอบ PISA จากผลการประเมินของประเทศไทย แนวโน้มจากการประเมิน PISA 2000 จนถึง PISA 2015 พบว่า ผลการประเมินทั้งสามด้านมีแนวโน้มลดลง แม้ว่าช่วง PISA 2009 ถึง PISA 2012 ผลการประเมินด้านวิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์จะมีแนวโน้มสูงขึ้น แต่ใน PISA 2015 ทั้งสามด้านกลับมีคะแนนลดลงจาก PISA 2012 โดยการอ่านเป็นด้านที่มีคะแนนลดลงมากที่สุด (ลดลง 32 คะแนน) รองลงมาคือ วิทยาศาสตร์ (ลดลง 23 คะแนน) ซึ่งทั้งสองด้านลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คะแนนเฉลี่ย OECD ของการอ่าน ใน PISA 2015 เป็นคะแนน

มาตรฐานที่ 493 คะแนน ผลการประเมินการอ่านในระดับนานาชาติ พบว่า ประเทศ/เขตเศรษฐกิจที่มีคะแนนอยู่ในกลุ่มบนสุดสิบอันดับแรก (Top 10) ได้แก่ ประเทศ/เขตเศรษฐกิจสิงคโปร์ (535) แคนาดา (527) ฮองกง-จีน (527) ฟินแลนด์ (526) ไอร์แลนด์ (521) เอสโตเนีย (519) เกาหลี (517) ญี่ปุ่น (516) นอร์เวย์ (513) และมาเก๊า-จีน (509) ในกลุ่มบนสุดสิบอันดับแรกนี้เป็นประเทศ/เขตเศรษฐกิจในเอเชียถึงห้าประเทศ/เขตเศรษฐกิจ คะแนนเฉลี่ยการอ่านของนักเรียนไทย คือ 409 คะแนน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD มากกว่าหนึ่งระดับ สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ระบุถึงนโยบายการสนับสนุนการอ่านว่า วิธีการรณรงค์ให้คนรักการอ่านที่ดีที่สุดคือ ปลูกฝังให้รักการอ่านผ่านพ่อแม่ และครอบครัว ให้สถานศึกษามีการรณรงค์ส่งเสริมการอ่าน รูปเล่มและเนื้อหาที่น่าสนใจ หรือใช้ภาษาต่างๆ ส่งเสริมให้มีห้องสมุด ห้องสมุดเคลื่อนที่ มุมอ่านหนังสือในชุมชน หรือพื้นที่สาธารณะ และทำให้หนังสือสามารถหาซื้อหรือเข้าถึงได้ง่าย นอกจากนี้อรศรี งามวิทยาพงศ์ (2556) กล่าวว่า การส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่านได้นั้น ต้องส่งเสริมพฤติกรรมกรอ่านอย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัยของบุคคล ในทุกพื้นที่ของวิถีการดำเนินชีวิต โดยผู้อ่านรู้สึกเห็นคุณค่าและเห็นคุณประโยชน์จากการอ่านจนเกิดการถ่ายทอดและส่งเสริมสนับสนุนการอ่านไปสู่ผู้อื่น จากข้อมูลที่น่าเสนอมาข้างต้นกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมการอ่าน มิใช่เพียงการอ่าน ในระดับปัจเจกบุคคลเท่านั้น แต่ต้องพยายามสร้างวัฒนธรรมให้สัมพันธ์กับกลุ่มบุคคล นับตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน ซึ่งผลจากการการอ่านนี้จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของบุคคลได้อีกทางหนึ่ง

ปัจจัยส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่าน

อรศรี งามวิทยาพงศ์ (2556) กล่าวว่า วัฒนธรรมการอ่านคือ พฤติกรรมกรอ่านอย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัยของบุคคล ในทุกพื้นที่ของวิถีการดำเนินชีวิต โดยผู้อ่านรู้สึกเห็นคุณค่าและเห็นคุณประโยชน์จากการอ่านจนเกิดการถ่ายทอดและส่งเสริม สนับสนุนการอ่านไปสู่ผู้อื่น ดังนั้นพฤติกรรมและค่านิยมที่ดีสามารถส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่านได้ สรุปได้ดังนี้

- 1) ใช้เวลาในการอ่านโดยสมัครใจเพิ่มขึ้น
- 2) ขยายการอ่านเนื้อหาหลากหลายมากขึ้น
- 3) เปลี่ยนรูปแบบการใช้เวลารว่างมาสู่การอ่าน
- 4) ใช้การอ่านเป็นช่องทางหาความรู้ด้วยตนเอง
- 5) ใช้จ่ายเงินเพื่อการอ่านเพิ่มขึ้น
- 6) ให้หนังสือที่ตนเองชื่นชอบแก่คนอื่นอ่าน หรือมอบเป็นของขวัญให้คนอื่น
- 7) เป็นสมาชิกกลุ่มการอ่าน
- 8) จัดกิจกรรมสร้างเสริมการอ่านให้กับผู้อื่นหรือมีกลุ่มการอ่านของตนเอง
- 9) ร่วมกิจกรรมของกลุ่มการอ่านอย่างสม่ำเสมอ
- 10) จัดกิจกรรมสร้างเสริมการอ่านให้ผู้อื่น

กล่าวได้ว่าการส่งเสริมการอ่านมีปัจจัยสำคัญให้เกิดวัฒนธรรมการอ่านทั้งระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษา ซึ่งระดับองค์กรทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการสร้างบุคคลให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สุมาลี สังข์ศรี, 2556)

ปัจจัยส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนทุกคน ตั้งแต่เกิดจนตาย วัฒนธรรมการเรียนรู้คือ พฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลอย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัยของบุคคล ในทุกพื้นที่ของวิถีการดำเนินชีวิตโดยมีพฤติกรรมนิสัยใฝ่รู้รักการเรียนรู้ เป็นมิตรกับความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองให้รู้จักปรับปรุงตัวอย่างต่อเนื่อง หากองค์กรใดหรือหน่วยงานใดสามารถหลอมรวมความรู้ของบุคคลแต่ละคนให้กลายเป็นความรู้และประสบการณ์รวมขององค์กรได้ องค์กรนั้นก็จะมีลักษณะเป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้ (ออร์ศรี งามวิทยาพงศ์, 2556; วีระวัฒน์ ปันนิตามัย, 2559; ฐิตยา เนตรวงษ์, 2559) ดังนั้นการส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้จึงต้องเริ่มส่งเสริมตั้งแต่วัยเด็กให้มีความสามารถในการค้นหาความรู้แล้วเรียนรู้ พัฒนานิสัยรักการเรียนรู้ ใฝ่รู้ รวมถึงสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการส่งเสริมการเรียนรู้

วัฒนธรรมการเรียนรู้มีลักษณะเรียนโดยการปฏิบัติโดยตอบโจทย์หรือทำงาน/โครงการ และเรียนเป็นทีม เน้นการฝึกทักษะเชิงซ้อน ที่เรียกว่าทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ส่วนคำถามที่ถามมีการฝึกคิดหาคำตอบให้มากที่สุดซึ่งมีมากกว่าหนึ่งคำตอบมากกว่าตอบคำถามที่เน้นถูกผิด เป้าหมายของการเรียนคือ พัฒนาการรอบด้าน หรืออย่างบูรณาการ (Integrated Learning) ไม่ใช่เพียงเรียนวิชาแต่เรียนฝึกทักษะชีวิต ทักษะสังคม และทักษะด้านอื่นๆ อย่างซับซ้อนเพื่อการดำเนินชีวิต และการทำงาน ในส่วนของการประเมินผู้เรียนด้วยการสอบนั้น การสอบที่ดีที่สุดคือ การสอบเพื่อสอน (Test to Teach) เป็นการสอบเพื่อเป็นเครื่องสะท้อนกลับให้ผู้สอนในการปรับปรุงวิธีการเรียนรู้และให้ผู้เรียนปรับปรุงวิธีเรียนของตน การสอบโดยใช้ข้อสอบมาตรฐาน จัดโดยองค์กรระดับชาติ จึงมีค่าต่อการเรียนของผู้เรียน การทดสอบเน้นการประเมินว่าผู้เรียนแต่ละคนก้าวหน้าไปถึงไหนแล้ว ลักษณะผลการประเมินมาจากการประเมินการทำ ผลการสร้างความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน ต้องมีการฝึกฝนให้ผู้เรียนประเมินกันเอง และประเมินตนเองได้แล้วนำมาปรับปรุงวิธีการเรียนของตน ซึ่งการประเมินผลโดยการสอบที่ไม่ตามด้วยการสะท้อนผลการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ปรับปรุงวิธีการเรียน จะไม่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเลย (วิจารณ์ พานิช, 2559; วีระวัฒน์ ปันนิตามัย, 2559)

สาเหตุที่ต้องเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคแห่งศตวรรษที่ 21 สรุปได้ดังนี้ (วิจารณ์ พานิช, 2559)

1) การเปลี่ยนแปลงของวิถีโลก สังคมเปลี่ยน การดำเนินชีวิตและวิถีการทำงานเปลี่ยน การศึกษาที่ออกแบบมาเพื่อสนองตอบสังคมอุตสาหกรรม ผลิตคนออกมาเพื่อทำงานตามแบบแผนที่วางไว้ในภาคอุตสาหกรรมแบบตายตัวจึงต้องเปลี่ยน เพราะในยุคแห่งศตวรรษที่ 21 ต้องการคนไปทำงานแบบริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ เพื่อเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป้าหมายของการเรียนรู้ลักษณะนี้จึงเป็นการเรียนแบบลงมือปฏิบัติ (Action) ตามด้วยการไตร่ตรองสะท้อนคิด (Reflection) ลักษณะดังกล่าวจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากการเรียนแบบท่องจำสาระความจริงเหมือนในอดีต

2) บทบาทหน้าที่ของผู้สอนที่เปลี่ยนแปลงไปตามวิถีโลก ต้องเอาใจใส่ต่อการเรียนของผู้เรียนเป็นอย่างมาก หากจัดการเรียนแบบเดิมจะไม่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนส่วนใหญ่ได้ เนื่องจากมีแรงจูงใจอื่น ๆ มากมายที่ส่งผลต่อผู้เรียนโดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ ดังนั้นการเรียนรู้จึงต้องเน้นวิธีการดึงความเอาใจใส่ของผู้เรียน (Student Engagement) ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้สอนและทำได้โดยการออกแบบการเรียนรู้แบบผู้เรียนร่วม

กันลงมือทำ ร่วมมือกันค้นคว้าหาความรู้เอามาใช้ร่วมกัน และร่วมกันไตร่ตรองสะท้อนคิด หาเหตุผลว่าทำไมจึงเกิดผลเช่นที่พบ จะทำให้เกิดผลดียิ่งขึ้นได้อย่างไร ซึ่งจะทำให้การเรียนรู้เป็นสิ่งท้าทายไม่น่าเบื่อ

3) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมถึงสื่อทุกรูปแบบที่เป็นสื่อใหม่ เป็นได้ทั้งตัวปิดกั้น และตัวช่วยการเรียนรู้ของผู้เรียน ถ้ามองในแง่การปิดกั้น เทคโนโลยีเหล่านั้นรบกวนประชิดตัวคนทุกคนผ่านทางโทรศัพท์มือถือ หากผู้สอนไม่มีบทบาทเน้นวิธีการดึงความเอาใจใส่ของผู้เรียนมาได้จากเทคโนโลยีร่วมกับสื่อดังกล่าวแย่งความสนใจของผู้เรียนไป ดังนั้นผู้สอนจึงต้องมีทักษะดึงดูดผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือสื่อสังคมต่างๆ มาใช้จัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

4) การเรียนรู้เป็นการวางรากฐานชีวิต โดยที่เมื่ออย่างเข้าวัยรุ่น พัฒนาการสำคัญคือการพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง (Identity) และพัฒนาเป้าหมายชีวิต (Purpose) ของตน ซึ่งพัฒนาการดังกล่าวจะไม่เกิดขึ้นหากยังใช้วิธีการเรียนรู้แบบเดิม และส่งผลต่อการออกจากการเรียนกลางคันจำนวนมาก หากเปลี่ยนมาใช้วัฒนธรรมการเรียนรู้แบบใหม่ด้วยการลงมือทำ ตามด้วยการไตร่ตรองสะท้อนคิด พัฒนาการของตัวตน และเป้าหมายชีวิต จะเกิดผลสัมฤทธิ์ได้ดีกว่าเดิมว่าการเรียนรู้แบบเดิม

5) ความรู้ใหม่ว่าด้วยกลไกการเรียนรู้ เป็นของการวิจัยด้านประสาทวิทยาว่าด้วยการเรียนรู้ เป็นเรื่องกลไกการเรียนรู้ของสมองที่พบว่าการเรียนรู้ไม่ได้เกิดจากการรับถ่ายทอด ความรู้จากผู้สอน จากหนังสือหรือแหล่งเรียนรู้อื่นๆ แต่เกิดจากการปฏิบัติตามด้วยการรับรู้จากการปฏิบัติ และการไตร่ตรองสะท้อนคิดของผู้เรียนเอง

ในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ บุคลากรในองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ต้องมีค่านิยมการเรียนรู้ร่วมกันในสิ่งต่างๆ ดังนี้ (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย, 2559)

1) วัฒนธรรมของการกล้าคิด กล้าริเริ่ม และกล้าทดลอง ที่จะสร้างสรรค์นวัตกรรม การเรียนรู้ที่พึงประสงค์คือ สิ่งใดที่เห็นว่าถูกต้องเหมาะสมต้องกล้าทำ ต้องกล้านำเสนอสิ่งใหม่ๆ ที่จะสร้างประโยชน์และมีคุณค่าให้แก่องค์กร

2) วัฒนธรรมของการเล่าสู่และแบ่งปันกัน ความรู้ต่างๆ ที่แต่ละองค์กรหรือแต่ละหน่วยงานนั้นๆ หากพิจารณาให้ดีแล้วแตกต่างจากทรัพย์สินที่จับต้องได้ไม่ว่าจะเป็นที่ดิน ทรัพย์สินเงินทอง หรือดีทิวทัศน์ เนื่องจากความรู้ยังแบ่งปัน ยิ่งทวีคูณ ยิ่งทรงพลัง มีอำนาจในการเปลี่ยนแปลง ในทางปฏิบัติพฤติกรรมของการเรียนรู้ทั้งโดยลำพังและการเรียนรู้เป็นทีมร่วมกันของผู้คนในองค์กรควรมีการแบ่งปัน รับรู้ เรียนรู้ร่วมกัน ให้กลายเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยตระหนักว่าเป็นหน้าที่ของทุกคนในองค์กร

3) วัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม ในวัฒนธรรมเดิมของการทำงานเป็นกลุ่มจะทำงานแบบแบ่งกันไปทำต่างคนต่างทำในสิ่งที่ตนได้รับมอบหมายให้เสร็จแล้วพอใจ แต่ขาดการเรียนรู้ในภาพรวม ไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ดังนั้นการทำงานเป็นทีมต้องยึดรูปแบบทำงานแบบไร้พรมแดน (Boundaryless) ต้องทะลวงกำแพงระหว่างบุคคล สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ด้วยเทคโนโลยี สนับสนุนบรรยากาศที่เปิดเผยไว้กว้างใจกัน อิสระที่จะแสดงความคิดเห็น ความต้องการ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ภายในองค์กรไหลเวียนอย่างทั่วถึง รวดเร็ว ซึ่งวัฒนธรรมการทำงานแบบไร้พรมแดนเป็นเสาหลักของความสำเร็จในการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

4) วัฒนธรรมที่เป็นมิตรกับความรู้ (Knowledge Friendly Culture) คนที่กระหายความรู้จะสนใจใฝ่รู้ มิใช่มุ่งแต่จะรับรู้เพียงอย่างเดียว ขาดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ องค์กรต้องมีการส่วนสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเช่น โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ฐานข้อมูลเพื่อการสืบค้นให้สามารถแสวงหาความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่บุคลากรในองค์กรสนใจ และมีการแลกเปลี่ยนผ่านอินทราเน็ตระหว่างกัน สร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นโดยเร็ว

5) วัฒนธรรมที่ดีในการบริหารทีมคนเก่งผู้เป็น “แรงงานความรู้” (Knowledge Workers) トラバิดที่คนในองค์กรมีการทำงานแบบใช้แรงงานเข้าแลก (Manual Workers) โดยทำงานหนัก วัฒนธรรมการทำงานแบบเดิมที่เน้นแรงงานคือ เชี่ยวชาญแต่เรื่องต่างๆ ไป มุ่งเน้นเงินเดือนตำแหน่งสูงๆ แต่เมื่อเจอปัญหาก็มีข้อแก้ตัวมากมาย รู้น้อย คิดน้อย อ่านน้อย แต่กลับทำงานมาก แตกต่างจากองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่บุคลากรในองค์กรจะมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่เป็นอิสระ มีความคล่องตัว ยืดหยุ่นไม่ถูกครอบงำด้วยกฎ ระเบียบ มีเกณฑ์การประเมินผลงานโดยมีผลงานใหม่ๆ ออกมาอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นปัจจัยสร้างความสำเร็จด้วยการเรียนรู้และการสอนแนะระหว่างกันและกันอย่างต่อเนื่อง ผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นคำนึงถึงคุณภาพ คุณค่าเพิ่มขึ้น นอกเหนือจากมุ่งเชิงปริมาณ

6) การสร้าง “ชุมชนนักปฏิบัติ” (Communities of Practice) ลักษณะของชุมชนดังกล่าวเปรียบเสมือนเวทีให้คนที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกันได้สร้างความรู้ ความเชี่ยวชาญ เต็มใจมาพบปะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมถึงช่องทางการพบปะกันทั้งแบบออฟไลน์และออนไลน์ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการองค์ความรู้ให้เป็น ธนาคารความรู้ (Knowledge Bank) เช่น คู่มือการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) รายงานการประชุมสัมมนาผู้สนใจแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชนนักปฏิบัติ เป็นต้น

การอ่านจากสื่อดิจิทัลสู่การเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

สื่อดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในวิถีการดำเนินชีวิต เรียกได้ว่าเป็นวิถีชีวิตดิจิทัล (Digital Lifestyles) Trilling และ Fadel (2009) กล่าวว่า ทักษะทางดิจิทัลหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยผู้เรียนที่มีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี จะต้องมีความสามารถดังต่อไปนี้

1) ทักษะด้านสารสนเทศ ผู้เรียนต้องสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว โดยเลือกแหล่งสารสนเทศได้ตรงกับความต้องการ สามารถประเมินสารสนเทศและเลือกสารสนเทศเพื่อใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนใช้สารสนเทศหรือประยุกต์ใช้งานสารสนเทศบนพื้นฐานจริยธรรมและการใช้งานโดยธรรม

2) ทักษะด้านสื่อ ผู้เรียนต้องสามารถวิเคราะห์สื่อเพื่อนำมาใช้งานได้อย่างเข้าใจ ประเมินค่าสื่อและประยุกต์ใช้งานภายใต้กรอบจริยธรรมและการใช้งานโดยธรรม นอกจากนี้ในการพัฒนาสื่อ ผู้เรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจในการเลือกใช้เครื่องมือเพื่อสร้างสรรค์สื่ออย่างสร้างสรรค์

3) ทักษะด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร ผู้เรียนต้องสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อการค้นคว้า จัดการ ประเมินค่า และติดต่อสื่อสาร มีความรู้ความสามารถด้านการใช้คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีเครือข่าย การใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีและซอฟต์แวร์ต่างๆ ภายใต้กฎหมายและจริยธรรมการใช้งานคอมพิวเตอร์

หากมองในแง่ดีโซเซียลมีเดียอาจเป็นตัวช่วยให้คนอ่านหนังสือ เด็กสามารถอ่านสั้นๆ ได้ พออ่านเรื่อยๆ พฤติกรรมการอ่านของคนก็จะต้องการมีสาระเองไปโดยธรรมชาติ “หนังสือที่มีภาพประกอบเยอะๆ อย่างอินโฟกราฟิก หนังสือที่อ่านง่ายๆ จะขายดี เพราะสิ่งเหล่านี้เปิดโลกให้คนอ่านรู้ อ่านแล้วเข้าใจง่าย” เมื่อต้องการจะรู้จริงเขาก็ไปหาใหม่ เพราะสังคมยุคนี้ต้องการทุกอย่างที่รวดเร็ว สถานที่ซึ่งทำให้เด็กไม่อยากอ่านหนังสือเลยคือโรงเรียน เพราะระบบการเรียนการสอนบังคับเขาให้อ่าน มนุษย์เป็นพวกที่มีเสรีภาพ การปรับปรุงการสอนของครูในโรงเรียนต้องนำอินโฟกราฟิกไปสอนเด็ก การบังคับให้อ่านและการไม่มีเสรีภาพในการอ่านถือว่าเป็นอุปสรรคในการส่งเสริมการอ่านของประเทศ

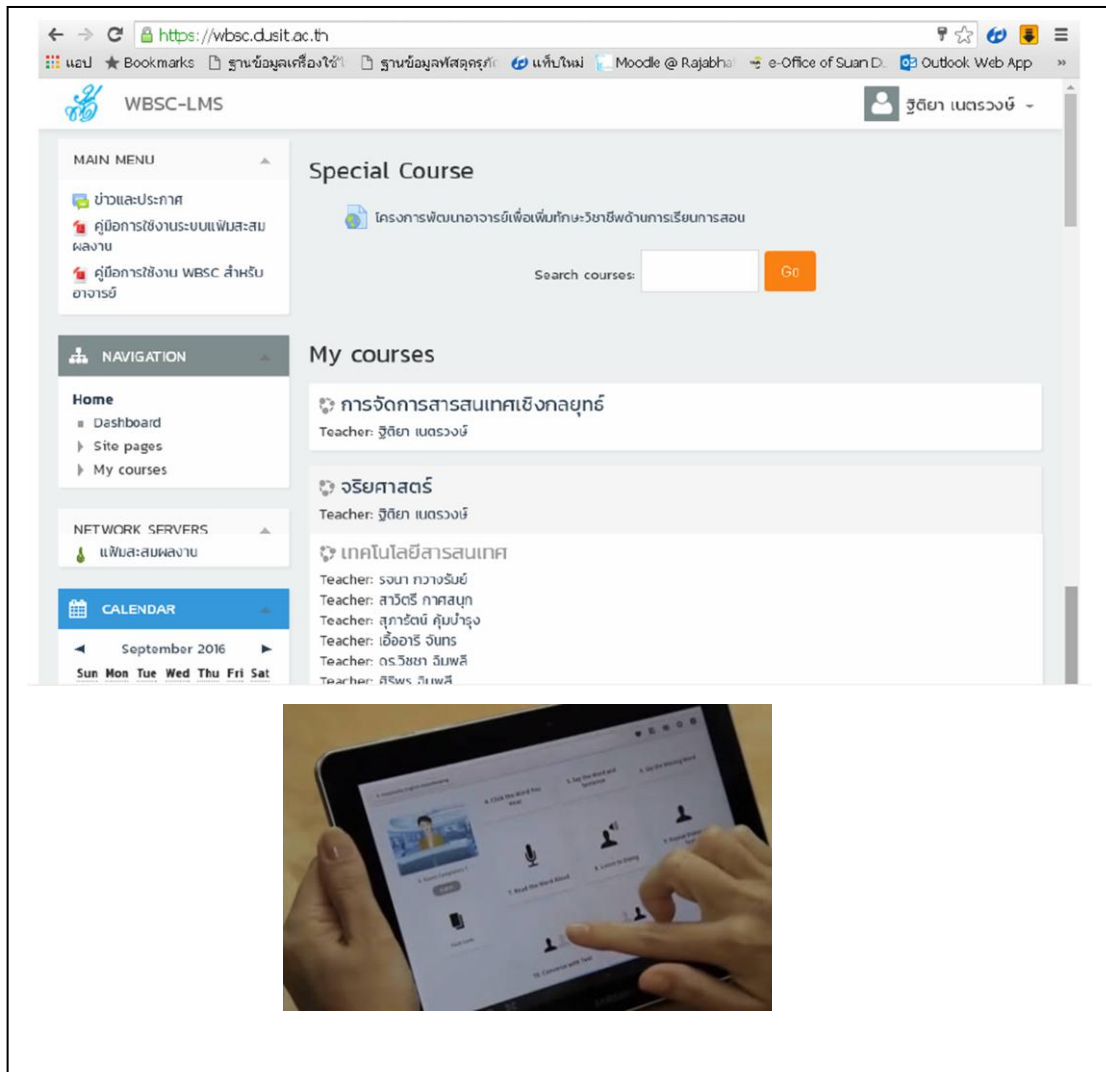
การส่งเสริมการอ่านในปัจจุบันจึงสามารถนำสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม เอสเอ็มเอส หรืออีเมล มาส่งเสริมการอ่านได้ นอกจากนี้รูปแบบสื่อที่น่าสนใจเช่น หนังสือที่มีภาพประกอบเยอะๆ มีภาพลักษณะสื่อใหม่ อินโฟกราฟิก หนังสือที่อ่านง่ายๆ จะเป็นที่ยื่นชอบ เพราะสิ่งเหล่านี้เปิดโลกให้คนอ่านรู้ อ่านแล้วเข้าใจง่าย ในการส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ในอนาคตสามารถใช้เครือข่ายชุมชนออนไลน์มาส่งเสริมการเรียนรู้ในอนาคตได้ เช่นชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ ซึ่งอาศัยวัฒนธรรมการเรียนรู้ การเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อนำไปสู่ศูนย์กลางการเรียนรู้ชุมชน

ภาพที่ 1 ตัวอย่างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ขนาดพกพา

ที่มา: (ACIM, 2016)

ภาพที่ 2 e-Learning และ m-Learning เพื่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

ที่มา: (wbsc-LMS, 2560; สยามโฟน ดอท คอม, 2560)

จากภาพที่ 1 และภาพที่ 2 เป็นการนำความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นช่องทางการอ่านและการเรียนรู้ผ่านสื่อ ซึ่งในปัจจุบันเนื้อหาจะในรูปแบบเนื้อหาดิจิทัล หรือมัลติมีเดีย ดังนั้นการที่จะดำเนินชีวิตตามวิถีดิจิทัลจึงมีลักษณะลักษณะสำคัญดังนี้ (Netwong, 2013)

1) ประเด็นทางสังคม มีการใช้เทคโนโลยีโดยคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ ความเชื่อ ด้วยเทคโนโลยีเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม และมีความรู้ความเข้าใจต่อการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมอย่างเสมอภาคและอย่างรับผิดชอบ

2) ประเด็นทางวัฒนธรรม มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมต่างๆ ด้วยความรู้ลึกเข้าใจและปราศจากอคติ มีทัศนคติที่ดีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถระหว่างวัฒนธรรมได้

3) ประเด็นความเป็นมนุษย์ มีทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความร่วมมือ การเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่าตนเองรู้จักรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความรู้ความเข้าใจถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับคน สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสภาพแวดล้อมในระยะยาวอันเนื่องจากการใช้เทคโนโลยี

4) การปฏิบัติตนอย่างมีจริยธรรมและตามครรลองกฎหมาย มีความเข้าใจในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาและ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ในการใช้สารสนเทศที่เป็นสิ่งตีพิมพ์และที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ และฝึกใช้ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย ถูกกฎหมายและอย่างรับผิดชอบ

5) การรู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเล็งเห็นคุณค่าการเรียนรู้สารสนเทศและการใช้เทคโนโลยีว่ามีความจำเป็นและเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในทุกๆ ด้านตลอดชีวิต มีการเรียนรู้ พัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยีอยู่เสมอนอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียน สามารถนำทักษะการเรียนรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีไปใช้ในการศึกษา การทำงาน การดำเนินชีวิต รวมถึงถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีสารสนเทศแก่ผู้อื่นได้

ดังนั้นรูปแบบการอ่านและการเรียนรู้มีการปรับเปลี่ยนไปตามวิถีของชีวิตดิจิทัลซึ่งต้องสัมพันธ์กันกับความเข้าใจประเด็นทางสังคม ความเข้าใจประเด็นทางวัฒนธรรม ความเข้าใจประเด็นความเป็นมนุษย์ การปฏิบัติตนอย่างมีจริยธรรมและตามครรลองกฎหมาย และการรู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมที่ส่งผลต่อ การเรียนรู้ตลอดชีวิต

วิถีดิจิทัลการปิดกั้นหรือผลักดันวัฒนธรรมการอ่านและวัฒนธรรมการเรียนรู้

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมทั้งสื่อมวลชน และสื่อใหม่ ได้รุกประชิดเข้าถึงบุคคลทุกคนผ่านทางโทรศัพท์มือถือ ดังนั้นหากผู้สอนไม่เอาใจใส่ผู้เรียน ไม่มีทักษะดึงดูดผู้เรียนให้สนใจการอ่านและการเรียนรู้แล้ว ก็จะถูกสื่อต่างๆ แย่งความสนใจและใช้สื่อไปในทางที่ผิด ดังนั้นจึงต้องใช้สื่อและวิถีดิจิทัลให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและรู้เท่าทันสื่อ มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย (2554) ได้กล่าวถึงการรู้เท่าทันสื่อจัดเป็นทักษะด้านสื่อ ให้มีความสามารถป้องกันตนเองจากการถูกจูงใจจากเนื้อหาสื่อ ความสามารถวิเคราะห์เนื้อหาของสื่ออย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้สามารถควบคุมการตีความเนื้อหาของสื่อที่ดู ฟัง หรือมีปฏิสัมพันธ์ด้วย แทนที่จะให้การสื่อความหมายของสื่อเป็นไปตามเจตนาของผู้ผลิตมาควบคุม ดังนั้นผู้รับสื่อจึงต้องมีทักษะการเรียนรู้เพื่อเท่าทันสื่อ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1) ความสามารถในการเข้าถึงประกอบด้วยการได้รับสื่อประเภทต่างๆ อย่างเต็มที่ รวดเร็ว รับรู้และเข้าใจเนื้อหาของสื่ออย่างเต็มที่ ทำความเข้าใจอย่างมีประสิทธิภาพ สังเกต จดจำ และเข้าใจความหมายของคำศัพท์ สัญลักษณ์ และเทคนิคต่างๆ ที่ใช้ในการสื่อสาร ไม่ปักใจเชื่อเนื้อหาข้อมูลที่ได้รับทันที สามารถหาที่มาของข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ที่หลากหลาย เลือกข้อมูล คัดกรองข้อมูล ในส่วนที่ต้องการ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การนำไปใช้

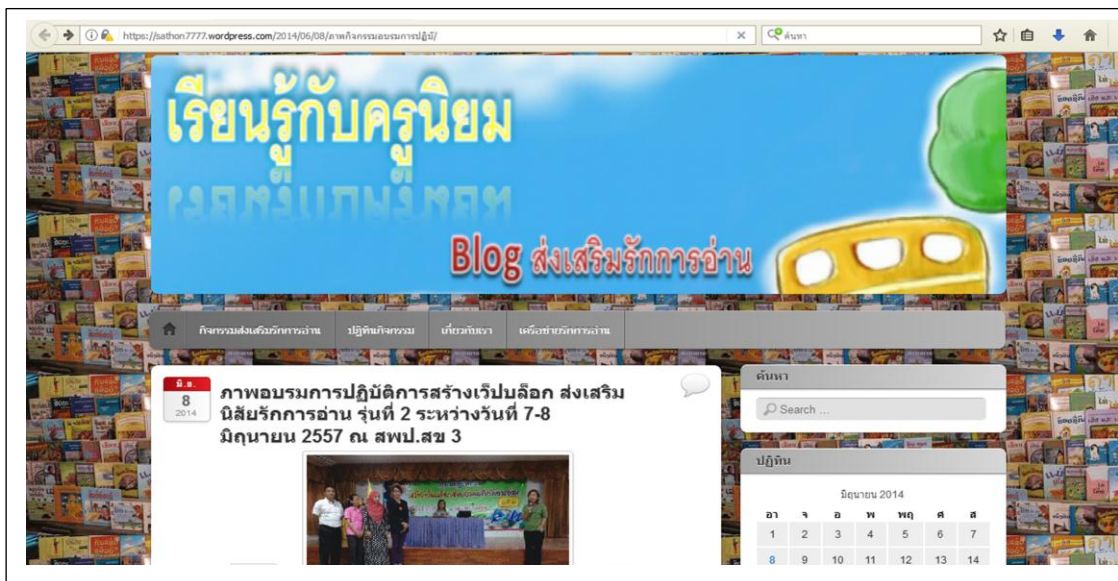
2) ความสามารถในการวิเคราะห์ วิพากษ์ ประกอบด้วย การตีความเนื้อหาตามองค์ประกอบและแบบฟอร์มของสื่อแต่ละองค์ประกอบว่าสิ่งที่สื่อนำเสนอส่งผลกระทบอะไรต่อสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ฯลฯ โดยใช้พื้นฐานความรู้เดิมและประสบการณ์ในการคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้น ใช้กลวิธีการวิเคราะห์ต่างๆ ได้แก่ การเปรียบเทียบ การหาความแตกต่าง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเหตุและผล การลำดับความสำคัญ ฯลฯ ในการตีความและคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้น

3) ความสามารถในการประเมินคุณค่าของสื่อประกอบด้วย ประเมินคุณภาพของเนื้อหา ประเมินว่ามีคุณค่าต่อผู้รับสารมากน้อยเพียงใด สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้รับสารในด้านใดได้บ้าง และสร้างความเกี่ยวข้องของเนื้อหากับประสบการณ์ พร้อมเสนอความคิดเห็นในแง่มุมที่หลากหลาย

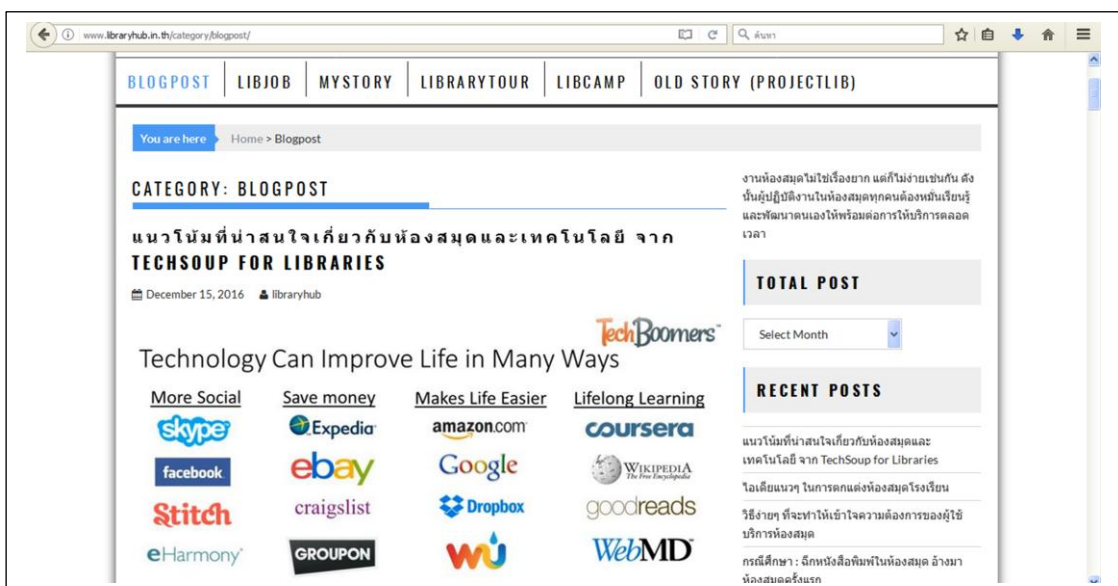
4) ความสามารถในการสร้างสรรค์ หรือสื่อสาร เป็นการเรียนรู้สื่อ รวมถึงการพัฒนาทักษะการสร้างสื่อในแบบฉบับของตนเองขึ้นมา เมื่อผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์วิจารณ์ ประเมินค่าสื่อได้อย่างถ่องแท้แล้ว ก็จะต้องวางแผน เขียนบท ค้นคว้าข้อมูลเนื้อหาประกอบ ความสามารถในการสร้างสรรค์

หรือสื่อสารเนื้อหาโดยการเขียนบรรยายความคิด ใช้คำศัพท์ เสียง หรือการสร้างภาพให้มีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ โดยวิธีการสร้างประกอบด้วย การระดมสมอง วางแผน เรียบเรียง และแก้ไข ใช้ภาษาเขียนและภาษาพูดอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักภาษาศาสตร์ สร้างสรรค์และเลือกภาพอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุเป้าหมายต่างๆ ที่กำหนดไว้ และใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในการวางโครงสร้างของเนื้อหา

กล่าวได้ว่าทักษะด้านสื่อเป็นส่วนหนึ่งของทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ปัจเจกบุคคลต้องมีการเรียนรู้เพื่อเท่าทันสื่อ โดยทักษะด้านสื่อประกอบด้วยความสามารถในการเข้าถึง ความสามารถในการวิเคราะห์ วิพากษ์ ความสามารถในการประเมินค่าของสื่อ และความสามารถในการสร้างสรรค์หรือสื่อสารสื่ออย่างสร้างสรรค์ และสามารถใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ได้อย่างสร้างสรรค์ ดังภาพที่ 3 และภาพที่ 4

ภาพที่ 3 การใช้บล็อกเพื่อเป็นช่องทางส่งเสริมการอ่าน
ที่มา: (เรียนรู้กับครูนิยม Blog ส่งเสริมรักการอ่าน, 2560)

ภาพที่ 4 การใช้เว็บไซต์เป็นช่องทางสื่อสารชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ ที่มา: (LIBRARYHUB, 2560)

จากภาพที่ 3 เป็นการอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการผลักดันให้เกิดการส่งเสริมการอ่าน โดยการใช้บล็อกเป็นช่องทางในการนำเสนอเนื้อหาดิจิทัล และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านบล็อก นอกจากนี้ยังสามารถใช้เทคโนโลยีเครือข่ายการใช้เว็บไซต์เป็นช่องทางสื่อสาร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ดังภาพที่ 4 ซึ่งจะพบว่าเทคโนโลยีต่างๆ ในยุคดิจิทัล สามารถขับเคลื่อนให้เกิดวัฒนธรรมการอ่าน และวัฒนธรรมการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง ให้มีการใช้งานง่าย เข้าถึงได้หลายช่องทาง และรองรับเนื้อหาดิจิทัลได้ทุกอุปกรณ์ เพียงแต่การนำมาใช้ต้องนำมาใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต การเรียน และการทำงานแก่ผู้ใช้งาน

บทสรุป

การอ่านเป็นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการแสวงหาความรู้ การเรียนรู้ รวมถึงเป็นทักษะพื้นฐานที่จะเป็นฐานให้ให้กิจกรรมการเรียนรู้อื่นๆ ในการเรียน สถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว จึงอยู่ในสถานะที่ต้องโอบอุ้มให้การอ่านยกระดับขึ้นมาเป็นวาระแห่งชาติ ปลูกฝังให้เด็กไทยมีนิสัยรักการอ่านจนเกิดเป็นวัฒนธรรมการอ่าน อันส่งผลต่อการเรียนรู้ สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ จนเกิดเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้ของบุคคล การอ่านเป็นเรื่องของความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน และความเข้าใจเป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้ ปัจจัยส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่าน ส่งเสริมได้ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษา ให้มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างต่อเนื่อง และเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ ใฝ่รู้ผ่านกิจกรรมหรือโครงการที่ได้ลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเช่นกัน ดังนั้นการใช้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงสื่อดิจิทัลที่เข้ามามีบทบาทในวิถีการดำเนินชีวิต เรียกได้ว่าเป็นวิถีชีวิตดิจิทัล จึงควรนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการอ่านและการเรียนรู้จนเกิดวัฒนธรรมการอ่านและวัฒนธรรมการเรียนรู้ในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- ฐิติยา เนตรวงษ์. (2559). เอกสารคำสอนรายวิชาการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ตลอดชีวิต. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย. (2554). **รู้เท่าทันสื่อ ICT**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย
- เรียนรู้กับครุนิยม Blog ส่งเสริมรักการอ่าน. (2560). [Online]. Available: <https://sathon7777.wordpress.com/>. [2560, เมษายน 23].
- วิจารณ์ พานิช. (2559). **วัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่**. [Online]. Available: <https://gotoknows.org> [2559, ธันวาคม 30].
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2559). **การปรับวัฒนธรรมการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง**. เอกสารอัดสำเนา.สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2559). **สรุปผลการวิจัย PISA (2015)**. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ.
- สยามโฟน ดอท คอม. (2560). **การเรียนรู้แบบเคลื่อนที่**. [Online]. Available: <http://news.siamphone.com/news-22753.html>. [2560, เมษายน 23].
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2558). **ผลการสำรวจพฤติกรรมการอ่านหนังสือของประชากร พ.ศ. 2558**. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ
- อรศรี นามวิทยาพงศ์. (2556). **ปัจจัยส่งเสริมคนไทยให้มีวัฒนธรรมการอ่าน**. อ่านเขาอ่านเรา. หน้า 163-183. กรุงเทพฯ: สำนักงานอุทยานการเรียนรู้.

LIBRARYHUB. (2560). **แนวโน้มที่น่าสนใจเกี่ยวกับห้องสมุดและเทคโนโลยี จาก TechSoup for Libraries.**[Online]. Available: <http://www.libraryhub.in.th/category/blogpost/.>[2560, เมษายน23].wbsc-LMS. (2560). [Online]. Available: <http://wbsc.dusit.ac.th.> [2560, เมษายน 23].

Netwong, T. (2013). **The Using of e-Learning to Develop Digital Citizenship and Learning Achievement in Information Technology.** *International Journal of e-Education, e-Business, e-Management and e-Learning*, 3(2), pp.135-137.

Trilling, B. and Fadel, C. (2007). **21st century skills: learning for life in our times.** San Francisco: Jossey-Bass.

Reference

- ACIM. (2016). **A Course in Miracles eBook** from the Foundation for Inner Peace. [Online]. Available: https://www.acim.org/Digital_Editions/ebook.html. [2016, November 13].
- LIBRARYHUB. (2017). **Interesting Trend About Library and Technology from TechSoup for Libraries.** [Online]. Available: [http://www.libraryhub.in.th/category/blogpost/.](http://www.libraryhub.in.th/category/blogpost/) [2017, April 23].
- Internet Foundation for the Development of Thailand. (2011). **ICT Literacy.** Bangkok: Internet Foundation for the Development of Thailand.
- National Statistical Office. (2015). **The Survey of Reading Habits of the Population by 2558.** Bangkok: National Statistical Office.
- Netwong, T. (2013). **The Using of e-Learning to Develop Digital Citizenship and Learning Achievement in Information Technology.** *International Journal of e-Education, e-Business, e-Management and e-Learning*, 3(2), pp.135-137.
- Orrasee Ngamwitthayapong. (2013). **Promoting Factor to Reading Culture of Thailand People.** Getting to Read Yourself, Getting to Read Myself. Bangkok: TK Park.
- Siam Phone Dot Com. (2017). **Learning by mLearning.** [Online]. Available: <http://news.siamphone.com/news-22753.html>. [2017, April 23].
- The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. (2016). **Conclusions PISA (2015).** The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology, Ministry of Education.
- Titiya Netwong. (2016). **Promotion of Reading and Lifelong Learning.** Faculty of Sciences and Technology, Suan Dusit University.
- Trilling, B. and Fadel, C. (2007). **21st century skills: learning for life in our times.** San Francisco: Jossey-Bass.
- wbsc-LMS. (2017). **[Online].** Available: <http://wbsc.dusit.ac.th.> [2017, April 23].Weerawat Punnitanai. (2016). **Adjusting to Change the Learning Culture. Copier papers.**
- Wijarn Panich. (2016). **New Learning Culture.** [Online]. Available: <https://gotoknows.org> [2559, December 30].

การพัฒนาและหาประสิทธิภาพบทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัส
ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ รายวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น
เรื่องเครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต

A Development and Validation Efficiency of Computer Assisted Instruction Using Touchscreen
Computer on Android Operating Systems for Basic Computer Subject in Network
Communication and Internet

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล โพธิ์นาค¹, กองทอง บุหระ²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัสระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ รายวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่อง เครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต และเพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพวิทยาทาน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 36 คน ซึ่งได้มาด้วยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แบบทดสอบทำยบทเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน นำไปทดลองเก็บรวบรวมข้อมูล และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และประสิทธิภาพ E1/E2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาบทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัสระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ รายวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่อง เครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ เท่ากับ 84.81/81.76 ซึ่งเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80

คำสำคัญ : บทเรียนช่วยสอน/ แอนดรอยด์/ เครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop Computer Assisted Instruction using touchscreen computer on Android Operating Systems for basic computer subject in network communication and internet, and 2) to find out the efficiency of the developed Computer Assisted Instruction. The researcher used simple random sampling and population was Pratomsuksa 5 students at Thepwittaya School for first semester 2016, a population was a total of 36 students. The instruments of this study were: 1) the Computer Assisted Instruction using touchscreen computer on Android Operating Systems for basic computer subject in network communication and internet 2) test of a lesson and 3) post-test. Data were statistically analyzed by using mean, standard deviation and efficiency.

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

² ครู คศ.2 โรงเรียนเทพวิทยาทาน

The result of this research found that the efficiency of Computer Assisted Instruction using touchscreen computer on Android Operating Systems of basic computer subject in network communication and internet was at 84.81/81.76 which was at the set criteria 80/80.

Keywords: Computer Assisted Instruction/ Android/ Network Communication and Internet

บทนำ

เนื่องจากระบบเทคโนโลยีในปัจจุบันได้มีวิวัฒนาการที่ก้าวหน้าขึ้นเป็นอย่างมากในระบบ การเรียน การสอนที่จากเดิมได้มีการเรียนรู้ โดยการใช้กระดานดำและจดบันทึกการเรียนการสอนลงสมุด ในปัจจุบันได้มีการพัฒนานำเอาคอมพิวเตอร์มาช่วยเสริมทักษะในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อเพิ่มความน่าสนใจของบทเรียน คอมพิวเตอร์ทางด้านของภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว และได้มีการพัฒนาให้สามารถค้นคว้าหาความรู้ผ่าน เครื่องคอมพิวเตอร์ ผ่านระบบโทรศัพท์มือถือ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2554) และผ่านทางระบบ อินเทอร์เน็ตบนอุปกรณ์แบบหน้าจอสัมผัส (Tablet) ในปัจจุบันมีความนิยมนำเอาอุปกรณ์แบบหน้าจอสัมผัส มาประยุกต์ใช้ในระบบการเรียนการสอนมีแนวโน้มเพิ่มมากยิ่งขึ้น และในระบบการเรียนการสอนของ ต่างประเทศที่ได้มีการวางแผนการในอนาคตจะให้มีการเปลี่ยนอุปกรณ์การศึกษาของโรงเรียนในชั้น ประถมศึกษาจากกระดานดำเป็นตำราเรียนแบบดิจิทัล โดยการนำมาใช้ควบคู่กับระบบการเรียนการสอน แบบดั้งเดิม จุดเด่นของการใช้อุปกรณ์แบบหน้าจอสัมผัส คือ มีน้ำหนักเบา มีหน้าจอสัมผัส มีหน่วยความจำที่สามารถบันทึกข้อมูลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) ได้เป็นจำนวนมาก ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความ กระตือรือร้นที่จะใช้อุปกรณ์ควบคู่ไปกับการเรียนแบบดิจิทัล การเรียนบนตำราเรียนแบบดิจิทัลนั้น ผู้เรียน สามารถพกพาอุปกรณ์ที่ได้บรรจุบทเรียนในแต่ละวิชา ไปทบทวนบทเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา การใช้อุปกรณ์แบบ หน้าจอสัมผัสนี้มีความได้เปรียบในเรื่องของความทันสมัย ง่ายต่อการพกพา และความสะดวกในการใช้งาน นอกจากนี้ยังสามารถใช้ประโยชน์ของอุปกรณ์หน้าจอสัมผัสในการค้นหาความรู้ อ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

การใช้มัลติมีเดียทางการเรียนการสอนก็เพื่อเพิ่มทางเลือกในการเรียน และตอบสนองรูปแบบของการ เรียนของนักเรียนที่แตกต่างกัน การจำลองสภาพการณ์ของวิชาต่าง ๆ เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้รับ ประสบการณ์ตรงก่อนการลงมือปฏิบัติจริง โดยสามารถที่จะทบทวนขั้นตอนและกระบวนการได้เป็นอย่างดี ผู้เรียนอาจจะเรียนหรือฝึกซ้ำได้ การใช้มัลติมีเดียเพื่อเป็นวัสดุทางการสอน ทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ มากกว่าการใช้วัสดุการสอนธรรมดา และสามารถเสนอเนื้อหาได้ลึกซึ้งกว่าการสอนที่สอนตามปกติ เช่น การ เตรียมนำเสนอไว้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน และใช้สื่อประเภทภาพประกอบการบรรยาย และใช้ข้อความนำเสนอ ในส่วนรายละเอียดพร้อมภาพเคลื่อนไหว หรือ Animation ก็จะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น คุณค่า ของมัลติมีเดียที่ใช้ในการเรียนการสอนนั้นจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองแบบเชิงรุก (Active) กับแบบสื่อ นำเสนอการสอนแบบเชิงรับ (Passive) สามารถเป็นแบบจำลองการนำเสนอหรือตัวอย่างที่เป็นแบบฝึกและการ สอนที่ไม่มีแบบฝึก มีภาพประกอบและมีปฏิสัมพันธ์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น เป็นสื่อที่สามารถพัฒนาการ ตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดการด้านเวลาในการเรียนได้อย่างมี ประสิทธิภาพและใช้เวลาในการเรียนน้อย ดังนั้นจึงอาจสรุปคุณค่าของมัลติมีเดียเพื่อการเรียนการสอนได้ว่า มัลติมีเดียเป็นสื่อทางการเรียนการสอนที่มีของเขตกว้างขวาง เพิ่มทางเลือกในการเรียนการสอน สามารถ ตอบสนองรูปแบบของการเรียนของผู้เรียนที่แตกต่างกันได้สามารถจำลองสภาพการณ์ของวิชาต่างๆ เพื่อการ เรียนรู้ได้ ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงก่อนการลงมือปฏิบัติจริง สามารถที่จะทบทวนขั้นตอนและกระบวนการ

ได้เป็นอย่างดี และผู้เรียนสามารถที่จะเรียนหรือฝึกซ้ำได้ จึงกล่าวได้ว่า มัลติมีเดียมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ทางการเรียนและการสอนอย่างยิ่ง (มหาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2554) และยังสอดคล้องกับ Sticel(2009) กล่าวว่า การใช้แท็บเล็ตพีซีเข้ามาช่วยในระบบการเรียนการสอนของอาจารย์นั้น โดยทั่วไปผู้เรียนจะมีรูปแบบของการเรียนรู้ของแต่ละคนแตกต่างกัน การมีเครื่องมือใหม่นั้น หมายถึง ผู้เรียนจะมีช่องทางการเรียนรู้ได้มากกว่าการเรียนบนกระดานดำ ในชั้นแรก การประเมินผลการใช้แท็บเล็ตพีซีเป็นเครื่องมือในการสอนเป็นเรื่องที่สำคัญในการตัดสินใจ ผู้เรียนจะได้รับคำแนะนำวัตถุประสงค์ของบทเรียนมาบรรจุลงในแท็บเล็ตพีซีของผู้เรียนต่างกัน แต่ละคอร์ส และใช้เวลาในการศึกษา 3 ภาคการศึกษา ได้ทำการสำรวจผลในปลายภาคการศึกษา จากการประเมินผลผู้ใช้ร้อยละ 56 ของผู้เรียนที่ใช้ แท็บเล็ตพีซีช่วยเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ แต่ก็มีที่พบว่า แท็บเล็ตพีซี ทำให้ผลการเรียนไม่ต่างไปจากเดิมจากรูปแบบการเรียนการสอนกับการใช้งานแท็บเล็ตพีซีความจริงรูปแบบการเรียนรู้นั้นมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อการเรียนรู้ในห้องเรียน คือ แท็บเล็ตพีซี มีประสิทธิผลต่อการเรียนการสอน

การเรียนการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ในปัจจุบัน ได้มีความมุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน สามารถเข้าใจถึงหลักการทำงานระบบเครือข่ายการสื่อสารของคอมพิวเตอร์ บอกความหมายของอุปกรณ์ที่ใช้ในการเชื่อมต่อเครือข่าย ขยายสัญญาณเช่น ฮับ-รีพีตเตอร์ สามารถบอกและอธิบายความหมายของอินเทอร์เน็ต ส่วนประกอบของอินเทอร์เน็ตได้ ดังนั้นการนำเอาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมาช่วยในการพัฒนาการเรียนการสอนโดยจัดทำสื่อการสอนจะช่วยในการเสริมแรงให้กับผู้เรียน ให้ความน่าสนใจยิ่งขึ้น มิตร สุกุลจร (2552) กล่าวว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่สามารถทำให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ และสื่อการสอนแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสามารถทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์

จากแนวโน้มของการเจริญเติบโตของเทคโนโลยีที่มากขึ้นและเพื่อให้การเรียนการสอนพัฒนาตามเทคโนโลยีในปัจจุบัน ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์เพื่อใช้กับอุปกรณ์แบบหน้าจอสัมผัสระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ นำมาหาประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการพัฒนาบทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัสระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ รายวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่อง เครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต และเพื่อให้การเรียนวิชาคอมพิวเตอร์มีความน่าสนใจ มีการนำเสนอเนื้อหาในลักษณะของสื่อ รวมถึงภาพ ภาพเคลื่อนไหว เสียง เพื่อให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับอุปกรณ์หน้าจอสัมผัสมีการแสดงผลในการเรียนรู้ได้ทันที และให้ผู้เรียนสามารถทบทวนบทเรียนได้บ่อยครั้งตามต้องการ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และสร้างความพึงพอใจให้กับผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัส ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ รายวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่อง เครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัสระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ รายวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่อง เครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต

สมมติฐานการวิจัย

ประสิทธิภาพของบทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัสระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ รายวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่อง เครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต มีค่าตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนโรงเรียนเทพวิทยา สำนักงานเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 176 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนโรงเรียนเทพวิทยา สำนักงานเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 36 คน ซึ่งได้มาด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. รูปแบบการนำเสนอของบทเรียน

ในการพัฒนาบทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัส ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ รายวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่อง เครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต มีรูปแบบในการนำเสนอบทเรียนโดยใช้ภาพกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว เสียง ข้อความและตัวอักษรสำหรับเนื้อหาของบทเรียน นอกจากนี้ยังมีการใช้ปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนในการกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนนำเสนอโดยอ้างอิงจากวิธีการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

3. เนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาบทเรียน

เนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาบทเรียน คือ เนื้อหาสาระความรู้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ อาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีเนื้อหาทั้งหมด 5 บทเรียน โดยผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกเนื้อหา 2 บทเรียน มีขอบเขตเนื้อหาดังต่อไปนี้

3.1 เครือข่ายการสื่อสาร

3.2 อินเทอร์เน็ต

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรต้น คือ การเรียนด้วยบทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัสระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์รายวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่อง เครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต

4.2 ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของบทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัสระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์รายวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่อง เครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล เอกสาร งานวิจัยและเก็บรวบรวมแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.1 ศึกษาหลักสูตรเนื้อหา คำอธิบายรายวิชา วัตถุประสงค์รายวิชา และกิจกรรมการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ อาชีพและเทคโนโลยี รายวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง

เครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต สามารถสรุปขอบเขตเนื้อหาบทเรียนที่จะใช้ในการวิจัยมีรายละเอียดแบ่งออกเป็น 2 หน่วยการเรียนรู้ คือ 1) เครือข่ายการสื่อสาร และ 2) อินเทอร์เน็ต

1.2 ศึกษาหลักการและวิธีการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนหน้าจอสัมผัสระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์จากตำรา สิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง บทเรียนที่สร้างขึ้นนี้ได้ใช้รูปแบบลำดับเชิงเส้น (linear Program) ประกอบไปด้วย การเรียนในบทเรียนแรกแล้วจึงจะก้าวตามลำดับของบทเรียนถัดไป ซึ่งบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจะประกอบไปด้วย แบบทดสอบท้ายบทเรียนและแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

1.3 ศึกษาโปรแกรมที่จะนำมาพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนหน้าจอสัมผัสระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์

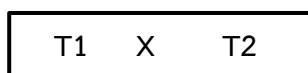
2. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนโรงเรียนเทพวิทยา สำนักงานเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 176 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนโรงเรียนเทพวิทยา สำนักงานเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 36 คน ซึ่งได้มาด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับสลาก มีห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม จากจำนวนทั้งหมด 6 ห้องเรียน และใช้กลุ่มตัวอย่างนี้เป็นกลุ่มทดลองในการหาประสิทธิภาพของบทเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

3. การกำหนดแบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เป็นแบบแบบทดสอบก่อนและหลังกับกลุ่มเดียว (One – Group Pretest –Posttest Design) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538: 249) โดยมีจุดประสงค์ที่จะวัดผลของการทดลองต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีวิธีการทดลองดังนี้ 1) เลือกกลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม ใช้เป็นกลุ่มทดลอง 2) ทำการทดสอบก่อนการทดลอง (T1) 3) ทำการทดลอง (X) และ 4) ทำการทดสอบหลังการทดลอง (T2) แล้วหาค่าเฉลี่ย แบบแผนการทดลองมีรูปแบบดังนี้

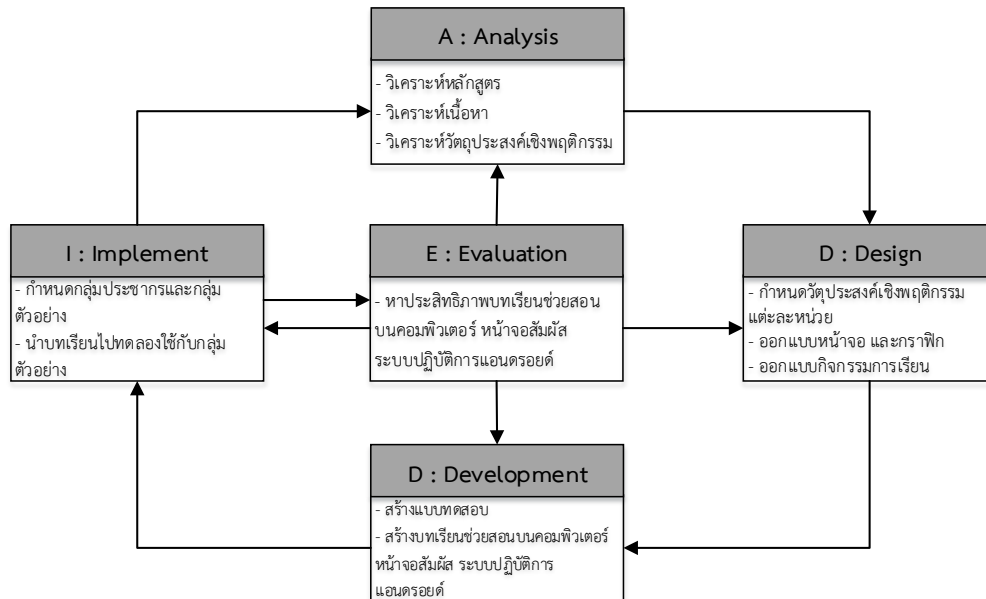

รูปที่ 1 แบบแผนการทดลอง แบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและหลัง

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 บทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัส ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ รายวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่อง เครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต

การพัฒนาบทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัส ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ รายวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่อง เครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ตครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำรูปแบบขั้นตอนการพัฒนาบทเรียน ADDIE Model (มนต์ชัย เทียนทอง, 2546) มาใช้ในการพัฒนาบทเรียนแสดงดังรูปที่ 2

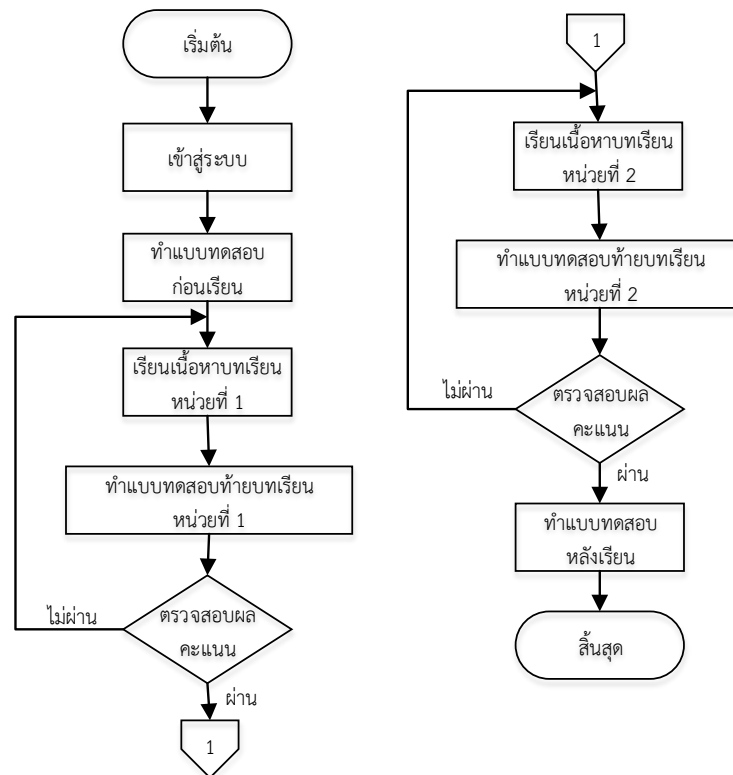
รูปที่ 2 รูปแบบขั้นตอนการพัฒนาบทเรียน ADDIE Model

จากรูปที่ 2 แสดงรูปแบบขั้นตอนการพัฒนาบทเรียน ADDIE Model มีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนการวิเคราะห์ (A : Analysis) เป็นขั้นตอนในการวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
2. ขั้นตอนการออกแบบ (D : Design) เป็นขั้นตอนในการออกแบบวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมแต่ละหน่วย ออกแบบหน้าจอและกราฟิก และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้
3. ขั้นตอนการพัฒนา (D : Development) เป็นขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบ และบทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัส ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ รายวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่อง เครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต และให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านเทคนิคประเมินความเหมาะสมของบทเรียน
4. ขั้นตอนการนำไปใช้ (I : Implement) เป็นขั้นตอนการนำบทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัส ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง
5. ขั้นตอนการประเมินผล (E : Evaluation) เป็นขั้นตอนในการหาประสิทธิภาพบทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัส ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์

บทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัส ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ รายวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่อง เครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ตที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีขั้นตอนการเรียนรู้ดังรูปที่ 3

รูปที่ 3 ขั้นตอนการเรียนรู้บทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัสระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์
รายวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่อง เครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต

4.2 แบบทดสอบท้ายบทเรียน เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน ซึ่งแบบทดสอบฉบับนี้มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.79 แบ่งออกเป็น 1) แบบทดสอบท้ายบทเรียนที่ 1 จำนวน 15 ข้อ คะแนนเต็ม 15 คะแนน และ 2) แบบทดสอบท้ายบทเรียนที่ 2 จำนวน 15 ข้อ คะแนนเต็ม 15 คะแนน

4.3 แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน ซึ่งแบบทดสอบฉบับนี้มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.77

5. การทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 36 คน เรียนรู้จากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ เรื่อง เครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต โดยให้นักเรียน 1 คน ต่ออุปกรณ์ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ 1 เครื่อง แล้วจึงเริ่มต้นใช้แบบทดสอบก่อนเรียนเก็บคะแนนนักเรียน เป็นเวลา 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบเรียน คาบเรียนละ 60 นาที ในการเรียนต้องทำการศึกษาบทเรียนทั้งหมด 2 บทเรียน ซึ่งแต่ละบทเรียนจะต้องทำแบบทดสอบท้ายบทเรียนเพื่อเก็บคะแนน เมื่อเรียนครบทั้ง 2 บทแล้ว จึงทำแบบทดสอบหลังเรียน การเก็บคะแนนใช้วิธีการให้คะแนน ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลค่าทางสถิติต่อไป

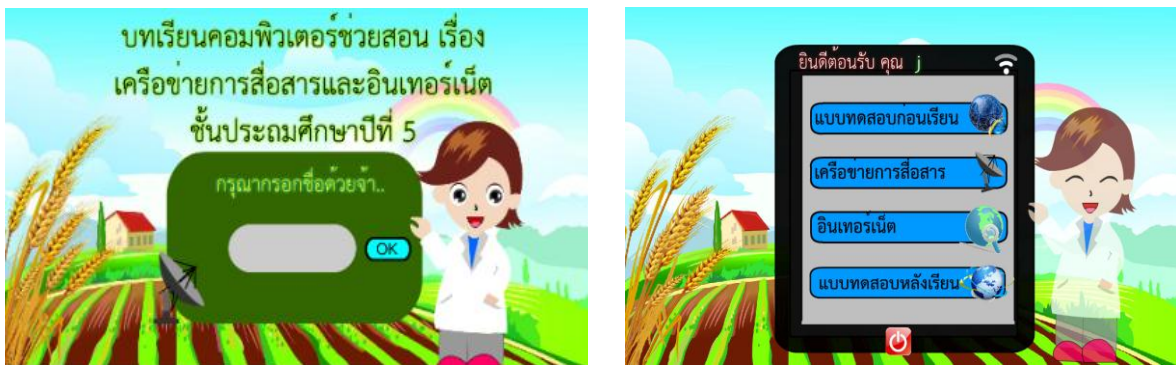
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากนั้นนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และประสิทธิภาพ E1/E2

ผลการวิจัย

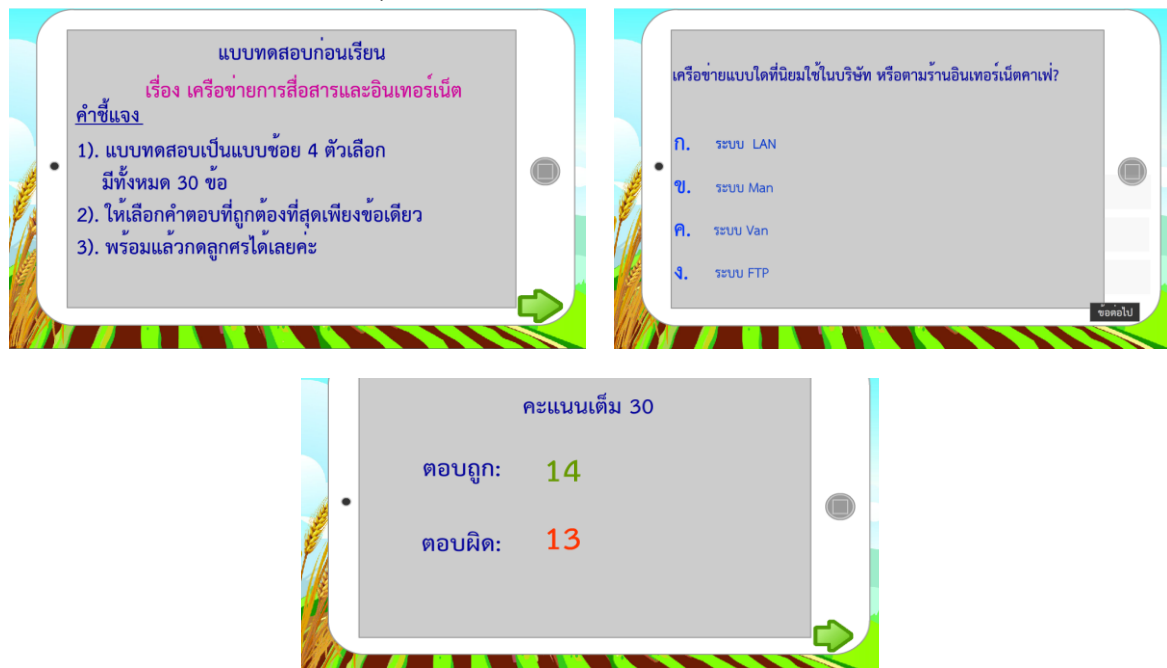
การวิจัยครั้งนี้ นำเสนอผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาบทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัสระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ รายวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่อง เครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต นำเสนอผลการพัฒนาบทเรียนดังรูปที่ 4 ถึง 6

รูปที่ 4 การลงทะเบียนเข้าสู่บทเรียน และหน้าเมนูหลักของบทเรียน

จากรูปที่ 4 แสดงการลงทะเบียนเข้าสู่บทเรียน และหน้าเมนูหลักของบทเรียน สำหรับนักเรียนที่เข้ามาเรียนในบทเรียนต้องทำการลงทะเบียนโดยกรอกชื่อเข้าใช้งานเข้าสู่บทเรียน จากนั้นจะพบเมนูหลักของบทเรียนซึ่งให้เรียนตามลำดับดังนี้ 1) ทำแบบทดสอบก่อนเรียน 2) เรียนเนื้อหา เรื่อง เครือข่ายการสื่อสาร 3) เรียนเนื้อหา เรื่อง อินเทอร์เน็ต และ 4) แบบทดสอบหลังเรียน

รูปที่ 5 แบบทดสอบ และสรุปผลคะแนน

รูปที่ 6 เนื้อหาบทเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้

จากรูปที่ 5 และรูปที่ 6 แสดงตัวอย่างแบบทดสอบ สรุปลักษณะ และเนื้อหาบทเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้ ที่นักเรียนจะต้องเข้าสู่บทเรียนมาทำการศึกษาบทเรียน ทำแบบทดสอบก่อนเรียน ศึกษาเนื้อหาบทเรียน ทำกิจกรรมการเรียนรู้ และทำแบบทดสอบหลังเรียน

2. ผลการหาประสิทธิภาพบทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัสระบบปฏิบัติการ แอนดรอยด์ รายวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่อง เครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนโรงเรียนเทพวิทยา สำนักงานเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 36 คน เพื่อหาประสิทธิภาพบทเรียนช่วยสอนตามเกณฑ์ 80/80 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพบทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัสระบบปฏิบัติการ แอนดรอยด์ รายวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่อง เครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต

ผลคะแนน	จำนวนคน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ร้อยละ
คะแนนผลการทดสอบระหว่างเรียน (E1)	36	30	25.44	2.05	84.81
คะแนนผลการทดสอบหลังเรียน (E2)	36	30	24.53	1.75	81.76

จากตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพบทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัสระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ รายวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่อง เครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต มีค่าเท่ากับ 84.81/81.76 (E1/E2) สูงกว่าตามมาตรฐาน 80/80 ที่กำหนด

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

ประสิทธิภาพบทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัสระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ รายวิชา คอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่อง เครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต มีค่าเท่ากับ 84.81/81.76 มีประสิทธิภาพสูงกว่าตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ เนื่องมาจากนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยจัดทำเนื้อหาแต่ละหน่วยการเรียนรู้ได้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด พร้อมทั้งมีกิจกรรมระหว่างเรียน แบบทดสอบท้ายบทเรียนให้นักเรียนได้ประเมินความรู้ที่ได้เรียนมาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้เพื่อเสริมความเข้าใจให้มากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถศึกษาหรือทบทวนหน่วยการเรียนรู้ที่ไม่เข้าใจในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ได้อีก ภายในบทเรียนที่พัฒนาขึ้นนั้นมีภาพเคลื่อนไหวแสดงเนื้อหาประกอบเพื่อเสริมความเข้าใจ และกระตุ้นให้นักเรียนสนใจในบทเรียนมากขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำไปใช้ในการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนช่วยให้นักเรียนได้ฝึกซ้อมและทำความเข้าใจไปในแนวทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวชิราภรณ์ บุตรดา (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาบทเรียนบนเครื่องคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ่อโพธิ์วิทยา จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนบนเครื่องคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 87.00/82.12 และงานวิจัยของประภาศรี แสงอนุศาสน์ และคณะ(2557) ได้ทำการพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียบนแท็บเล็ต โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการสร้างองค์ความรู้ ด้วยตนเอง รายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 83.68/87.76

ดังนั้นบทเรียนช่วยสอนบนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัสระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ รายวิชา คอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่อง เครือข่ายการสื่อสารและอินเทอร์เน็ตที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจแก่นักเรียนมากขึ้น และทำให้นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันได้เข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ประภาศรี แสงอนุศาสน์ พงษ์มา ตั้งวรรณวิทย์ และไพศาล สุธีบรรเจิด. (2557). การพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียบนแท็บเล็ต โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการสร้างองค์ความรู้ ด้วยตนเอง รายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. การประชุมสัมมนาวิชาการการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 15. มนต์ชัย เทียนทอง. (2546). การออกแบบและพัฒนาคอร์สแวร์สำหรับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- _____. (2548). สถิติและวิธีการวิจัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.(2554). [วารสารออนไลน์]. มัลติมีเดียเพื่อการเรียนการสอน. (สืบค้นวันที่ : 2 ธันวาคม 2559).จาก :<http://www.dpu.ac.th/techno/page.php?id=5218>.
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2554). [วารสารออนไลน์]. __m-Learning. (สืบค้นวันที่: 2 ธันวาคม 2559). จาก :<http://www.m-learning.ru.ac.th/index.htm>.

- มิตร สกุจฉร. (2552). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระ
การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 .
ปริญญาานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ราช
ภัฏมหาสารคาม.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่5) กรุงเทพฯ :
สุวีริยาสาส์น.
- วชิราภรณ์ บุตรดา. (2556). การพัฒนาบทเรียนบนเครื่องคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต เรื่อง สมการ
เชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ่อโพธิ์วิทยา
จังหวัดพิษณุโลก. เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา แขนงคอมพิวเตอร์ศึกษา
มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Stickel, M. (2009). "Impact of lecturing with the tablet PC on students of different
learning styles Access". Frontiers in Education Conference. 39 :1-6.

การปฏิบัติกิจกรรมด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับการบริหารจัดการ
ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Human Resource Development Practices and the Management of University Social
Responsibility of Roi Et Rajabhat University

อาจารย์สุรศักดิ์ ชะมารัมย์¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนที่มีต่อการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนที่มีต่อการปฏิบัติกิจกรรมด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด และ 3) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนวิชาการสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จำนวน 212 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ผู้บริหารหรือตัวแทน บุคลากรสายวิชาการ และบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จำนวน 6 ท่าน สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความคิดเห็นของบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนที่มีต่อการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดทั้งโดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ความคิดเห็นของบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนที่มีต่อการปฏิบัติกิจกรรมด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดทั้งโดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ 3) องค์ประกอบของกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านกิจกรรมการฝึกอบรม และด้านกิจกรรมการพัฒนาองค์การส่งผลต่อการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดรวมกันได้ร้อยละ 59.20 ($R^2 = 0.592$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: กิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์/ การบริหารจัดการ/ ความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย

¹ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Abstract

The objectives of this research were to conduct a study on; 1) the opinions of academic and administrative staffs on the management of university social responsibility of Roi Et Rajabhat University, 2) the opinions of academic and administrative staffs on human resource development practices of Roi Et Rajabhat University, and 3) human resource development practices that affected the management of university social responsibility of Roi Et Rajabhat University. The research was a mixed research. The research instrument used was a questionnaire and data collection was derived from 212 samples of academic and administrative staffs of Roi Et Rajabhat University. The researcher also used a qualitative method, and the researcher interviewed 6 members; who are; university's administrators or representatives, academic and administrative staffs. Statistical tools were percentage, mean, standard deviation, stepwise multiple regression, and content analysis to analyze qualitative data.

The research' main findings revealed that; 1) the level of the opinions of academic and administrative staffs on the management of university social responsibility of Roi Et Rajabhat University as a whole and on all aspects was at the high level, 2) the level of the opinions of academic and administrative staffs on human resource development practices of Roi Et Rajabhat University as a whole and on all aspects was at the high level, and 3) there were two factors of human resource development practices; namely, Training and Organization Development affected the management of university social responsibility of Roi Et Rajabhat University, which could totally explain the dependent variables at 59.20 ($R^2 = 0.592$) with 0.05 level of statistical significance.

Keywords: Human Resource Development Practices / Management/ University Social Responsibility

บทนำ

ในอดีตเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าในการแก้ไขปัญหาสังคมหรือการแสวงหานวัตกรรมเพื่อเป็นการตอบแทนประโยชน์ที่ได้รับจากสังคมและชุมชนถือเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญของรัฐบาลแต่เพียงฝ่ายเดียว ทั้งนี้ เนื่องจากสภาพสังคมยังมีขนาดที่ไม่ใหญ่โตมากนัก สังคมอาศัยกันอยู่อย่างเรียบง่าย ประกอบกับภารกิจของรัฐก็อยู่ในขอบเขตที่จำกัดและไม่ซับซ้อนมากเท่าใด แต่เมื่อโลกตกอยู่ภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ กระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกนับวันก็ยิ่งทวีความรุนแรงและรวดเร็ว ตลอดจนมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นเรื่อยๆ ผลอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อการบริหารภาครัฐที่มีต่อการแก้ไขปัญหาสังคมในด้านต่างๆโดยตรง ทำให้การแก้ไขปัญหาสังคมโดยรัฐตามลำพังที่ดำเนินการมาแต่เดิมนั้นไม่อาจดำเนินการต่อไปได้อีก ทำให้จำเป็นต้องดำเนินการปฏิรูปกระบวนการและวิธีการบริหารจัดการเสียใหม่ เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างเกิดประสิทธิภาพ คล่องตัว รวดเร็ว และสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนที่มีหลากหลายได้มากขึ้นอย่างทันที่โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

แนวความคิดหนึ่งซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นผลพวงมาจากการปฏิรูประบบราชการคือ ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) ซึ่งเป็นกระแสดังกล่าวที่มีความสำคัญและได้รับความสนใจจากองค์กรต่างๆทั่วโลกประมาณต้นศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา โดยแนวคิดดังกล่าวเป็นการดำเนินกิจกรรมภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งคำนึงถึงผลประโยชน์ต่อสังคมทั้งในระดับใกล้ และไกลที่จะเกิดขึ้นอันเกิดจากการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรหรือทรัพยากรจากภายนอกองค์กรในอันที่จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นปกติสุข (International Organization for Standardization (ISO)) (ISO, อ้างถึงในสุทธิศักดิ์ ไกรสรสุทธาสินี, 2550 และกัญญรัตน์ หงส์วรรณท์, 2555: 89) นอกจากนี้ ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นคุณธรรมที่เป็นความคิดรวบยอดในความรู้สึกรับผิดชอบชีวิต อันเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้ง ควบคุมพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อสนองความปรารถนา และสามารถมองเห็นว่าอะไรเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของคนกลุ่มใหญ่ และพร้อมที่จะแสดงออกเมื่อมีเหตุการณ์หรือสิ่งแวดล้อมมากระตุ้น (Good, 1973: 20) ทำให้ในปัจจุบันกระแสสำนึกดังกล่าวได้ส่งผลให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต่างก็ให้ความสำคัญและมีการดำเนินการเพื่อให้การช่วยเหลือ และแก้ไขในประเด็นปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ในแง่ความเป็นมา Howard Bowen (1953, อ้างถึงใน ชุตินา วุ่นเจริญ, 2556: 145) ถือเป็นผู้จุดประกายความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ โดยได้เขียนและตีพิมพ์เผยแพร่หนังสือที่มีชื่อว่า Social Responsibilities of the Businessman ทำให้มีนักวิชาการให้ความสนใจในประเด็นความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจส่งผลให้ Carrol (1999) ถึงกับได้ยกย่อง Howard Bowen ว่าเป็นบิดาแห่งความรับผิดชอบต่อสังคม ทำให้ในเวลาต่อมา ได้มีองค์กรระหว่างประเทศฯ รับและได้ความสนใจในแนวคิดดังกล่าวเป็นจำนวนมาก อาทิ ในปี ค.ศ. 1997 Social Accountability (SAI) ได้เสนอกฎเกณฑ์พิทักษ์สิทธิมนุษยชนด้วยหลักการพื้นฐาน 9 ประการ และในปี ค.ศ.2000 เป็นต้นมา แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นที่ยอมรับในระดับโลก ซึ่งเริ่มเป็นรูปธรรมชัดเจนจากการประชุมสหประชาชาติ ณ กรุงริโอเดจาเนโรที่ประกาศเจตจำนงอย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษรในหัวข้อ The Ten Principles United Nation Global Compact ทำให้ประเทศต่างๆ ส่งเสริมแนวคิด CSR อย่างชัดเจน ทั้งประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา ส่งผลให้ประเทศกำลังพัฒนามีความมุ่งมั่นที่จะตอบรับกระบวนการบริหารองค์กรตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อยกระดับสังคมไปพร้อมกับการเติบโตด้านเศรษฐกิจ โดยใช้เป็นทางเลือก ทั้งด้านกลยุทธ์และกลวิธีรวมถึงโอกาสการสร้างเครือข่ายทางธุรกิจ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาทั้งในประเทศอินเดียและประเทศไทยที่หวังให้องค์กรธุรกิจในประเทศของตนให้ความสำคัญกับแนวคิดนี้เป็นสำคัญ (กัญญรัตน์ หงส์วรรณท์, 2555: 87-88)

การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อความยั่งยืนขององค์กรในปัจจุบันคงไม่ใช่เป็นเพียงหน้าที่ขององค์กรในภาคธุรกิจเท่านั้น หากแต่ทุกหน่วยงานบนโลกใบนี้จะต้องให้ความสำคัญในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อความยั่งยืนด้วย ซึ่งก็หมายรวมถึงสถาบันอุดมศึกษาด้วย มหาวิทยาลัยต้องมีบทบาทในการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมตอบสนองความต้องการของสังคมทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมความคิด (Think Tank) ให้แก่สังคม ทำการสื่อสารกับสังคมในประเด็นต่างๆที่ไม่ใช่เป็นเพียงแค่นักวิชาการที่สังคมจับต้องไม่ได้และเป็นผู้เชี่ยวชาญในสังกัดขององค์กรธุรกิจแต่เพียงเท่านั้น นอกจากนี้ ควรมีการจัดอันดับมหาวิทยาลัยที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและมีการให้รางวัลกับมหาวิทยาลัยที่มีการดำเนินงานดีเด่นในการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้ ควรมีการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาตระหนักถึงการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม มหาวิทยาลัยจะต้องให้ความสำคัญกับประเด็นในเรื่องความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและช่วยลดปัญหาการเสียเปรียบทาง สังคมด้วย (วัลลภา เฉลิมวงศาเวช, 2555: 121) ในปี พ.ศ.2557 ได้มีการศึกษาวิจัยโดยจอยทองกล่อมสี พบว่า ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันอุดมศึกษาไทย ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ

63 ตัวบ่งชี้ได้แก่ 1) การดูแลแก้ปัญหาชุมชนและสังคม 6 ตัวบ่งชี้ 2) การวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม 7 ตัวบ่งชี้ 3) การใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม 6 ตัวบ่งชี้ 4) การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาสังคม 9 ตัวบ่งชี้ 5) การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม 13 ตัวบ่งชี้ 6) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 10 ตัวบ่งชี้ และ 7) จริยธรรมทางวิชาการ จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ โดยสถาบันอุดมศึกษาสามารถนำตัวบ่งชี้ ที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้สำหรับการวางแผนเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ ให้เหมาะสมกับอัตลักษณ์ของแต่ละสถาบัน

ในการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยไปสู่ความสำเร็จในฐานะที่เป็นองค์กรหนึ่งของประเทศสามารถสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมได้ และเป็นเสาหลักในการที่จะนำพาประเทศไปสู่ความยั่งยืนได้ จำเป็นต้องอาศัยการสร้างทุนให้แก่สังคมและประเทศชาติในสองประการคือ 1) ทุนทางปัญญา (Knowledge Capital) หมายถึง การสร้างองค์ความรู้ที่มาจากการรวบรวม ค้นคว้า วิจัย หาความจริงจากธรรมชาติ และ 2) ทุนมนุษย์ (Human Capital) หมายถึง การผลิตผู้รู้ที่มีคุณภาพที่จะสะท้อนให้เห็นถึงทุนมนุษย์ที่มีความรู้และทักษะในการที่จะช่วยเหลือและพัฒนาสังคมและประเทศชาติ สืบไป ซึ่งเรียกโดยรวมๆ ก็คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้น หากมหาวิทยาลัยในฐานะที่เป็นองค์กรหนึ่งของประเทศสามารถสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมได้ และเป็นเสาหลักในการที่จะนำพาประเทศไปสู่ความยั่งยืนได้แล้วนั้น มหาวิทยาลัยจะต้องเร่งการสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมที่ต้องเริ่มจากตัวบุคคลไปสู่สถาบัน องค์กร หากมหาวิทยาลัยสามารถสร้างเยาวชนรุ่นใหม่ให้มีจิตวิญญาณของความรับผิดชอบต่อสังคมและรวมกันเป็นกลุ่มจนกลายเป็นมหาวิทยาลัยที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างแท้จริงได้ ประเทศไทยจะมีทุนทางปัญญาที่สามารถสร้างทุนมนุษย์ที่มีคุณภาพ และนำพาประเทศไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น และจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน สืบไป (วัลลภา เฉลิมวงศาเวช, 2555: 121)

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งแสวงหาความจริงเพื่อสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาสากล โดยมีวิสัยทัศน์สำคัญคือภายในปี 2576 มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดจะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับยอดเยี่ยม โดยดำเนินการขับเคลื่อนงานตามพันธกิจ 5 ข้อ เพื่อให้บรรลุผลตามวิสัยทัศน์ดังกล่าวดังนี้คือ 1) ผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ มีคุณธรรม และจริยธรรม จิตอาสา อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำนึกในความเป็นไทยและมีความรักและผูกพันท้องถิ่น ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงจะต้องให้มีจำนวนและคุณภาพสอดคล้องกับแผนการผลิตบัณฑิตของประเทศ 2) ใช้การวิจัยเป็นฐานในการแสวงหาความจริงเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการบนพื้นฐานของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาสากลเน้นสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ 3) บริการวิชาการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนาและนักการเมืองท้องถิ่นให้มีจิตสำนึกประชาธิปไตย คุณธรรม จริยธรรมและความสามารถในการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ศึกษาและแสวงหาแนวทางพัฒนาเทคโนโลยีพื้นฐานและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ของปวงชน รวมทั้งการแสวงหาแนวทางในการบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน 4) ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่น เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจใน คุณค่าทางวัฒนธรรมของชาติ และ 5) เสริมสร้างความเข้มแข็งของวิชาชีพครู ผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง (ฝ่ายประกันคุณภาพ กองนโยบายและแผน, 2558: 10)

แต่จากสภาพการณ์ที่ผ่านมากลับพบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดจะมีการบูรณาการประเด็นการวิจัย การเรียนการสอน รวมตลอดทั้งการบริการทางวิชาการเข้าด้วยกันค่อนข้างจะมีน้อย โดยส่วนใหญ่เน้น

มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเป็นสำคัญ จึงส่งผลให้การวิจัยมีน้อยตามไปด้วย ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากพันธกิจส่วนใหญ่ไม่ได้มีการกำหนดเอาไว้ชัดเจนหรือแบ่งสัดส่วนที่ชัดเจน ทั้งๆที่ส่วนใหญ่มหาวิทยาลัยจะใกล้ชิดกับชุมชนท้องถิ่นมากกว่าสถาบันอุดมศึกษาแห่งอื่นๆ ซึ่งให้บริการชุมชนในรูปแบบต่างๆไป กล่าวได้ว่าในปี พ.ศ. 2552 มหาวิทยาลัยราชภัฏได้จัดให้มีการบริการวิชาการกับโรงเรียนต่างๆที่ตั้งที่ผ่านมา แต่เนื่องจากโรงเรียนมีความต้องการทำวิจัยในสถานศึกษาของตนเองแต่ขาดผู้ที่ให้คำปรึกษา จึงได้ขอความอนุเคราะห์มายังมหาวิทยาลัยเพื่ออนุเคราะห์ให้อาจารย์ได้บริการทางวิชาการเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำในการทำวิจัย และในการจัดการเรียนการสอนนั้นคือจุดเริ่มต้นของความร่วมมือตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา มีการร่วมการวิจัย ร่วมเป็นวิทยากร และร่วมเผยแพร่ถ่ายทอดเทคโนโลยี จนกระทั่งมาถึงในปี พ.ศ.2557 เป็นต้นมา สถานศึกษาต่างๆเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงและเห็นผลการให้บริการทางวิชาการชัดเจนเป็นรูปธรรมขึ้น ในขณะเดียวกันมหาวิทยาลัยก็เห็นผลของการวิจัยและการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจนมากขึ้นด้วย ทำให้สามารถนำไปเป็นแบบอย่างที่ดีต่ออาจารย์ บุคลากร นักศึกษา บุคคลทั่วไป รวมตลอดทั้งสถานศึกษาแห่งอื่นๆอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดจะมีการจัดกิจกรรมและโครงการบริการวิชาการในรูปแบบต่างๆมากมายในปัจจุบัน แต่ผลของการจัดกิจกรรมโครงการบริการวิชาการกลับยังไม่เป็นที่น่าพอใจ และยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการทั่วไปมากเท่าใด ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ประจำปีการศึกษา 2558 มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยเพราะองค์ประกอบที่ 3 การบริการวิชาการที่มหาวิทยาลัยได้ผลการประเมินในระดับสถาบันด้วยคะแนนอยู่ในระดับดี (ฝ่ายประกันคุณภาพ กองนโยบายและแผน, 2559: 190) ดังนั้น การพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อให้สามารถรองรับการจัดระบบการให้บริการแก่สังคมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดนั้น จึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งก็คือชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ให้บริการ บนพื้นฐานของการใช้ทรัพยากรต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติกิจกรรมด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จะมีส่วนสำคัญต่อการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการปฏิบัติกิจกรรมด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดสามารถนำผลวิจัยไปใช้ในการวางยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านพัฒนาหน่วยงานให้เป็นองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนที่มีต่อการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนที่มีต่อการปฏิบัติกิจกรรมด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
3. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นหลัก และสนับสนุนด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative

Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ผู้บริหารหรือตัวแทน บุคลากรสายวิชาการ และ บุคลากรสายสนับสนุนวิชาการของหน่วยงานต่างๆสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดเพื่อยืนยันความถูกต้อง และเสริมข้อมูลในประเด็นต่างๆ เพื่อให้สามารถอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการวิจัยเรื่องนี้ได้มากขึ้น

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนวิชาการสังกัด มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จำนวนทั้งสิ้น 449 คน (ฝ่ายการเจ้าหน้าที่และนิติการ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, ข้อมูล ณ วันที่ 29 กันยายน 2559) โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ 1) บุคลากรสายวิชาการสังกัดคณะต่างๆของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีจำนวน 308 คน และ2) บุคลากรสายสนับสนุนวิชาการสังกัดหน่วยงานต่างๆของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีจำนวน 141 คน โดยมีกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นตัวแทนของเป็นบุคลากรสายวิชาการ จำนวน 145 คน และบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ จำนวน 67 คน รวมกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 212 คน ทั้งนี้ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) (Taro Yamane, 1973: 125) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 และดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) เพื่อหาสัดส่วนที่เหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนประชากรทั้งหมดจำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด จากนั้นจัดเก็บข้อมูลด้วยการใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย และทำการสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ 1) ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยหรือตัวแทน 2) บุคลากรสายวิชาการ และ 3) บุคลากรสายสนับสนุนวิชาการของหน่วยงานต่างๆ สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากประชากร 3 กลุ่มๆละ 2 คน รวมผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสิ้น จำนวน 6 คน เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) และแบบสัมภาษณ์ โดยแบบสอบถาม (Questionnaires) แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้แบบตรวจสอบรายการ (Check-List) ตอนที่ 2 เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) โดยมีเกณฑ์ในการกำหนดน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับตามมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale) คือ มากที่สุด = 5 คะแนน มาก = 4 คะแนน ปานกลาง = 3 คะแนน น้อย = 2 คะแนน และน้อยที่สุด = 1 คะแนน ตามลำดับ ตอนที่ 3 เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลความคิดเห็นต่อการปฏิบัติกิจกรรมด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) โดยมีเกณฑ์ในการกำหนดน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับตามมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale) คือ มากที่สุด = 5 คะแนน มาก = 4 คะแนน ปานกลาง = 3 คะแนน น้อย = 2 คะแนน และน้อยที่สุด = 1 คะแนน ตามลำดับ และตอนที่ 4 เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ใช้ข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended) ส่วนเครื่องมือแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 เป็นการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด และ ตอนที่ 3 เป็นการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติกิจกรรมด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ทั้งนี้ จากการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) กับบุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนได้ผลของการหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 จำนวน 68 ข้อ มีค่าเท่ากับ 0.958

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยทำหนังสือถึงอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนวิชาการในสังกัดหน่วยงานต่างๆของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะเป็นผู้ประสานในรายละเอียดไปยังหน่วยงานต่างๆต่อไปจากนั้น ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณบดีของคณะต่างๆและผู้อำนวยการสำนักและสถาบันต่างๆในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้ และลำดับต่อจากนั้น ผู้วิจัยดำเนินการจัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ จากนั้นดำเนินการลงพื้นที่ภาคสนามเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ส่วนในกรณีแบบสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองจากผู้บริหารหรือตัวแทน บุคลากรสายวิชาการ และบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการของหน่วยงานต่างๆสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยทำการจัดส่งแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ที่ถูกเลือกพิจารณาคุประเด็นที่จะทำการสัมภาษณ์ก่อนล่วงหน้า พร้อมทั้งนัดวัน เวลาและสถานที่เพื่อขอเข้าสัมภาษณ์ต่อไป และประการสุดท้ายคือผู้วิจัยทำการรวบรวมแบบสอบถามและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำไปสู่ขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ส่วนการสัมภาษณ์ก็ทำการถอดประเด็นที่ได้จากสัมภาษณ์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วนคือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำเอาโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปมาใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้การหาค่าความถี่ (Frequency) แล้วสรุปมาเป็นค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด และข้อมูลความคิดเห็นต่อการปฏิบัติกิจกรรมด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นของบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนวิชาการที่มีต่อการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดโดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านก็พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันทุกด้าน โดยด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านจริยธรรมทางวิชาการ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนและ

สังคม ด้านการดูแลแก้ปัญหาชุมชนและสังคม ด้านการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมเท่ากัน และด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาสังคม ตามลำดับ

2. ความคิดเห็นของบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนวิชาการที่มีต่อการปฏิบัติกิจกรรมด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดโดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านก็พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันทุกด้าน โดยด้านกิจกรรมการฝึกอบรม และด้านกิจกรรมการพัฒนาอาชีพมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมการพัฒนาองค์กร ด้านกิจกรรมการศึกษา และด้านกิจกรรมการพัฒนาส่วนบุคคล ตามลำดับ

3. องค์ประกอบของกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ ด้านกิจกรรมการฝึกอบรม และด้านกิจกรรมการพัฒนาองค์กรส่งผลต่อการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยองค์ประกอบทั้ง 2 สามารถอธิบายความแปรปรวนของการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดรวมกันได้ร้อยละ 59.20 ($R^2=0.592$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงผลได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์การปฏิบัติกิจกรรมด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลต่อการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ตัวแปร	B	Std. Error	Beta	t	P-value.
ปัจจัยด้านกิจกรรมการฝึกอบรม (X_1)	0.344	0.048	0.435	7.123	0.000*
ปัจจัยด้านกิจกรรมการพัฒนาองค์กร (X_5)	0.323	0.049	0.402	6.580	0.000*
a=1.306, R=0.769, $R^2=0.592$, adj.$R^2=0.588$, F=151.608, $SE_{est}=0.35909$					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า การปฏิบัติกิจกรรมด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านกิจกรรมการฝึกอบรม และปัจจัยด้านกิจกรรมการพัฒนาองค์กรมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ เท่ากับ 0.344, 0.323 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ 0.435, 0.402 ตามลำดับ มีค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 0.769 ($R = 0.769$) มีค่าอำนาจในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 59.20 ($R^2 = 0.592$) ซึ่งหมายความว่า ปัจจัย 2 ปัจจัยคือ ปัจจัยด้านกิจกรรมการฝึกอบรม และปัจจัยด้านกิจกรรมการพัฒนาองค์กรสามารถอธิบายความแปรปรวนของการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดรวมกันได้ร้อยละ 59.20 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ 0.35909 ($SE_{est} = 0.35909$) ค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในคะแนนดิบ เท่ากับ 1.306 ($a = 1.306$) การทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่าเท่ากับ 151.608 ($F = 151.608$) ซึ่งสามารถสร้างสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานของการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดได้ดังนี้

สมการถดถอยพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$Y' = 1.306 + 0.344x_1 + 0.323x_5$$

สมการถดถอยพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$Z' = 0.435Z_{x_1} + 0.402Z_{x_5}$$

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีประเด็นที่น่าสนใจที่ควรนำมาอภิปราย จำนวน 3 ประเด็น โดยจะขออภิปรายในภาพรวมดังนี้

1. จากผลการศึกษา พบว่า การบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดในภาพโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดเป็นสถาบันอุดมศึกษา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เป็นมหาวิทยาลัยขนาดเล็กที่มีความเชื่อมโยงทำงานอยู่ร่วมกับชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นจุดแข็งของมหาวิทยาลัย ส่งผลทำให้มหาวิทยาลัยสามารถดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆที่มหาวิทยาลัยจัดทำขึ้น เช่น โครงการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยได้มุ่งให้ความสำคัญต่อการผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานของประเทศและสากล สนับสนุนการวิจัยและงานสร้างสรรค์เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เหมาะสมต่อการพัฒนา ท้องถิ่น และสังคม มีการส่งเสริมและสนับสนุนการบริการวิชาการแก่สังคม โดยเน้นการถ่ายทอดเทคโนโลยี การนำผลการวิจัยไปใช้และพัฒนาชุมชนและสังคม ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่น เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่าทางวัฒนธรรมของชาติ เสริมสร้างการแข่งขันของวิชาชีพครู และบุคลากรทางการศึกษา รวมตลอดทั้งมีส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการสถาบันตามวิสัยทัศน์และเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยโดยยึดหลักธรรมาภิบาลอยู่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มหาวิทยาลัยได้ให้ความสำคัญต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างมาก ดังนั้น จึงทำให้การบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของระดา ภิญโญ และอดิศัย โทวิชา (2559) ที่พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. จากผลการศึกษา พบว่า การปฏิบัติกิจกรรมด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดในภาพโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดเป็นสถาบันอุดมศึกษา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ได้ดำเนินงานภายใต้พันธกิจหลักอย่างต่อเนื่อง เช่น ผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ มีคุณธรรม และจริยธรรม จิตอาสา อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำนึกในความเป็นไทย และมีความรักและผูกพันท้องถิ่น ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงจะต้องให้มีจำนวนและคุณภาพสอดคล้องกับแผนการผลิตบัณฑิตของประเทศ ใช้การวิจัยเป็นฐานในการแสวงหาความจริง เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการบนพื้นฐานของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาสากลเน้นสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ เป็นต้น การดำเนินงานภายใต้พันธกิจหลักดังกล่าวทำให้มหาวิทยาลัยตระหนักถึงความสำคัญต่อการพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถในการทำหน้าที่ของบุคลากรทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนวิชาการด้วยดีเสมอมา เช่น การส่งบุคลากรไปเข้ารับการฝึกอบรมที่หน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัย การส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ความรับผิดชอบทั้งระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการมุ่งเน้นให้บุคลากรพัฒนาความรู้ ทักษะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เช่น การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม ในแง่ของผู้บริหารได้ให้คำแนะนำแก่บุคลากรด้วยความเป็นกัลยาณมิตร เป็นต้น สอดคล้องตามแนวทางการพัฒนา

บุคลากรในอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551: 54-56) ในแง่ที่ว่าการพัฒนาอาจารย์ในมหาวิทยาลัยต้องคำนึงถึงการพัฒนหลายมิติ เช่น ด้านวิชาการ ความเป็นครู ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ความสามารถด้านการวิจัย สมรรถนะทางวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับสาขาที่ตนรับผิดชอบ การบริหารจัดการ การขัดเกลาทางสังคม ช่วงวัยต่างๆของการทำงานและพัฒนา (Life Cycle Development) ตั้งแต่การบ่มเพาะ (Incubation) ในช่วงต้นการทำงาน ช่วงการทำงานจริง ช่วงเป็นผู้สูงความรู้และประสบการณ์ และการเป็นคลังสมองหลังเกษียณ โดยจัดให้มีกระบวนการ Mentoring โดยผู้มีความรู้และประสบการณ์ เน้นการพัฒนาจากการทำงานจริง เช่น Sabbatical, Shadowing กับภาคการผลิต ภาคสังคม โดยร่วมมือกับหน่วยงานวิจัยภาคการผลิต สมาคมวิชาการวิชาชีพ และภาคประชาสังคม ดังนั้น จึงทำให้การปฏิบัติกิจกรรมด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Mahadappa Gangaram Gonda (2014) ที่พบว่า ทรัพยากรมนุษย์ได้รับการยอมรับเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดและมีคุณค่าสำหรับสถานประกอบการในการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จและการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์กรใดๆ รวมทั้งองค์กรอุตสาหกรรม และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของภาณุพงศ์ ศรีสุริยชัย (2555) ที่พบว่า สภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวคิดการบริหารจัดการที่เน้นความเป็นมนุษย์ในโรงเรียนทางเลือกอยู่ในระดับมาก

3. จากผลการศึกษา พบว่า องค์ประกอบของกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ ด้านกิจกรรมการฝึกอบรม และด้านกิจกรรมการพัฒนางานองค์การส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยองค์ประกอบทั้ง 2 สามารถอธิบายความแปรปรวนของการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดรวมกันได้ร้อยละ 59.20 ($R^2=0.592$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านกิจกรรมการฝึกอบรม และด้านกิจกรรมการพัฒนางานองค์การจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ซึ่งสามารถอธิบายผลตามลำดับที่ของสมการถดถอยดังนี้

3.1 ปัจจัยด้านกิจกรรมการฝึกอบรม พบว่า บุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนวิชาการให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านกิจกรรมการฝึกอบรมอยู่ในอันดับ 1 ทั้งนี้ เนื่องจากกิจกรรมการฝึกอบรมเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากรในปัจจุบันให้ดีขึ้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนทัศนคติ ความรู้ และความชำนาญ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานเพื่อการปฏิบัติงานในปัจจุบัน ซึ่งในระยะเวลาที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยได้ให้ความสำคัญโดยการจัดส่งบุคลากรไปเข้ารับการฝึกอบรมที่หน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัยจัดขึ้น มีการดำเนินการจัดการฝึกอบรมด้วยการกำหนดเนื้อหาหลักสูตรการฝึกอบรมเอง ประกอบกับก่อนเข้ารับการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบ มหาวิทยาลัยจะทำการฝึกอบรมให้บุคลากรมีความรู้ที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และมีการประเมินความรู้อาทิ และทัศนคติของผู้เข้าฝึกอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรม สอดคล้องกับแนวคิดของ Decenzo and Robbins (2002: 215) ในแง่ที่ว่า การฝึกอบรมพนักงานโดยเน้นการเพิ่มทักษะ และความสามารถในการปฏิบัติงานในตำแหน่งที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน และการพัฒนาหมายถึงการฝึกอบรมทั่วไปให้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างๆ เป้าหมายการพัฒนาเพื่อให้พนักงานเกิดความเข้าใจ และกระบวนการเพื่อเกิดผลลัพธ์ของการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น เพื่อใช้ประโยชน์ของการทำงานในอนาคต ดังนั้น ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมการฝึกอบรมในรูปแบบที่หลากหลายทั้งการฝึกอบรมก่อนการทำงาน (Pre Promotional Training) การฝึกอบรมในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ (In Service Training) การฝึกอบรมเป็นกรณีพิเศษเฉพาะกิจ (Specialized Training) ตลอดจนการฝึกอบรมประเภทการสัมมนา (Seminar) (ทวีป อภิสิทธิ์ (2553: 5-6) ทั้งนี้ เพราะกิจกรรมการฝึกอบรมจะทำให้บุคลากรเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญ

ของความรับผิดชอบต่อสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของนิภา วิริยะพิพัฒน์ (2552: 200-203) ที่เห็นว่าผู้นำองค์กรจึงควรสื่อสารให้พนักงานเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของความรับผิดชอบต่อสังคม พัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพให้แก่พนักงานทุกฝ่ายในองค์กรด้วยการฝึกอบรมและเข้าร่วมฟังเสวนาโดยเชิญ ผู้รู้ และผู้เกี่ยวข้องมาระดมสมองและลงมือกำหนดทิศทางร่วมกัน พร้อมทั้งส่งเสริมและจูงใจให้พนักงานเรียนรู้

3.2 ปัจจัยด้านกิจกรรมการพัฒนาองค์การ พบว่า บุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนวิชาการให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านกิจกรรมการฝึกอบรมอยู่ในอันดับ 2 ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาองค์การถือเป็นกระบวนการที่เป็นระบบในการประยุกต์ใช้ความรู้จากหลากหลายศาสตร์ เพื่อการปรับปรุงและการพัฒนาประสิทธิภาพพนักงานภายในองค์กร ซึ่งเป็นกิจกรรมที่องค์กรมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระยะยาว โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถแบบองค์รวมให้บุคลากร เพื่อให้สอดคล้องกับเทคโนโลยี รวมทั้งสิ่งแวดล้อมต่างๆที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมการพัฒนาองค์การ สอดคล้องกับแนวคิดของกัลยารัตน์ ธีระชนชัยสกุล (2558: 33) ที่สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาองค์การคือความพยายามอย่างต่อเนื่อง ด้วยความช่วยเหลือและความร่วมมือของที่ปรึกษาองค์การ ที่มุ่งช่วยกันปรับปรุงวัฒนธรรมองค์การ โดยเน้นที่กระบวนการการเปลี่ยนแปลงให้องค์การมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่ดี และสามารถปรับปรุงสภาวะหรือสถานภาพขององค์การให้ก้าวไปสู่วัฒนธรรมใหม่ของการทำงานร่วมกันเป็นทีม ทั้งนี้ โดยอาศัยทฤษฎีวิวัฒกรรม และความรู้ทางพฤติกรรมศาสตร์ ความรู้ทางด้านการจัดการ และหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นเครื่องมือสอดแทรก ดังนั้น ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมการพัฒนาองค์การในแง่ของการกำหนดความจำเป็นในการพัฒนาองค์การ (Needs Identification) การวินิจฉัยองค์การ (Diagnosis) การออกแบบ (Design) การดำเนินการพัฒนาองค์การ (Implementation) และ การประเมินผลการพัฒนาองค์การ (Evaluation) (กิริติ ยศยิ่งยง (2557: 114-115) ทั้งนี้ เพราะกิจกรรมการพัฒนาองค์การจะทำให้บุคลากรเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การอย่างมีแบบแผน ตลอดจนบุคลากรให้ความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมให้ประสบผลสำเร็จ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยควรกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนามหาวิทยาลัยสู่สังคมอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ การส่งเสริมสนับสนุนการอนุรักษ์ และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

1.2 ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายด้านจริยธรรมทางวิชาการ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในทิศทางเดียวกันให้แก่บุคลากรทั้งบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนวิชาการอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม มีคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณ การให้บริการวิชาการที่อยู่บนฐานของความถูกต้องเป็นธรรม กระบวนการวัดประเมินผลการศึกษาในระดับรายวิชา เป็นไปอย่างโปร่งใส เป็นต้น

1.3 ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เช่น การดำเนินการวิจัย

จะต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยทุกครั้ง ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรสามารถนำความรู้ใหม่ จากการวิจัยมาเผยแพร่ เพื่อประโยชน์ต่อสังคม เป็นต้น

1.4. ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยควรทำการปรับปรุงนโยบายและแผนด้านการพัฒนาบุคลากรให้ สอดคล้องกับนโยบายและสภาวะการณ์ในปัจจุบัน โดยเน้นให้ความสำคัญต่อนโยบายการพัฒนาความรู้ศักยภาพ ของบุคลากรทั้งในแง่การพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถ โดยส่งเสริมและสนับสนุนในประเด็นการ จัดส่งบุคลากรไปเข้ารับการฝึกอบรมที่หน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัยจัดขึ้น นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยก็ควร ดำเนินการจัดการฝึกอบรมด้วยการกำหนดเนื้อหาหลักสูตรการฝึกอบรมเอง โดยมีการวิเคราะห์ความต้องการ ของบุคลากร เพื่อการวางแผนเตรียมการในการจัดการฝึกอบรม ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยควรมีความเชื่อมั่นใน ศักยภาพของบุคลากรในการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ เพราะการดำเนินการพัฒนาองค์การมีส่วนช่วยให้ บุคลากรเกิดแรงบันดาลใจในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยควรดำเนินการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการน้ำอย่างเร่งด่วน โดยจัดให้มีระบบบำบัดสิ่งแวดล้อมที่ได้มาตรฐานสากล ทำการศึกษามีข้อมูล รายละเอียด ความเป็นไปได้ ตลอดจนความเหมาะสมในการวางระบบ ทั้งนี้ อาจพิจารณาจัดจ้างเหมาบริษัทผู้เชี่ยวชาญมาทำการศึกษา ความเหมาะสมและออกแบบรายละเอียดระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย เพื่อปรับปรุงคุณภาพน้ำก่อนที่จะทำ การปล่อยลงสู่แหล่งน้ำตามธรรมชาติ ซึ่งนอกจากจะเป็นการป้องกันน้ำท่วมแล้ว ยังเป็นการช่วยลดปัญหากลิ่น เน่าเหม็นของน้ำที่ขังตามร่องน้ำได้อีกด้วย

2.2 ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยควรสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ตลอดจนระบบ และกลไกการ ประเมินผลการให้บริการวิชาการจากผู้รับบริการวิชาการที่เป็นรูปธรรมชัดเจนโดยกำหนดเป็นคู่มือการบริการ วิชาการแก่สังคมในระดับสถาบัน พร้อมทั้งมีการเผยแพร่คู่มือดังกล่าวไปยังบุคลากรภายในหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน

2.3 ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงาน ภาคเอกชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำแผนมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ การเริ่มต้นดำเนินงาน เพื่อให้ได้มีโอกาสร่วมรับทราบข้อมูล และแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการ พัฒนามหาวิทยาลัย ในอันที่จะทำให้สามารถดำเนินกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมได้อย่างเกิด ประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับบริบทของชุมชน และส่งผลกระทบต่อสังคมให้น้อยที่สุด

2.4 ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยควรส่งเสริมและสนับสนุนเรื่องการหมุนเวียนงานให้บุคลากรได้มี โอกาสเข้าไปดำรงตำแหน่งงานต่างๆภายในมหาวิทยาลัยตามศักยภาพและความเหมาะสม เพื่อให้บุคลากร เกิดความเข้าใจความหลากหลายของงาน ตลอดจนได้มีโอกาสเรียนรู้ทักษะเพิ่มเติม ซึ่งจะช่วยป้องกันการ หยุตชะงักของงานในกรณีเมื่อเกิดขาดบุคลากรในบางตำแหน่งอย่างกะทันหันอีกด้วย

2.5 ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยควรจัดสรรงบประมาณให้การสนับสนุนด้านการศึกษาต่อแก่ บุคลากรที่เพิ่มขึ้นกว่าเดิมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับสถาบันการศึกษาที่บุคลากรไปศึกษา ต่อ พร้อมทั้งการจัดทำแผนการใช้ประโยชน์จากบุคลากรที่ลาศึกษาต่อภายหลังสำเร็จการศึกษาแล้วอย่าง ชัดเจนเป็นรูปธรรม

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากข้อค้นพบจากการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจที่มีความปรารถนาจะทำวิจัยในเรื่องที่ เกี่ยวข้องนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งต่อไป ดังนี้

3.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในรูปแบบที่เก็บข้อมูลในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเพียงครั้งเดียว ดังนั้นจึงเห็นว่าควรทำการวิจัยเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวในลักษณะของการวิเคราะห์ตามช่วงเวลาเพิ่มเติม เพื่อยืนยันอิทธิพลองค์ประกอบของกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3.2 ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนที่มีต่อการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เพื่อที่จะทำให้เข้าใจถึงความแตกต่างในประเด็นดังกล่าวจากมุมมองของบุคลากรแต่ละกลุ่มที่มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

3.3 ควรขยายขอบเขตของการศึกษาให้มีความครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้มีส่วนได้เสียในแง่ผู้ได้รับผลกระทบจากการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดให้มากยิ่งขึ้น ได้แก่ นักศึกษา ประชาชนโดยรอบมหาวิทยาลัย หน่วยงานราชการต่างๆ เป็นต้น

3.4 ควรทำการศึกษารูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

3.5 ควรทำการศึกษาตัวแปรอื่นๆเพิ่มเติม เช่น ตัวแปรด้านภาวะผู้นำ ตัวแปรด้านวัฒนธรรมองค์กร ตัวแปรด้านความผูกพันต่อองค์กร เป็นต้น ที่อาจส่งผลต่อการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เนื่องจากการปฏิบัติกิจกรรมด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สามารถอธิบายการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดได้ยังไม่มากเท่าที่ควร

3.6 ควรมีการทำการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับประเด็นการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถสะท้อนภาพของการบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในเชิงเจาะลึก ซึ่งจะทำให้ได้รับความรู้รอบด้านมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัญญารัตน์ หงส์วรรณ. (2555). การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม: กลยุทธ์และโอกาสขององค์กรธุรกิจประเทศกำลังพัฒนาในสังคมพลวัต. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต*, 6(2):83-112.
- กัลยารัตน์ ธีระชนชัยสกุล. (2558). *การพัฒนาองค์กร*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ด ยูเคชั่น.
- กীরดี ยศยิ่งยง. (2557). *การวางแผนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ ก๊อปปี้ (ประเทศไทย).
- จอย ทองกลมสี. (2555). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันอุดมศึกษาไทยตามหลักธรรมาภิบาล*. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชุตินา วุ่นเจริญ. (2556). ความรับผิดชอบต่อสังคมกับธุรกิจโรงแรม. *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. 30(1): 143-158.
- ทวีป อภิสิริ. (2553). *เทคนิคการเป็นวิทยากรและนักฝึกอบรม*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภา วิริยะพิพัฒน์. (2552). ก้าวทันกระแส CSR: ความพร้อมสู่มาตรฐาน ISO 26000. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*. 29(3): 193-205.
- ฝ่ายประกันคุณภาพ กองนโยบายและแผน. (2558). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2557*. ร้อยเอ็ด: มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

- ภาณุพงศ์ ศรีสุริยชัย. (2555). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวคิดการบริหารจัดการที่เน้นความเป็น
มนุษย์ในโรงเรียนทางเลือก. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.
บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ระดา ภิญญา และอดิศัย โทวิชา. (2559). ความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 8(1): 124-136.
- วัลลภา เฉลิม่วงศาเวช. (2555). ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรอุดมศึกษา. **วารสารนักบริหาร** 32(4):
116-122.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). **กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.
2551-2565)**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธิศักดิ์ ไกรสรสุธาสินี. (2550). **ความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) เกื้อกูลผูกพันมั่งคั่งและยั่งยืน**. กรุงเทพฯ:
เจริญการพิมพ์.
- De Cenzo, D.A. and Robbins, S.P.. (2002). **Human Resource Management**. 7th ed. New York:
John Wiley & Sons.
- Good, C. V. (1973). **Dictionary of education**. New York. McGraw-Hill.
- Mahadappa Gangaram Gonda. (2004). Human Resource Development & Higher Education.
Asian Journal of Management Sciences. 2(3): 156-159.
- Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rdEd. New York. Harper and Row
Publications.

กรอบคิดในการพัฒนาจัดการศึกษาไทยและการจัดศึกษานานาชาติ

Framework for Thai Education Development and Global Education

ภราดา ดร.พีระนันท์ นัมคณิสสรณ์¹

บทคัดย่อ

บทความบทนี้นำเสนอแนวโน้มการจัดการศึกษาไทยในวันนี้และในอนาคต ผู้เขียนเชื่อว่า การศึกษาไทยที่จะทำให้ประเทศของเราสามารถแข่งขันได้กับนานาชาติอารยประเทศได้ จำเป็นจะต้องนำเอาแนวคิดการจัดการศึกษานานาชาติมาใช้ เพราะแนวคิดดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงของโลกใบนี้ โดยมี กระแสโลกาภิวัตน์เป็นกระแสหลักที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจการเมือง และสังคม ของทั้งโลก ไม่มีประเทศใดในโลกใบนี้จะไม่ได้รับผลกระทบดังกล่าว รวมทั้งระบบการจัดการศึกษาของแต่ละประเทศในโลกใบนี้เช่นกัน บทความบทนี้ยังนำเสนอ แนวคิดทางการจัดการศึกษาของประเทศที่พัฒนาแล้วที่คำนึงถึงผลกระทบดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนของตน มาประกอบ เพื่อชี้ให้เห็นว่าประเทศที่พัฒนาแล้วก็คำนึงถึงผลกระทบดังกล่าวเช่นกัน ผู้เขียนหวังว่า บทความบทนี้ จะตอกย้ำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เห็นความสำคัญของประเด็นดังกล่าวและจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำพาให้ผู้เรียนของเราสามารถดำรงตนได้อย่างมีความสุขและเป็นประชากรที่มีคุณภาพและพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: คุณภาพทางการศึกษา/ กระแสโลกาภิวัตน์/ นโยบายจัดการศึกษา

Abstract

This article presents the educational trends Thailand should adopt in order to compete at the international levels. This study indicates that Global Education should be the trend that our country should develop. This is because global education concept is very much related to the growth of Globalization that nowadays dictates the changes of all the aspects concerned such the Politics, Cultures and Social living especially the educational system of each country. This article also illustrates the educational Policies of some developed countries in support for the author's view .The author believes that this presentation will offer another aspect beneficial for those involved in Education Administration and enable them to create a proper educational approach that suits the needs of the learners and qualify them to be capable citizen that help develop their country sustainably.

Keywords: Quality education/ Globalization/ Educational Policy

---

¹หลักสูตรบริหารการศึกษ สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

บทนำ

จากการศึกษา ของ Suarez-Orozco & Qin-Hilliard (2007) ได้กล่าวไว้อย่างสั้นๆและง่ายๆว่า กระแสโลกาภิวัตน์เป็นตัวกำหนดนิยามและสิ่งท้าทายใหม่ๆ ของศตวรรษใหม่ของโลกใบนี้ ในขณะที่ประเทศที่พัฒนาแล้วมองว่า การศึกษา คือ รากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ ทั้งยังเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการเสริมสร้างการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจและการพัฒนาของสังคมอีกด้วย (Fischer, 2003) เขายังกล่าวอีกว่า การศึกษายังช่วยให้ประเทศมีประชากรที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานการเป็นอยู่ที่ดี คำถามที่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจก็คือ ทำอย่างไรที่จะทำการศึกษาไทย เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพของ ผู้เรียนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกใบนี้ที่มีกระแสโลกาภิวัตน์เป็นตัวกำหนด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มองเรื่องนี้ว่าเป็นความเร่งด่วนที่จะต้องยกระดับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าสากล ที่ทำให้ผู้เรียนมีศักยภาพและความสามารถแข่งขันทัดเทียมกับผู้เรียนของนานาประเทศ มีศักยภาพเป็นพลโลก (World Citizen) มีความเป็นเลิศวิชาการสามารถสื่อสารได้อย่างน้อยสองภาษา ล้ำหน้าทางความคิดและผลิตงานได้อย่างสร้างสรรค์และมีจิตร่วมรับผิดชอบในสังคมโลก (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2553 : 2) ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของผู้นำเสนอบทความที่ต้องการเห็นการจัดการศึกษาไทย มีกรอบและแนวทางที่คำนึงถึงบริบททั้งภายในและภายนอกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงที่มี กระแสโลกาภิวัตน์ เป็นปัจจัยหลักในการกำหนดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งบทความนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของแนวคิดที่ผู้ที่เกี่ยวข้องควรนำมาประกอบการพิจารณาในการเลือกแนวทางในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องที่ทำให้ผู้เรียนของเรา มีพื้นฐานที่ดีในการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และมีความสุขในการใช้ชีวิต รวมทั้งรู้จักพัฒนาศักยภาพของตนเอง ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ เป็นประชากรที่มีคุณภาพและส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน

ทิศทางการศึกษาในอนาคต

ประเด็นแรกที่เกี่ยวข้อง ควรทำการศึกษาและทำความเข้าใจร่วมกันในเบื้องต้นก็คือ ทิศทางการศึกษาในอนาคตของโลกเพื่อใช้เป็นฐานคิดในการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนในวันนี้และในอนาคต

เพราะทิศทางในเชิงการบริหารแล้ว คือตัวกำหนดแผนในทุกระดับขององค์กร ที่นำไปสู่การปฏิบัติ ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ที่สำคัญ ทิศทางการบริหารช่วยทำให้เกิดความสอดคล้องภายใน ของวิสัยทัศน์ นโยบาย และ วัตถุประสงค์ ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบหลัก ในการบริหาร (Everard, et. Al. (2004) การถกเถียงเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจพื้นฐานที่ใกล้เคียงกันในทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องกัน ย่อมเป็นประโยชน์ในการการดำเนินงานนโยบายการจัดการศึกษาที่มีการยึดโยงระหว่างกันที่เข้มแข็ง และยังผลให้เกิดการนำไปสู่การปฏิบัติที่เกิดผล และมีประสิทธิผล

นักการศึกษา เช่น Sheila Biddle (2002) ได้เสนอประเด็นเกี่ยวกับ ทิศทางการศึกษาในอนาคตไว้ดังนี้“นับตั้งแต่ ค.ศ. 1950 เป็นต้นมา

โลกได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเจริญเติบโตอย่างโดดเด่นของการค้าระหว่างประเทศและการพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี ได้สั่นคลอนรากฐานของระบบเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ทั้งในประเทศ ระหว่างประเทศ และในภูมิภาค และผลักดันไปสู่ความสัมพันธ์ที่ต้องพึ่งพากันและกันยิ่งขึ้น การพัฒนาดังกล่าวทำให้นักวิชาการจำต้องศึกษาและทำความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ดังกล่าว ที่มีผลต่อการ

เปลี่ยนแปลงโลกในศตวรรษที่ 21” เธอยังได้กล่าวต่อไปนี้ ในขณะที่โลกในศตวรรษที่ 20 ถูกกำหนดด้วยภาวะหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ต่อเนื่องมาเป็นสงครามเย็น แต่โลกในศตวรรษที่ 21 ถูกนิยามด้วยการเชื่อมโยงระหว่างกันของทุกประเทศในโลก ไม่มีประเทศใดเลยที่จะดำรงอยู่โดยไม่พึ่งพาประเทศหนึ่งประเทศใดเลย ความจริงเชิงบริบทได้เปลี่ยนไปแล้วและมีปัจจัยใหม่เข้ามาเกี่ยวข้อง

เมื่อโลกในศตวรรษที่ 21 มีความจริงเชิงบริบทที่เปลี่ยนไปและมีปัจจัยใหม่เข้ามาเกี่ยวข้อง คำถามที่เกี่ยวข้องกับนักการศึกษาวันนี้ก็คือ แนวทางการจัดการศึกษาควรเป็นอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนมีขีดความสามารถในการเผชิญกับโลกใหม่ที่มีสิ่งที่น่าท้าทายมากมายรอพวกเขาอยู่

สอดคล้องกับความเห็นของ Friedman (2002) ที่มองว่า แนวทางการจัดการศึกษาในอนาคตควรเกิดจากการวิเคราะห์ และตีความปรากฏการณ์ต่างๆ ในศตวรรษที่ 20 เขาเห็นว่า กรอบ ณ วันนี้ ได้เปลี่ยนไป กรอบที่ควรใช้ในการพิจารณาควรใช้ กรอบของความเป็นสากลและนานาชาติเข้ามาจับเพื่อใช้เป็นฐานในการทำความเข้าใจแนวโน้มปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้นและมีความพร้อมที่จะเผชิญกับสิ่งที่น่าท้าทายใหม่ๆ ในศตวรรษที่ 21 ที่กำลังมาถึงนี้ ในเรื่องนี้ Suarez – Orozco & Qin – Hilliard (2007) ได้กล่าวไว้อย่างสั้นๆ และง่าย ๆ ว่า กระแสโลกาภิวัตน์เป็นตัวกำหนดนิยาม และสิ่งท้าทายใหม่ๆ ของศตวรรษใหม่ที่กำลังจะมาถึงนี้

จากประเด็นของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ตัวกำหนดทิศทางการศึกษาในศตวรรษหน้าได้เปลี่ยนไป จากภาวะหลังสงครามโลกมาเป็นภาวะเชื่อมโยงกันของนานาชาติที่มีกระแสโลกาภิวัตน์เป็นปัจจัยหลักในการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมอย่างรวดเร็ว การที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา มีความเข้าใจในปรากฏการณ์ดังกล่าวและนำมาเป็นกรอบในการพิจารณา แสวงหาแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียนในการเผชิญสิ่งท้าทายใหม่ในอนาคต ย่อมทำให้การจัดการศึกษาดังกล่าวบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงทั้งแก่ผู้เรียนและประเทศชาติต่อไป

ความหมายของกระแสโลกาภิวัตน์

จากการศึกษาประเด็น แนวโน้มการจัดการศึกษาในอนาคตของนักการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นว่า กระแสโลกาภิวัตน์เป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลงอนาคตของโลกและต่อกระบวนการจัดการศึกษาที่แต่ละประเทศกำลังให้ความสำคัญและทำความเข้าใจกับปัจจัยดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเพื่อนำความเข้าใจดังกล่าวเป็นพื้นฐานในการแสวงหาแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมให้กับผู้เรียนในประเทศของตน

ในทัศนะของ Giddens (1990) กระแสโลกาภิวัตน์ หมายถึง การเพิ่มความเข้มข้นของความสัมพันธ์เชิงสังคมที่แพร่ขยายไปทั่วโลก ซึ่งเชื่อมโยงระยะทางระหว่างท้องถิ่นและท้องถิ่นในลักษณะที่ว่า สิ่งที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่นนี้ได้รับผลกระทบจากท้องถิ่นอื่นที่อยู่ห่างไกลกันมาก Giddens ยังเพิ่มเติมอีกว่า โลกแม้ว่าจะกว้างใหญ่และมีภูมิศาสตร์ที่ห่างไกลกันมาก แต่ภายใต้ของกระแสโลกาภิวัตน์นี้ มันได้เปลี่ยนเป็น หมู่บ้านโลกไปแล้ว ในขณะที่ Robertson (1992) เห็นว่า กระแสโลกาภิวัตน์เป็นความคิดที่เกี่ยวข้องกับโลกที่มีการบีบอัดและการเพิ่มความเข้มข้นของการรับรู้เกี่ยวกับโลกที่เป็นองค์รวม ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม ในทำนองเดียวกัน Waters (1995) ได้แสดงทัศนะว่า กระแสโลกาภิวัตน์เป็นกระบวนการเชิงสังคมที่ทำให้เป็นข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์บนข้อตกลงทางวัฒนธรรมและสังคมลดน้อยลง และทำให้ประชากรมีความตระหนัก

เพิ่มขึ้นถึงข้อจำกัดที่ลดน้อยลงดังกล่าว ในมุมมองของ Ohmae (1990) เห็นว่า โลกนั้น ไร้พรมแดนและแนวคิดของกระแสโลกาภิวัตน์ตั้งอยู่บนการบีบอัดของระยะทางและเวลาบนดัชนีที่เพิ่มขึ้นทั้งของความเร็วและความถี่ อีกทั้งเสน่ห์ที่น่าสนใจของ Held & McGrew (2000) พวกเขาเชื่อว่า กระแสโลกาภิวัตน์เป็นกระบวนการที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงเห็นชัดขึ้นในพื้นที่ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงสังคมและการติดต่อทางธุรกิจที่ประเมินได้ในรูปแบบของการขยายตัว ความเข้มข้น ความเร็ว และผลกระทบที่เกิดจากการไหลของเครือข่ายกิจกรรม การปฏิสัมพันธ์ และเกิดการสำแดงพลังทั้งภายในทวีปและระหว่างภูมิภาค Held & McGrew ยังเชื่ออีกว่า กระแสโลกาภิวัตน์นั้นได้แผ่ขยายไปยังกิจกรรมต่างๆของทุกองค์กรทั่วโลก ไม่ว่าจะป็นองค์กร ทางธุรกิจ การเมือง ศาสนาและวัฒนธรรมและ นับวันจะยิ่งทวีการเชื่อมโยงระหว่างกันทั้งในด้านความเร็วและความถี่ของการปฏิสัมพันธ์ และส่งผลกระทบต่อทุกท้องถิ่น (ในมิติของทางพื้นที่การขยายตัว ความเข้มข้น ความเร็ว และผลกระทบ) ซึ่งพวกเขาเรียกว่า “สังคมพหุมิติ” ที่ดำรงอยู่ในระยะเวลาที่ไม่ยาวนาน และจะปรับเปลี่ยนรูปแบบไปเรื่อยๆอย่างและต่อเนื่อง

โดยสรุป “กระแสโลกาภิวัตน์” เป็นกระบวนการที่ทำให้โลกของเราเล็กลงจนกลายเป็นหมู่บ้านโลก ผ่านการบีบอัดของพื้นที่และเวลา โดยมีเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการเชื่อมต่อโลกทางภูมิศาสตร์เข้าด้วยกัน ประชาคมโลกไม่ว่าจะอยู่ ณ จุดใด สามารถรับรู้ มีปฏิสัมพันธ์หรือแม้กระทั่งรับผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างทันทีและเสมือนจริง การเชื่อมโยงโลกในลักษณะดังกล่าวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมในการดำเนินการด้านธุรกิจ การใช้ชีวิตประจำวันของคนที่สามารถติดต่อประสานสัมพันธ์กันและกันได้ในทุกเวลาและในทุกสถานที่ และนับวันจะทวีความถี่และความเข้มข้นมากขึ้นเรื่อยๆ ที่สำคัญสังคมทุกท้องถิ่นจะกลายเป็นพหุสังคมที่ประกอบด้วยความแตกต่างทั้งทางเชื้อชาติ ความเชื่อและวัฒนธรรม คำถามที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาควรจะถาม ก็คือ แนวทางการจัดการศึกษาใดที่สามารถตอบโจทย์ ความจริงเชิงบริบทที่เปลี่ยนแปลงและมีปัจจัยใหม่เข้ามาเกี่ยวข้องและตามมาที่ไม่ขาดสาย ซึ่งผู้เขียนมองว่า แนวทางการจัดการศึกษานานาชาติ น่าจะเป็นคำตอบ ให้นักการศึกษาไทยและในอนาคตที่สามารถตอบโจทย์ดังกล่าวได้

การศึกษานานาชาติเป็นอย่างไร

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจะเห็นว่ามีความพยายามจากนักการศึกษาในการให้นิยาม คำว่า “การศึกษา นานาชาติ” ว่ามีความหมายว่าอย่างไร แต่ความหมายที่เป็นที่ยอมรับโดยรวม ก็ยังไม่ปรากฏ อย่างไรก็ตาม นิยามจากนักการศึกษาเหล่านี้ ให้ภาพ ของ การศึกษา นานาชาติ เป็นอย่างไร และมีแนวคิดอย่างไร ยกตัวอย่าง นิยามของ Simmons และ Strennecky (1996) ได้ให้มิติของ การศึกษา นานาชาติ ไว้ดังนี้

1. เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความตระหนักและชื่นชมในความหลากหลายของโลกใบนี้
2. มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เป็นประเด็นสากล
3. มีความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม
4. มีความเข้าใจการบริหารงานเชิงระบบของแต่ละประเทศและเห็นการเชื่อมโยงและการพึ่งพากันและกัน

5. รู้จักเลือกอย่างเหมาะสมในการเข้าไปมีส่วนร่วมทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ และในระดับ สากล ในขณะที่ Kobus (1992) มองการศึกษานานาชาติ ในลักษณะของ ความสัมพันธ์และการพึ่งพา ที่อยู่ในรูปแบบของการบูรณาการและการผสมผสานของ การเรียน ด้านเนื้อหา หลักสูตร และกระบวนการ ที่เป็นแบบ

สหสัมพันธ์ ที่เน้นให้เห็นถึงความหลากหลายด้านวัฒนธรรม เข้าใจในความต้องการของผู้อื่น และนำมายกระดับความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวและสมรรถภาพของตน ซึ่ง Tye และ Kniep (1991) ได้แนะนำเพิ่มเติมว่าการศึกษานานาชาติ เป็นกระบวนการจัดการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงปัญหาที่มากกว่าปัญหาในประเทศของตน เรียนรู้ที่จะ เข้าใจและชื่นชมวัฒนธรรมต่างถิ่นและต่างชาติ มองโลกในสายตาของผู้อื่นและเข้าใจ ตรงกันว่า ชาติอื่นก็มีความต้องการเหมือนชาติของเรา ในขณะที่ Urch (1992) ได้ให้มุมมองเกี่ยวกับการศึกษานานาชาติในเชิงเชิงสัมพันธ์และการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ระหว่างโลกและประชากรของโลก “การศึกษาจึงต้องเน้นให้ผู้เรียนเห็นมิติดังกล่าวเห็นความสำคัญของหลากหลายของมนุษยชาติ ที่มีความจำเป็นที่ต้องพึ่งพาระหว่างกัน ทั้งในแง่ของการเป็นประชาชนและความเป็นรัฐ รวมถึงการให้ความร่วมมือระหว่างกัน ในฐานะความเป็นบุคคลและการเป็นสถานศึกษา ที่มีความเกี่ยวเนื่องกันในกระแสโลกพลวัตนี้ท่ามกลางความหลากหลายเชิงวัฒนธรรมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน” มุมมองของ Urch เป็นมุมมองที่น่าสนใจและดูจะให้ภาพการศึกษา นานาชาติที่ค่อนข้างจะชัดเจน

จากการเสนอแนะของนักการศึกษาที่อ้างข้างบนนี้ น่าจะทำให้ภาพของการจัดการศึกษา นานาชาติมีความชัดเจนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและทำให้เห็นว่า การศึกษานานาชาติ น่าจะตอบโจทย์ให้กับการจัดการศึกษาไทยไม่มากนักน้อย เพราะการศึกษานานาชาติ เน้นการจัดการศึกษาที่ให้ผู้เรียนมีความตระหนักในความแตกต่างด้านวัฒนธรรม เห็นความงดงามในความแตกต่างดังกล่าว มองโลกที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน รวมทั้งเห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความสงบสุขและพัฒนาพหุสังคมร่วมกัน

แนวทางจัดการศึกษาในประเทศที่พัฒนา

เพื่อให้ภาพของการศึกษานานาชาติ มีความชัดเจนขึ้น การศึกษาเทียบเคียงแนวทางการจัดการศึกษาของประเทศที่พัฒนาแล้วจะช่วยให้เกิดผลลัพธ์ดังกล่าว ซึ่งได้แก่ ประเทศ สิงคโปร์ แคนาดา และ สหรัฐอเมริกา ประเทศสิงคโปร์พิจารณาการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันและในอนาคตเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิจารณา รัฐบาลสิงคโปร์เห็นว่า นักเรียนของสิงคโปร์จะประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตและเติบโตในโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้บรรลุถึงขีดความสามารถ ที่ทั้งทางโรงเรียนและผู้ปกครองจะต้องจับมือกันและทำงานร่วมกันอย่างหนักเพื่อช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาขีดความสามารถที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ รัฐบาลสิงคโปร์ยังเห็นว่า การที่ผู้เรียนจะบรรลุขีดความสามารถที่จำเป็นในการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพทางโรงเรียนจะต้องเน้นการจัดการศึกษาที่มีใช่แต่การพัฒนาความรู้และทักษะเท่านั้น ยังรวมถึงการพัฒนาด้านคุณค่า ความเชื่อ และทัศนคติที่หล่อหลอมความเป็นบวรณภาพของบุคคล ซึ่งรัฐบาลสิงคโปร์คาดหวังให้ผู้สำเร็จการศึกษา ในระบบดังกล่าว เป็นบุคคลที่ 1) มีสำนึกถึงความถูกต้องที่หนักแน่น มีวิจรรย์ญาณที่เหมาะสม รู้จักคิดเชิงวิเคราะห์ และสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) มีความรู้ในการเรียนที่ตนเองรู้จักตั้งคำถาม มีความไตร่ตรองและรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) เป็นสมาชิกของสังคมที่พร้อมจะมีส่วนร่วมในสังคม มีความคิดริเริ่ม กล้าริเริ่ม และมุ่งมั่นสู่ความเป็นเลิศ 4) เป็นประชาชนที่ยึดผลประโยชน์ของประเทศชาติ

ติดตามข่าวสารของประเทศและของโลก และเป็นผู้ที่พร้อมในการช่วยเหลือผู้อยู่ร่วมข้าง (Ministry of Education, Singapore, 2015)

ในขณะที่รัฐบาลของแคนาดาพิจารณาการจัดการศึกษาของตนใน 2 มิติ ในมิตินานาชาติและมิติของอนาคตอีก 20 ปีข้างหน้า กระทรวงศึกษาธิการของแคนาดาตระหนักดีว่า ระบบการศึกษาปัจจุบันของตนจะได้รับการยอมรับจากนานาชาติว่า เป็นระบบการศึกษาที่เยี่ยมระบบหนึ่งของโลก แต่ก็ไม่แน่อนใจที่จะพัฒนาระบบการศึกษาของตนที่ได้อยู่แล้ว ให้มีการปรับปรุงอย่างมีสาระสำคัญที่นำไปสู่ระบบการศึกษาชั้นนำของโลก นอกจากความตั้งใจของรัฐบาลประเทศแคนาดา (โดยผ่านกระทรวงศึกษาธิการ) ที่ต้องการเห็นระบบการศึกษาของตนเป็นระบบการศึกษาชั้นนำของโลก รัฐบาลแคนาดายังนำปัญหาที่ผ่านมามาประกอบการพิจารณาจัดทำนโยบายจัดการศึกษาอีกด้วย ปัญหาที่กล่าวมา ได้แก่ การขาดการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ผู้เรียนมีประสบการณ์ไม่ดีต่อการเรียนหนังสือ การลาออกกลางคัน เป็นต้น จากการที่รัฐบาลแคนาดามีความตั้งใจและมุ่งมั่นในการพัฒนาระบบการศึกษาของตนให้เป็นระบบการศึกษาชั้นนำของโลก โดยการคำนึงถึงปัญหาที่ผ่านมาทำให้การกำหนดนโยบายใหม่มีความชัดเจนในทิศทางการพัฒนาและสามารถแก้ไขปัญหาในอดีตให้น้อยลง ทำให้ระบบการศึกษาที่จะดำเนินต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถบรรลุเป้าหมายของการศึกษาอย่างที่ตั้งใจไว้

จากการที่รัฐบาลนำเอาปัญหาในการจัดการศึกษาที่ผ่านมานำมาพิจารณา บนพื้นฐานของความมุ่งมั่นที่ต้องการทำให้ระบบการจัดการศึกษาของแคนาดาเป็นระบบการศึกษาที่ดีที่สุดในโลก จึงได้ปรับจุดเน้นของการศึกษาดังนี้ 1) เป็นการศึกษาที่สร้างเป้าหมายร่วมกันที่คำนึงถึงจริยธรรมและการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการ 2) เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นถึงความต้องการของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความต้องการของบุคคลที่มีคุณลักษณะพิเศษ และตอบสนองความต้องการโดยรวมของสังคม 3) เป็นการศึกษาที่เปิดเวทีให้ผู้เรียนได้แสดงทัศนะของตนเองต่อการจัดการศึกษาและทัศนะดังกล่าว มีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา

เป้าหมายของการจัดการศึกษาของประเทศแคนาดาดังกล่าว ทำให้รัฐบาลแคนาดาคาดหวังว่า ระบบการจัดการศึกษาของประเทศนี้ จะเป็นระบบที่ 1) ตอบสนองความต้องการของนักเรียนมากขึ้น 2) ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจถึง ความหมายของการเป็นผู้มีการศึกษาในบริบทของสังคมโลก 3) พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่แน่นแฟ้นขึ้น 4) ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนให้เข้มแข็งขึ้น 5) และที่สำคัญ ลดภาระการบริหารที่ไม่จำเป็นที่เกิดจากการจัดการศึกษาที่ไม่ตรงจุด การยึดเยียดที่เกินความต้องการของผู้เริ่มและการสูญเสีย (ไม่ได้นำไปใช้) และเมื่อคำนึงถึงปัจจัยทั้งหมดที่กล่าวมา รัฐบาลแคนาดาจึงได้กำหนดขีดความสามารถของผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ดังนี้ 1) เป็นผู้ที่มีความสามารถในการวิเคราะห์ เพื่อให้ตนเองใช้ชีวิตในโลกที่มีความสลับซับซ้อนและการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) เป็นผู้ที่มีความสามารถในการนำความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ไปใช้ในการประกอบการ 3) เป็นผู้ที่มีสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม ปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมที่หลากหลายทั้งในประเทศ รวมทั้งคำนึงถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม 4) สามารถสื่อสารที่ตรงกับความต้องการของตนเอง รู้จักฟังและแลกเปลี่ยนทัศนะกับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมต่างกันอย่างสร้างสรรค์ 5) รู้จักนำเทคโนโลยีไปใช้อย่างเป็นประโยชน์ทั้งในการแลกเปลี่ยนข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และคัดเลือกข้อมูลที่เหมาะสมในการเสริมสร้างและแก้ไข

ปัญหาของตนเอง 6) มีนิสัยรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต และนำการเรียนรู้ดังกล่าวมาพัฒนาชีวิตให้ตนเองประสบความสำเร็จในการทำงานและพัฒนาการดำเนินชีวิตของตนเอง 7) มีภาวะผู้นำและความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยมีความเข้าใจในความสามารถของตน ยอมรับจุดอ่อนของคนอื่นและร่วมมือกัน ในการทำงานสู่เป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน (Ministry of Education, Canada, June 2010)

ในขณะที่นักการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น Dede, (2009) มองว่า ระบบการศึกษาที่ตอบสนองที่ส่งเสริมให้ประชากร มีความสามารถตามที่ตลาดแรงงานต้องการ มีความเป็นพลเมืองและบรรลุถึงความต้องการที่แท้จริงของตนเอง เป็นกรอบที่เหมาะสมสำหรับศตวรรษที่ 20 แต่ในศตวรรษที่ 21 นี้ ผู้จบการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาควรมีกรอบที่ขยายออกไปโดยนำเอาความเจริญก้าวหน้าทางด้านข่าวสารที่สลับซับซ้อน และเทคโนโลยีในการสื่อสารมาประกอบการพิจารณา สอดรับกับ Levy & Murnane (2004) ที่มองว่า ระบบข้อมูลข่าวสารและความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้การทำงานประจำด้วยมือมีความจำเป็นน้อยลง เพราะถูกแทนที่ด้วยระบบดังกล่าว ด้วยสาเหตุดังกล่าวทักษะที่จำเป็นที่ตลาดแรงงานต้องการต่อไป ก็คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ที่นำไปใช้ในการตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการทำงาน และสามารถนำเอาข้อมูลที่หลากหลายและเป็นปริมาณที่มากมาปรับใช้ให้เข้ากับสถานการณ์

นอกจากนี้แล้ว Karoly (2004) ยังเห็นว่า ความเจริญด้านระบบเทคโนโลยีการสื่อสารที่มาพร้อมกับกระแสโลกาภิวัตน์ ยังปรับเปลี่ยนคุณค่าหลักในการทำงานอีกด้วย เขา ให้ตัวอย่างว่า ในสมัยหนึ่งความสามารถในการประสานงานเป็นความสามารถเฉพาะตัว แต่ในยุคหน้าความสามารถดังกล่าวจะเป็นความสามารถทั่วไปที่ทุกคนต้องมี เพราะบริบทของการทำงานได้เปลี่ยนไปแล้ว อันหนึ่งจากข้อมูลที่มีอย่างมหาศาลและมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นจำเป็นต้องใช้ทีมงานในการวิเคราะห์ ในเรื่องนี้ Dede (2009) สะท้อนว่า การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 20 เน้นการย่อยความรู้ให้กลายเป็นความลึกซึ้งเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหา แต่มิได้สอนให้รู้จักคัดกรองความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์และเกิดจากทักษะในการทำงานร่วมกัน การสอนที่แยกจากทักษะ ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถกลั่นกรองความรู้ด้วยตนเองแต่ในศตวรรษที่ 21 นี้ Dede แนะนำว่า ผู้บริหารจะต้องรู้จักปรับหลักสูตร โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาความเข้าใจและเกิดการปฏิบัติมากกว่าการเรียนรู้เนื้อหาที่อัดแน่นแต่อย่างเดียว รวมทั้งจะต้องปรับการวัดและการประเมินผลเช่นกัน ที่จะต้องทำการวัดและประเมินมิใช่ที่เนื้อหาและพฤติกรรมหรือทักษะประจำวันเท่านั้น แต่ควรทำการประเมินแนวทางการตัดสินใจที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทักษะของผู้เรียน นั่นหมายความว่า การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 นี้ มิใช่เป็นกระบวนการ การจัดการเรียนการสอนที่คำนึงแต่เพียงการให้ความรู้ในเชิงปริมาณเท่านั้น แต่จะต้องรวมถึงการบูรณาการเนื้อหาให้เข้ากับกระบวนการคิดวิเคราะห์และการฝึกทักษะเข้าด้วยกัน

จากการที่นักการศึกษาชาวอเมริกัน มีแนวคิดในการจัดการศึกษาดังกล่าว ทำให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้กำหนดกรอบในการจัดการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ดังนี้ 1) ด้านเนื้อหา เน้นการตระหนักรู้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับสากล มีความรู้ในด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการประกอบการ มีความเป็นประชากร และมีความรู้ในการดูแลสุขภาพและอนามัยของตนเอง 2) ด้านทักษะการเรียนรู้และการคิด สามารถคิดเชิงวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง มีทักษะในการสื่อสาร มีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ มี

ทักษะในการเข้าใจสถานการณ์ มีทักษะในการทำงานร่วมกัน และมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร 3) ด้านการใช้เทคโนโลยีไร้พรมแดน มีทักษะในการใช้ ICT ในการพัฒนาความรู้และทักษะในการศึกษาเล่าเรียน และมีความสามารถในการรวบรวมข้อมูล คิดวิเคราะห์ และการนำไปใช้อย่างสร้างสรรค์และร่วมมือกันในการศึกษาข้อมูล 4) ด้านทักษะชีวิต เน้นให้มีทักษะของการเป็นผู้นำ มีจริยธรรม มีความรับผิดชอบ รู้จักปรับตัว สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง เข้ากับผู้อื่นได้ มีเป้าหมายในชีวิตและรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม (Partnership for 21st Century, 2007)

จากการศึกษานโยบายจัดการศึกษาของประเทศที่พัฒนาแล้ว เห็นได้ว่า แนวคิดและแนวทางของการจัดการศึกษาของประเทศเหล่านี้ มิใช่มุ่งเน้นแต่เพียงการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเชิงเนื้อหาและการปฏิบัติเชิงวิชาชีพเหมือนในศตวรรษที่ 20 ที่ผ่านมา แต่ยังเน้นกระบวนการคิดทั้งเชิงวิเคราะห์และสร้างสรรค์ในตัวผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียน สามารถนำระบบคิดดังกล่าวไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาแนวทางในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงและรวดเร็ว ทั้งในระดับท้องถิ่น ภายในและภายนอกประเทศ นอกจากนี้แล้ว ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารมีความตระหนักในสิ่งแวดล้อม เห็นคุณค่าของความแตกต่างทางความเชื่อและวัฒนธรรม ดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสงบสุขและสร้างสรรค์ มีความตระหนักในการรักษาสันติภาพและนำพาประเทศไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นแนวคิดในการจัดการศึกษานานาชาติตนเอง

แนวคิดในการจัดการศึกษานานาชาติดังกล่าวนี้ นักวิชาการไทย เช่น ศ.นพ. วิจารย์ พานิช ผู้เขียนหนังสือชื่อ “วิถีสร้างการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21” ได้สะท้อนความเข้าใจในพลวัตของกระแสโลกาภิวัตน์และผลกระทบที่มีต่อการจัดการศึกษา ท่านเห็นว่า ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีความรู้ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ท่านได้ทัศนะไว้ว่า การศึกษาที่มีคุณภาพ สำหรับผู้เรียนในศตวรรษใหม่ต้องเรียนให้บรรลุถึงทักษะที่แท้ ท่านเสริมว่า การเรียนจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติ จากเนื้อหาความรู้สู่ทักษะในการดำรงชีวิตในโลกแห่งความเป็นจริงและโลกในอนาคต รวมทั้งปลูกฝังให้เป็นผู้ใฝ่รู้ตลอดชีวิต โดยอยู่บนพื้นฐานความเป็นไทยและฐานคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความเข้าใจในความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม และสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้

การศึกษาไทยจะบรรลุถึงเป้าหมายดังกล่าวได้ ก็ต่อเมื่อ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เห็นทิศทางการศึกษาในอนาคตที่มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง มีความเข้าใจในปัจจัยหลักที่ส่งผลกระทบต่อจัดการศึกษามองการศึกษาคือเครื่องมือสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพประชากรและการพัฒนาประเทศ ที่สำคัญ ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาของประเทศต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งของประเทศที่เจริญแล้ว รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในระดับสากล ทั้งนี้ก็เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีกรอบการจัดการศึกษาที่ชัดเจนและสามารถแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการศึกษาที่ทำให้เพื่อผู้เรียนเติบโตอย่างมีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

สรุป

การจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพใน ศตวรรษ ที่ 21 จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ ผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการจัด มีความรู้ ความเข้าใจ ในปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อกระบวนการ การจัดการศึกษา การที่ผู้เกี่ยวข้องมีความ เข้าใจในปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อแนวทางการจัดการศึกษาดังกล่าวย่อมส่งผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถเลือก แนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมที่ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองได้ ตรงกับความต้องการ ของผู้เรียนและสอดคล้องกับบริบทภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของผู้เรียนและต่อการพัฒนา ประเทศโดยรวม แนวทางดังกล่าวจะมีความเข้มแข็ง ก็ต่อเมื่อผู้ที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสอดคล้องในปัจจุบัน ที่มีผลต่อการจัดการศึกษาและผลกระทบที่เกี่ยวข้อง ที่มีต่อระบบการจัดการศึกษา ปัจจัยที่สำคัญต่อการ พิจารณาในบทความนี้ ได้แก่ กระแสโลกาภิวัตน์และความเจริญด้านเทคโนโลยีทางการสื่อสาร ซึ่งส่งผลกระทบต่อบริบทภายในประเทศและต่างประเทศ ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ การเมือง และ สังคม และผลเชื่อมโยงถึงกัน ดัง กล่าวคือสิ่งที่ไม่สามารถแยกขาดจากกันได้ การจัดการศึกษาที่เกิดจากผลกระทบดังกล่าว จึงเป็นการจัด การศึกษาที่ต้องคำนึงความต้องการที่เกิดจากภายในประเทศและความเกี่ยวเนื่องที่เกิดจากความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ของนานาประเทศทั่วโลก ที่เกิดจากปัจจัยดังกล่าว แนวทางการจัดการศึกษา ณ วันนี้ จึงต้องเป็น แนวทางการจัดการศึกษา นานาชาติ ที่มุ่งเน้นในการพัฒนาผู้เรียน ให้มีความสามารถที่จะปรับตัวเข้ากับการ เปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและยากที่จะคาดการณ์ของสังคมที่ตนเองใช้ชีวิตและเป็นประชากรที่สามารถพัฒนา ประเทศของตนอย่างต่อเนื่องและแข่งขันกับอารยประเทศได้ และเมื่อศึกษาแนวทางในการจัดการศึกษาใน ประเทศที่เจริญมาศึกษาจะเห็นได้ว่า ประเทศเหล่านี้ มีความต้องการที่ใกล้เคียงกัน คือพัฒนาผู้เรียนของตนให้ มีความสามารถในการคิดทั้งเชิงสร้างสรรค์ วิเคราะห์ และรู้จักการแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผล เพื่อให้พวกเขา เหล่านั้น ได้ใช้ความสามารถดังกล่าวดำรงอย่างมีความสุข เป็นประชากรที่มีคุณภาพ รักโลกและทำประโยชน์ เพื่อสังคมและประเทศชาติ ให้อย่างยืนสืบไป

ผู้เขียนหวังว่า บทความฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้ให้เห็นความสำคัญ ของการพัฒนาของกรอบคิดทางการศึกษา เพื่อใช้เป็นฐาน ในการพิจารณาหาแนวทางการจัดการการศึกษา ที่ เหมาะสมและสอดคล้องให้กับผู้เรียนของเราเพื่อให้ผู้เรียนเหล่านั้นมีความสามารถในการดำรงอย่างมีความสุข เป็นประชากรที่มีคุณภาพ และ นำพาประเทศสู่การพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืนตลอดไป

บรรณานุกรม

- Biddle, S. (2002). **Internalization: Rhetoric or Reality?** ACLS Occasional Paper No. 56, American Council of Learned Societies.
- Dede, C. (2009a). **Determining, developing, and assessing the skills of North Carolina's future-ready students.** Friday Institute White Paper Series, Number 2 (May). www.fi.ncsu.edu/whitepapers.
- Everard, K. B., Morris, G. and Wilson, I. (2004). **Effective School Management (4th Ed).** London, SAGE Publications.

- Fischer, S. (2003). **Capital Account Liberalization and the Role of the IMF**, Princeton Essays in International Finance (207): 1-10.
- Friedman, M. (2002). **Capitalism and Freedom: Fortieth Anniversary Edition**. University of Chicago Press.
- Giddens, A. (1990). **The Consequences of Modernity**. Cambridge, UK: Polity Press.
- Green, A., Little, A., Kamat, S., Oketch, M. & Vickers, E. (2007). **Education and Development in a Global Era: Strategies for Successful Globalization**. London: Dfid.
- Held, D. & McGrew, A. (Eds.). (2000). **The Global Transformation Reader: An Introduction to the Globalization Debate**. 2nd Ed. Cambridge: Polity Press.
- Hoa, N. (n.d.). **Sustainable Education development under Globalization and the Reforms of Teaching and Learning Methods in Teacher Training**. Retrieved from <http://www.grips.ac.jp/VDFTokyo/Doc/socialBook1Chapter5.pdf>. (Accessdate:2 January, 2011).
- Karoly, L. A. (2004). **The 21st century at work: Forces shaping the future workforce and workplace in the United States**. Santa Monica, CA: RAND Corporation.
- Kobus, D. K. (1992), 'Multicultural/global education: an educational agenda for the rights of the child', *Social Education* 56 (4), 224-7.
- Levy, F. & Murnane, R. J. (2004). **The new division of labor: How computers are creating the next job market**. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Ministry of Education, Canada (2010). **Inspiring action on education, Edmonton, Alberta**. Accessed at <http://www.oecd.org/site/eduilebanff/48763522.pdf> on 14 March, 2016.
- Ministry of Education, Singapore, (2015). **21st Century Competencies**. Accessed at <https://www.moe.gov.sg/education/education-system/21st-century-competencies> on 24 March, 2016.
- Ohmae, K. (1990). **The Borderless World**. London: Collins.
- Öztürk, İ. H. 2011. "Curriculum Reform and Teacher Autonomy in Turkey: The Case of the History Teaching." *International Journal of Instruction* 4, no 2: 113–28. Available at www.e-iji.net/dosyalar/iji_2011_2_7.pdf (accessed June 2016).
- Partnership for 21st Century Learning (2007). **Framework for 21st Century Learning**, Massachusetts Avenue NW, Suite 700 Washington, DC 20001. www.P21.org
- Simmons, S. S., and Strenneky, B. J. (1996), 'Semester at sea: a vehicle for global education', *Multicultural Review* 4 (1), 37-40.

- Stromquist, N. P. & Monkman, K. (Eds.). (2000). **Globalization and Education: Integration and Contestation Across Cultures**. Lanham MD: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Suarez-Orozco & Qin-Hilliard (2007). **Globalization: Culture and Education in the New Millennium**. Berkeley: University of California press.
- Tye, K. A., and Kniep, W. M. (1991), 'Global education around the world', Educational Leadership 48 (7), 47-49.
- Urch, G. E. (1992), 'Global education: the time is now', Educational Horizons 7 (1), 15-17.
- Waters, M. (1995). **Globalization**. London: Routledge.
- วิจารณ์ พานิช. **วิธีการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์, 2555.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือการบริหารจัดการระบบคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. 2553.

หลังสมัยใหม่กับการพัฒนาชุมชนไทยอย่างยั่งยืน

Postmodernism and Thai Community Sustainable Development

อาจารย์กัญญาวรรณธ์ กำเนิดสินธุ์¹

บทคัดย่อ

สมัยใหม่ (Modernization) เป็นยุคแห่งความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมและก้าวเข้าสู่ความเจริญด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร โลกแห่งการสื่อสารไร้พรมแดนหรือยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) การพัฒนาในยุคสมัยใหม่เน้นหลักการเหตุและผลตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งวิทยาศาสตร์คือเครื่องมือที่ประเทศมหาอำนาจใช้ครอบงำประเทศที่ด้อยกว่าตน และเป็นเครื่องมือของนายทุนในการครอบงำคนที่ด้อยกว่าตนเช่นกัน เน้นผลิตภัณท์มวลรวมของประเทศโดยละเลยชุมชนและคุณค่าของคนในชุมชน ทำให้วัฒนธรรมชุมชนและชาติพันธุ์ของมนุษย์ถูกทำลายไปในที่สุด

หลังสมัยใหม่ (Post Modern) เป็นแนวความคิดที่ปฏิเสธแนวคิดในยุคสมัยใหม่ที่เน้นหลักการทางวิทยาศาสตร์ โดยแนวคิดหลังสมัยใหม่ได้สนับสนุนให้มนุษย์ทุกคนเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของปัจเจกชน สามารถดำรงตนอยู่บนโลกนี้ได้ในความหลากหลายทางวัฒนธรรม มนุษย์ควรภาคภูมิใจในชาติพันธุ์และวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน และสามารถดำรงชีพอยู่ได้โดยภูมิปัญญาของตน ไม่เชื่อสิ่งใดโดยปราศจากข้อสงสัย เพื่อให้พ้นจากการครอบงำจากแนวคิดในยุคสมัยใหม่

การพัฒนาชุมชนไทยอย่างยั่งยืน ปัจจุบันพบการเร่งพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งโดยการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกชุมชน โดยการพัฒนาภูมิปัญญาของสมาชิกชุมชนและนำทรัพยากรที่มีในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งนี้ต้องมีการบำรุงรักษาทรัพยากรให้มีความสมดุลอยู่เสมอ เมื่อชุมชนได้รับการพัฒนาด้วยสมาชิกในชุมชนเอง ทำให้สมาชิกในชุมชนมีเศรษฐกิจครัวเรือนที่ดี ครอบครัวยั่งยืน วัฒนธรรมชุมชนไม่ถูกทำลาย ชุมชนก็จะมีคามเข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดหลังสมัยใหม่ในการพึ่งพาตนเองได้ รักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมและความเป็นชาติพันธุ์ของตนไว้ได้

คำสำคัญ: หลังสมัยใหม่/ การพัฒนาชุมชนไทยอย่างยั่งยืน

---

¹อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Abstract

Modernization is a period of investment progression and communication technology. Borderless communication or globalization modernization development focus on science logic science is a tool for a superpower to dominate underdevelopment country as well as tools for the capitalist to dominate disadvantaged person. They focus on a gross domestic product while ignoring the community and human value that leading to destroying of community culture and the races of man.

Postmodern is refuse modernization idea that focuses on science logic. Postmodern support human to believe in individual knowledge and capability human can live together with cultural diversity human should be proud in human races and traditional culture human can live in their wisdom do not believe without a doubt for escape from dominated of modernization idea.

Sustainable Thai community development nowadays found adding strong community development by developing community member potential community wisdom development and using community resources maintenance when a community develops by its member community will wealthy warm-hearted family community culture do not destroy community will be strong and sustainable those according to a postmodern idea in self-reliance remaining traditional culture and human races.

Keywords: Postmodern/ Thai Community Sustainable Development

บทนำ

ยุคสมัยใหม่ในช่วงศตวรรษที่ 20 พบการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างมาก โดยเฉพาะในทางความขัดแย้ง เช่น เกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 (ค.ศ. 1914-1918) สงครามโลกครั้งที่ 2 (ค.ศ.1939-1945) สงครามเกาหลี (ค.ศ.1950-1953) สงครามเวียดนาม (ค.ศ. 1946-1954) (ค.ศ.1957-1964) (ค.ศ. 1965-1975) และ สงครามเย็น (ค.ศ. 1945-1989) เป็นต้น (ระบุ แก้วโอภาส, 2559 : ออนไลน์) ความขัดแย้งเกิดขึ้นตลอดระยะเวลาศตวรรษที่ 20 สงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้โลกต้องสูญเสียทั้งชีวิตและสิ่งแวดล้อมมหาศาล เนื่องจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการแข่งขันกันผลิตอาวุธที่มีคุณภาพในการทำลายล้างจึงทำให้สงครามมีแต่ความรุนแรง เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติ ประเทศที่ได้รับผลกระทบจำนวนมากต้องเร่งฟื้นฟูประเทศของตน โดยการหารายได้เข้าประเทศ ดังนั้นจึงพบว่าหลายประเทศเร่งพัฒนาด้านอุตสาหกรรม แต่สงครามก็ยังไม่หยุดนิ่งเกิดภาวะสงครามเย็นตามมา 2 ขั้วมหาอำนาจโลก ระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกาและรัสเซีย เป็นสงครามที่เกิดจากความแตกต่างของอุดมการณ์ ประเทศสหรัฐอเมริกามีอุดมการณ์ลัทธิเสรีประชาธิปไตยและเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ส่วนประเทศรัสเซียมีอุดมการณ์ลัทธิคอมมิวนิสต์และเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม ทั้งสองประเทศต่างหาพันธมิตรร่วมรบและแผ่ขยายอุดมการณ์ของตนไปยังประเทศพันธมิตร เช่น สงครามเวียดนาม เวียดนามถูกใช้เป็นสนามรบของสองประเทศมหาอำนาจ ทำให้ประเทศเวียดนามทุกวันนี้มีความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรม เมื่อสงครามเย็นยุติพร้อมกับการล่มสลายของกำแพงเบอร์ลิน จากการยกเลิกมาตรการการกั้นเขตแดนของเยอรมันตะวันออกและเยอรมันตะวันตกทั้งหมดในวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1990 และเยอรมนีก็

กลายเป็นหนึ่งเดียวกันอีกครั้งในวันที่ 3 ตุลาคม 1990 (Thairath, 2557 : ออนไลน์) โลกหลังจากสงครามเย็นมีความสุขมากขึ้น มีการทำสนธิสัญญาลดการผลิตอาวุธ การรบน้อยลง นานาประเทศหันมาแข่งขันด้านการค้าและด้านเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการสื่อสาร ทำให้ประเทศตะวันตกหรือประเทศที่พัฒนาแล้วเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และมีความล้ำหลังในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนา ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปลายศตวรรษที่ 20 โลกก้าวเข้าสู่ยุคสื่อสารไร้พรมแดนหรือยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นยุคที่มนุษย์มีความสับสนทางจิตใจ เกิดความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน อันเนื่องจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างไม่จำกัดแต่ก็มีการแข่งขันไปพร้อมๆ กัน ประเทศที่ยังไม่สามารถพัฒนาเท่าทันกระแสโลกาภิวัตน์จึงกลายเป็นประเทศผู้เสียเปรียบและเกิดช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมาก ประเทศที่พัฒนาแล้วอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารในการครอบงำประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนา โดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เป็นการกระตุ้นประเทศเหล่านั้นต้องเร่งพัฒนาประเทศหรือเชื่อเชิญให้ประเทศพัฒนาแล้วมาลงทุนในประเทศของตน อีกทั้งประเทศกำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนายังถูกคุกคามครอบงำในทางการเมือง เช่น ประเทศตะวันตกกล่าวว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ดีที่สุด ประเทศกำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนาต่างๆ ควรปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย หากประเทศใดไม่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยก็จะถูกกดดันทางการค้าการลงทุน หรือเรียกว่าถูกคว่ำบาตร (Boycott) ทำให้ประเทศด้อยพัฒนาต่างๆ ต้องปฏิบัติตาม ซึ่งแท้ที่จริงประเทศตะวันตกอาจต้องการให้ประเทศอื่นๆ ปกครองระบอบประชาธิปไตยเพื่อให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศนั้นๆ เป็นระบบทุนนิยม ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อประเทศตะวันตกในการค้าการลงทุนที่ขยายไปตามประเทศอื่นๆ ได้อย่างรวดเร็ว มีหน้าซ้ำศิลปวัฒนธรรมของประเทศพัฒนาแล้วยังหลงไหลเข้ามาทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิมของประเทศกำลังพัฒนาและด้อยพัฒนาเหล่านั้นด้วย

ประเทศกำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนา จึงจำเป็นต้องทบทวนผลกระทบที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ ข้อดีคือการพัฒนาด้านเทคโนโลยีอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว การติดต่อสื่อสารรวดเร็ว การปิดบังข้อมูลข่าวสารทำได้ยาก แต่ข้อเสียก็มีมากเช่นกัน คือประเทศกำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนาไม่สามารถเข้าถึงการพัฒนาเทคโนโลยีได้อย่างเท่าเทียม ทำให้เกิดช่องว่างทางสังคมมากยิ่งขึ้น ประเทศต่างๆ เกิดการแข่งขันทำให้ประชากรโลกเกิดความหวาดระแวงซึ่งกันและกันมากขึ้น ประเทศที่พัฒนาแล้วเอารัดเอาเปรียบโดยการใช้ทรัพยากรเพื่อการผลิตโดยไม่ช่วยเจ้าของประเทศรักษาและซ่อมแซม เมื่อพบปัญหาวิกฤติการณ์ต่างๆ มากมาย จึงเป็นแรงผลักดันให้เกิดแนวคิดหลังสมัยใหม่ที่ปฏิเสธการพัฒนาประเทศตามการขึ้นนำของประเทศที่เจริญแล้ว ซึ่งนักคิดยุคหลังสมัยใหม่เน้นการตั้งคำถามและการวิพากษ์กระแสหลัก หรือเป็นการตั้งคำถามและวิพากษ์การพัฒนาประเทศด้วยความคิดในยุคสมัยใหม่ ซึ่งยุคสมัยใหม่จะให้ความสำคัญกับการปฏิรูปอุตสาหกรรม การเงิน การค้า เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทุกอย่างจะดำเนินอยู่ภายใต้ขอบเขตตามหลักวิทยาศาสตร์มีเหตุและผลที่พิสูจน์ได้ ซึ่งแนวคิดยุคสมัยใหม่ถือเป็นการทำลายตัวตนและความเป็นชาติพันธุ์ของมนุษย์ (Ethnic Group) เป็นการทำลายเชื้อชาติหรือรากเหง้าของสังคมสมัยเก่า อีกทั้งยังทำลายศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมอย่างจงใจ ดังนั้นแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่จึงต่อต้านการทำลายชาติพันธุ์และศิลปวัฒนธรรม จึงหันกลับมาให้ความสนใจศึกษาและให้ความสำคัญในชาติพันธุ์ต่างๆ ที่ในอดีตเป็นกลุ่มที่ด้อยค่าในสังคม (Stumpf, 1989 : 133)

หลังสมัยใหม่นิยม (Post-Modernism) เกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติ เป็นแนวความคิดถดถูหรือโครงสร้างเดิมในยุคสมัยใหม่อย่างสิ้นเชิง สาเหตุของการเกิดแนวความคิดยุคหลังสมัยใหม่เกิดจากผลกระทบของโลกยุคสมัยใหม่ จากศตวรรษที่ 17 ถึงศตวรรษที่ 20 ประชาชนโลกมีความรู้สึกขาดที่พึ่ง อันเนื่องมาจากความสูญเสียและความทุกข์ยากที่เกิดจากบรรดาผู้นำของประเทศ และประเทศมหาอำนาจซึ่งเป็นผู้ก่อสงคราม

ผลจากสงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2 ได้ทำลายล้างชีวิตมนุษย์มหาศาลทั้งนี้เพื่อการปกป้องผู้นำ และการปกป้องความเป็นรัฐชาติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดจากความทันสมัยของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโลกสมัยใหม่ (Modernization) ที่มีความเป็นวิทยาศาสตร์สังคม นำมาซึ่งการแข่งขันการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทำให้มนุษย์ไม่มีความเท่าเทียมกันในทุกๆ ด้านเช่นกัน สังคมโลกเกิดความเหลื่อมล้ำกันในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจและด้านการศึกษา เนื่องจากเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่เปิดให้มีการแข่งขันแบบเสรี ทำให้ประเทศที่ด้อยพัฒนาไม่สามารถแข่งขันได้ ด้านการศึกษาประเทศที่พัฒนาแล้วก็สามารถพัฒนาคนให้มีความรู้เท่าทันเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา กอปรกับโลกยุคโลกาภิวัตน์ โลกแห่งการสื่อสารไร้พรมแดนทำให้ประเทศที่ร่ำรวยหรือประเทศที่พัฒนาแล้วใช้สื่อในการชี้นำหรือครอบงำประเทศที่ด้อยพัฒนาให้เดินตามการพัฒนาของประเทศมหาอำนาจ เมื่อประเทศด้อยพัฒนาวิ่งตามกระแสโลกาภิวัตน์ พัฒนาประเทศโดยให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมมากกว่าทรัพยากรที่ตนเองมีอยู่ และเมื่อทรัพยากรที่มีอยู่ไม่ได้ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศ จึงนำมาซึ่งการสูญหายไปของภูมิความรู้หรือภูมิปัญญาของประชากรในประเทศ ประเทศด้อยพัฒนาก็จะยิ่งอ่อนแอ ประชาชนของประเทศโดยเฉพาะประชาชนในชุมชนท้องถิ่นก็จะยิ่งยากจน ความกดดันหรือการถูกเอาเปรียบเหล่านี้เป็นแรงผลักดันให้เกิดความคิดยุคหลังสมัยใหม่ (Post Modern) ขึ้น

สมัยใหม่ (Modernization)

สมัยใหม่ (Modernization) เป็นยุคสมัยแห่งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์อย่างรวดเร็ว เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป ประเทศอังกฤษ อเมริกาและประเทศอื่นๆ มีความเจริญด้านวัตถุอย่างรวดเร็วและมีการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้ประเทศที่เจริญแล้วในยุโรปต้องแข่งขันกันในการหาวัตถุดิบและทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการผลิต ทำให้ประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลายถูกเข้าแทรกแซงและครอบครอง จึงเกิดความเหลื่อมล้ำของประชากรโลกอย่างมากมาย ความต้องการอยู่รอดของประชากรโลกหรือการดิ้นรนจากการถูกกดขี่ การเอาเปรียบ หลังสงครามเย็น มนุษย์หวาดกลัวสงคราม จึงเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และหันมาแข่งขันกันทางด้านการค้า ในปลายศตวรรษที่ 20 โลกจึงก้าวเข้าสู่ยุคแห่งการสื่อสารไร้พรมแดนหรือยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร อุตสาหกรรม และวิทยาศาสตร์ จึงพบว่ายุคสมัยใหม่ได้มีการพัฒนาการทั้งที่เกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางการเมืองและทางวิชาการที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กัน เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองขึ้นในโลกมากมาย ดังจะพบจากการปลดปล่อยและการแยกตัวเป็นเอกราชของรัฐใหม่จากอาณานิคม การแสวงหาพันธมิตรและการขยายอิทธิพลจากภาวะสงครามเย็น การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจในภาคอุตสาหกรรม และอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสมัยอุตสาหกรรมไปสู่เทคโนโลยีสารสนเทศ การคมนาคม และเทคโนโลยีชีวภาพ เกิดการจัดระเบียบโลกใหม่ในภาวะโลกไร้พรมแดน ปรากฏการณ์ดังกล่าวก่อผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่ในประชาคมการเมืองของโลก มีทั้งการรวมตัวระหว่างรัฐและการแยกตัวไปเป็นรัฐใหม่ เกิดการตระหนักถึงปัญหาที่มนุษยชาติเผชิญร่วมกัน มากกว่าการแยกแยะว่าเป็นปัญหาของรัฐหนึ่งรัฐใด เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาความรุนแรง ปัญหาความขัดแย้ง และปัญหาสิทธิมนุษยชน เป็นต้น รัฐประชาชาติ (Nation State) ในรูปแบบเดิมกำลังถูกท้าทายด้วยพลังภาคประชาชน เกิดการพัฒนาการของรัฐในรูปแบบใหม่ที่เรียกว่าประชารัฐ (Civil State) นอกจากนี้ยังมีการ

เคลื่อนไหวในมิติที่เกี่ยวข้องกับกระแสพลังวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น (กระทบ ท่องธรรมชาติ และ เซวานะ ไตรมาส, 2551 : 19 – 20)

1. กระแสโลกาภิวัตน์

โลกาภิวัตน์ (Globalization) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่หรือครั้งสำคัญของโลกซึ่งการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของโลกที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในทุกๆ ด้าน ดังงานเขียนของ อัลวิน ทอฟฟเลอร์ (Alvin Toffler) นักวิชาการและนักวิจารณ์สังคม ซึ่งได้วิเคราะห์สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกตั้งแต่อดีต ปัจจุบันและอนาคต ไว้ในหนังสือเรื่องคลื่นลูกที่สาม (The Third Wave) โดยเปรียบเทียบและแบ่งกลุ่มการเปลี่ยนแปลงอารยธรรมของมนุษย์เหมือนกับคลื่นสามลูก คือ คลื่นลูกที่ 1 การปฏิวัติเกษตรกรรม (Agricultural Revolution หรือ Green Revolution) เป็นยุคสมัยที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงจากความป่าเถื่อน (Barbarian) ซึ่งยังชีพด้วยการเก็บผลไม้ ลำสัตว์ ตกปลา (Hunting & Gathering) มาเป็นความมีอารยธรรม (Civilization) คือเริ่มรู้จักการทำเกษตร การขุด พรวนดิน เพาะปลูก นำสัตว์ป่ามาเลี้ยงเป็นอาหารและใช้งาน ส่งผลให้สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติถูกทำลาย อาทิ การแผ้วถางป่าเพื่อขยายพื้นที่การเกษตร การทำไร่เลื่อนลอย คลื่นลูกที่ 2 การปฏิวัติอุตสาหกรรม (Industrial Revolution) เกิดขึ้นราว 200-300 ปีก่อน ค.ศ. 1650 – 1750 เป็นยุคสมัยที่มนุษย์เริ่มรู้จักการนำพลังงานจากน้ำมัน ถ่านหิน ก๊าซธรรมชาติ มาใช้และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการผลิตวัตถุดิบและสินค้าจากการเกษตรมาเป็นการผลิตโดยใช้เครื่องจักรกลที่ผลิตด้วยพลังไอน้ำขนาดใหญ่และกระบวนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม และคลื่นลูกที่ 3 การปฏิวัติเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Revolution) เกิดขึ้นราว 60 ปีก่อน (ค.ศ. 1955 ถึงปัจจุบัน) เป็นยุคสมัยที่มีการพัฒนาด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีด้านการสื่อสารและโทรคมนาคม ซึ่งส่งผลให้เกิดเสรีภาพในการแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว จึงอาจกล่าวได้ว่าโลกาภิวัตน์มีขอบเขตของความหมายที่กว้างขวางและครอบคลุมทุกมิติอันเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ของมนุษยชาติ ไม่ว่าจะทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง กฎหมาย เทคโนโลยี การสื่อสาร รวมทั้งระบบสิ่งแวดล้อม ทำให้สังคมโลกได้วิวัฒนาการสร้างสรรค์อารยธรรมและพัฒนาการขึ้นมาเป็นลำดับ แต่ท่ามกลางการพัฒนาอย่างต่อเนื่องกระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงของโลก (กัญยวรรณธ์ กำเนิดสินธุ์, 2558 : 279 – 281)

ผลกระทบจากโลกาภิวัตน์ต่อความยากจน ความไม่เสมอภาค (Globalization : Poverty Inequality) กระแสโลกาภิวัตน์สามารถช่วยลดความยากจนของประชาชนในประเทศที่กำลังพัฒนา (Developing Country) ได้ดังจะพบได้ในประเทศกำลังพัฒนา ได้แก่ จีน อินเดีย ฮังการี และเม็กซิโก ซึ่งเป็นผลจากการได้รับนโยบายทางการเมืองและสถาบันที่เอื้ออำนวยให้ประชากรได้รับผลประโยชน์จากตลาดการค้าโลก ประชากรมีรายได้ที่มากขึ้นและจำนวนความยากจนของประชากรที่ลดจำนวนลง แต่จะพบประเทศแถบแอฟริกา (Sub-Saharan Africa) ประเทศแถบตะวันออกกลาง ประเทศที่เคยเป็นจักรวรรดิของสหภาพโซเวียต ยังเป็นประเทศที่ไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะนำตัวเองให้เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจโลกได้ เนื่องจากประเทศที่ตกเป็นอาณานิคมมีทรัพยากรน้อยเนื่องจากถูกเจ้าอาณานิคมเบียดบังไป ประชาชนส่วนใหญ่ยากจนและขาดการศึกษา ประชาชนไม่ได้รับโอกาสรับรู้หรือแสดงออกทางการเมืองมากนัก และช่องว่างทางเศรษฐกิจของประชาชนในประเทศเอง โดยจะมีคนรวยอยู่กลุ่มเดียวแต่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังยากจนอยู่ ดังนั้นคนรวยหรือกลุ่มชนชั้นนำมักจะตักตวงผลประโยชน์โดยไม่สนใจส่วนรวม การเมืองการปกครองของประเทศเหล่านั้นจะขาดเสถียรภาพ ทำให้การดำเนินนโยบายต่างประเทศจะเสียเปรียบต่อประเทศมหาอำนาจอยู่ตลอดเวลา ประเทศกำลังพัฒนาโดยทั่วไปมองโลกาภิวัตน์ว่าเป็นเสมือนสิ่งจำเป็นในการปฏิรูประบบเศรษฐกิจ แต่ปัญหาที่จะเกิดขึ้นคือในระดับประเทศคือ โลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบต่อคนชั้นแรงงานในเรื่องสวัสดิการ

สังคมและอาจก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคในสังคม อีกทั้งยังเกิดวิกฤติการณ์โลกาภิวัตน์ในเศรษฐกิจแบบสมัยใหม่ กล่าวคือ เกิดการแข่งขันกันระหว่างระบบเศรษฐกิจแบบใช้ค่าจ้างแรงงานต่ำกับระบบเศรษฐกิจที่ใช้ค่าจ้างแรงงานสูง อีกทั้งเพิ่มปริมาณการจ้างงานแรงงานที่มีฝีมือและลดปริมาณการใช้แรงงานที่ไร้ฝีมือลงด้วย (สมพงษ์ ชูมาก, 2555 : 11)

จึงกล่าวได้ว่า อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์คือ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสมัยอุตสาหกรรมสู่เทคโนโลยีสารสนเทศ การคมนาคม และเทคโนโลยีชีวภาพ การจัดระเบียบโลกใหม่และภาวะโลกไร้พรมแดน เป็นปรากฏการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่ในประชาคมการเมืองของโลก มีทั้งการรวมตัวระหว่างรัฐและการแยกตัวไปเป็นรัฐใหม่ เกิดการตระหนักถึงปัญหาที่มนุษยชาติเผชิญร่วมกัน มากกว่าการแยกแยะว่าเป็นปัญหาของรัฐหนึ่งรัฐใด เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาความรุนแรง ปัญหาความขัดแย้ง และปัญหาสิทธิมนุษยชน เป็นต้น รัฐประชาชาติ (Nation State) ในรูปแบบเดิมกำลังถูกท้าทายด้วยพลังภาคประชาชน เกิดการพัฒนาการของรัฐในรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า ประชากรรัฐ (Civil State) นอกจากนี้ยังมีการเคลื่อนไหวในมิติที่เกี่ยวข้องกับกระแสพลังวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น

2. ประเทศไทยกับกระแสโลกาภิวัตน์

ประเทศไทยในกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) เกิดการหลั่งไหลของข้อมูลและวัฒนธรรมจากตะวันตก วิถีชีวิตของคนไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมเพื่อการพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญ มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีหรือวิทยาการสมัยใหม่เข้ามาพัฒนาประเทศ ระบบทุนนิยมถูกนำมาจากตะวันตก อันเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทางด้านวัตถุกลายเป็นสังคมบริโภคนิยม อันเป็นการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนไทยอย่างรวดเร็ว รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ที่ส่งผลให้ประเทศไทยต้องปรับกลยุทธ์การพัฒนาประเทศจากผลกระทบจากยุคโลกาภิวัตน์คือ (Thongkam. J, 2011 : online)

2.1 ประชากร ปัญหาด้านประชากรของประเทศไทยเป็นเช่นเดียวกับปัญหาประชากรโลกคือ ประชากรเกิดใหม่น้อยลง แต่ประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไปมีมากขึ้นจึงเกิดการปรับตัวของประเทศต่างๆ ในโลก คือ การสิ้นสุดของตลาดเดียว (The End of Single Market) เดิมตลาดของประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีลักษณะ Homogeneous โดยมีกลุ่มวัยรุ่นเป็นผู้ครอบครองตลาดส่วนใหญ่ แต่ต่อไปในอนาคต ตลาดจะถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วนอย่างชัดเจน คือตลาดของผู้สูงอายุ ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่จะเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันทดแทนความเสื่อมประสิทธิภาพของร่างกาย และตลาดของกลุ่มวัยรุ่น ผลิตภัณฑ์และบริการส่วนใหญ่จะเป็นสิ่งที่ตอบสนองต่อความสะดวกและรวดเร็วในการใช้ชีวิตประจำวัน ความฟุ่มเฟือยในรูปแบบต่างๆ กระทั่งเกิดวาทกรรม “ตลาดหรูของเยาวชน” (New Luxury Youth Market)

2.2 ปัญหาแรงงาน ปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศกำลังพัฒนาไปสู่ประเทศพัฒนาแล้ว (Mobility of Labour) โดยเฉพาะแรงงานฝีมือหรือแรงงานที่มีความรู้ (Skilled Labor/Knowledge Labor) แต่ในทางตรงกันข้ามการเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีทักษะต่ำไปยังประเทศกำลังพัฒนา เพื่อลดจำนวนแรงงานในประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาประเทศหนึ่งที่ต้องแบกรับแรงงานไร้ฝีมือจากประเทศเพื่อนบ้านจำนวนมาก ซึ่งปัญหาแรงงานไม่ได้มีเพียงแค่การเคลื่อนย้ายแรงงาน แต่อนาคตแรงงานจะมีปริมาณการว่างงานมากขึ้น เนื่องจากความทันสมัยของเทคโนโลยีในวงการอุตสาหกรรม ปริมาณการใช้แรงงานจะลดลงเนื่องจากการใช้เครื่องจักรหรือเทคโนโลยีเข้ามาแทน

2.3 ปัญหาความเสื่อมของวัฒนธรรม เมื่อมีการไหลของระบบการสื่อสารและการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างไม่มีข้อจำกัด วัฒนธรรมต่างๆ ก็หลั่งไหลเข้ามาตามการสื่อสารและตามแรงงานที่เคลื่อนย้ายเข้ามาในประเทศ จึงจัดได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งที่ทำให้สังคมและการดำเนินชีวิตของคนไทยเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมตามมา

อาจกล่าวได้ว่า กระแสโลกาภิวัตน์เป็นกระแสที่มนุษย์หลีกเลี่ยงไม่ได้ ความเจริญของเทคโนโลยีการสื่อสาร ได้เปลี่ยนสังคมไทยมากขึ้น เพิ่มการแข่งขันในด้านต่างๆ เช่น แฟชั่น การศึกษา การค้า เป็นต้น อีกทั้งแนวโน้มการตงงานของแรงงานในอนาคตก็เพิ่มขึ้น ซึ่งประเทศไทยจะต้องแบกรับแรงงานไร้ฝีมือจากประเทศเพื่อนบ้านจำนวนมาก เนื่องจากคนไทยไม่ทำงานที่เป็นแรงงานไร้ฝีมือ จากปัญหาต่างๆ รัฐบาลต้องเร่งปรับกลยุทธ์ในการพัฒนาประเทศ เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ให้ตรงประเด็น ทั้งเร่งพัฒนาฝีมือแรงงาน พัฒนาการเกษตร ส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมความเป็นไทย

หลังสมัยใหม่ (Postmodern)

หลังสมัยใหม่เป็นแนวความคิดที่เกิดจากปฏิกิริยาการไม่ยอมรับแนวความคิดสมัยใหม่ แนวคิดหลังสมัยใหม่นิยม (Post-modernism) เป็นเรื่องที่กล่าวขานในวงการทางวิชาการ โดยเฉพาะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เนื่องจากสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาเป็นศาสตร์ที่เป็นแม่บทของวิทยาศาสตร์สังคม และรองรับกลไกทางสังคมเพื่อทดสอบ พิสูจน์ทราบกระบวนการปรับเปลี่ยนและการศึกษาปัญหาสังคม ซึ่งที่ผ่านมานักสังคมวิทยาในยุคสมัยใหม่ได้พยายามทำก็คือการสร้างโลกของความจริงเพื่อนำมาใช้ในการอธิบายโลก โดยอ้างว่าเพื่อประโยชน์ของสังคม ด้วยการวิเคราะห์จากเหตุและผลของการเกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลง และเป็นไปในที่สุด และปฏิเสธสิ่งที่ไร้เหตุผลที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ แต่สิ่งที่ท้าทายศาสตร์คือสังคมวิทยาก็บังเกิดขึ้น เมื่อกระแสหลังสมัยใหม่บังเกิดขึ้น สิ่งที่มาคือการรื้อสร้าง (Deconstructed) หรือการถามกลับเกี่ยวกับความจริง ความรู้ และธรรมชาติของความรู้และอำนาจ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2543 : 19 – 20)

หลังสมัยใหม่ (Post Modern) เป็นทฤษฎีแห่งความโกลาหล ระหว่างการก้าวจากสมัยใหม่มาสู่หลังสมัยใหม่ เนื่องจากมนุษย์โลกเริ่มเห็นข้อบกพร่องของวิทยาศาสตร์ในยุคสมัยใหม่มากขึ้น กล่าวคือสมัยใหม่การดำเนินชีวิตตามหลักวิทยาศาสตร์เชิงเหตุและผล จึงเป็นความเจริญทางด้านอุตสาหกรรม แต่ในสมัยหลังสมัยใหม่มนุษย์หันกลับมาดำเนินชีวิตด้านเกษตรกรรม เริ่มปฏิเสธหลักวิทยาศาสตร์และหันกลับมาหาสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจโดยใช้เหตุผลของตนเองกำกับด้วยหลักการทางศาสนา สาเหตุจากความล้มเหลวของสมัยใหม่ที่หลักวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือของนายทุนในการควบคุมมวลมนุษย์ที่เป็นแรงงานหรือเกษตรกรรม (Snell, 2009 : 275)

หลังสมัยใหม่ในความคิดของแดเนียล เบลล์ (Bell, 1999) คือ เป็นภาวะหลังสมัยใหม่นิยม ไม่ใช่แค่การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเข้าสู่ยุคหลังสมัยใหม่ หากแต่หมายถึงวัฒนธรรมอันสุดโต่งของยุคสมัยใหม่ คือ การสร้างแบบแผนความเชื่อให้เคร่งในศีลธรรม ซึ่งหลังสมัยใหม่จะเต็มไปด้วยการบริโภคแบบมวลชนเข้ามาแทนที่ ก่อให้เกิดลักษณะทางวัฒนธรรมที่ซับซ้อน เนื่องจากไม่มีชนชั้นกลางหรือชนชั้นใดเป็นหลักของสังคม แต่เต็มไปด้วยมวลชนที่หลากหลายชนชั้นที่ต่างก็ยึดถือวัฒนธรรมของตนเอง

ธีรยุทธ บุญมี (2546 : 7 – 11) กล่าวไว้ว่า ความคิดหลังสมัยใหม่เป็นทั้งการวิพากษ์และปฏิกริยาของปัญญาชนตะวันตกต่อโลกแบบตะวันตกที่มองว่า การพัฒนาหรือการสร้างสังคมสมัยใหม่ที่ถูกฝังรากโดยชาติตะวันตกที่มีมาหลายศตวรรษไม่ได้พัฒนามาซึ่งความสุขอย่างแท้จริง หรือการหลุดพ้นอย่างทีกล่าวอ้าง แต่แนวคิดหลังสมัยใหม่ต้องการผลักสังคมให้ก้าวไปอีกขั้นหนึ่ง ที่มนุษย์ปัจเจกจะมีภาวะที่เสรี มีการหลุดพ้นมีการดำรงอยู่ในโลกที่ไม่มีเสถียรภาพได้ดีขึ้น

อาจกล่าวได้ว่า หลังสมัยใหม่ (Post Modern) คือเป็นแนวคิดการปรับตัวของมนุษย์โลกให้อยู่ได้ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ไม่เชื่อในสิ่งที่ปราศจากข้อสงสัย และเมื่อมีข้อสงสัยแล้วต้องหาข้อสรุปให้ได้ด้วยตนเอง มนุษย์โลกมีความแตกต่างทั้งวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม รวมไปถึงสภาพแวดล้อมของการดำรงอยู่ ดังนั้นมนุษย์ต้องคำนึงถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมของตนเองในการพัฒนาตนเอง ตลอดจนพัฒนาประเทศชาติอย่างยั่งยืน ทำให้เกิดกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่

กระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่

สังคมโลกมีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา มีพัฒนาการไปสู่สังคมอุตสาหกรรม และสังคมประชาชนในระดับรากหญ้าในกลุ่มประเทศโลกที่สามและกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา สังคมอุตสาหกรรมก่อให้เกิดชนชั้นกลางจำนวนมากในสังคมและเป็นกลุ่มที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง จากความไม่ไว้วางใจต่อสถาบันต่างๆ จึงมีการแสดงออก มีการเคลื่อนไหวทางการเมือง ในอดีตกลุ่มผู้เคลื่อนไหวมักจะถูกปราบปรามอย่างรุนแรง กระบวนการเคลื่อนไหวรูปแบบใหม่เป็นการมอบอำนาจให้กับประชาชน ไม่ใช่มอบให้กับผู้ใดผู้หนึ่งแต่เป็นการกระจายความรับผิดชอบร่วมกัน กล่าวคือเป็นรูปแบบการเมืองที่ไม่สนใจรัฐประชาชาติและพรรคการเมือง การเคลื่อนไหวทางการเมืองของชนชั้นกลางใหม่นี้ไม่ได้มอบอำนาจให้ผู้นำเพียงผู้เดียวอีกต่อไป แต่เป็นการร่วมกันคิดและตัดสินใจและไม่ได้เป็นไปเพื่อแย่งชิงอำนาจรัฐเหมือนอดีตอีกต่อไป (ไชยรัตน์ เจริญสิน โອฬาร, 2551 : 150)

สังคมประชาชนในระดับรากหญ้าในกลุ่มประเทศโลกที่สามและกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ขบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนในระดับรากหญ้า (The grass- roots or mocro spaces moverments) ตัวแสดงหลักของการเคลื่อนไหวในประเทศโลกที่สามคือประชาชนระดับล่าง เช่นชาวไร่ ชาวนา เป็นต้น ซึ่งในอดีตประชาชนระดับล่างของสังคมจะไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง ดังนั้นการเคลื่อนไหวของประชาชนในระดับรากหญ้านี้ จึงถือเป็นเรื่องใหม่ที่น่าตื่นตาตื่นใจเป็นอย่างยิ่ง ในช่วงหลังสงครามเย็นโลกมีการปรับตัวเข้าสู่ยุคแห่งการสื่อสารไร้พรมแดน การต่อสู้ทางอุดมการณ์หมดความสำคัญไปแต่เกิดการต่อสู้ทางเศรษฐกิจเข้ามาแทนที่ ระบบทุนนิยมเติบโตและตกตัวอย่างรวดเร็วทำให้เกิดปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ประเทศที่พัฒนาแล้วเริ่มต้องปรับกระบวนการแข่งขันใหม่ การแข่งขันลดระดับลงกลายเป็นความร่วมมือซึ่งไม่เน้นด้านใดด้านหนึ่งแต่ให้ความสำคัญในทุกๆ ด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชนในระดับรากหญ้าของประเทศโลกที่สามเป็นส่วนหนึ่งในการปรับวิสัยทัศน์ของประเทศมหาอำนาจได้ ประชาชนในระดับล่างไม่มีอำนาจต่อรองในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง แต่พวกเขาเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องตนเองเรียกร้องให้รัฐเห็นความสำคัญของความเป็นท้องถิ่น อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชน ลดการพึ่งพารัฐและลดการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่รุนแรง กระบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนระดับรากหญ้าได้กอบกู้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนชนบทกลับมา ไม่ต้องตกเป็นเครื่องมือของนักการเมืองและกลุ่มอุตสาหกรรมที่กดขี่แรงงานในเมืองอีกต่อไป มนุษย์ทุกคนคือทรัพยากรที่มีคุณค่าอย่างหนึ่งเช่นกันจึงเกิดคำว่า “ทรัพยากรมนุษย์” (กัญยาวรรณธ์ กำเนิดสินธุ์, 2558 : 284)

กระแสหลักหรือตัวตั้งในการพัฒนาประเทศในปัจจุบันไม่ได้อยู่ที่สังคมตะวันตกอีกต่อไป แต่ความโดดเด่นของการเมืองแบบใหม่คือได้ให้กระแสหลักหรือตัวตั้งอยู่ที่ชุมชน ในอดีตการเมืองแบบเก่าเป็นบทเรียนอย่างดีสำหรับการเมืองปัจจุบัน การที่อำนาจกระจุกตัวอยู่ที่ผู้ใดคนหนึ่ง กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือชนบทที่อยู่ห่างไกล ความเจริญถูกมองว่าเป็นตัวถ่วงการพัฒนาสังคมนั้นได้ถูกพัฒนาให้ชนบทออบกู่ศักดิ์ศรีของตน อำนาจที่กระจุกตัวต้องกระจายออกไป ภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับชุมชน/ท้องถิ่นกระบวนการพัฒนาวัฒนธรรมชุมชนแบบค่อยเป็นค่อยไป เกิดการรวมตัวของสมาชิกในชุมชนในการวางแผนพัฒนาชุมชนด้วยตนเอง

การพัฒนาชุมชนไทยอย่างยั่งยืน

ประเทศไทยท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ก็ได้พัฒนาประเทศตามแบบของประเทศตะวันตกจะพบได้จากการพัฒนาประเทศด้านอุตสาหกรรม (Industrialization) ตั้งแต่ พ.ศ. 2502 และตามมาด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ในปี พ.ศ. 2504 – 2509 สนับสนุนการลงทุนในประเทศ ขยายเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์ (Commercialization) ส่งเสริมการเกษตรที่ขาดความพร้อมของคนไทยให้เร่งผลิตเพื่อส่งเสริมการอุตสาหกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น เป็นวัตถุดิบป้อนโรงงานอุตสาหกรรม และนำผลผลิตทางการเกษตรของไทยส่งออกเพื่อสร้างรายได้มาเป็นทุนในการอุดหนุนอุตสาหกรรม จึงพบว่าสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เร่งพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว สังคมไทยเปลี่ยนเป็นสังคมเมือง โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาจนถึงปัจจุบันคือ เกิดความแออัดของเขตเมืองสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติถูกทำลาย ศิลปวัฒนธรรมเสื่อมโทรม (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2546 : ออนไลน์)

ประเทศไทยภายใต้รัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (นรนิติ เศรษฐบุตร, 2560 : ออนไลน์) ปี พ.ศ. 2520 – 2524 ได้ปรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 เนื่องจากการพัฒนาประเทศภายใต้แผนพัฒนา 3 ฉบับแรกทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมและปัญหาขาดเสถียรภาพเศรษฐกิจ ซึ่งการพัฒนาประเทศไทยด้วยแผนพัฒนาฯ ตั้งแต่ฉบับที่ 4 ถึงฉบับปัจจุบันคือฉบับที่ 12 ได้มีการปรับปรุงแผนอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งสร้างความสมดุลของสังคมในทุกมิติ ภายใต้วิสัยทัศน์ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” ดังจะพบว่าการพัฒนาประเทศไทยในปัจจุบันหันไปพัฒนาที่ชุมชน/ท้องถิ่นซึ่งถือเป็นฐานรากของประเทศ ทั้งนี้เพื่อการแก้ปัญหาผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ เตรียมพร้อมกับการเกิดสังคมผู้สูงอายุ ลดปัญหาการว่างงานด้วยการส่งเสริมอาชีพในชุมชนด้วยทรัพยากรของชุมชน รวมถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน อันจะส่งผลถึงความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนของประเทศไทย

จากประเด็นปัญหาที่ได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้รัฐบาลไทยไม่สามารถนิ่งดูตายได้อีกต่อไป การกระจายอำนาจที่ดูจะไม่เข้มแข็ง เนื่องจากจากอยู่ภายใต้การบริหารราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค อีกทั้งพรรคการเมืองต่างๆ ก็ขาดความจริงใจในการส่งเสริมการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้การพัฒนาของท้องถิ่นไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร แต่ปัจจุบันรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาได้เร่งการพัฒนาชุมชนโดยการทุ่มงบประมาณให้กับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จัดการบริหารวิชาการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานในแต่ละพื้นที่ที่กำหนดให้ อีกทั้งรัฐบาลเองก็ลงขันเคลื่อนโดยมีความร่วมมือกับท้องถิ่นและภาคเอกชนเร่งพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างเร่งด่วน ด้วยปัจจัยความพร้อมของชุมชนที่ได้มีนักวิชาการกล่าวไว้ว่า ประเทศไทยสภาพการณ์ยิ่งดีกว่าประเทศโลกที่สาม กล่าวคือ ชุมชนบ้านไทยไม่ได้ถูกระบวนการพัฒนากระแสหลักทำลายอย่างสิ้นซาก ชุมชนบ้านไทยรอดจากกระแสทุนนิยมและรัฐศักดินามาได้ด้วยลักษณะพิเศษ 3 ประการคือ

ประการที่หนึ่ง ชุมชนบ้านไทยมีพลังเกาะเกี่ยวกันอย่างเหนียวแน่น การผลิตเพื่อยังชีพ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ จึงเป็นแรงยึดเหนี่ยวชุมชน

ประการที่สอง ชุมชนบ้านไทยในชนบทมีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ สามารถนำมาดำรงชีพได้โดยไม่ต้องพึ่งพาใคร

ประการที่สาม ชุมชนบ้านไทยในชนบทไม่ถูกแทรกแซงจากภาครัฐมากนัก ประชาชนยังมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินและภาครัฐก็ไม่ได้เข้าไปแทรกแซงการผลิตในชุมชน อีกทั้งระบบศักดินาและทุนนิยมไทยไม่สามารถแทรกแซงเข้าไปในชุมชน/ท้องถิ่นได้นั้น ทำให้ชุมชน/ท้องถิ่นเรียกร้องที่จะฟื้นฟูวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนกลับมา เนื่องจากความเสื่อมศรัทธาในสถาบันทางการเมืองต่างๆ และความล้มเหลวของระบบทุนนิยมจากสถานการณ์ที่ชนชั้นระดับรากหญ้าถูกเอาเปรียบ ถูกกดขี่เกียรติยศศักดิ์ศรีมาเป็นเวลายาวนาน จึงถึงเวลาที่ประชาชนระดับรากหญ้าจะกอบกู้ศักดิ์ศรีของตนโดยกระบวนการเคลื่อนไหวอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรม ส่งเสริมการผลิตด้วยทรัพยากรและภูมิปัญญาของสมาชิกชุมชน นำวิถีชีวิตท้องถิ่นในอดีตกลับมา รักษาวัฒนธรรมประเพณีเพื่อเหนี่ยวรั้งให้เกิดความสามัคคี มีระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และชุมชนยังเป็นพื้นที่ของการศึกษาของเยาวชนไทย ระบบการศึกษาไทยถูกกำหนดโดยชนชั้นสูงและภาครัฐ เป็นการรวมอำนาจทางการศึกษา แต่ในปัจจุบันชุมชนต้องช่วงชิงพื้นที่ทางการศึกษาค้น ชุมชนสามารถกำหนดการศึกษาที่ต้องการขึ้นมาเองได้ การเรียนรู้เพื่อการประกอบอาชีพ การเรียนรู้ทางวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันในชุมชน ในอนาคตชุมชนจะเป็นกระแสหลักในการกำหนดการพัฒนาประเทศได้อย่างแน่นอน

บทวิจารณ์และสรุป (Critiques and Conclusion)

แนวคิดยุคหลังสมัยใหม่เกิดจากความล้มเหลวของแนวคิดยุคสมัยใหม่ ดังจะพบว่ายุคสมัยใหม่นั้นเร่งพัฒนาประเทศต่างๆ ในโลกด้วยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม เทคโนโลยีการสื่อสาร โดยอาศัยความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ที่ให้ความสำคัญในการตั้งสมมติฐาน ทดสอบ และพิสูจน์เพื่อหาข้อสรุปโดยมองข้ามคุณค่าของคน คนเปรียบเสมือนเครื่องจักรที่ต้องทำงานแลกเงิน ไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากนายทุน คนจึงมีค่านิยมเห็นแก่ได้ไม่มีศีลธรรม เนื่องจากความดีหรือความเลวเป็นนามธรรม ไม่สามารถพิสูจน์ตามหลักวิทยาศาสตร์ได้ ทำให้โลกมีแต่การแข่งขัน ความขัดแย้ง ความไร้ระเบียบ ประชากรโลกขาดความสุข ดังนั้นการพัฒนาโลกด้วยหลักการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งถือเป็นพลังที่ครอบงำคนมาโดยตลอด กล่าวคือโลกสมัยใหม่ นำไปสู่ความเป็นเหตุเป็นผล ความก้าวหน้าหรือความสงบสุขของมนุษย์ แต่ก็จะมีในหลายช่วงที่วิทยาศาสตร์ นำไปสู่ความรุนแรง เช่น สงครามโลกและการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ วิทยาศาสตร์จึงเป็นเครื่องมือส่งเสริมผู้มีอำนาจมากกว่า ดังจะพบว่าระบบการเมืองสังคมสมัยใหม่ของตะวันตกไม่ได้สนับสนุนการกระจายอำนาจ ทำให้อำนาจทางการเมืองกระจุกอยู่ที่ผู้ปกครองหรืออยู่ที่ผู้มีอำนาจ ส่วนสถาบันระบบคุณธรรมของตะวันตกก็ไม่ได้มีคุณธรรมจริงๆ จึงยังพบการใช้อำนาจกดขี่ กดขี่ผู้ที่ด้อยโอกาสกว่า เช่น แรงงานอพยพและชนกลุ่มน้อย และประเทศมหาอำนาจก็ยังใช้อำนาจกดขี่ กดขี่ประเทศที่ด้อยพัฒนาและประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ ด้วย อีกทั้งยังพบว่าองค์ความรู้ของตะวันตกที่สร้างมาในยุคสมัยใหม่มีส่วนสร้างและรับใช้สถาบันทางการเมือง สังคม ศาสนา ซึ่งยังมีการปิดกั้นและกีดกันผู้ด้อยโอกาสในสิทธิต่างๆ ซึ่งนักคิดยุคหลังสมัยใหม่มองว่าถึงแม้อดีตประเทศอาณานิคมจะได้รับเอกราชมานานแล้ว แต่ก็ยังมีความคิดที่เป็นอาณานิคมคือ ความคล้อยตาม ระบบความคิดที่เป็นยุคสมัยใหม่อยู่ กล่าวคือ ยังมีความนิยมชมชอบความคิด ค่านิยม ศิลปะ วัฒนธรรมที่เป็นองค์ความรู้

แบบตะวันตกเป็นอย่างมาก รวมทั้งองค์ความรู้ตั้งแต่ปรัชญา จริยธรรม การเมืองการปกครอง วรรณกรรมคลาสสิก ทั้งหมดนี้เป็นเพียงเพื่อการสร้างภาพสร้างตัวตนที่ดึงดูดให้กับชาวตะวันตกทั้งสิ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้ประเทศไทย นิคมเพิกเฉย ละเลยต่อประวัติศาสตร์ความเป็นตัวตนของตนเองและการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมของผู้อื่น ซึ่งเป็นวิธีการคิดแบบแยกย่อยของยุคสมัยใหม่

แนวคิดหลังสมัยใหม่จึงเป็นปฏิกริยาต่อต้านแนวคิดกระแสหลักคือ การพัฒนาประเทศตามหลัก วิทยาศาสตร์ แต่แนวคิดยุคหลังสมัยใหม่กลับมานั่งเน้นให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ รักษาความเป็นชาติพันธุ์ของ ตนเองไว้ให้คงอยู่ แม้มนุษย์ไม่สามารถหลีกเลี่ยงกระแสโลกาภิวัตน์ได้ แต่มนุษย์ต้องอยู่ท่ามกลางกระแสโลกา ภิวัตน์ได้อย่างมีความสุขและไม่สูญเสียตัวตน การพัฒนาประเทศที่ลืมนองความพร้อมของตัวตนเองอาจนำมาซึ่ง ความสูญเสียศิลปวัฒนธรรมและความเป็นชาติพันธุ์ไปได้

ประเทศไทยก็เป็นประเทศกำลังพัฒนาที่ประสบปัญหาการถูกเอาเปรียบจากประเทศที่เจริญแล้ว ประเทศหนึ่ง ดังจะพบว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมนั้นก้าวหน้าอย่างมาก คนจำนวนหนึ่งสามารถทำงานใน โรงงานอุตสาหกรรมมีรายได้พอที่จะเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ แต่ปัญหาที่ตามมาคือการย้ายถิ่นฐานจาก บ้านเกิด ทำให้ชนบทหรือที่ไม่ใช่เขตอุตสาหกรรมไม่มีคนหนุ่มสาวอยู่บ้านกับผู้สูงวัยเลย มีหน้าซ้ำอาชีพดั้งเดิม ของไทยก็ถูกทำลายไป อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักของคนไทยตั้งแต่อดีต เป็นอาชีพที่ทำให้ครอบครัว อบอุ่น มีความเป็นครอบครัวใหญ่แบบไทยๆ มีอาหารรับประทานและเผื่อแม่เพื่อนบ้านที่เหลือจึงนำไปขาย ภาพเหล่านี้หาได้ยากในกระแสการเปลี่ยนแปลงหรือยุคโลกาภิวัตน์ การทำลายสถาบันครอบครัวเป็นปัญหา หนึ่ง แต่ที่มากกว่านั้นคือปัญหาสังคม ท่ามกลางการเสฟสื่อโฆษณาที่มากมายทำให้สังคมไทยเป็นสังคมวัตถุ นิยม กินของแพงใช้ของแพง เมื่อรายได้ไม่มีจึงเกิดอาชญากรรมตามมา รัฐบาลไทยภายใต้รัฐบาลทหาร พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา จึงประกาศนโยบายเร่งด่วนในการพัฒนาฐานรากของประเทศ ก่อนที่ประเทศจะอ่อนแอ ไปมากกว่านี้ โดยความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับ ชุมชนอย่างเร่งด่วน โดยเน้นคุณค่าของคนในชุมชนและทรัพยากรที่มีอยู่ ทำให้ชุมชนแต่ละชุมชนสามารถ พึ่งพาตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่มุ่งเน้นให้ปัจเจกชนเชื่อในความรู้ความสามารถของตน พัฒนาอาชีพให้ชีวิตดำรงอยู่ในครอบครัวและชุมชนที่อบอุ่นได้โดยลดการพึ่งพาภาครัฐ พร้อมทั้งรักษาชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมชุมชนไว้อย่างยิ่งยด

เอกสารอ้างอิง

กระมล ทองธรรมชาติ และเชาวนะ ไตรมาศ. (2551). **รัฐศาสตร์ทั่วไป**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

กันยารวรรณ์ กำเนิดสินธุ์. (2558). **เอกสารประกอบการสอนรายวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐศาสตร์ (Introduction Political Science)**. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ บ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

ครบ 25 ปี กำแพงเบอร์ลินล่มสลายสิ้นสุดการแบ่งแยกคนชาติเดียวกัน. (25 ตุลาคม 2557). [ออนไลน์] <https://www.thairath.co.th/content/458775>. [พบเมื่อ 24 ธันวาคม 2559].

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2543). **วาทกรรมการพัฒนา : อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณะ และ ความเป็นอื่น**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : วิภาษา.

_____. (2551). **รัฐศาสตร์แนววิพากษ์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ธนู แก้วโอภาส. (2559). เหตุการณ์สำคัญที่สุดของโลกในศตวรรษที่ 20 ศตวรรษแห่งสงคราม. [ออนไลน์]
ค้นจาก <https://www.se-ed.com/product>. [พบเมื่อ 27 ธันวาคม 2559].
- ธีรยุทธ บุญมี. (2546). โลก MODERN & POSTMODERN. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สายธาร.
- นรนิติ เศรษฐบุตร. (2560). 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2520. [ออนไลน์]. ค้นจาก <http://www.kpi.ac.th/index.php?title/> [พบเมื่อ 23 มกราคม 2560]
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (1 พฤษภาคม 2546). การพัฒนาสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
[ออนไลน์]. จาก <http://www.human.cmu.ac.th/courseonline/huge/> [พบเมื่อ 23 มกราคม 2560]
- สมพงษ์ ชูมาก. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยปัจจุบัน. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Stumpf, S. E. (1989). *Philosophy : History and Problems*. New York : McGraw - Hill.
- Snell, J. (2009). *Chaos Theory and Post Modernism*. Iowa city : Kirkwood College.
- Bell, D. (1999). *The Coming of Post-Industrial Society*. New York: Basic Books.
- Tongkam. J. (2011). *Information Technology for Teachers*. [online]. From :
<http://www.nuplaa.blogspot.com/> [2015 – 10 - 7]

ปัจจัยความสำเร็จในการสร้างสวัสดิการชุมชน

กรณีศึกษา : การสร้างสวัสดิการสังคม เทศบาลเมืองเขาสามยอต จังหวัดลพบุรี

Success Factors of the Community Welfare Creation.

Case Study : Creating Community Welfare of Khao Sam Yot Municipality, Lop Buri.

อาจารย์ไชนิล สมบูรณ์¹, นवलผจง สาลีผล², ผศ.สิงห์ สิงห์ขจร³

บทคัดย่อ

การถอดบทเรียนปัจจัยความสำเร็จในการสร้างสวัสดิการชุมชนเทศบาลเมืองเขาสามยอต จังหวัดลพบุรีในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิธีการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชน 2) ศึกษากลไกในการทำงานของทีมงานและผู้บริหารองค์กรท้องถิ่น 3) เพื่อให้ได้แนวทางในการสร้างสวัสดิการชุมชนสำหรับเป็นบทเรียนให้แก่ชุมชนอื่นๆ

สรุปปัจจัยสำคัญของความสำเร็จของการจัดสวัสดิการชุมชนคือ 1) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความโปร่งใส 2) คณะกรรมการเป็นคนในชุมชน 3) เปิดให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอยู่เสมอ และ 4) การสร้างเครือข่ายสานพลังประชาชน

คำสำคัญ: สวัสดิการชุมชน/ ถอดบทเรียน/ เขาสามยอต/ ลพบุรี

Abstract

The purposes of lesson learned visualizing from the creation of community welfare of Khao Sam Yot municipality, Lop Buri are 1) to study the management of community welfare, 2) to study the mechanism of the team and executives of local administrative organization and, 3) to obtain the guidelines of creating community welfare for other communities.

According to the study, the success factors of creating community welfare are 1) The municipality council has leadership and transparency, 2) The board is a person in the community. 3) Always open to public participation and 4) Creating a network of people

Keywords: Community Welfare/ Lesson Learned/ Khao Sam Yot/ Lop Buri

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาพยนตร์และดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

² ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการ 8 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์และการสื่อสารองค์การ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

บทนำ

สวัสดิการสังคม หมายถึง ระบบการจัดบริการทางสังคมเกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไขปัญหา พัฒนาและส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม ตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มีคุณภาพและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสมและเป็นธรรมตามมาตรฐานทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงาน และการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรมไปจนถึงบริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับและการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมในทุกระดับ

สังคมสวัสดิการ (Welfare Society) หมายถึงการผนึกกำลังจากภาคส่วนต่างๆ ในสังคมสร้างสรรค์สวัสดิการขึ้นในหลายรูปแบบ มีการจัดการโดยหลายสถาบัน และมีความร่วมมือจากหลายฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตสวัสดิการอย่างกว้างขวาง ครอบคลุม โดยแต่ละรูปแบบและแต่ละสถาบัน มีความเป็นอิสระต่อกัน ภายใต้ความรับผิดชอบและการดูแลของสังคมโดยรวม (ระพีพรรณ คำหอม, 2546)

องค์ประกอบของงานสวัสดิการสังคม แบ่งเป็น 7 ด้าน ได้แก่ การศึกษา (Education) สุขภาพอนามัย (Health) ที่อยู่อาศัย (Housing) การทำงานและการมีรายได้ (Employment and Income Maintenance) ความมั่นคงทางสังคม (Social Security) บริการสังคม (Social Services) และนันทนาการ (Recreation) โดยมี 5 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็ก/เยาวชน สตรี/ครอบครัว คนไร้ที่พึ่ง/ขอทาน คนพิการ และผู้สูงอายุ

จากพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2557) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) นั้นต่างมุ่งเน้นไปที่การสร้างความเป็นธรรมในสังคม สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมให้ทุกคนในสังคมไทย โดยยกระดับคุณภาพของการคุ้มครองทางสังคมให้ครอบคลุมทุกคนอย่างทั่วถึง จัดบริการทางสังคมให้ทุกคนตามสิทธิขั้นพื้นฐาน พัฒนาระบบบริการสาธารณะให้มีคุณภาพและเพิ่มช่องทางการเข้าถึงอย่างหลากหลายโดยเฉพาะระบบบริการสาธารณสุขและการศึกษาขั้นพื้นฐาน สวัสดิการสังคมและกระบวนการยุติธรรม และการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นตามกรอบที่รัฐธรรมนูญกำหนด

ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับพุทธศักราช 2550 (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2554) มาตรา 283 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่และภารกิจในการดูแลและการจัดบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนในการจัดการดูแลกิจการหลายๆ ด้านของตนเองไม่ว่าจะเป็น การจัดการระบบสาธารณสุขปโภค การดูแลรักษาระบบสิ่งแวดล้อม การจัดการการศึกษาและศิลปวัฒนธรรม การดูแลคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งทำให้อำนาจหน้าที่และภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเกี่ยวข้องกับภาคประชาชนเป็นอย่างมาก

การถอดบทเรียนปัจจัยความสำเร็จในการสร้างสวัสดิการสังคม เทศบาลเมืองเขาสามยอต จังหวัดลพบุรีนั้น จึงน่าสนใจเนื่องจากโครงการพัฒนาต่างๆ ที่ทางเทศบาลจัดขึ้นนั้นได้รับรางวัลและทุนสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและเป็นหนึ่งในต้นแบบการพัฒนาสวัสดิการชุมชนภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานส่งเสริมและ

สนับสนุนวิชาการ 8 สังกัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อีกทั้งยังมีสถาบันการศึกษาหลายแห่งให้ความสนใจในการเป็นภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนาสวัสดิการชุมชน

ปัจจัยความสำเร็จของการจัดสวัสดิการชุมชน

เทศบาลเมืองเขาสามยอต มีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติ บางพื้นที่เป็นที่ราบสูง บางพื้นที่เป็นแอ่ง มีแหล่งน้ำ ประชากรส่วนใหญ่อพยพมาจากแหล่งอื่น จึงมีความหลากหลายทางด้านภาษา และวัฒนธรรม

เทศบาลเมืองเขาสามยอต มีการบริหารจัดการทุกโครงการส่วนใหญ่ของชุมชนโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้ให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องกับการที่ชุมชนเขียนโครงการตามความต้องการของประชาชน มาเองถือเป็นเรื่องที่สำคัญ ที่ทำให้ทางผู้บริหารได้ตระหนักว่าไม่ควรบริหารจัดการแค่โครงสร้างพื้นฐานเพียงอย่างเดียว เพราะสิ่งที่สำคัญคือคุณภาพชีวิตในทุกๆด้าน โดยทางเทศบาลเมืองเขาสามยอตได้จัดเจ้าหน้าที่ให้การสนับสนุน และประสานงาน ซึ่งในปัจจุบันทางเทศบาลเมืองเขาสามยอตได้รับงบประมาณจากทางสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลพบุรี ในการสร้างศูนย์ส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ เมื่อทำการสร้างแล้วเสร็จได้ให้ทุกชมรม เช่น ประชานสภาวัฒนธรรม ประชานชมรมคนพิการ ประชานศูนย์พัฒนาครอบครัว ประชานชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ประชานชมรมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน สภาเด็กและเยาวชน ประชานสภาผู้สูงอายุ ชมรมส่งเสริมสร้างสุขภาพ และชุมชน โดยเปิดให้เป็นที่ทำกิจกรรม ซึ่งเทศบาลเมืองเขาสามยอตได้มีส่วนทางด้านการสนับสนุนภารกิจด้วยงบประมาณทางชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดสรรเงิน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้อยู่เย็นเป็นสุข

ด้วยอำนาจหน้าที่ของเทศบาลเมืองเขาสามยอตคือการดูแลคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงผู้สูงอายุ สิ่งดำเนินการไปแล้ว คือ เรื่องการดูแลสุขภาพเด็กตั้งแต่แรกเกิด ในส่วนของสถานีอนามัยโดยการลงมาเยี่ยมให้คำแนะนำ ในส่วนเยาวชนมีการดูแลเรื่องอาชีพ หางานงานให้ทำเวลาปิดภาคเรียน เพื่อให้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีการอบรมให้ความรู้ทางคุณธรรมจริยธรรมต่าง ในส่วนผู้พิการมีการส่งเสริมอาชีพ ถ่ายทอดความรู้จากผู้พิการสู่เด็กและเยาวชน ส่วนผู้สูงอายุ มีการดูแลสุขภาพ ส่งเสริมอาชีพ ให้ความรู้ต่างๆ ให้ผู้สูงอายุ เยาวชน และผู้พิการได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการประชุมและทำกิจกรรมต่างๆ มีการประชุมประชาคม ทุกวันที่ 20 ของเดือน กลุ่มต่างๆจะได้รับเชิญเข้ามาร่วมประชุม เพื่อรับรู้รับทราบ ว่ามีกิจกรรมใดที่ดำเนินการไปแล้ว กิจกรรมใดที่จะดำเนินการต่อ และนำเสนอปัญหาต่างๆ ว่ามีความต้องการใดบ้าง แล้วทำการสนับสนุนงบประมาณโดยประสานกับเทศบาลเมืองเขาสามยอตหรือกับหน่วยงานอื่น เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลพบุรี โดยทางเทศบาลเมืองเขาสามยอตทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้กับหน่วยต่างๆ ในการทำเอกสาร และให้คำแนะนำ

เทศบาลเมืองเขาสามยอตมีการจัดสวัสดิการชุมชนตามกลุ่มเป้าหมายทั้ง 5 ดังนี้

1. เด็กและเยาวชน

ด้านการจัดสวัสดิการเด็กและเยาวชน ทางเทศบาลเมืองเขาสามยอตมีการเชิญเด็กและเยาวชนที่อยู่ในเขตของเทศบาลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมในวันสำคัญ กิจกรรมส่งเสริมความรู้ในสถานศึกษา โครงการเด็กและเยาวชนไปให้ความรู้ทางการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร โครงการเด็กและเยาวชนให้ความรู้เกี่ยวกับการต่อต้านยาเสพติด ให้คำแนะนำต่างๆ มีกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรม มีกิจกรรมที่ให้เด็กและเยาวชนออกมาทำกิจกรรมภายนอกสถานศึกษา โครงการเด็กและเยาวชนจิตอาสา โครงการไปศึกษาดูงานตามพื้นที่ต่างๆ

ทางเทศบาลเมืองเขาสามยอตสร้างเครือข่ายให้ก่อตั้งสภาเด็กและเยาวชนขึ้นมา โครงสร้างหลักของสภาเด็กและเยาวชน คือประธาน รองประธาน ประชาสัมพันธ์ เลขานุการ ทั้งหมด 5 คน โดยทั้ง 5 คนนี้จะทำหน้าที่หาสมาชิกชุมชน หลังจากนั้นตัวแทนของชุมชนจะมาพร้อมกับกิจกรรมของเทศบาล แต่ละกลุ่มจะมีคณะกรรมการของชุมชนโดยตรงที่ทำหน้าที่ดูแล ติดตามผลงาน และให้การสนับสนุน ส่วนการเสนอโครงการจะเสนอผ่านทางเทศบาล ซึ่งในปัจจุบันมีการส่งเสริมนักเรียนโดยการส่งเสริมงานกิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมเนื่องจากปัญหาเด็กติดเกมและความรุนแรงต่างๆ การจัดโครงการผู้ใหญ่ใส่ใจเด็ก ให้ผู้ใหญ่สอนอาชีพเด็กและเยาวชน เช่น ทำดอกไม้ ทำตุ๊กตาการบูร เทศบาลเมืองเขาสามยอตมีการให้ทุนการศึกษาจนถึงระดับปริญญาตรีสำหรับเด็กและเยาวชนที่เรียนดีแต่ครอบครัวยากจน

2. สตรีและครอบครัว

ด้านการจัดสวัสดิการสตรีของเทศบาลเมืองเขาสามยอต การจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาสตรีเขาสามยอตโดย 34 ชุมชน มีการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี การสนับสนุนเครือข่ายของกิจการสตรีจาก 34 ชุมชน มีการคัดเลือกประธานกลุ่มและคณะทำงาน เมื่อคัดเลือกได้แล้วมีการจัดประชุมในทุกๆ เดือน เพื่อเสนอความต้องการ ที่จะมีการผลักดันลงในเทศบัญญัติของทางเทศบาลเมืองเขาสามยอตเพื่อจัดทำโครงการ โดยโครงการเน้นการมีส่วนร่วมของสตรีจาก 34 ชุมชนมีการบูรณาการร่วมกับศูนย์พัฒนาครอบครัว ในแต่ละชุมชนจะมีตัวแทนกลุ่มสตรีชุมชน 1 คน ในแต่ละเดือน 34 ชุมชน ต้องส่งสตรีเข้ามาประชุมที่เทศบาล เพื่อบูรณาการร่วมกัน ถึงปัญหา และความต้องการ ความสามารถของสตรีแต่ละชุมชน โดยการประชุมร่วมกับเทศบาลเมืองเขาสามยอต ศูนย์พัฒนาครอบครัว และประธานชมรม มีการดำเนินโครงการให้ความรู้ป้องกันแก้ไขปัญหาที่มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยเรียน ตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โครงการหญิงเขาสามยอตปลอดภัยแม่แข็งแรง แม่รู้เด็กรักแม่ โครงการเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงานอาสาสมัครสาธารณสุข โครงการตรวจเยี่ยมแม่ลูกหลังคลอด ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีการบริการตรวจวัดความดัน เบาหวานให้แก่ประชาชน จุดจ่ายเบี้ยยังชีพประจำเดือน โครงการเทศบาลร่วมใจประสานบริการประชาชน มีการบริการตัดผมฟรี

ศูนย์พัฒนาครอบครัว แต่งตั้งโดยเทศบาลเมืองเขาสามยอต มีคณะทำงานในแต่ละคณะที่รับผิดชอบตามประเด็นปัญหาที่จัดทำอย่างเชิงระบบ เชิงระบบหมายถึงการสำรวจข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลประเด็นปัญหา

ของกลุ่มเป้าหมายโดยมีโครงการรองรับ สำหรับโครงการต่างๆ นายกเทศมนตรีเปิดโอกาสให้ได้พูดคุยและเสนอโครงการซึ่งมีเป้าหมายเดียวกันคือประชาชนในชุมชน การทำงานของแต่ละเครือข่ายเป็นไปในเชิงระบบ ในแต่ละชุมชนมีคณะกรรมการ 13 - 15 คน แบ่งเป็น 9 ฝ่าย เฉพาะในการประชุมประชาคมเรื่องชมรมชุมชนเข้มแข็ง 34 ชุมชน แต่ละชุมชนมีคณะทำงานในแต่ละฝ่าย โครงสร้างหลักของแต่ละฝ่ายคือประธาน รองประธาน ประชาสัมพันธ์ เลขานุการ ทั้งหมด 5 คน 5 คนนี้จะทำหน้าที่หาสมาชิกชุมชน หลังจากนั้นตัวแทนของชุมชนจะมาร่วมกับกิจกรรมของเทศบาล แต่ละกลุ่มจะมีคณะกรรมการของชุมชนโดยตรงที่ทำหน้าที่ดูแลติดตามผลงาน และให้การสนับสนุน ส่วนการเสนอโครงการจะเสนอผ่านทางเทศบาล

3. คนไร้ที่พึ่งและขอทาน

ด้านการจัดสวัสดิการคนไร้ที่พึ่งและขอทาน จากการสำรวจในเขตเทศบาลเมืองเขาสามยอนั้นไม่พบว่ามีคนไร้ที่พึ่งและขอทาน แต่ทางเทศบาลได้เตรียมแผนการรองรับไว้เมื่อพบว่ามีคนไร้ที่พึ่งและขอทาน โดยสามารถเชิญกลุ่มสตรีและผู้สูงอายุไปจัดสอนวิชาชีพ จัดหาอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้และยังมีกองทุนช่วยเหลือหากมีคนไร้ที่พึ่งและขอทานได้รับความเจ็บป่วย

4. คนพิการ

ด้านการจัดสวัสดิการคนพิการ ในเทศบาลเมืองเขาสามยอนมีคนพิการจำนวน 309 คน การส่งเสริมอาชีพคนพิการ ถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะผู้พิการไม่สามารถทำงานได้เหมือนคนปกติ จึงมีการสอนอาชีพ เช่น การสอนทำไม้กวาดจากทางมะพร้าว สอนสานตะกร้าตามที่ทางเทศบาลจัดให้ นอกจากนี้ ผู้พิการยังได้รับการบรรจุเข้าทำงานตามนโยบายของรัฐบาล เทศบาลเมืองเขาสามยอนได้ให้ความสำคัญกับเรื่องสวัสดิการของคนพิการเป็นอย่างมาก มีการดูแลในเรื่องของเบี้ยยังชีพให้กับผู้พิการเป็นพิเศษ โดยเริ่มอำนวยความสะดวกตั้งแต่คนที่เริ่มพิการ ให้นำใบรับรองแพทย์มายืนยันเพื่อทำบัตรผู้พิการ จากนั้นให้ผู้พิการหรือตัวแทนนำบัตรมาขึ้นทะเบียนเพื่อรับการดูแล

เทศบาลได้ร่วมกับวัดพระบาทน้ำพุในการจัดเบี้ยยังชีพให้ผู้พิการทุกเดือนโดยได้รับการดูแลจากคณะกรรมการ ประธานและหลวงพ่อรวงกรด คนพิการจะได้รับเบี้ยและฝึกงานฝึกอาชีพ อีกทั้งยังมีสวัสดิการด้านอื่น เช่น การใช้รถวีลแชร์ในส่วนของการดูแลผู้ป่วยติดเตียงซึ่งต้องประสานกับสมาชิกสภาเพื่อดูแลผู้ป่วย และมีรถ EMS เพื่อบริการผู้ป่วยเรื้อรังและผู้พิการ เมื่อผู้พิการเสียชีวิต ทางชมรมจะมีการจัดดวงหรีดและเป็นเจ้าภาพในงาน 1 คืน แต่ยังคงมีการให้กำลังใจร่วมเป็นเจ้าภาพและนำดวงหรีดมาเคารพศพเหมือนเช่นเคย

5. ผู้สูงอายุ

ด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ เทศบาลได้มีการดำเนินงานสวัสดิการผู้สูงอายุไปในทางด้านการพัฒนาระบบ พัฒนาสุขภาพ โดยร่วมกับชมรมเสริมสร้างสุขภาพเขาสามยอน ซึ่งมีการสนับสนุนชมรมเสริมสร้างสุขภาพมาโดยตลอด โครงการพัฒนาระบบแพทย์ฉุกเฉินให้ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง โดยการบริการรถ EMS เพื่อบริการผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียง มีบริการตรวจคัดกรองสุขภาพในทุกๆ เดือนสำหรับผู้สูงอายุ มีการจัดโครงการธรรม

มาร์กซ์ มีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมาตรวจคัดกรองความดัน เบาหวานให้กับผู้สูงอายุทุกเดือนซึ่งก็ตรงกับวันแจกเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โครงการสำหรับสงเคราะห์ผู้เดือดร้อน หากเกิดเหตุน้ำท่วมหรือไฟไหม้ มีการลงไปดูแลช่วยเหลือและมีการมอบถุงยังชีพให้กับผู้พิการ ผู้ยากไร้ในทุกเดือน สิ่งสำคัญที่ผู้สูงอายุให้ความสำคัญคือการจัดรางวัลให้กับผู้สูงอายุที่มาร่วมงานในทุกเดือน มีพัดลม เครื่องใช้ไฟฟ้า ของใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับผู้สูงอายุ มีการนำช่างทำผมมาตัดผมให้กับผู้สูงอายุในทุกๆ เดือน โครงการโรงเรียนผู้สูงอายุซึ่งปัจจุบันเรียนอยู่ที่โรงเรียนวัดพระบาทน้ำพุให้ผู้สูงอายุได้เรียนด้านคอมพิวเตอร์ มีการทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุ มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารกิจกรรมต่างๆ ของผู้สูงอายุ เช่น งานตัดบาตรทำบุญวันแม่ และตอนกลางคืนจะมีการวางแผนพุ่มไฟทำให้มีผู้สูงอายุมาร่วมงาน โครงการผู้สูงอายุหรือผู้สูงวัยใส่ใจลูกหลานร่วมกับโรงเรียนเขาสามยอต มาสอนวิชาชีพให้เด็กประถมศึกษาโดยที่ผู้สูงอายุเป็นผู้เข้าไปสอนเด็กๆ ในโรงเรียน เช่น การสานปลาตะเพียน ทำตุ๊กตาใส่สารบูร การทำถั่วงอกใส่สารพิษ ตามโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ โครงการสอนอาชีพให้ผู้สูงอายุ การทำดอกไม้มีการรวมกลุ่มรวมหุ้นเพื่อจัดตั้งกลุ่มทำดอกไม้ ซึ่งได้คำแนะนำมาจากประธานวัฒนธรรม จัดทำดอกไม้ในงานขึ้นบ้านใหม่ งานศพ จากการร่วมลงทุนกันเอง ถือเป็น การช่วยผู้ยากไร้ที่เสียชีวิตไม่ต้องไปทำดอกไม้ในราคาเป็นหมื่นบาทเพราะทางกลุ่มคิดราคาต้นทุนเพียงแค่ 2,000 - 4,000 บาท ถ้าไม่มีเลยก็จะช่วยฟรี เนื่องจากในชุมชนผู้สูงอายุเยอะจึงมีการเก็บเงินบ้านละ 20 บาท และหารถเพื่อพาชาวบ้านไปงานสวดศพและมีชมรมเสริมสร้างสุขภาพเขาสามยอตที่ออกกำลังกายได้ทุกวัย ปัจจุบันมีสมาชิก 500 คน

ชมรมเสริมสร้างสุขภาพเขาสามยอต ได้รับการยกให้เป็นชมรมองค์กรสาธารณสุขประโยชน์ จากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในทุกเดือนจะมีการรวมตัวกันที่เทศบาลเมืองเขาสามยอต เพื่อทำกิจกรรมของวัดพระบาทน้ำพุและเทศบาลเมืองเขาสามยอต ที่จัดมาแล้ว 3 ปีกว่า โดยจะมีการจัดการออกกำลังกายให้ผู้สูงอายุได้ผลิตเพลิน จากนั้นมีการให้ผู้สูงอายุเดินลีลาศ ผู้สูงอายุมีความสุข ครอบครัวก็มีความสุขร่วมกันไปด้วย จึงเป็นเหมือนเครือข่ายที่เอื้อกัน นอกจากการมาออกกำลังกาย ทางเทศบาลเมืองเขาสามยอตมีการตรวจสุขภาพให้กับผู้สูงอายุในทุกๆ เดือน อีกทั้งยังเป็นเครือข่ายกับจังหวัดลพบุรีที่ให้ชุมชนรอบข้างได้มาออกกำลังกายร่วมกัน ทำให้ผู้สูงอายุได้รู้จักกันและทางเทศบาลเมืองเขาสามยอตให้การสนับสนุนสถานที่และน้ำดื่ม

สรุปภาพรวมปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชน

ลักษณะสำคัญที่นำมาสู่ความสำเร็จในการจัดสวัสดิการชุมชนของเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนของเทศบาลเมืองเขาสามยอตประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำ คือฐานคิดในการจัดสวัสดิการชุมชนเกิดจากความศรัทธาความเชื่อต่อผู้นำชุมชน ซึ่งเกิดจากความซื่อสัตย์ ความจริงใจ และการมีจิตสาธารณะ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกและกรรมการอย่างเท่าเทียม บริหารงานอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ รวมทั้งการมีวิสัยทัศน์และแนวทางการจัดสวัสดิการ

ชุมชนเพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดของชุมชน ความจริงใจของสายใจ เลิศวิริยะประภา นายกเทศมนตรีเมืองเขาสามยอต ที่มีในการทำงานด้วยหลักการ “เปิดใจ เปิดบ้าน เปิดกระเปาะ” โดยการเปิดใจคือการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การเปิดบ้านคือทำให้เทศบาลเมืองเขาสามยอตสามารถที่จะติดต่อได้ตลอด 24 ชั่วโมง และเปิดกระเปาะคือเปิดเผยงบประมาณให้ทราบอย่างไม่ปิดบัง ทำให้คณะกรรมการพร้อมที่จะทำงานร่วมกันอย่างโปร่งใส เกิดการสนองตอบด้วยความจริงใจ สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เกิดกระบวนการติดตามการทำงาน เสนอแนะข้อคิดเห็นต่างๆ ไปจนถึงการพัฒนาเครือข่าย บริหารและขยายเครือข่ายไปยังชุมชนต่างผนวกกับความศรัทธาในศาสนาและประเพณีวัฒนธรรมที่ยึดเหนี่ยวชุมชนให้ดำรงอยู่ได้ตั้งนั้น จะเห็นได้ว่าความเป็นผู้นำ เป็นเรื่องที่สำคัญมากสำหรับการจัดสวัสดิการชุมชนทุกกรณีเกิดขึ้นและดำเนินการอยู่ได้ก็เพราะต้องอาศัยการเสียสละของผู้นำ หากผู้นำไม่เสียสละทำงานโดยไร้ค่าตอบแทนก็อาจจะไม่มีการจัดสวัสดิการชุมชนเกิดขึ้น

2. คณะกรรมการ

คณะกรรมการเป็นส่วนสำคัญในการสร้างและเป็นผู้ดำเนินการสวัสดิการชุมชน อาศัยความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน โดยคณะกรรมการของเทศบาลเมืองเขาสามยอตส่วนใหญ่เป็นข้าราชการบำนาญ มีความพร้อมในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเวลา กำลังทรัพย์ พร้อมทั้งจะช่วยในการบริจาคเพราะต้องการมีส่วนร่วมกับเทศบาลและทำให้เกิดความภาคภูมิใจในบ้านเกิดของตัวเอง มีจิตอาสาในการมาช่วยกันทำงาน โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจกัน ความเอื้ออาทรต่อกัน ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพราะมีคณะกรรมการมาจากคนในชุมชนเดียวกันซึ่งมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมร่วมกันและเข้าใจกัน

3. การมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม คือการให้โอกาส ขจัดข้อขัดแย้ง กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นอีกหนึ่งลักษณะสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดสวัสดิการชุมชนของเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน ซึ่งพบว่าในการริเริ่มจัดสวัสดิการของชุมชนในพื้นที่นี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการมีส่วนร่วมของชุมชน เทศบาลเมืองเขาสามยอตเน้นการมีส่วนร่วมการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ให้ประชาชนร่วมกันเขียนโครงการขึ้นมาให้กับทางเทศบาลเมืองเขาสามยอต และทางเทศบาลเมืองเขาสามยอตก็จะให้การสนับสนุนในการดำเนินการโครงการ โดยการที่คนในชุมชนได้ร่วมกันคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำร่วมเรียนรู้ ร่วมรับผิดชอบต่อการแก้ไขปัญหา พัฒนาชุมชนในทุก ๆ ด้าน เพื่อรักษาคุณค่าของประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่เป็นมรดกของชุมชนให้ดีและสืบสานต่อไปจากแนวคิดของผู้นำชุมชน

4. การสร้างเครือข่าย

การสร้างเครือข่ายสานพลังประชาชนให้เติบโตพบว่าเป็นลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการจัดสวัสดิการชุมชนโดยภาคประชาชน ซึ่งทั้งหมดเกิดจากการสร้างการเรียนรู้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การรักษาและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์มากที่สุดด้วยการพึ่งพาตนเอง โดยเชื่อมโยงกันระหว่าง

ชุมชนซึ่งเกิดจากความพยายามในการรวมตัวกันของชุมชนที่มีความคิดเห็นตรงกันและสร้างสวัสดิการชุมชนให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงให้กับฐานรากของชุมชนโดยการฟื้นฟูทุนทางสังคมเทศบาลมีการประสานกับหน่วยงานศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธกองทัพบกและวัดพระบาทน้ำพุซึ่งอยู่ในเทศบาลเมืองเขาสยามยอดในการร่วมกันดำเนินโครงการต่างๆ โดยในแต่ละชุมชนต้องรวมพลังสร้างสวัสดิการชุมชนเพื่อสนับสนุนให้เกิดการจัดตั้งเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้นมาดูแลช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาความเข้มแข็งและสมทบงบประมาณกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีการจัดตั้งขึ้น ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในการขยายฐานสมาชิกให้ครอบคลุมพื้นที่ให้มากยิ่งขึ้นและพัฒนาสวัสดิการชุมชนให้มีความหลากหลายขึ้น เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงบูรณาการระหว่างชุมชน ท้องถิ่นและภาครัฐในการจัดระบบสวัสดิการชุมชนโดยเครือข่าย

จากทิศทางและรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรพัฒนาบทบาทหลัก ในการทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง ผู้ดูแล กำกับงานให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การถ่ายโอนงานสวัสดิการสู่ท้องถิ่นอย่างมีแผนการ และเป็นวาระสำคัญเร่งด่วนของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประสานหน่วยงานหลักทั้งหลายกำหนดภารกิจในการถ่ายทอดความรู้ ความชำนาญ ทักษะการให้บริการเชิงคุณภาพ ควบคู่ไปด้วย เพื่อสร้างให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงานหลัก (เจ้าภาพเดิม) กับหน่วยงานใหม่ (เจ้าภาพใหม่) ในชุมชนท้องถิ่นรวมทั้งควรพัฒนากลไกของหน่วยงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้เป็นแกนกลางของการประสานระบบสหวิชาชีพจากกระทรวงต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการระบบสวัสดิการในชุมชนอย่างใกล้ชิด รวมทั้งการจัดทำบันทึกข้อตกลงในการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมร่วมกันพึงดำเนินการบนพื้นฐานความเป็น "หุ้นส่วน" ที่เสมอภาคการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ให้ความเคารพนับถือในศักดิ์ศรีของบุคคลและหน่วยงาน/องค์กรอย่างเท่าเทียมกัน และภารกิจเร่งด่วน ในการส่งเสริมความรู้ด้านสวัสดิการท้องถิ่นแก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ และผลักดัน ให้เกิดการจัดทำแผนพัฒนาสวัสดิการสังคมท้องถิ่น ในพื้นที่ของตนโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีทุกภาคส่วน

บรรณานุกรม

หนังสือ

- จินตนา กาศมณี. (2557). *การจัดสวัสดิการชุมชนโดยภาคประชาชนในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา เครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนเขตคันนายาว*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกริก.
- ระพีพรรณ คำหอม. (2554). *สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย Social Welfare in Thai Society*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : บริษัท จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์ จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2554). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 : แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

เว็บไซต์

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2557). *พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546*. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <http://law.m-society.go.th/law/module.php?name=search&pg=showchild&do=88%7Ca>.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559*. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid395>

สัมภาษณ์

เกียรติกดิ์ จันทร์วงศ์, พ.อ. (2559, 11 สิงหาคม). ประธานสภาผู้สูงวัย ตำบลเขาสามยอต, สัมภาษณ์

ดวงสุดา เมืองวงษ์. (2559, 11 สิงหาคม). พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, สัมภาษณ์

นิยมพร พลเยี่ยม. (2559, 11 สิงหาคม). ประธานกลุ่มอาสาพัฒนาสตรีเทศบาลเมืองเขาสามยอต, สัมภาษณ์

พวงพรรณ ปัญญาดี. (2559, 11 สิงหาคม). ตัวแทนกลุ่มผู้พิการตำบลเขาสามยอต, สัมภาษณ์

พัฒนพงษ์ หมื่นมงคล. (2559, 11 สิงหาคม). ประธานสภาเด็กและเยาวชน เทศบาลเมืองเขาสามยอต, สัมภาษณ์

สมยศ พลเยี่ยม, พ.อ. (2559, 11 สิงหาคม). ประธานชุมชนตำบลเขาสามยอต, สัมภาษณ์

สายใจ เลิศวิริยะประภา. (2559, 11 สิงหาคม). นายกเทศมนตรีเมืองเขาสามยอต, สัมภาษณ์

ปัญหา ความจำเป็น และ ความต้องการ ในการใช้และการเรียน ภาษาอังกฤษ
เพื่อการทำงานในประชาคมอาเซียนของนักกายภาพบำบัดไทย
Problems, Needs, and Wants in English Using and Learning of
Physiotherapists for Working in ASEAN

รองศาสตราจารย์ ดร. ทรงศรี สรณสถาพร¹, อาจารย์ ญัฐพงษ์ จันทร์อยู่²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษา ปัญหา และความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษ และ (2) วิเคราะห์ความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อใช้การทำงานในประชาคมอาเซียนของนักกายภาพบำบัดไทย ในการ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักกายภาพบำบัดไทยจำนวน 108 ราย สังกัดมหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ข้อมูลส่วนบุคคล 4 ปัญหา ความจำเป็นในการใช้ และ ความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มการทำงานในประชาคมอาเซียนของนักกายภาพบำบัดไทย แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและวิเคราะห์หาความเที่ยงได้เท่ากับ .70, .88, และ .93 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักกายภาพบำบัดใช้ภาษาอังกฤษในอดีตน้อย แต่เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้วนักกายภาพบำบัดใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น นักกายภาพบำบัดพบว่าตนมีปัญหาและความจำเป็นในใช้ภาษาอังกฤษ และ ต้องการเรียนภาษาอังกฤษที่เน้นทักษะฟัง-พูด เนื้อหาเป็นการสื่อสารระหว่างนักกายภาพบำบัดกับผู้ป่วยและญาติเพื่อนำเอาความรู้และทักษะที่ได้ไปใช้ในการทำงาน

คำสำคัญ: ปัญหา/ ความจำเป็น, ความต้องการ/ นักกายภาพบำบัดไทย/ ภาษาอังกฤษ/ การทำงานในประชาคมอาเซียน

Abstract

The purposes of this research were: (1) to investigate problems and needs of using English by physiotherapists who worked at Mahidol University and (2) to study their wants of learning English for working in the ASEAN community. The sample comprised 108 physiotherapists who worked at Mahidol University selected by the simple random sampling technique. Questionnaires were used as research tools and comprised four sections: demographic data, problems, needs, and wants. The questionnaires were tested for validity and reliability. The reliability of the second, the third, and the fourth sections were .70, .88, and .93 respectively. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, and standard deviation. The major findings were as follows. (1) Physiotherapists rated that they used English in the past lower than in the ASEAN situation. (2) They rated their problems and

¹ สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จังหวัดนครปฐม

² สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จังหวัดนครปฐม

needs of using English at the high level. (3) They wanted to learn English which focused on listening and speaking skills, contents based on communication situations between physiotherapists, patients, and relatives so physiotherapists can use this knowledge and skills in their occupation.

Keywords: Problems or Difficulties, Needs, Physiotherapists, English, Working in ASEAN Community

บทนำ

สมาคมพันธมิตรเพื่อจัดลำดับคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์หรือสุขภาพ (The Medical Travel Quality Alliance) ได้จัดลำดับสถานพยาบาลที่ให้บริการการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ที่ดีที่สุดในโลก 10 ลำดับประจำปี พ.ศ. 2556 ปรากฏว่า ประเทศไทยเป็นเพียงประเทศเดียวที่มีสถานพยาบาลที่ให้บริการการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ที่ดีที่สุดในโลก ถึง 2 แห่ง นอกจากนี้ จึงนับว่าเป็นโอกาสอันดีที่ประเทศไทย ได้รับการยอมรับจากนักเดินทางที่มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับสุขภาพทั่วโลก ที่จะเดินทางเพื่อเข้ารับบริการทางการแพทย์ และได้ท่องเที่ยวไปการเดินทางเพียงครั้งเดียว

วิชาชีพนักกายภาพบำบัด ถือว่าเป็นวิชาชีพหนึ่งที่มีศักยภาพที่จะเติบโตในธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ ประกอบกับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ที่จะทำให้เศรษฐกิจสถานะของประชากรในกลุ่มประเทศสมาชิกดีขึ้น มีกำลังจับจ่ายใช้สอยมากขึ้น และการเดินทางเคลื่อนย้ายถิ่นพำนักระหว่างประเทศสมาชิกเป็นไปโดยสะดวกมากขึ้น รวมไปถึงชื่อเสียงของประเทศไทยในฐานะผู้ให้บริการทางการแพทย์ที่มีมาตรฐานดีเยี่ยมเป็นที่ยอมรับในระดับโลก ทำให้วิชาชีพนักกายภาพบำบัดมีทิศทางและแนวโน้มที่สดใสต่อความต้องการในการรับบริการในวิชาชีพนี้

ในบริบทประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์หรือสุขภาพ และศักยภาพของวิชาชีพนักกายภาพบำบัดที่จะเติบโตในธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ กลุ่มวิชาชีพนักกายภาพบำบัดจะต้องฝึกตนเองให้มีความเชี่ยวชาญในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อติดต่อสื่อสารกับผู้ป่วยและญาติ การเตรียมตัวให้นักกายภาพบำบัดมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษจึงเป็นการเพิ่มศักยภาพและโอกาสของกลุ่มวิชาชีพนี้ในการให้บริการสำหรับผู้รับบริการที่ใช้ภาษาอื่น ที่ไม่ใช่ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ และต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสาร

การเตรียมตัวให้นักกายภาพบำบัดมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ผู้สอนจะต้องทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการวางแผนการสร้างบทเรียน สื่อ หรือหลักสูตรในการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของนักกายภาพบำบัด ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาปัญหาและความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์ปัจจุบันของนักกายภาพบำบัดไทย
- 2) เพื่อศึกษาความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการทำงานในประชาคมอาเซียนของนักกายภาพบำบัดไทย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้ การวิเคราะห์ความต้องการ (Need Analysis) ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ (English for Specific Purposes) และ การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการงานอาชีพ (English for occupation purposes)

การวิเคราะห์ความต้องการ (Need Analysis)

การวิเคราะห์ความต้องการมีความสำคัญอย่างมากในบริบทด้านการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ (Long, 2005) เพราะเป็นสิ่งจำเป็นเบื้องต้นที่นำไปสู่การออกแบบและพัฒนาบทเรียน (Richard, 2001) โดยทั่วไปแล้วครูผู้สอนเป็นคนที่มีความสำคัญในการประเมินและวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน เพื่อที่ผู้สอนจะได้นำข้อมูลเหล่านี้ไปออกแบบบทเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียนต่อไป Hutchinson และ Waters (1987) ได้เสนอว่า ความต้องการจำเป็น (Need) นี้ มีความหมายกว้าง รวมถึง ความจำเป็น (Necessities) ข้อเรียกร้อง (Demand) ความต้องการ (Want) สิ่งที่ชอบ (Likes) สิ่งที่ขาด (Lacks) ข้อบกพร่อง (Deficiencies) เป้าหมาย (Goals) จุดมุ่งหมาย (Aims) วัตถุประสงค์ (Purposes) และเป้าประสงค์ (Objectives) การวิเคราะห์ความต้องการ (Need Analysis) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ววิเคราะห์ เพื่อระบุความต้องการเฉพาะในการเรียนภาษาของผู้เรียนหรือกลุ่มผู้เรียน รวมไปถึงความคาดหวังในการใช้ภาษาและระดับความสามารถทางภาษาในปัจจุบัน นอกจากนี้ การวิเคราะห์ความต้องการยังรวมไปถึงการค้นหาความต้องการของการเรียนภาษาเป้าหมาย (Target Language) ในแง่มุมต่าง ๆ (Brindley, 1989)

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ การสร้างสื่อ การคัดเลือกเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน การเลือกเค้าโครงและรูปแบบวิธีสอนที่เหมาะสม การทดสอบ การจัดกลุ่มผู้เรียน ความเข้มข้นและระยะเวลาของบทเรียน เป็นต้น (Nunan, 1988; Brown, 1995; Richard, 2001) ซึ่ง เรียกหลักสูตรประเภทนี้ว่า ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ การวิเคราะห์ความต้องการการใช้ภาษาอังกฤษของนักกายภาพบำบัดเพื่อสื่อสารกับผู้ป่วยและญาติในครั้งนี้ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาบทเรียนภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ

ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ (English for Specific Purposes)

ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ (English for Specific Purposes: ESP) เกิดขึ้นเนื่องจากการเน้นกระบวนการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered) กล่าวคือ ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะเป็นการจัดกระบวนการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ตอบสนองความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการประกอบอาชีพหรือการทำงานได้อย่างเหมาะสม (Hutchinson & Waters, 1987) ดังนั้น ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะจึงมีลักษณะแตกต่างจากภาษาอังกฤษทั่วไป (General English) ในด้านบริบทและคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การใช้ภาษาอังกฤษของผู้เรียน การใช้คำศัพท์ที่แตกต่างกันแต่มีความหมายเดียวกัน หรือคำเดียวกันที่มีความหมายแตกต่างกันในบริบทต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงความหมายของคำศัพท์ที่ผูกพันกับบริบท (Contextual-Based Meaning) มากกว่าความหมายที่มาจากรากศัพท์เอง (Root-Based Meaning) การสอนเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะจึงมีลักษณะในการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ภาษาอังกฤษให้ตรงต่อสถานการณ์มากที่สุด

Dudley-Evans และ St John (1998) เสนอว่าภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะควรมีลักษณะดังนี้ (1) ออกแบบให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเฉพาะกลุ่ม (2) กระบวนการและกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับธรรมชาติของวิชา (3) เนื้อหาที่บรรจุในบทเรียนตรงกับความต้องการของสาขาวิชานั้น ๆ (4) ภาษาที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น ไวยากรณ์ คำศัพท์ การเรียงเรียง ทักษะการเรียน ศัพท์เทคนิค

สอดคล้องกับธรรมชาติของเนื้อหาสาขาวิชานั้น ๆ ส่วน Carter (1983) กล่าวว่า ลักษณะของหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์มี 3 ลักษณะดังนี้ (1) ใช้แบบเรียนที่เหมือนกับเหตุการณ์ที่พบเห็นในการทำงาน (2) มีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียน และ (3) ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียน ต่อมา Dudley-Evans (1998) ได้อธิบายถึงลักษณะเฉพาะของภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะละเอียดขึ้นว่าควรมีลักษณะดังนี้ (1) หลักสูตรเกี่ยวข้องหรือได้รับออกแบบมาเพื่อสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ (2) อาจจะใช้สถานการณ์เฉพาะ หรือกระบวนการเรียนการสอนที่แตกต่างจากภาษาอังกฤษทั่วไป (3) อาจจะทำแบบเพื่อผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ (Adult Learners) ได้แก่ การเรียนในระดับอุดมศึกษา หรือ ภาษาอังกฤษเฉพาะสำหรับวิชาชีพ (4) ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะมักจะออกแบบเพื่อผู้เรียนที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษระดับกลาง หรือ ระดับสูง เนื่องจากผู้เรียนภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะจำเป็นต้องมีพื้นฐานทางภาษาก่อนที่จะเรียนภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ

ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะสามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ (1) ประเภทของเนื้อหาสาระและวิชาชีพ หรือ ภาษาอังกฤษเพื่อจุดมุ่งหมายเชิงวิชาการ (English for Academic Purposes: EAP) เช่น ภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาสาขาแพทยศาสตร์ (English for Medical Students) (2) ภาษาอังกฤษเพื่อการงานอาชีพ (English for Occupational Purposes: EOP) เช่น ภาษาอังกฤษสำหรับมัคคุเทศก์ (English for Tour Guides)

สรุปการวิเคราะห์ความต้องการ (Need Analysis) ช่วยให้ผู้สอนหรือผู้พัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะระบุความต้องการที่เฉพาะเจาะจงในการเรียนภาษาของผู้เรียนหรือกลุ่มผู้เรียน ทำให้ผู้สอนหรือผู้พัฒนาหลักสูตรพัฒนาบทเรียน สื่อ กิจกรรม หรือ หลักสูตร ได้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน

การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการงานอาชีพ (English for occupation purposes)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การทำวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนที่ทำงานแล้วมีน้อยมาก ผู้วิจัยทำการสืบค้นงานวิจัยการวิเคราะห์ความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการงานอาชีพทางด้านการแพทย์โดยใช้ฐานข้อมูลของ Thailis วันที่ 11 เมษายน 2559 ด้วยคำสำคัญในการสืบค้น คือ “needs analysis” พบว่า มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2 รายการ คือ (1) การวิเคราะห์ความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับแพทย์แผนไทยประยุกต์ (อังค์วรา เหลืองนภา 2550) ผลการวิจัยพบว่า แพทย์แผนไทยประยุกต์เห็นว่าภาษาอังกฤษมีความจำเป็นในการประกอบอาชีพของตน แพทย์แผนไทยประยุกต์ประสบปัญหาในการใช้และจำเป็นต้องใช้ทักษะฟัง-พูดภาษาอังกฤษมากที่สุดในการประกอบอาชีพ ดังนั้น การกำหนดเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับแพทย์แผนไทยประยุกต์ควรเน้นทักษะการสื่อสาร ฟัง-พูดในสถานการณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ (2) ปัญหาและความต้องการทางภาษาอังกฤษสำหรับนักเทคนิคการแพทย์ (อัญชลี สติมัน, 2557) ผลการวิจัยพบว่า นักเทคนิคการแพทย์เห็นว่าภาษาอังกฤษมีความสำคัญต่อการทำงานในสถานการณ์ต่างๆ การขาดทักษะฟัง-พูดในการใช้ภาษาอังกฤษจะก่อให้เกิดปัญหาในการประกอบอาชีพ เช่น ปัญหาในการสนทนากับผู้ป่วยชาวต่างชาติ ซึ่งสอดคล้องกับ Whelan, McKinley, Boulet, Macrae, และ Kamholz, (2001) ที่กล่าวว่าบุคลากรทางด้านการแพทย์ที่ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับผู้ป่วยชาวต่างชาติได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่วจะทำให้ผู้ป่วยและญาติมีความพึงพอใจ เชื่อถือเชื่อมั่นในการดูแลรักษาที่ผู้ป่วยได้รับ

Gyllensten, Gard, Salford, และ Ekdahl (1999) ได้ศึกษาการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยและนักกายภาพบำบัด พบว่าประกอบด้วยสถานการณ์ดังนี้ นักกายภาพบำบัดเปิดโอกาสให้ผู้ป่วยและญาติได้ซักถามหรือเล่าประวัติความเจ็บป่วย ช่วยเหลือผู้ป่วยให้ช่วยตัวเองได้ ช่วยให้ผู้ป่วยมีความระมัดระวังตื่นตัว ทำความ

ร่วมมือกับผู้ป่วยและญาติ สร้างความมั่นใจให้ผู้ป่วยและญาติ ให้ความสนใจผู้ป่วยและญาติ และใช้เวลาอย่างเพียงพอแก่ผู้ป่วยและญาติ สรุปการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยและนักร่างกายภาพบำบัดในขณะที่ทำการรักษา ได้ดังนี้

มิติในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยและนักร่างกายภาพบำบัด

1. การสร้างสัมพันธ์ภาพ: เมื่อแรกรับผู้ป่วยและญาติในครั้งแรกและครั้งต่อไป
2. วิธีการติดต่อ: บทบาทของผู้ให้การรักษา เป็นผู้เอื้อใจและมีความเห็นอกเห็นใจ และมีทัศนคติที่ดี ให้กำลังใจ มีการเรียนรู้ มีการดูแลรักษาผู้ป่วยอย่างสมบูรณ์ มีการรับรู้ภาษาและการแสดงออกทางสีหน้า
3. กระบวนการรักษา: ระบุได้ว่ามีวัตถุประสงค์หรือสิ่งอื่นใดที่จะช่วยในการดูแลรักษาผู้ป่วยได้ด้วยตนเอง ให้ความรู้แก่ผู้ป่วยและญาติ ส่งเสริมความเข้าใจ มีการคิดใคร่ครวญ และ มีความระมัดระวังตื่นตัว ระบุปัญหา มีการสนใจและการกระตุ้นผู้ป่วย
4. กรอบ: การใช้เวลา การสัญญา การร่วมมือของผู้ป่วย

(Gyllensten, Gard, Salford, และ Ekdahl, 1999 หน้า 96)

มิติในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยและนักร่างกายภาพบำบัด มี 3 ด้านที่มีความสำคัญและได้รับการอ้างอิงมากที่สุด คือ วิธีการติดต่อ การสร้างสัมพันธ์ภาพ และ กระบวนการรักษา จากมิติในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยและนักร่างกายภาพบำบัดนี้ ผู้ที่ต้องการพัฒนาบทเรียนภาษาอังกฤษสำหรับนักร่างกายภาพบำบัดอาจนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดสถานการณ์การใช้ภาษาอังกฤษของนักร่างกายภาพบำบัดเพื่อสื่อสารกับผู้ป่วยและญาติได้

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณโดยมีระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

2.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรของการศึกษานี้ คือ นักร่างกายภาพบำบัดไทยที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 149 คน (กองทรัพยากรมนุษย์ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ข้อมูล ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2557) จำนวนตัวอย่างมีเท่ากับ 108 ราย ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปจำนวน 108 ฉบับ ได้รับกลับคืนมาจำนวน 57 ฉบับ (ร้อยละ 52.78) ดูข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	ความถี่	ร้อยละ (%)	
เพศ			จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างของนักร่างกายภาพบำบัดในงานวิจัยนี้ ประกอบไปด้วยเพศหญิง มากกว่าเพศชาย ประมาณ 4 เท่า นักร่างกายภาพบำบัดที่เข้าร่วมในงานวิจัยนี้สำเร็จการศึกษาสูงสุดใน
● ผู้หญิง	47	82.5	
● ผู้ชาย	10	17.5	
ระดับการศึกษาสูงสุด			
● ปริญญาโท	44	77.2	

● ปริญญาเอก	7	12.3	ระดับปริญญาโท นักกายภาพบำบัดส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 6-10 ปี นักกายภาพบำบัดจำนวนประมาณครึ่งหนึ่งที่เข้าร่วมในงานวิจัยฉบับนี้ ไม่มีความต้องการที่จะไปทำงานในประชาคมอาเซียน
● ปริญญาตรี	6	10.5	
ประสบการณ์ทำงาน			
● 1-5 ปี	21	36.8	
● 6-10 ปี	16	28.1	
● 11-15 ปี	12	21.1	
● มากกว่า 16 ปีขึ้นไป	8	14.0	
ความต้องการไปทำงานในประชาคมอาเซียน			
● ไม่ต้องการ	30	52.6	
● ต้องการ	27	47.4	

(n = 57)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถามความคิดเห็นของนักกายภาพบำบัดที่ปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานสังกัดมหาวิทยาลัยมหิดล แบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน คือ (1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (2) ปัญหาและ (3) ความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษ และ (4) ความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการทำงานในประชาคมอาเซียนของนักกายภาพบำบัดไทย

2.3 วิธีการสร้างแบบสอบถาม

ก่อนสร้างแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยศึกษาจากเอกสาร ทฤษฎี ผลงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้อง ขอคำแนะนำและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งกระบวนการในการสร้างแบบสอบถามหรือสร้างข้อคำถามประยุกต์จากแนวคิดของ McMillan และ Schumacher (2001, 2014) จำแนกแบบสอบถามได้เป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ปัญหาและ (2) ความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษในการทำงาน (3) ความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อนำไปใช้ในการทำงาน การวิจัยครั้งนี้เลือกใช้มาตราวัดประมาณค่าแบบ Likert 5 ระดับ (1 เท่ากับน้อยที่สุด และ 5 เท่ากับมากที่สุด) แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ (Verification) จำนวน 3 ท่าน แล้วนำข้อเสนอแนะจากมาพิจารณาปรับแก้ไขเพื่อให้มีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดและองค์ประกอบทั้ง 3 ที่ได้กำหนดไว้ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาอังกฤษเพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะ 1 ราย ผู้เชี่ยวชาญทางการพัฒนาบทเรียนภาษาอังกฤษ 1 ราย ผู้เชี่ยวชาญทางด้านกายภาพบำบัด 1 ราย แล้วนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาทำการตรวจสอบหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของแบบสอบถาม

ทำการศึกษานำร่อง (Pilot Study) ก่อนทำการเก็บข้อมูลจริง เพื่อประเมินแบบสอบถามในประเด็นเรื่องความเข้าใจต่อข้อคำถาม ความชัดเจนของภาษาที่ใช้ และ เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้จริง ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม ให้สมบูรณ์มีความและเหมาะสม ก่อนนำไปเก็บข้อมูลจากตัวอย่าง

คำนวณค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องภายในของ Cronbach's Alpha Reliability Coefficient แต่ละส่วนของแบบสอบถาม คือ (1) ปัญหาและ (2) ความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษในการทำงาน (3) ความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษในการทำงาน ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องภายใน เท่ากับ 0.70, 0.88, และ 0.93 เรียงตามลำดับ

ตาราง 2 การแปลผลค่าเฉลี่ยของแบบสอบถาม

ระดับ	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล	ผู้วิจัยทำการแปลผลค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบในด้าน การใช้ ปัญหา ความจำเป็น และ ความต้องการในการเรียน ภาษาอังกฤษในการทำงาน ในแต่ละช่วงด้วยเกณฑ์การวัด แบบ Likert 5 ระดับ ดังตารางที่ 2
5	4.50 – 5.00	มากที่สุด	
4	3.50 – 4.49	มาก	
3	2.50 – 3.49	ปานกลาง	
2	1.50 – 2.49	น้อย	
1	1.00 – 1.49	น้อยที่สุด	

2.4 การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้นักกายภาพบำบัดทางเมล์มหาวิทยาลัย ซึ่งในชุดแบบสอบถามประกอบด้วย วัตถุประสงค์และสรุปความสำคัญของการวิจัย และจดหมายขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลโดยนักกายภาพบำบัดให้การยินยอมและสมัครใจในการตอบแบบสอบถาม หากนักกายภาพบำบัดท่านใดไม่ต้องการตอบแบบสอบถาม นักกายภาพบำบัดก็ไม่ต้องตอบ แต่ขอให้ส่งแบบสอบถามคืนคณะผู้วิจัยทางเมล์มหาวิทยาลัย นักกายภาพบำบัดจะใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 15-30 นาที เมื่อนักกายภาพบำบัดตอบแบบสอบถามแล้ว นักกายภาพบำบัดส่งแบบสอบถามคืนคณะผู้วิจัยทางเมล์มหาวิทยาลัย

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.6 จริยธรรมในการวิจัย

นำเสนอโครงร่างงานวิจัยขึ้นนี้ต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคนมหาวิทยาลัยมหิดลและได้รับอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยได้ในวันที่ 23 ธันวาคม 2557 รหัส 2014/389.2312

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยประกอบด้วย 4 ประเด็น คือ การใช้ภาษาอังกฤษ ปัญหาความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษ และความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการทำงานในประชาคมอาเซียนของนักกายภาพบำบัดไทย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 การใช้ภาษาอังกฤษ

ตารางที่ 3 การใช้ภาษาอังกฤษในการทำงานและในประชาคมอาเซียนของนักกายภาพบำบัดไทย

การใช้ภาษาอังกฤษของ นักกายภาพบำบัด	อดีตมา-ปัจจุบัน		อาเซียน		ตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ตั้งแต่ อดีตมาจนถึงปัจจุบัน นัก กายภาพบำบัดเกือบทั้งหมดได้ใช้ ภาษาอังกฤษในการทำงานและ ชีวิตประจำวันน้อยหรือน้อยมาก แต่ เมื่อประเทศไทยเข้าสู่สมาคมอาเซียน แล้วนักกายภาพบำบัดเห็นว่าตนจะใช้ ภาษาอังกฤษในการทำงานและ ชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้นอย่างมาก
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	
ในการทำงาน					
● น้อย	28	49.1	2	3.5	
● เป็นบางครั้ง	27	47.4	30	52.6	
● บ่อย	2	3.5	25	43.9	
● ไม่เคยเลย/ไม่ได้ใช้	6	10.5	1	1.8	
ในชีวิตประจำวัน					
● น้อย	33	57.9	9	15.8	
● เป็นบางครั้ง	16	28.1	33	57.9	
● บ่อย	2	3.5	14	24.6	
● ไม่เคยเลย/ไม่ได้ใช้	6	10.5	1	1.8	

(n = 57)

3.2 ปัญหาและความจำเป็น ในการใช้ภาษาอังกฤษในการทำงานในประชาคมอาเซียนของนักกายภาพบำบัดไทย

การวิเคราะห์ปัญหาและความจำเป็น ในการใช้ภาษาอังกฤษในการทำงานในประชาคมอาเซียนของนักกายภาพบำบัดไทยพบว่า นักกายภาพบำบัดไทยมีปัญหาหรือความยากลำบากในการใช้ทักษะฟัง-พูดมากกว่าการใช้ทักษะอ่าน-เขียน และ มีความจำเป็นในการใช้ทักษะภาษาอังกฤษทุกทักษะอยู่ในระดับมาก ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแสดงให้เห็นว่านักกายภาพบำบัดมีความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน ดูตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ปัญหาและความจำเป็นของทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษของนักกายภาพบำบัด

ทักษะ	ปัญหา (Problems)			ความจำเป็น (Needs)		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
พูด (Speaking)	3.67	0.89	มาก	4.46	0.83	มาก
ฟัง (Listening)	3.53	0.97	มาก	4.47	0.80	มาก
เขียน (Writing)	3.26	0.97	ปานกลาง	3.95	1.04	มาก
อ่าน (Reading)	2.82	1.09	ปานกลาง	4.07	0.94	มาก

ตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ในปี 2558 เป็นต้นไป เมื่อประเทศไทยก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้ว นักกายภาพบำบัดเห็นว่าตนมีปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อการสื่อสารกับผู้ป่วยและญาติอยู่ในระดับมาก 1 สถานการณ์ คือ การรักษาด้วยกายภาพบำบัด ส่วนสถานการณ์อื่นอีก 5 สถานการณ์อยู่ในระดับปานกลาง แต่นักกายภาพบำบัดเห็นว่ามีความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อการ

สื่อสารกับผู้ป่วยและญาติอยู่ในระดับมากทุกสถานการณ์ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแสดงให้เห็นว่านักกายภาพบำบัดมีความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน (ดูรายละเอียดรายข้อในภาคผนวก)

ตารางที่ 5 ปัญหาและความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษของนักกายภาพบำบัดในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อการสื่อสารกับผู้ป่วยและญาติ

สถานการณ์ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับผู้ป่วยและญาติ	ปัญหา			ความจำเป็น		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
การรักษาด้วยกายภาพบำบัด	4.42	0.66	มาก	4.43	0.66	มาก
การอธิบายหรือให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยและญาติหลังการรักษา	3.43	0.92	ปานกลาง	4.42	0.78	มาก
การรักษาด้วยอุปกรณ์ทางกายภาพบำบัด	3.29	0.77	ปานกลาง	4.40	0.71	มาก
การอธิบายให้ผู้ป่วยและญาติก่อนทำการรักษา	3.25	0.83	ปานกลาง	4.47	0.71	มาก
การตรวจร่างกาย	3.11	0.80	ปานกลาง	4.44	0.74	มาก
การสื่อสารกับผู้ป่วยและญาติเบื้องต้น	3.04	0.78	ปานกลาง	4.43	0.73	มาก

3.3 ความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการทำงานในประชาคมอาเซียนของนักกายภาพบำบัดไทย

นักกายภาพบำบัดมีความคิดเห็นต่อความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการทำงานในประชาคมอาเซียนอยู่ในระดับมาก ดูตารางที่ 6 และ 7

ตารางที่ 6 ความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษของนักกายภาพบำบัดในบริบทอาเซียน

ความต้องการให้การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักกายภาพบำบัด	M	SD	ระดับ
1. วัตถุประสงค์ในการเรียน	4.43	0.63	มาก
2. เนื้อหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักกายภาพบำบัด	4.35	0.63	มาก
3. สื่อการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักกายภาพบำบัด	4.18	0.71	มาก
4. ครูผู้สอนภาษาอังกฤษสำหรับนักกายภาพบำบัด	4.14	0.70	มาก
5. การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักกายภาพบำบัด	3.82	0.83	มาก

ตารางที่ 6 แสดงให้เห็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลว่านักกายภาพบำบัดมีความต้องการอย่างมากในการเรียนภาษาอังกฤษในบริบทอาเซียนในทุกๆด้าน ทั้งนี้ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานชี้ให้เห็นว่า นักกายภาพบำบัดมีความคิดเห็นต่อความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษในบริบทอาเซียนทั้ง 6 ด้านไปในทางเดียวกัน

เมื่อพิจารณาความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษในบริบทอาเซียนเป็นรายข้อในตารางที่ 7 พบว่านักกายภาพบำบัดต้องการเรียนเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพนักกายภาพบำบัด ต้องการให้เน้นทักษะการฟัง-พูด และ เน้นคำศัพท์ทั่วไปเพื่อใช้สนทนาในชีวิตประจำวัน

ตารางที่ 7 ความต้องการของนักกายภาพบำบัดในการเรียนภาษาอังกฤษในบริบทอาเซียน ในด้านหลักสูตร
เนื้อหา การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน

ความต้องการให้การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักกายภาพบำบัด	M	SD	ระดับ
1. วัตถุประสงค์ในการเรียน			
1.1 เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพนักกายภาพบำบัดได้	4.58	0.65	มากที่สุด
1.2 เพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.47	0.73	มาก
1.3 เพื่อนำไปใช้เขียนบทความวิชาการและนำเสนอบทความวิชาการได้	4.40	0.78	มาก
1.4 เพื่อนำไปใช้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้	4.32	0.78	มาก
2. เนื้อหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักกายภาพบำบัด			
2.1 เน้นทักษะการฟัง	4.58	0.65	มากที่สุด
2.2 เน้นคำศัพท์ทั่วไปเพื่อใช้สนทนาในชีวิตประจำวัน	4.54	0.66	มากที่สุด
2.3 เน้นทักษะการพูด	4.51	0.80	มากที่สุด
2.4 เน้นทักษะการอ่าน	4.26	0.86	มาก
2.5 เน้นไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ	4.21	0.82	มาก
2.6 เน้นทักษะการเขียน	4.18	0.91	มาก
2.7 เน้นคำศัพท์เฉพาะทางด้านการแพทย์และกายภาพบำบัด(technical term)	4.16	0.90	มาก
4. การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักกายภาพบำบัด			
4.1 เรียนและทำกิจกรรมร่วมกันทั้งชั้นเรียน	3.96	1.07	มาก
4.2 เรียนและทำกิจกรรมเป็นคู่	3.91	1.04	มาก
4.3 เรียนและทำกิจกรรมนอกสถานที่	3.86	1.32	มาก
4.4 เรียนและทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม	3.77	1.07	มาก
4.5 เรียนและทำกิจกรรมเดี่ยว	3.60	1.39	มาก
5. สื่อการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักกายภาพบำบัด			
5.1 ใช้เอกสารจริงในการสอน	4.26	0.81	มาก
5.2 ใช้สื่อออนไลน์ในการสอน	4.21	0.90	มาก
5.3 ใช้หนังสือเรียนเป็นภาษาอังกฤษ	4.16	1.05	มาก
6. ครูผู้สอนภาษาอังกฤษสำหรับนักกายภาพบำบัด			
6.1 ต้องการครูผู้สอนเจ้าของภาษาสอนการสนทนาภาษาอังกฤษ	4.42	0.86	มาก
6.2 ต้องการครูผู้สอนเจ้าของภาษา	4.28	0.86	มาก
6.3 ต้องการทั้งครูผู้สอนชาวไทยและเจ้าของภาษาทำการสอนด้วยกัน	4.23	0.98	มาก
6.4 ต้องการครูผู้สอนที่มีประสบการณ์เป็นนักกายภาพบำบัด	4.09	1.06	มาก
6.5 ต้องการครูผู้สอนชาวไทยสอนไวยากรณ์	3.96	0.98	มาก
6.6 ต้องการครูผู้สอนชาวไทย	3.88	1.07	มาก

สรุป นักกายภาพบำบัดมีความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อนำไปประกอบอาชีพในบริบทอาเซียน อยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยเฉพาะ ทักษะการฟัง-พูด และ คำศัพท์ทั่วไปเพื่อใช้สนทนาในชีวิตประจำวัน

ตารางที่ 8 ปัญหาหรือความยากลำบากและความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษของนักกายภาพบำบัดใน สถานการณ์ต่างๆ

สถานการณ์ การใช้ภาษาอังกฤษนักกายภาพบำบัด การสื่อสารกับผู้ป่วยและญาติ	ปัญหาหรือความยากลำบาก			ความจำเป็น		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
1. การซักประวัติ เพื่อ :-						
1.1. ค้นหาปัญหาว่าเกิดจากข้อต่อ กล้ามเนื้อ หรือ หมอนรองกระดูกสันหลัง	3.37	0.86	ปานกลาง	4.51	0.73	มากที่สุด
1.2. ค้นหาสาเหตุของอาการปวด	3.21	0.90	ปานกลาง	4.49	0.71	มาก
1.3. ค้นหาท่า (position) หรือกิจกรรม (activities) ในขณะ หรือ เกี่ยวพัน (associate) กับอาการปวด	3.21	0.86	ปานกลาง	4.44	0.78	มาก
2. การลงทะเบียน	2.84	1.05	ปานกลาง	4.26	0.94	มาก
3. การกล่าวทักทาย ต้อนรับ	2.60	1.16	ปานกลาง	4.44	0.87	มาก
ขณะทำการตรวจร่างกาย	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
1. ท่ายืน ท่านั่ง มีส่วนโค้งส่วนเว้าของกระดูกสันหลังอยู่ใน ท่าที่ถูกต้องหรือไม่	3.18	0.87	ปานกลาง	4.40	0.80	มาก
2. มีกล้ามเนื้ออ่อนแรง มีอาการชาเกิดขึ้นหรือไม่	3.16	0.84	ปานกลาง	4.47	0.73	มาก
3. การเคลื่อนไหวของกระดูกสันหลังท่าใดทำให้อาการปวด ลดลง	3.12	0.87	ปานกลาง	4.47	0.73	มาก
4. กล้ามเนื้อมีการตีตัวหรือบาดเจ็บหรือไม่	3.11	0.86	ปานกลาง	4.42	0.78	มาก
5. การเคลื่อนไหวของกระดูกสันหลังเป็นอย่างไร	3.11	0.86	ปานกลาง	4.37	0.84	มาก
6. ท่าใดทำให้อาการปวดเพิ่มขึ้น	3.11	0.88	ปานกลาง	4.49	0.71	มาก
7. การทรงตัว หรือ ท่าที่ถูกต้องหรือไม่	3.07	0.84	ปานกลาง	4.47	0.71	มาก
8. มีจุดกดเจ็บบริเวณใด	3.04	0.84	ปานกลาง	4.46	0.78	มาก
การให้คำอธิบายแก่ผู้ป่วยและญาติก่อนทำการรักษา	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
1. อาการปวดหลังนั้นเกิดจากสาเหตุใด	3.30	0.93	ปานกลาง	4.49	0.73	มาก
2. มีขั้นตอนในการรักษาอย่างไร	3.23	0.93	ปานกลาง	4.47	0.73	มาก
3. ผลการรักษาจะเป็นอย่างไร	3.23	0.96	ปานกลาง	4.46	0.78	มาก
4. ท่านจะต้องมีหน้าที่ต้องปฏิบัติอย่างไรบ้าง	3.30	0.91	ปานกลาง	4.44	0.80	มาก
5. การรักษาตามอาการ เพื่อให้มีอาการปวดหลังหรือ อาการปวดร้าวลงขาหายไป	3.07	0.96	ปานกลาง	4.42	0.84	มาก

ตารางที่ 8 ปัญหาหรือความยากลำบากและความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษของนักกายภาพบำบัดในสถานการณ์ต่างๆ (ต่อ)

สถานการณ์ การใช้ภาษาอังกฤษนักกายภาพบำบัด	ปัญหาหรือความยากลำบาก			ความจำเป็น		
	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับ	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับ
การรักษาด้วยกายภาพบำบัด						
1 การรักษาตามอาการ เช่น -ปวดหลัง	3.33	0.89	ปานกลาง	4.54	0.71	มากที่สุด
- ปวดเข่า	3.33	0.95	ปานกลาง	4.49	0.71	มาก
- ปวดคอ	3.30	0.94	ปานกลาง	4.49	0.71	มาก
2. วิธีการดูแลปฏิบัติตัว	3.39	1.00	ปานกลาง	4.47	0.73	มาก
3. การจัดทำทาง	3.30	0.93	ปานกลาง	4.42	0.80	มาก
4. การฝึกเดิน	3.23	0.96	ปานกลาง	4.42	0.80	มาก
5. การเคาะปอด	3.07	0.96	ปานกลาง	4.42	0.84	มาก
6.1 การฝึกไอแบบ coughing	3.42	1.00	ปานกลาง	4.28	0.98	มาก
6.2 การฝึกไอแบบ huffing	3.32	1.04	ปานกลาง	4.28	1.00	มาก
7. การฝึกหายใจ	3.18	0.93	ปานกลาง	4.26	0.99	มาก
การรักษาด้วยอุปกรณ์ทางกายภาพบำบัด						
1. การบริการเครื่องวิเคราะห์การลงน้ำหนัก (Weight analysis and training)	3.42	0.86	ปานกลาง	4.32	0.85	มาก
2. การตืดดึง ขยับเคลื่อนข้อต่อ (Joint Mobilization)	3.32	0.91	ปานกลาง	4.40	0.78	มาก
3. การบริการหุ่นยนต์ฝึกเดิน (Robotic gait training)	3.28	0.86	ปานกลาง	4.40	0.80	มาก
4. การดึงคอ/หลังด้วยเครื่องดึง (Cervical and Lumbar Traction)	3.23	0.95	ปานกลาง	4.37	0.86	มาก
5. การกระตุ้นไฟฟ้า (Electrical Stimulation)	3.21	0.84	ปานกลาง	4.54	0.68	มากที่สุด
6. การบำบัดด้วยคลื่นเหนือเสียง (Ultrasound Therapy)	3.21	0.84	ปานกลาง	4.51	0.71	มากที่สุด
7. การบำบัดด้วยช็อตเวฟไดอะเธอมี (Short Wave Diathermy)	3.21	0.86	ปานกลาง	4.47	0.71	มาก
8. การบำบัดด้วยคลื่นเหนือเสียงร่วมกับการกระตุ้นไฟฟ้า (Combined Ultrasound Therapy and Electrical Stimulation)	3.18	0.85	ปานกลาง	4.47	0.71	มาก
9. โปรแกรมการออกกำลังกายเพื่อการรักษา	3.16	0.86	ปานกลาง	4.39	0.82	มาก
การอธิบายหรือให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยและญาติภายหลังการรักษา						
1. การจำหน่ายผู้ป่วย	3.54	1.00	มาก	4.51	0.76	มากที่สุด
2. การแจ้งผลการรักษา	3.51	0.97	มาก	4.42	0.86	มาก
3. การนัดหมายผู้ป่วย	3.47	0.97	ปานกลาง	4.44	0.78	มาก

อภิปรายผล

การอภิปรายผลจากการวิเคราะห์ ปัญหาและความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษและความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการทำงานในประชาคมอาเซียนของนักกายภาพบำบัด มีรายละเอียดดังนี้

4.1 การใช้ภาษาอังกฤษในการทำงานในประชาคมอาเซียนของนักกายภาพบำบัดไทย

เมื่อประเทศไทยก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน นักกายภาพบำบัดเห็นว่า นักกายภาพบำบัดเห็นว่าตนจะใช้ภาษาอังกฤษในการทำงานและชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้นอย่างมาก แต่ตนมีปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อการสื่อสารกับผู้ป่วยและญาติอยู่ในระดับมาก 1 สถานการณ์ คือ การรักษาด้วยกายภาพบำบัด และมีความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อการสื่อสารกับผู้ป่วยและญาติอยู่ในระดับมากทุกสถานการณ์ ทักษะที่จะใช้มากคือ ทักษะฟัง-พูด ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอังค์วรา เหลืองนภา (2550) ที่ศึกษาความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับแพทย์แผนไทยประยุกต์ และอัญญาชลี สติมัน (2557) ที่ศึกษาปัญหาและความต้องการทางภาษาอังกฤษสำหรับนักเทคนิคการแพทย์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ทั้งนักกายภาพบำบัดตระหนักว่าตนต้องสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติที่จะมารับบริการซึ่งจะมีจำนวนเพิ่มขึ้น

4.2 ปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษในการทำงานในประชาคมอาเซียนของนักกายภาพบำบัดไทย

ผลการศึกษาพบว่า นักกายภาพบำบัดมีปัญหาหรือความยากลำบากในการใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์ 5 สถานการณ์ คือ *การรักษาด้วยกายภาพบำบัดอยู่ในระดับมาก ส่วนการอธิบายหรือให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยและญาติหลังการรักษา การรักษาด้วยอุปกรณ์ทางกายภาพบำบัด การอธิบายให้ผู้ป่วยและญาติก่อนทำการรักษา การตรวจร่างกาย และการสื่อสารกับผู้ป่วยและญาติเบื้องต้น* อยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอังค์วรา เหลืองนภา (2550) ที่ศึกษาความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับแพทย์แผนไทยประยุกต์ อัญญาชลี สติมัน (2557) ที่ศึกษาปัญหาและความต้องการทางภาษาอังกฤษสำหรับนักเทคนิคการแพทย์ และ Gyllensten, Gard, Salford, และ Ekdahl (1999) ศึกษาการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยและนักกายภาพบำบัด ทั้งนี้อาจอภิปรายได้ดังนี้

การรักษาด้วยกายภาพบำบัด นั้นถือว่าเป็นส่วนสำคัญของวิชาชีพกายภาพบำบัด นักกายภาพบำบัดจะต้องสื่อสารกับผู้ป่วยต่างชาติด้วยภาษาอังกฤษอย่างดีเยี่ยมจึงจะทำให้ผู้ป่วยเข้าใจและปฏิบัติตามได้ เช่น การสอนให้ผู้ป่วยไอ นักกายภาพบำบัดเห็นว่า “การฝึกไอแบบ Coughing” มีความยากลำบากสูงที่สุด เพราะการไอแต่ละประเภทมีวัตถุประสงค์และวิธีการแตกต่างกัน และการสาธิตให้เห็นภาพพจน์การไอทำได้ยาก เพราะกลไกการไอเกิดภายในร่างกาย มองไม่เห็น ต้องใช้การสื่อสารที่ชัดเจน ตรงประเด็น ผู้ป่วยจึงจะไอได้ตามที่ต้องการเป็นต้น ซึ่ง Gyllensten, Gard, Salford, และ Ekdahl (1999) พบว่าการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยและนักกายภาพบำบัดขณะทำ *การรักษาด้วยกายภาพบำบัด* มีความสำคัญมากที่สุด

การอธิบายหรือให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยและญาติหลังการรักษา เมื่อนักกายภาพบำบัดทำการรักษาผู้ป่วยด้วยวิธีกายภาพบำบัดเรียบร้อยแล้ว ผู้ป่วยส่วนมากจะต้องกลับไปฝึกฝนอวัยวะส่วนนั้นๆ หรือ ออกกำลังกาย

ต่อไปด้วยตนเองที่หอผู้ป่วยหรือที่บ้าน นักกายภาพบำบัดจะต้องอธิบาย ชักซ้อม ฝึกฝนให้แก่ผู้ป่วยและญาติ เป็นภาษาอังกฤษอย่างดียิ่งเพื่อให้แน่ใจว่า ผู้ป่วยและญาติเข้าใจ สามารถทำการบำบัดด้วยวิธีการทางกายภาพ ที่ถูกต้องได้ด้วยตนเอง ด้วยเหตุนี้ นักกายภาพบำบัดจึงเห็นว่า การสื่อสารภาษาอังกฤษในขั้นตอน “การจำหน่ายผู้ป่วย” เป็นปัญหาและความยากลำบากสำหรับนักกายภาพมาก

การรักษาด้วยอุปกรณ์ทางกายภาพบำบัด ในปัจจุบัน นักกายภาพบำบัดทำการรักษาผู้ป่วยด้วย อุปกรณ์ทางกายภาพบำบัดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการรักษา นักกายภาพบำบัดต้องอธิบายเป็นภาษาอังกฤษ ให้ผู้ป่วยเข้าใจวัตถุประสงค์ การทำงาน และการใช้อุปกรณ์ทางกายภาพบำบัดนั้นๆ ซึ่งอุปกรณ์บางประเภท อาจอธิบายเป็นภาษาอังกฤษให้ผู้ป่วยเข้าใจได้ยาก เช่น การบริการเครื่องวิเคราะห์การลงน้ำหนัก (Weight analysis and training) ซึ่งนักกายภาพบำบัดเห็นว่ามี ความลำบากในการใช้ภาษาอังกฤษมาก

การอธิบายให้ผู้ป่วยและญาติก่อนทำการรักษา นักกายภาพบำบัดต้องซักประวัติและอธิบายกิจกรรม กายภาพบำบัดที่จะทำให้ผู้ป่วยและญาติทราบ เข้าใจ และ ต้องได้รับอนุญาตจากผู้ป่วยและญาติก่อนทำการ รักษาผู้ป่วย ในการซักประวัตินี้ นักกายภาพบำบัดจะต้องสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างดีจึงจะทำให้ ผู้ป่วยเข้าใจรวมทั้งการอธิบายกิจกรรมกายภาพบำบัดที่จะทำให้ผู้ป่วยด้วย เช่น การอธิบายให้ผู้ป่วยและญาติ เข้าใจว่า “อาการปวดหลังเกิดจากสาเหตุใด” และ “ท่านจะต้องมีปฏิบัติตนอย่างไรบ้าง” ที่นักกายภาพบำบัด เห็นว่าเป็นปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษมาก

การตรวจร่างกาย นักกายภาพบำบัดต้องทำการตรวจร่างกายผู้ป่วยก่อนทำการรักษาผู้ป่วย แต่นัก กายภาพบำบัดเห็นว่ามี ความลำบากในการใช้ภาษาอังกฤษปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ นักกายภาพบำบัด สามารถใช้บริบท สีหน้า หรือ กิริยาท่าทางประกอบการสื่อสาร เช่น อาจบอกให้ผู้ป่วยชี้บริเวณที่เจ็บ หรือ ปวด ให้ผู้ป่วยยกแขน ขา หรือ กำมือ เพื่อตรวจสอบอาการ แต่เมื่อต้องการรายละเอียดเพิ่มเติมนักกายภาพบำบัดจะ พบว่าการสื่อสารภาษาอังกฤษเริ่มเป็นปัญหามากที่สุด เช่น “ทำยีนหรือทำนังใดทำให้อาการปวดเพิ่มขึ้น” หรือ “มีส่วนโค้งส่วนเว้าของกระดูกสันหลังอยู่ในท่าที่ถูกต้องหรือไม่”

การสื่อสารกับผู้ป่วยและญาติเบื้องต้น นักกายภาพบำบัดเห็นว่า การสื่อสารกับผู้ป่วยและญาติเบื้องต้น ด้วยภาษาอังกฤษมีปัญหาหรือความยากลำบากน้อยที่สุด อาจเป็นเพราะการสื่อสารกับผู้ป่วยและญาติใน ขั้นตอนนี้ไม่ได้ใช้ภาษาที่มีโครงสร้างซับซ้อน หรือ ใช้คำศัพท์ที่เข้าใจยาก แต่เป็นการพูดคุยทั่วๆ ไปเพื่อทำ ความรู้จักและทำการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้ป่วยและญาติ

4.3 ความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษในการทำงานในประชาคมอาเซียนของนักกายภาพบำบัดไทย

ผลการศึกษาพบว่า นักกายภาพบำบัดมีความจำเป็น ในการใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์ *การอธิบาย ให้ผู้ป่วยและญาติก่อนทำการรักษา การตรวจร่างกาย การสื่อสารกับผู้ป่วยและญาติเบื้องต้น การรักษาด้วย กายภาพบำบัด การอธิบายหรือให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยและญาติหลังการรักษา และ การรักษาด้วยอุปกรณ์ทาง กายภาพบำบัด* อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจอธิบายได้ดังนี้

การอธิบายให้ผู้ป่วยและญาติก่อนทำการรักษา ในปัจจุบัน ประชาชนมีการศึกษาสูงขึ้นและ*การอธิบาย ให้ผู้ป่วยและญาติทราบก่อนทำการรักษา* ถือว่าเป็นขั้นตอนการประกันคุณภาพขั้นตอนหนึ่งที่นัก กายภาพบำบัดทุกคนต้องปฏิบัติ นอกจากจะทำให้ผู้ป่วยและญาติทราบ เข้าใจ และ ต้องได้รับอนุญาตจาก

ผู้ป่วยแล้ว ขั้นตอนนี้ยังช่วยในการป้องกันการถูกฟ้องร้องทางกฎหมายอีกด้วย โดยเฉพาะเมื่อผู้ป่วยและญาติ เข้าใจสาเหตุ การดูแล การป้องกันตนเอง อีกทั้ง ยังเป็นการแสดงถึงความสนใจผู้ป่วยและญาติ และแสดงถึง เชี่ยวชาญในวิชาชีพของนักกายภาพบำบัด ด้วยเหตุนี้ นักกายภาพบำบัด จึงเห็นว่า ข้อคำถามต่อไปนี้ “อาการ ปวดหลังนั้นเกิดจากสาเหตุใด” “มีขั้นตอนในการรักษาอย่างไร” “ผลการรักษาจะเป็นอย่างไร” “ท่านจะต้อง มีหน้าที่ต้องปฏิบัติอย่างไรบ้าง” และ “การรักษาตามอาการ เพื่อให้อาการปวดหลังหรืออาการปวดร้าวลงขา หายไป” มีความจำเป็นที่จะต้องสื่อสารกับผู้ป่วยและญาติ

การตรวจร่างกาย นักกายภาพบำบัดเห็นว่ามีมีความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษในขณะที่ทำการตรวจ ร่างกาย ผู้ป่วยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักกายภาพบำบัดต้องพูดคุย ซักถาม หรือออกคำสั่งให้ ผู้ป่วยปฏิบัติด้วย เช่น บอกให้ผู้ป่วยหายใจเข้าลึกๆ เพื่อฟังเสียงปอด หรือ บอกให้ผู้ป่วยเดินเพื่อสังเกตการณ์ ทรงตัว เป็นต้น นักกายภาพบำบัดเห็นว่ามีมีความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษมากที่สุด เมื่อต้องการ รายละเอียดเพิ่มเติม เช่น “ทำยีน ทำนั้ง มีส่วนโค้งส่วนเว้าของกระดูกสันหลังอยู่ในท่าที่ถูกต้องหรือไม่” หรือ “มีกล้ามเนื้ออ่อนแรง มีอาการชาเกิดขึ้นหรือไม่”

การสื่อสารกับผู้ป่วยและญาติเบื้องต้น นักกายภาพบำบัดเห็นว่ามีมีความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษใน การสื่อสารกับผู้ป่วยและญาติเบื้องต้น อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักกายภาพบำบัดเห็นว่า การ สื่อสารกับผู้ป่วยและญาติเบื้องต้น เป็นขั้นตอนแรกที่นักกายภาพบำบัดจะทำความรู้จักและสร้างความไว้วางใจ จากผู้ป่วยและญาติ

การรักษาด้วยกายภาพบำบัด นักกายภาพบำบัดเห็นว่ามีมีความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษใน การ รักษาด้วยกายภาพบำบัด อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักกายภาพบำบัดจะต้องสื่อสารกับผู้ป่วย ต่างชาติด้วยภาษาอังกฤษอย่างดีเยี่ยมจึงจะทำให้ผู้ป่วยเข้าใจและปฏิบัติตามได้ เนื่องจาก *การรักษาด้วย กายภาพบำบัด* ต้องการความร่วมมือจากผู้ป่วยเพื่อผู้ป่วยจะได้เรียนรู้และเข้าใจเหตุผลที่ตนได้รับการรักษาด้วย กายภาพบำบัดแบบนั้น

การอธิบายหรือให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยและญาติหลังการรักษา นักกายภาพบำบัดเห็นว่ามีมีความจำเป็นใน การใช้ภาษาอังกฤษใน *การอธิบายหรือให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยและญาติหลังการรักษา* อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็น เพราะ นักกายภาพบำบัดจะต้องอธิบาย ซักซ้อม ฝึกฝนให้แก่ผู้ป่วยและญาติเข้าใจ สามารถนำคำแนะนำ วิธีการทางกายภาพบำบัดไปปฏิบัติอย่างถูกต้องได้ด้วยตนเอง

การรักษาด้วยอุปกรณ์ทางกายภาพบำบัด นักกายภาพบำบัดเห็นว่ามีมีความจำเป็นในการใช้ ภาษาอังกฤษใน *การรักษาด้วยอุปกรณ์ทางกายภาพบำบัด* อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นัก กายภาพบำบัดต้องอธิบายเป็นภาษาอังกฤษให้ผู้ป่วยเข้าใจวัตถุประสงค์ การทำงาน และการใช้อุปกรณ์ทาง กายภาพบำบัดนั้นๆ

4.4 ความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษในบริบทอาเซียนของนักกายภาพบำบัด

ผลการวิเคราะห์ความต้องการของนักกายภาพบำบัดในการเรียนภาษาอังกฤษในบริบทอาเซียนพบว่า นักกายภาพบำบัดมีความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษในบริบทอาเซียนของนักกายภาพบำบัดอยู่ในระดับ มาก ทั้งในด้าน *วัตถุประสงค์ในการเรียน* เนื้อหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักกายภาพบำบัด *สื่อ*

การสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักกายภาพบำบัด ครูผู้สอนภาษาอังกฤษสำหรับนักกายภาพบำบัด และ การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักกายภาพบำบัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักกายภาพบำบัดอยู่ใน สถานการณ์การทำงานในชีวิตจริง มีความรับผิดชอบ เป็นผู้ใหญ่ จึงทราบดีว่า ตนต้องการอะไร ทำอย่างไรจึง จะแก้ปัญหาหรือความยากลำบากของตนได้ และจะทำให้การทำงาน การประกอบอาชีพของตนเป็นไป ได้สะดวก รวดเร็ว เพื่อที่จะช่วยเหลือผู้ป่วยได้อย่างเต็มที่

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ในแต่ละด้านของความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษในบริบทอาเซียน ทำให้เห็นภาพชัดเจนว่า นักกายภาพบำบัดมีความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษ ทั้งในด้านหลักสูตร เนื้อหา การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน เช่น นักกายภาพบำบัดมีวัตถุประสงค์ในการเรียนภาษาอังกฤษ “เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพนักกายภาพบำบัดได้” มากที่สุด นักกายภาพบำบัดต้องการให้นั้นเนื้อหา การเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักกายภาพบำบัด และ “เน้นทักษะการฟัง” มากที่สุด นอกจากนี้ นัก กายภาพบำบัดต้องการให้เรียนและทำกิจกรรมร่วมกันทั้งชั้นเรียน ต้องการใช้ออกสารจริงในการสอนเพื่อเป็นสื่อ การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ รวมไปถึง ต้องการครูผู้สอนซึ่งเป็นเจ้าของภาษาในการสอนภาษาอังกฤษ

ข้อมูลข้างต้นซึ่งเป็นผลมาจากการวิเคราะห์ความต้องการ (Need Analysis) ของนักกายภาพบำบัดนี้ อาจใช้เป็นข้อมูลที่พื้นฐานในการพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน (Brumfi & Roberts, 1983; Richards & Rodgers, 1986; Nunan, 1988; Brown, 1995) เพื่อตอบสนองความต้องการในการเรียน ภาษาอังกฤษในบริบทอาเซียนของนักกายภาพบำบัด ผู้จัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับ นักกายภาพบำบัด จึงต้องพิจารณา ความต้องการทั้ง 6 ด้าน นอกจากนี้ ควรจะให้ความสำคัญแก่ความต้องการ ของนักกายภาพบำบัดในการเรียนภาษาอังกฤษในบริบทอาเซียนเพื่อจะได้ออกแบบและพัฒนาบทเรียน การ เรียนการสอนได้เหมาะสมกับกลุ่มนักกายภาพบำบัด

สรุป ทักษะการฟังและทักษะการพูดเป็นปัญหาหรือความยากลำบากในการสื่อสารของนัก กายภาพบำบัดไทยเมื่อประเทศไทยก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในขณะเดียวกัน นักกายภาพบำบัดเล็งเห็นถึง ความสำคัญหรือจำเป็นในการเรียนทักษะ ฟัง-พูด-อ่าน-เขียน เพื่อใช้ประโยชน์ในการทำงาน แม้ว่าสถานการณ์ การรักษาด้วยกายภาพบำบัดเป็นปัญหาหรือความยากลำบากในการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารของนัก กายภาพบำบัด แต่นักกายภาพบำบัดมีความคิดเห็นว่าการสื่อสารภาษาอังกฤษมีความจำเป็นอย่างมากต่อ สถานการณ์การอธิบายหรือให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยและญาติหลังการรักษา

ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากลุ่มนักกายภาพบำบัดไทยสังกัดมหาวิทยาลัยมหิดล ผู้สนใจผลการวิจัยนี้ อาจนำไปใช้กับนักกายภาพบำบัดไทยกลุ่มอื่นที่มีคุณลักษณะและบริบทที่มีความคล้ายคลึงกัน

ข้อเสนอแนะ

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก ผู้ที่สนใจทำวิจัยชิ้นนี้อาจทำการเก็บข้อมูลโดยการสังเกต หรือ สัมภาษณ์ เพื่อจะได้ทราบภาษาที่นักกายภาพบำบัดไทยใช้ในการสื่อสารกับผู้ป่วยและญาติ จะทำให้การ วิเคราะห์ความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของนักกายภาพบำบัดมีข้อมูลเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ผลการ วิเคราะห์ความต้องการการใช้ภาษาอังกฤษมีความครอบคลุมและตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น และ จะเป็นการสะดวกในการสร้างบทเรียนเพราะผู้พัฒนาบทเรียนนำภาษาที่ใช้ในสถานการณ์จริง (Authentic) มา ทำบทเรียน

2. เนื่องจากนักกายภาพบำบัดให้ความเห็นว่าตนปัญหาหรือความยากลำบากในการใช้ภาษาอังกฤษ และ มองเห็นและความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับผู้ป่วยและญาติ นักกายภาพบำบัด ส่วนมากทำงานหนักและมีจำนวนชั่วโมงในการทำงานมากกว่าที่รับงานประจำเพราะจำนวนนักกายภาพบำบัด ไทยขาดแคลน ผู้ที่สนใจอาจนำผลการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำหลักสูตรภาษาอังกฤษสำหรับนัก กายภาพบำบัด ควรพัฒนาหลักสูตรที่นักกายภาพบำบัดสามารถไปทำการเรียนรู้ด้วยตนเองได้เพื่อความสะดวก ของนักกายภาพบำบัดและให้มีการฝึกต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- อังก์วรา เหลืองนภา. (2550). การวิเคราะห์ความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับแพทย์แผนไทย ประยุกต์. รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- อัญชลี สติมัน. (2557). ปัญหาและความต้องการทางภาษาอังกฤษสำหรับนักเทคนิคการแพทย์. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาภาษาอังกฤษ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- Brown, J. D. (1995). *The elements of language curriculum: A systematic approach to program development*. Boston, MA: Heinle and Heinle.
- Brindley, G. (1989). The role of needs analysis in adult ESL program design. In: Johnson, R .K. (Ed). *The second language curriculum* (pp.63-78). Cambridge: Cambridge University Press.
- Carter, D. (1983), "Some Propositions about ESP", *The ESP Journal*, 2:131-137.
- Dudley-Evans, T., & St John, M. (1998). *Development in ESP: A multi-disciplinary approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Richards, J. C (2001), *Curriculum Development in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press

- Gyllensten, L.A., Gard, G., Salford, E., & Ekdahl, C. (1999). **Interaction between patient and physiotherapist: a qualitative study reflecting the physiotherapist's perspective.** *Physiotherapist Reseach International*, 4(2), 89-109.
- Hutchinson, T., & Waters, A. (1987). **English for specific purposes: A learning centred approach.** Cambridge: Cambridge University Press.
- Long, M. (2005). Methodological issues in learner needs analysis. In M. Long (Ed.) **Second language needs analysis** (pp. 19–76). Cambridge: Cambridge University Press.
- McMillan, H. J., & Schumacher, S. (2001). **Research in education: A conceptual introduction.** New York: Addison Wesley Longman.
- McMillan, H. J., & Schumacher, S. (2014). **Research in Education: Evidence-Based Inquiry.** Essex: Pearson Education Limited.
- Nunan, D. (1989). **Designing a task for communicative classroom.** Cambridge: Cambridge University Press.
- Whelan, G.P., McKinley, D.W., Boulet, J.R., Macrae, J, & Kamholz. S. (2001). **Validation of the doctor-patient communication component of the Educational Commission for Foreign Medical Graduates Clinical Skills Assessment.** *Med Educ.* 35, 757–761.

วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ให้นักศึกษา อาจารย์ นักวิจัย และนักวิชาการทั่วไป ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการ และบทความจากผลงานวิจัยในศาสตร์ทางด้าน สหวิทยาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษา อาจารย์ นักวิจัย และนักวิชาการทั่วไป ตระหนักถึงความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการศึกษา (Education) ค้นคว้า และวิจัย
3. เพื่อเป็นแหล่งกลางในการศึกษา ค้นคว้า ข้อมูลและแหล่งวิทยาการความรู้ต่างๆ อันเป็นการเปิดโลกกว้างทางการเรียนรู้ แก่สาธารณชนทั่วไป

คณะกรรมการอำนวยการ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลินดา	เกษมธมา	ที่ปรึกษา
2. รองศาสตราจารย์ปรียานุช	กิจรุ่งโรจน์เจริญ	ที่ปรึกษา
3. รองศาสตราจารย์ ดร.พนอเนือง	สุทัศน์ ณ อยุธยา	ประธานกรรมการ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินดา	ยีนยงชัยวัฒน์	กรรมการ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกียรติขร	โสภณาภรณ์	กรรมการ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สรพัสชญ์	เจียรนานนท์	กรรมการ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐภา	นาฏยานาวิน	กรรมการ
8. อาจารย์สรสินธุ์	ฉายสินสอน	กรรมการ
9. อาจารย์ชัชชนันท์	อินเียม	กรรมการ
10. อาจารย์ปาริชาติ	ม่วงศิริ	กรรมการ
11. อาจารย์ทักษิณา	สุขพัทธ์	กรรมการ
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นนท์ณิธิ	ดุลยทวีสิทธิ์	กรรมการและเลขานุการ
13. นางสาวจิรภรณ์	คล้ายวิจิตร	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Review)

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ(ภายนอก)

1. ศาสตราจารย์(กิตติคุณ) ดร.ปิยนภา บุนนาค		ราชบัณฑิตยสถาน
2. ศาสตราจารย์(กิตติคุณ) ดร.สุจริต เพ็ชรชอบ		จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ศาสตราจารย์(พิเศษ) ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ		ข้าราชการบำนาญ
4. ศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ สถาปิตานนท์		จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. ศาสตราจารย์ ดร.ธเนศ อารมณ์สุวรรณ		มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
6. ศาสตราจารย์ ดร.สมภาร พรหมทา		จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
7. ศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์พรรณ ศิลปสุวรรณ		มหาวิทยาลัยมหิดล
8. ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน		มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
9. ศาสตราจารย์ พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์		มหาวิทยาลัยศิลปากร
10. รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร กันทรดุษฎี เตรีียมชัยศรี		มหาวิทยาลัยมหิดล
11. รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศรี สรณสถาพร		มหาวิทยาลัยมหิดล
12. รองศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ เดชชัยศรี		ข้าราชการบำนาญ

13. รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์	ศิริสรรหิรัญ	มหาวิทยาลัยมหิดล
14. รองศาสตราจารย์ ดร.อาภรณ์พันธ์	จันทร์สว่าง	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
15. รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ	ทิฆทรัพย์	ข้าราชการบำนาญ
16. รองศาสตราจารย์ ศิริจันทร์	ศิริปฐมานันท์	ข้าราชการบำนาญ
17. รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์	พิกุลศรี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
18. รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์แก้ว	อุดมสมุทรหิรัญ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
19. รองศาสตราจารย์ ดร.มณีรัตน์	ธีระวิวัฒน์	มหาวิทยาลัยมหิดล
20. รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ	แสงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
21. รองศาสตราจารย์ ดร.อนรรฆ	จรรย์ยานนท์	มหาวิทยาลัยมหิดล
22. รองศาสตราจารย์ ดร.อรนุช	ภาชื่น	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
23. รองศาสตราจารย์ ดร. สมสุข	หิณวิมาน	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
24. รองศาสตราจารย์ ดร.จิตราภรณ์	สุทธิวรเศรษฐ์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศศิริ	บวรกิตติ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุกร	ภูเรือรัตน์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลวรา	สุวรรณพิมล	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณรุ่ง	ปภาพสิษฐ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีณย์	ว่องไว	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัญญัติ	สร้อยแสง	ผู้ทรงคุณวุฒิ และนักวิชาการอิสระ
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิติชัย	รัตน์ะ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วศิน	ปัญญาวุธตระกูล	มหาวิทยาลัยนเรศวร
33. อาจารย์ ดร.ปฐมพร	อินทรางกูร ณ อยุธยา	มหาวิทยาลัยธนบุรี
34. อาจารย์ ดร.ณภัทร	พานิชการ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
35. อาจารย์ ดร.กัณฑวรรณ	มีสมสาร	นักวิชาการอิสระ

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ(ภายใน)

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญาภ	วรวัฒน์ชัย
2. รองศาสตราจารย์ ดร.พนอเนือง	สุทัศน์ ณ อยุธยา
3. รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณวดี	ชัยชาญกุล
4. รองศาสตราจารย์ ดร.วิโพภุช	วัฒนานิมิตกุล
5. รองศาสตราจารย์ ดร.สาธิต	โกวิทวที
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพัตรา	วิไลลักษณ์
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษดา	ผ่องพิทยา
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัมพล	เชื้อแถว
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิจจา	จิตรภิมย์
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์วิภา	ดิลกสัมพันธ์
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินดา	ยีนยงชัยวัฒน์
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราภรณ์	หนูสวัสดิ์
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล	สุนสวัสดิ์
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประไพ	ศรีตามา
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณีต	ม่วงนวล

16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร	อินทรมพันธ์
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา	วิสูตรเรืองเดช
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรียา	พันธ์โกศล
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศวิทธิ์	เรืองรอง
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกียรติขจร	โสภณาภรณ์
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชลิต	วณิชยานันต์
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิบูลย์	วิฑูรย์ปัญญากุล
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สรรพัชญ์	เจียรนานนท์
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิงห์	สิงห์ขจร
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาพร	ศรีหามิ
26. อาจารย์ ดร.ธรรณปพร	หงษ์ทอง
27. อาจารย์ ดร.มนัสวี	ศรีราชเลา
28. อาจารย์ ดร.รุ่งลักษณ์	แก้ววิเชียร
29. อาจารย์ ดร.ศิริกาญจน์	โพธิ์เขียว
30. อาจารย์ ดร.สรายุทธ	คาน
31. อาจารย์ ดร.ชยารัตน์	ศรีสุนนท์
32. Lecturer Ana	Camaligan

บรรณาธิการวารสาร

1. รองศาสตราจารย์ ดร.พนอเนือง	สุทัศน์ ณ อยุธยา
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นนท์ณิธี	ดุลยทวีสิทธิ์

กองบรรณาธิการ

1. ศาสตราจารย์(พิเศษ) ดร.ชาญวิทย์	เกษตรศิริ	ข้าราชการบำนาญ,นักวิชาการอิสระ
2. ศาสตราจารย์(กิตติคุณ) ดร.ปิยนาด	บุญนาค	สำนักราชบัณฑิตยสภา
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ศานติ	ภักดีคำ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. รองศาสตราจารย์ ดร.พนอเนือง	สุทัศน์ ณ อยุธยา	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำพล	บุตดาสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินดา	ยีนยงชัยวัฒน์	รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกียรติขจร	โสภณาภรณ์	รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธเนศ	ตั้งจิตเจริญเลิศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นนท์ณิธี	ดุลยทวีสิทธิ์	รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
10. อาจารย์ ดร.กำธร	จิตศิริ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
11. อาจารย์สรสินธุ์	ฉายสินสอน	รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
12. อาจารย์วรุฒม์	พลอยสวยงาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

คำแนะนำการตีพิมพ์บทความ

กองบรรณาธิการวารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้กำหนดระเบียบการเขียนต้นฉบับ เพื่อให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการดำเนินการ สำหรับเตรียมต้นฉบับเพื่อขอตีพิมพ์ในวารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การจัดรูปแบบ

1.1 ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษขนาด A4 โดย กำหนดค่าความกว้าง 15 เซนติเมตร ความสูง 23.7 เซนติเมตร และเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมือ 3.5 เซนติเมตร ด้านล่างและขวามือ 2.5 เซนติเมตร

1.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun PSK ทั้งเอกสาร พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวาง ตำแหน่งดังนี้

1) หัวกระดาษ ประกอบด้วย เลขหน้า ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งกึ่งกลางกระดาษ

2) ชื่อเรื่องภาษาไทย ขนาด 18 และภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ความยาวไม่เกิน 2 บรรทัด

3) ชื่อผู้เขียน ภาษาไทยขนาด 16 และภาษาอังกฤษ (ถ้ามี) ขนาด 14 ชนิดตัวเอียงธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวาใต้ชื่อเรื่อง ให้ใส่เครื่องหมายดอกจัน * กำหนดเป็นตัวยก กำกับท้ายนามสกุล ของผู้ประสานงานหลัก

4) หน่วยงานหรือสังกัดที่ทำวิจัย ภาษาไทย ขนาด 14.5 และภาษาอังกฤษ ขนาด 10.5 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขวาใต้ชื่อผู้เขียน กรณีคณะผู้เขียนมีหน่วยงานหรือสังกัดที่ต่างกัน ให้ใส่ตัวเลข 1 และ 2 กำหนดเป็นตัวยก ตามลำดับกำกับท้ายนามสกุล และด้านหน้าหน่วยงานหรือสังกัด

5) เชีงอรรถ กำหนดเชิงอรรถในหน้าแรกของบทความ ส่วนแรกกำหนดข้อความ “ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)” ภาษาไทยขนาด 13 ภาษาอังกฤษขนาด 13 ชนิดตัวธรรมดา ส่วนที่ 2 ระบุข้อความ “e-mail” ระบุเป็น e-mail ของผู้ประสานงานหลัก ในส่วนสุดท้ายกำหนดข้อความ “**กิตติกรรมประกาศ” (ถ้ามี) ระบุเฉพาะแหล่งทุน และหน่วยงานที่สนับสนุนงบประมาณ เช่น งานวิจัยเรื่องนี้ ได้รับสนับสนุนทุนวิจัยจาก “ทุนงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา”

6) หัวข้อบทคัดย่อภาษาไทยขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษด้านซ้ายใต้ที่อยู่/หน่วยงานสังกัดของผู้เขียน เนื้อหาบทคัดย่อไทย 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

7) หัวข้อคำสำคัญภาษาไทยขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้ายใต้บทคัดย่อภาษาไทย เนื้อหาภาษาไทยขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ไม่เกิน 4 คำ เว้นระหว่างคำด้วยเครื่องหมาย “/”

8) หัวข้อบทคัดย่อภาษาอังกฤษขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางกระดาษด้านซ้ายใต้ที่อยู่/หน่วยงานสังกัดของผู้เขียน เนื้อหาบทคัดย่อภาษาอังกฤษขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

9) หัวข้อคำสำคัญภาษาอังกฤษขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้ายใต้บทคัดย่อภาษาอังกฤษ เนื้อหาภาษาอังกฤษขนาด 10 ชนิดตัวธรรมดาไม่เกิน 4 คำ เว้นระหว่างคำด้วย Slash (/)

10) หัวข้อหลักภาษาไทย 18 อังกฤษขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

11) หัวข้อย่อภาษาไทย 16 ชนิดตัวหนา อังกฤษขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา Tab 0.75 เซนติเมตรจากอักษรตัวแรกของหัวเรื่อง

12) เนื้อหาภาษาไทยขนาด 16 อังกฤษขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

13) อ้างอิง (References) หัวข้อภาษาอังกฤษขนาด 18 ชนิดตัวหนา ชิดขอบซ้าย เนื้อหาภาษาไทยขนาด 16 ภาษาอังกฤษขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชื่อผู้เขียนชิดขอบซ้ายหากยาวเกิน 1 บรรทัดให้ Tab 0.75 เซนติเมตร การอ้างอิงเอกสารให้เขียนตามแบบ APA (American Psychological Association)

14) ผู้เขียน/คณะผู้เขียน ภาษาไทยขนาด 16 ชนิดตัวหนา ชิดขอบซ้าย เนื้อหาชื่อผู้เขียนขนาด 14 ภาษาอังกฤษขนาด 10 ชนิดตัวหนา ให้ระบุค่านำหน้าชื่อได้แก่ นาย นาง นางสาว และตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งชื่อผู้เขียนชิดขอบซ้ายหากยาวเกิน 1 บรรทัด ให้ Tab 0.75 เซนติเมตร ข้อมูลที่อยู่ติดต่อได้พร้อมรหัสไปรษณีย์ และอีเมลล์ ในตำแหน่งชิดขอบซ้ายหากยาวเกิน 1 บรรทัด ให้ Tab 0.75 เซนติเมตร

1.3 จำนวนหน้า บทความต้นฉบับมีความยาวไม่เกิน 15 หน้า

2. การเขียนอ้างอิง

การอ้างอิงเอกสารให้เขียนอ้างอิงตามรูปแบบ APA (American Psychological Association) โดยให้แปลรายการอ้างอิงภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการ และยังคงรายการอ้างอิงภาษาไทยเดิมไว้ด้วยเพื่อให้กองบรรณาธิการตรวจสอบความถูกต้องในการแปล สามารถดูหลักเกณฑ์การอ้างอิงวารสาร สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาได้ที่ (<http://research.bsru.ac.th>)

3. ลำดับหัวข้อในการเขียนต้นฉบับ

การเขียนต้นฉบับกำหนดให้ใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น ในกรณีเขียนเป็นภาษาไทย ควรแปลคำศัพท์ ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด ยกเว้นในกรณีที่คำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะ ที่แปลไม่ได้หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน โดยเนื้อหาต้องเรียงลำดับตามหัวข้อดังนี้

3.1 ชื่อเรื่องควรสั้น และกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

3.2 ชื่อผู้เขียนเป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ หากเกิน 6 คน ให้เขียนเฉพาะคนแรกแล้วต่อท้ายด้วย และคณะ

3.3 ชื่อหน่วยงานหรือสังกัด ที่ผู้เขียนทำงานวิจัย เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

3.4 บทคัดย่อเขียนทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ โดยเขียนสรุปเฉพาะสาระสำคัญของเรื่อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 300 คำ หรือ 20 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ขึ้นก่อน ทั้งนี้บทคัดย่อภาษาไทย กับบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ต้องมีเนื้อหาตรงกัน

3.5 คำสำคัญ(Keywords) ให้อยู่ในตำแหน่งต่อท้ายบทคัดย่อ และ Abstract ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ ในการเลือกหรือค้นหาเอกสารที่มีชื่อเรื่องประเภทเดียวกันกับเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัย

3.6 บทนำเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

3.7 วัตถุประสงค์ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

3.8 กรอบแนวคิดชี้แจงความเชื่อมโยงตัวแปรต้น ตัวแปรตาม ในการทำการวิจัย

3.9 ระเบียบวิธีการวิจัย

3.10 ผลการวิจัยเป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับ อาจแสดงด้วยตาราง กราฟ แผนภาพ ประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้นขอบตารางด้านซ้าย และขวา หัวตารางแบบ ธรรมดาไม่มีสี ตารางควรมีเฉพาะที่จำเป็น ไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพขาว-ดำที่ ชัดเจน และมีคำบรรยายใต้รูป กรณีที่ผู้เขียนต้นฉบับประสงค์จะใช้ภาพสีจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายดังกล่าว

3.11 อภิปรายผลควรมีการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด และควรอ้าง ทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบเพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการหรือคัดค้านทฤษฎีที่ มีอยู่เดิม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำไปใช้ประโยชน์และการให้ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

3.12 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัยควรเป็นข้อเสนอแนะที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริง

3.13 ผู้เขียน หรือคณะผู้เขียนในส่วนท้ายของบทความให้เรียงลำดับตามรายชื่อในส่วนหัวเรื่องของบทความ โดยระบุตำแหน่งทางวิชาการ ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ และ e-mail

ISSN 2465-4523

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2560)
Vol 2 No.1 (January - June 2017)

สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

๑ ชั้น 7 อาคาร 100 ปี ศรีสุริยวงศ์ 1061 ซอยอิสรภาพ 15 ถนนอิสรภาพ
แขวงศิรินครูจิ เขตธนบุรี กรุงเทพฯ 10600 ☎ 0-2473-7000 ต่อ 1600,1606 โทรสาร : ต่อ 1601
• research.bsru.ac.th • rdibsrinfo@gmail.com • facebook.com/rdibsrnews